

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X , ISSN 2697-4371 (Online) ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2568

การประเมินผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาด้วยเทคนิคโพรเพนลิตีส์สกอ์	5
กาญจนวัฒน์ พรหมทา, สัจจวรรณ จักรระโทก, นลินี ณ นคร	
นวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา สำหรับครูที่ปรึกษา	16
อัฐธญา แพทย์ศาสตร์, เพ็ญญา กุลนาคดล, ประชา อินัง	
การเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ด้วยการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง	27
พัชราพร มุสิโก, เพ็ญญา กุลนาคดล, จุฑามาศ แทนจอน	
การสร้างเครือข่ายจิตภวานาแห่งอิตาลี	37
มนตรี วิวาทสุข	
ประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาในช่วงฝึกประสบการณ์ภาคสนาม	45
สุทธจิต บุรณกานนท์, พูลทรัพย์ อารีกิจ, ณัฐสุดา เต็มพันธ์	
ศักยภาพด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี	55
สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์, บัณฑิต สัตยวงศ์ทิพย์	
การยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี	65
วารานลินรัตน์ ไพริพัฒน์	
คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจางซาไห้จ้อ จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว	79
WANG YUFENG, บุญรอด บุญเกิด, เทพพร มังธานี	
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป	90
สัทยา สีทะราช, เบญจวรรณ อารักษ์การุณ	
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร	104
นิรันดร์ บุตรราช, อัศววัฒน์ นุปผาทวีศักดิ์, นาวิ อุดร	
ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	117
สุธิดา คำจิต, รุ่งชัชดาพร เวทะชาติ	
รูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้ และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง	126
กมลวรรณ วรรณนัง	
ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคที่ส่งผลต่อหนี้ภาคครัวเรือนของประเทศไทย	137
ประภัสสร คำสวัสดิ์, วีรวิชัย เลิศไทยตระกูล	
การพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย	148
อภิเดช ชัยราชา, พรณรงค์ พงษ์กลาง, พิภูล พงษ์กลาง, ยุพิน ชัยราชา, สุรินทร์ ปวงจักรทา	
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร	159
ธัญญลักษณ์ จันกง, นาวิ อุดร, อัศววัฒน์ นุปผาทวีศักดิ์	

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2568 (มกราคม-เมษายน) ISSN 1906-327X, ISSN 2697-4371 (Online)

ชื่อ	วารสารวิจัยรำไพพรรณี	
เจ้าของ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
ที่ปรึกษา	41 หมู่ 5 ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000	
บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวคุณท์ ทองอร่าม	ศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชภัลเมือง
บรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมนะเสวต	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร	ดร.พีระ รัตน์วิจิตร
	อาจารย์ ดร.สวัสดิ์ อุดมโกชน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสด์ชัย ศรีพนมธนากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสด์ชัย ศรีพนมธนากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	ศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภูจินดา
	ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉวีตร ปะโคทัง	ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สถิตย์พนาวงศ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิษกร พาทะนิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา กุลกัลยา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก
	อาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์	นางสาวกรรณิกา สุขสมัย
	นางสาวนิตยา ต้นสาย	นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี
	นางสาวชุลีรัตน์ ผดุงสิน	นางสาวณัฐฐานี ดีชื่อ
	นางสาวปองรัตน์ บุญลาภ	นางภรณ์ทิพย์ สุภาภรณ์
กำหนดการตีพิมพ์	ปีละ 3 ฉบับ	
ขอบเขตวารสาร	รับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้นิพนธ์ โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้	
	ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)	
	ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)	
	ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)	
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ประจำฉบับ (Peer Review)		
	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รองศาสตราจารย์ธงชัย ศรีเบญจโชติ
รองศาสตราจารย์สุรียพร พานิชอัตรา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นักรบ เกียรติอ่ำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คันสนีย์ อางนาผาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศินาภรณ์ โลหิตไทย
อาจารย์ ดร.ญาดามา โชติติติก
อาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์
อาจารย์ ดร.จุฑาทิพย์ นามวงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จ้อยทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เตชะชั้นหมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา เตชะชั้นหมาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณทิพย์ เนียมถนอม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนไธสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ รุ่งแมน
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ
รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิฑูรย์ วงษ์มณฑา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุฒม์ เฟื่องพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทธิ์ บุญศรีตัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โสภะนันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา
รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ เมืองแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงดาว วัฒนาสกุลเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ วัฒนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิน ใจแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชชา ถนอมเสียง
อาจารย์ ดร.อภิรัตน์ สิงห์ตระหง่าน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ผิวทองงาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ฤกษ์แก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เดชโฮม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจตน์จรรย์ อาจไธสง

ดร.จตุพันธ์ รุจิรานุกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
วิทยาเขตจันทบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

รายชื่อผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ อยู่ใส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรอยฝน ทวีชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินิษา วงศ์ชัย
อาจารย์เอื้อมพร รุ่งศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ออกแบบรูปเล่มและจัดพิมพ์ นางสาวนิตยา ต้นสาย

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2568 (ฉบับที่ 1)

พิมพ์ที่ บริษัท กิรติ การพิมพ์ จำกัด 83/73 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี เป็นวารสารวิจัยที่เผยแพร่บทความวิจัยของนักวิจัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่สนใจ เป็นวารสารราย 4 เดือน โดยเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) แต่ละฉบับมีจำนวน 15 บทความ โดยวารสารฉบับนี้ถือเป็นที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2568 (มกราคม-เมษายน) ซึ่งบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review วารสารวิจัยรำไพพรรณีได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และได้มีการพัฒนาคุณภาพวารสารมาโดยตลอด กองบรรณาธิการวารสารได้ดำเนินการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณี ไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นประจำทุก 4 เดือน ปัจจุบันวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 ในวารสารกลุ่ม 2 (พ.ศ. 2568-2572) และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการวารสารและเป็นการปรับปรุงคุณภาพวารสารให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ทางวารสารได้เปิดรับบทความวิจัยสหวิทยาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในฉบับนี้

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความวิจัยต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2568 (มกราคม-เมษายน) จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่านทุกท่านได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR> ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารจะดำเนินการรวบรวม คัดกรองบทความวิจัยเพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานวิจัยอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดีชัย ศรีพนมธนากร

บรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี

การประเมินผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา
ของสถานศึกษาด้วยเทคนิคโพรเพนซิตีสกอร์

Assessing the Impact of an Educational Policy That Transfers Public Basic Level
Schools to be under the Supervision of the Local Administration Organization
on Schools' Educational Resource Readiness Using Propensity Score
Analysis Technique

กาญจนวัฒน์ พรหมหา*, สัจจวรรณ ังดกระโทก, นลินี ณ นคร

Kanjanawat Prommaha, Sungworn Ngudgratoke, Nalinee Na Nakorn

แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

Educational Evaluation, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University,

Nonthaburi 11120 Thailand

*Corresponding author E-mail: dearatee@gmail.com

(Received: September 2 2024; Revised: October 2 2024; Accepted: October 17 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2) ประเมินผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเทคนิคโพรเพนซิตีสกอร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนและไม่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างละ 230 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ความตรงเชิงเนื้อหา .86 - 1.00 ความเที่ยงของแบบตรวจสอบรายการ 31 ข้อ เท่ากับ 0.84 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคโพรเพนซิตีสกอร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอน มีดังนี้ (1.1) ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกและสะเต็มศึกษา พร้อมและมุ่งมั่นจัดการเรียนรู้ดังกล่าวระดับปานกลาง ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและบุคลากรได้ระดับปานกลาง (1.2) งบประมาณจัดซื้อสื่อการศึกษาและทุนเสมอภาคมีเพียงพอ แต่เงินสนับสนุนภายนอกเพื่อการจัดการศึกษามีไม่เพียงพอ และ (1.3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนและสื่อเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอ ยกเว้นจุดให้บริการสัญญาณไวไฟ และ 2) เมื่อควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนโดยปรับแก้ด้วยคะแนนโพรเพนซิตีแล้วพบว่า นโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาส่งผลต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาโดยรวม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามประเภทความพร้อม พบว่า นโยบายส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านบุคคลและงบประมาณ

คำสำคัญ : การประเมินผลกระทบ; การถ่ายโอนสถานศึกษา; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; ทรัพยากรทางการศึกษา;
เทคนิคโพรเพนซิตีสกอร์

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine the readiness of educational resources in public basic educational institutions transferred to the supervision of local administrative organizations, and 2) evaluate the impact of this policy on educational resource readiness using a propensity score analysis technique. The sample included schools under local administrative organizations, transferred from the Office of the Basic Education Commission, as well as non-transferred schools still under the Office of the Basic Education Commission; 230 schools from each group were selected through multi-stage sampling. The research tool was a questionnaire on schools' educational resources, with content validity indices ranging from 0.86 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.84. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the propensity score analysis technique.

The results showed that 1) the readiness of educational resources was as follows: 1.1) Teachers were moderately able and motivated to organize active learning and STEM education. Administrators were moderately capable of addressing shortages in resources and personnel. 1.2) The budget for purchasing educational materials and equitable funds was sufficient, however, external financial support for educational management was inadequate. 1.3) Learning facilities and technological resources were generally insufficient, apart from Wi-Fi service points. 2) Overall, after controlling for confounding variables using propensity scores, the school transfer policy had a positive impact on educational resource readiness. Specifically, it had a positive impact on material and equipment readiness but no significant effect on personnel or budget readiness.

Keywords : Impact Assessment; Transfer of Schools; Local Administrative Organization; Educational Resource; Propensity Score Analysis Technique

บทนำ

นโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ได้กำหนดตัวชี้วัดในเป้าประสงค์ไว้ว่าให้สถานศึกษาต้องมีปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่เพียงพอและเหมาะสม โดยต้องมีอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ สถานศึกษายังมีความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรทางการศึกษา เพราะส่วนใหญ่ตั้งใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ทุกคนในท้องถิ่นสามารถเข้าเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกอีกด้วย (สุรวดี พุ่มพยนต์, อำพา แก้วกำกั และวทัญญู ใจบริสุทธิ์, 2562) นโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษา นับเป็นส่วนสำคัญที่สามารถช่วยเหลือสถานศึกษาที่ขาดแคลนทรัพยากร ให้มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จากก่อนการเริ่มต้นดำเนินการของนโยบายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สังกัด สพฐ.) ได้กำหนดงบประมาณงบบุคลากรค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดสรรงบประมาณให้แก่นักเรียนเป็นเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวทุกคนเท่า ๆ กันตามระดับการศึกษา อาทิ ระดับประถมศึกษา คนละ 550 บาทต่อหัวต่อเทอม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คนละ 900 บาทต่อหัวต่อเทอม นอกจากนี้ เงินอุดหนุนค่าหนังสือ อุปกรณ์การเรียน ค่าอาหารกลางวัน ค่าเสื้อผ้าและวัสดุเครื่องแต่งกายนักเรียนจะจัดสรรให้เพียงนักเรียนยากจน การจัดสรรงบประมาณดังกล่าวไม่คำนึงถึงสภาพบริบทและความแตกต่างระหว่างตัวนักเรียนและสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาขนาดเล็กได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ เพราะงบประมาณบางส่วนต้องนำไปจ่ายเป็นค่าสาธารณูปโภคและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของสถานศึกษารวมถึงยังได้กำหนดอัตราค่าจ้างครูจากการคำนวณตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด จึงทำให้สถานศึกษาเกิดสภาวะขาดแคลนครู มีจำนวนครูไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา (กวิรินทร์เกียรติ นนธ์พละ, 2551) แต่ทั้งนี้ หากสถานศึกษาใดมีงบประมาณด้านการศึกษาไม่เพียงพอหรือขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาในส่วนใดก็สามารถขอรับงบประมาณเงินอุดหนุนร่วมกับสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สังกัด อบท.) ได้ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในลักษณะของการจ้างครู การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็น รวมถึงสามารถขอรับเงินสนับสนุนจากสังกัด อบท. เพิ่มเติมได้ อาทิ เงินสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน เงินสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ งบประมาณดังกล่าวเป็นการส่งเสริมการศึกษาให้แก่โรงเรียนในสังกัด สพฐ. ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมา (กระทรวงมหาดไทย, 2552) อย่างไรก็ตาม เมื่อเริ่มมีการดำเนินการถ่ายโอนสถานศึกษา

ตามนโยบาย โรงเรียนที่ถ่ายโอนมาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและกลางมากกว่าร้อยละ 80 ของที่ถ่ายโอน รวมถึงมีโรงเรียนขยายโอกาสถ่ายโอนมาด้วย ซึ่งแรงจูงใจของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนส่วนใหญ่คือ ความขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรครู ซึ่งทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะสังกัด สพฐ. มีโรงเรียนในสังกัดจำนวนมากและมีงบประมาณที่จำกัด จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนทุกแห่งมีความพร้อมในการจัดการศึกษาได้เท่าเทียมกัน ดังนั้น โรงเรียนจึงเลือกถ่ายโอนไปสังกัด อบท. ที่มีความพร้อมของงบประมาณมากกว่า (พงค์ทัต วนิชานนท์, 2559) จากสภาพปัญหาของสังกัด สพฐ. ประกอบกับแรงจูงใจของโรงเรียนที่ตัดสินใจถ่ายโอน จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาที่ถ่ายโอนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา

ภายหลังการดำเนินการถ่ายโอนสถานศึกษา พบว่ามีเสียงสะท้อนในเชิงลบเกี่ยวกับความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากรายงานผลศึกษาความพร้อมการถ่ายโอนการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และพระนครศรีอยุธยา ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กไม่มีความพร้อมในการจัดการศึกษา ขาดงบประมาณบุคลากร และมีจำนวนจำกัด ความรู้และความสามารถด้านการบริหารจัดการศึกษา ยังไม่ได้มาตรฐาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรมีการดำเนินการด้วยระบบอุปถัมภ์ ไม่เป็นธรรมและไม่ทั่วถึง และภาครัฐส่วนกลางจัดสรรเงินงบประมาณให้สังกัด อบท. ไม่เพียงพอ (เช่นจิตต์ วงษ์พันธ์, บุญทัน ดอกโธสง, สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ และบุญเรือง ศรีเหรียญ, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลศึกษาศักยภาพในการรับถ่ายโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อเปี้ย จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า อบต.บ่อเปี้ย มีความพร้อมในการรับถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปานกลาง โดย อบต.บ่อเปี้ย ไม่มีแผนในการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ไม่มีการเตรียมอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในรูปแบบที่ชัดเจน (พุดมินา พันแพง และชูชาติ พวงสมจิตร, 2561)

สภาพปัญหาที่พบของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไป ทำให้เกิดข้อสงสัยในศักยภาพของการจัดการทรัพยากรทางการศึกษารวมถึงความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไป เพราะในเมื่อสถานศึกษาถ่ายโอนไปแล้ว ควรมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไป รวมถึงประเมินผลกระทบของนโยบายดังกล่าวต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาว่าสถานศึกษาที่ได้ทำการถ่ายโอนไปนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่

และนโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพหรือมีประสิทธิผลอย่างไร ด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างของความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดอปท. และที่ไม่ได้ถ่ายโอนด้วยเทคนิคโพรเพนีสตีส์กออร์ ซึ่งเทคนิคดังกล่าวจะช่วยควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่มาจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกันมีลักษณะภูมิหลังและสภาพบริบทใกล้เคียงกันก่อนที่จะนำข้อมูลไปใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ต่อ เป็นผลให้ข้อสรุปที่ได้มีความคลาดเคลื่อนน้อย และเป็นข้อสรุปที่มาจากผลของนโยบายอย่างแท้จริงเพียงอย่างเดียว

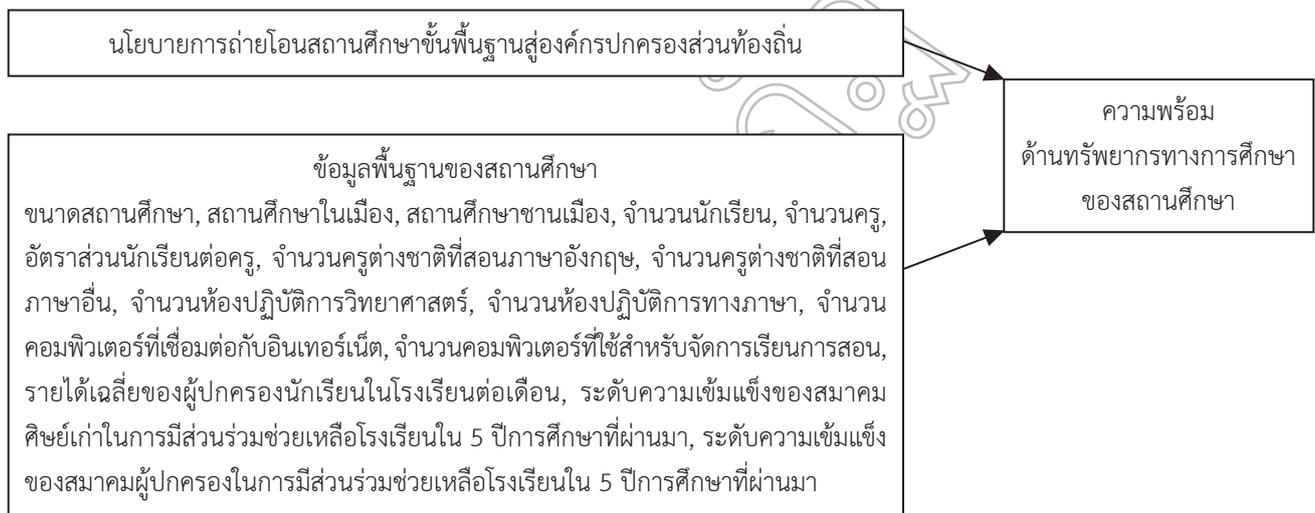
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อประเมินผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเทคนิคโพรเพนีสตีส์กออร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการประเมินผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยนำเทคนิคโพรเพนีสตีส์กออร์ที่เสนอโดย Rosenbaum and Rubin (1983) มาใช้ขจัดปัจจัยแทรกซ้อน ในที่นี้คือ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดอปท. ทั่วประเทศ จำนวน 538 โรงเรียน และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ได้ถ่ายโอนในสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ จำนวน 29,297 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 29,835 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัด สพฐ. ที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท. ซึ่งเป็นกลุ่มศึกษา และสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ที่ไม่ได้ถ่ายโอนไปสังกัด อปท. ซึ่งเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างละ 230 โรงเรียน ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามานัน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ ใช้จำนวนสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท. ในการคำนวณ โดยแต่ละกลุ่มใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดโรงเรียน

4 ขนาด (ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ) จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการสุ่มจับสลากคัดเลือกโรงเรียนในแต่ละขนาด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการและเติมคำตอบ โดยจะถามเกี่ยวกับภูมิหลังและสภาพบริบททั่วไป และตอนที่ 2 สภาพทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีความตรงเชิงเนื้อหาที่ .86 - 1.00 และความเที่ยง เท่ากับ 0.84 ซึ่งแบ่งถามตามประเภทโดยประเภทบุคคล จะถามเกี่ยวกับระดับความรู้ ความพร้อม และความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนรู้ของครู รวมถึงระดับความสามารถในการแก้ไขปัญหาของผู้บริหาร ประเภทงบประมาณ จะถาม

เกี่ยวกับระดับความพร้อมงบประมาณหรือเงินนอกงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร รวมถึงการสนับสนุนจากที่ต่าง ๆ และประเภทวัสดุอุปกรณ์ จะถามเกี่ยวกับระดับความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ สื่อสารสนเทศ ซอฟต์แวร์ การให้บริการเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งเอกสารแบบสอบถามและลิงก์แบบสอบถามออนไลน์ทางไปรษณีย์ไปยังสถานศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารหรือครูที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ภายหลังจากผู้วิจัยได้รับการตอบรับของแบบสอบถามแล้วตรวจสอบความซ้ำซ้อนของข้อมูล พบว่าได้กลับคืนมา 460 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่

1. การศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเทคนิคโพรเพนลิสต์สกออร์ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบอิสระ

2) การเลือกตัวแปรแทรกซ้อนที่ส่งผลต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา ใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบอิสระ

3) การคำนวณค่าโพรเพนลิสต์สกออร์และแบ่งกลุ่ม (Quintile) ตามค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติกส์ โดยแบ่งเป็น 5 Quintile ดังนี้ (Rosenbaum and Rubin, 1983) Quintile 1 มีค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ในช่วง 0.00 - 0.20, Quintile 2 มีค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ในช่วง 0.20001 - 0.40, Quintile 3 มีค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ในช่วง 0.40001 - 0.60, Quintile 4 มีค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ในช่วง 0.60001 - 0.80 และ Quintile 5 มีค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ในช่วง 0.80001 - 1.00

4) การเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) หลังปรับแก้ด้วยค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

5) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) จำแนกตามกลุ่ม Quintile หลังปรับแก้

ตัวแปรแทรกซ้อนด้วยค่าโพรเพนลิสต์สกออร์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบซี

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท. แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคล พบว่า สถานศึกษามีครูที่มีความรู้และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร้อยละ 61 - 80 และการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ร้อยละ 41 - 60 และครูที่มีความพร้อมและมีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และแบบสะเต็มศึกษาในระดับปานกลาง และผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและบุคลากรทางการศึกษาในระดับปานกลาง

1.2 ผลการศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณ พบว่า สถานศึกษามีทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณเพียงพอ จำนวน 2 รายการ ได้แก่ งบประมาณหรือเงินนอกงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ หนังสือเรียน ตำราประกอบการสอน และงบประมาณหรือเงินนอกงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรหรือระดมทุนเพื่อใช้สนับสนุนค่าใช้จ่ายหรือทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (ทุนเสมอภาค) และสถานศึกษามีทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณแต่ไม่เพียงพอ จำนวน 2 รายการ ได้แก่ เงินนอกงบประมาณหรือการสนับสนุนจากผู้ปกครอง และเงินนอกงบประมาณหรือการสนับสนุนจากภาคเอกชน ชุมชน หรือหน่วยงานภายนอก

1.3 ผลการศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ พบว่า สถานศึกษามีทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์เพียงพอ จำนวน 1 รายการ ได้แก่ จุดให้บริการสัญญาณเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (WiFi) ที่มีคุณภาพ และสถานศึกษามีทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ แต่ไม่เพียงพอ จำนวน 6 รายการ ได้แก่ วัสดุและอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์, โสตทัศนูปกรณ์, สื่อการเรียนรู้ ในรูปแบบเทคโนโลยีแบบต่าง ๆ, โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือซอฟต์แวร์ทางการศึกษา, การบริการคอมพิวเตอร์ แล็ปท็อปหรือแท็บเล็ตให้ยืมเพื่อการศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเทคนิคโพรเพนลิสต์สกออร์

2.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ก่อนใช้เทคนิคโพรเพนลิตัสเตอร์

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) จำแนกตามประเภททรัพยากรทางการศึกษา ก่อนใช้เทคนิคโพรเพนลิตัสเตอร์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.)

ประเภทความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา	Group Statistics			T-test for Equality of Means		
	n	M	SD	t	df	p
รวม 3 ประเภท	กลุ่มศึกษา	230	28.083	3.492	458	.001
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	30.526			
ประเภทบุคคล	กลุ่มศึกษา	230	18.339	4.130	458	.000
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	20.091			
ประเภทงบประมาณ	กลุ่มศึกษา	230	4.700	4.770	458	.000
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	5.639			
ประเภทวัสดุอุปกรณ์	กลุ่มศึกษา	230	9.900	-.665	458	.506
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	9.691			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมของกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ($M = 30.526$) มีค่ามากกว่ากลุ่มศึกษา (อปท.) ($M = 28.083$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามประเภทของทรัพยากรทางการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคลกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ($M = 20.091$) มีค่ามากกว่ากลุ่มศึกษา (อปท.) ($M = 18.339$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคลระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) มีความแตกต่างกัน ในส่วนของประเภทงบประมาณ กลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ($M = 5.639$) มีค่ามากกว่ากลุ่มศึกษา (อปท.) ($M = 4.700$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) มีความแตกต่างกัน และในส่วนของประเภทวัสดุอุปกรณ์ กลุ่มศึกษา (อปท.) ($M = 9.900$) มีค่ามากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ($M = 9.691$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ก่อนและหลังใช้เทคนิคโพรเพนลิตัสเตอร์

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ด้วยค่าโพรเพนลิตัสเตอร์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ ขนาดสถานศึกษา, สถานศึกษาในเมือง, สถานศึกษาชานเมือง, จำนวนนักเรียน, จำนวนครู, อัตราส่วนนักเรียนต่อครู, จำนวนครูต่างชาติที่สอนภาษาอังกฤษ, จำนวนครูต่างชาติที่สอนภาษาอื่น, จำนวนห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์, จำนวนห้องปฏิบัติการทางภาษา, จำนวนคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต, จำนวนคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน, รายได้เฉลี่ยของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนต่อเดือน, ระดับความเข้มแข็งของสมาคมศิษย์เก่าในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนใน 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมา และระดับความเข้มแข็งของสมาคมผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนใน 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า มีค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ สถานศึกษาในเมือง, อัตราส่วนนักเรียนต่อครู, ระดับความเข้มแข็งของสมาคมศิษย์เก่าในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนใน 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมา และระดับความเข้มแข็งของสมาคม

ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนใน 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมา จากนั้นทำการคำนวณค่าโพเพนลิสต์สกออร์และแบ่งกลุ่ม (Quintile) ตามค่าโพเพนลิสต์สกออร์ เพื่อตรวจสอบความเท่าเทียม

ของข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) รายละเอียดมีดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ก่อนและหลังใช้เทคนิคโพเพนลิสต์สกออร์

ตัวแปรแทรกซ้อน	สถิติพื้นฐาน	ก่อนปรับแก้					หลังปรับแก้			
		n	M	SD	t	p	F	p	F ⁱⁿ	p
สถานศึกษาในเมือง	กลุ่มศึกษา	230	0.383	0.487	4.154	0.000	1.118	0.291	2.266	0.061
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	0.209	0.407						
อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	กลุ่มศึกษา	230	15.041	8.385	2.221	0.027	3.263	0.072	1.746	0.139
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	13.615	4.948						
ระดับความเข้มแข็งของสมาคมศิษย์เก่าฯ	กลุ่มศึกษา	230	3.374	1.243	3.151	0.002	0.074	0.786	0.279	0.891
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	3.013	1.213						
ระดับความเข้มแข็งของสมาคมผู้ปกครองฯ	กลุ่มศึกษา	230	3.717	1.183	2.502	0.013	0.097	0.756	0.665	0.917
	กลุ่มเปรียบเทียบ	230	3.448	1.127						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ในตารางที่ 2 พบว่า ภายหลังจากปรับข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาด้วยเทคนิคโพเพนลิสต์สกออร์ ตัวแปรสถานศึกษาในเมือง, อัตราส่วนนักเรียนต่อครู, ระดับความเข้มแข็งของสมาคมศิษย์เก่าในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนใน 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมา และระดับความเข้มแข็งของสมาคมผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนใน 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมา ทั้ง 4 ตัวแปร มีค่า F ของอิทธิพลของสังกัดสถานศึกษา และค่า Fin ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัดสถานศึกษากับ Quintile แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) หลังปรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาด้วยเทคนิคโพเพนลิสต์สกออร์

ภายหลังจากปรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาด้วยเทคนิคโพเพนลิสต์สกออร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนที่แบ่งตามกลุ่ม Quintile มีความเท่าเทียมกันของข้อมูล

พื้นฐานของสถานศึกษาในแต่ละ Quintile แล้ว จากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษา (อปท.) และกลุ่มเปรียบเทียบ (สพฐ.) อีกครั้งด้วยสถิติทดสอบซี รายละเอียดดังนี้

(1) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวม พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 1.647 ($p = 0.100$) แสดงว่า ภายหลังจากปรับแก้ด้วยค่าโพเพนลิสต์สกออร์ ค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ ไม่แตกต่างกัน และแสดงว่านโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท.

(2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคล พบว่า ค่าผลต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคล มีค่าเท่ากับ 2.648 ($p = 0.008$) แสดงว่า ภายหลังจากปรับแก้ด้วยค่าโพเพนลิสต์สกออร์ ค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคลระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแสดงว่านโยบายดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท.

(3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณ พบว่า ค่าผลต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณ มีค่าเท่ากับ 2.381 ($p = 0.017$) แสดงว่า ภายหลังจากปรับแก้ด้วยค่าโพเพนลิตีส์กอร์ ค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณระหว่างกลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแสดงว่านโยบายดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท.

(4) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ค่าผลต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเท่ากับ 0.103 ($p = 0.917$) แสดงว่า ภายหลังจากปรับแก้ด้วยค่าโพเพนลิตีส์กอร์ ค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ระหว่างกลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่าง และแสดงว่านโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท.

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยทำการประเมินผลกระทบจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบด้วยเทคนิคโพเพนลิตีส์กอร์ และได้กำหนดตัวแปรแทรกซ้อนตามข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา จำนวน 15 ตัวแปร ภายหลังจากปรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาด้วยเทคนิคโพเพนลิตีส์กอร์ พบว่า ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของความพร้อม พบว่า ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ระหว่างกลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน แต่ประเภทบุคคลและประเภทงบประมาณกลับมีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวส่งผลดีต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาโดยรวม และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามประเภท พบว่า นโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้แต่เดิมสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากเท่าไรนัก แต่เมื่อได้ถ่ายโอนไปยังสังกัด อปท. ทำให้ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งหมายความรวมถึงด้านทรัพยากรทางการศึกษาด้วย และเมื่อระยะเวลาผ่านไปสถานศึกษาที่ได้ถ่ายโอนไปแล้วนั้น มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา

กับกลุ่มเปรียบเทียบในปัจจุบันแล้วพบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้งสองสังกัดต่างก็มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมและประเภทวัสดุอุปกรณ์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านโยบายมีส่วนช่วยในการยกระดับความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาดังกล่าวกับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ภายหลังจากถ่ายโอนสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ที่ถ่ายโอนมาสังกัด อปท. มีประสิทธิภาพต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไป อย่างไรก็ตาม ผลของการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษาที่ตัดสินใจถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการตามนโยบาย เจตนารมณ์และแรงจูงใจที่ทำให้โรงเรียนตัดสินใจถ่ายโอนสถานศึกษา คือ ความขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรครู ซึ่งทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะสังกัด สพฐ. มีโรงเรียนในสังกัดจำนวนมาก และมีงบประมาณที่จำกัด จึงทำให้ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนทุกแห่งมีความพร้อมในการจัดการศึกษาได้ ดังนั้น โรงเรียนจึงเลือกถ่ายโอนสถานศึกษาไปสังกัด อปท. ที่มีความพร้อมของงบประมาณมากกว่า (พงศ์ทัต วัฒนานนท์, 2559) นอกจากนี้ มีโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ตัดสินใจที่จะถ่ายโอนมาสังกัด อปท. เพราะเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ และอยู่ในเกณฑ์ที่จะถูกยุบสถานศึกษา ซึ่งหากยังคงสถานะเดิมอยู่ในสังกัดเดิม จะไม่สามารถพัฒนาโรงเรียนต่อไปได้ เนื่องจากสังกัด สพฐ. ไม่สามารถดูแลโรงเรียนในสังกัดที่มีอยู่จำนวนมากได้อย่างทั่วถึง จึงมีการตัดสินใจถ่ายโอนมาสังกัด อปท. เพราะสังกัดท้องถิ่นมีงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องพักครูอาจารย์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมถึงมีเงินรางวัลประจำปี (โบนัส) (ธนภัทร ใจเย็น, 2556) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาโดยแยกตามประเภทของทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท. พบว่า

1) กลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทบุคคลแตกต่างกัน และส่วนใหญ่กลุ่มเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มศึกษา ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากสังกัด อปท. มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสังกัด สพฐ. จึงทำให้ไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาบุคลากรสายการสอนและสายบริหาร นอกจากนี้ ยังขาดแคลนบุคลากร

สายงานศึกษานิเทศก์ และขาดแคลนบุคลากรสายงานสนับสนุน การสอน อาทิ ไม่มีการบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่พัสดุในสถานศึกษา ทำให้ข้าราชการครูต้องรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานดังกล่าวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้ แบบต่าง ๆ

ดังนั้น สังกัด อปท. ต้องอาศัยความร่วมมือจากสังกัด สพฐ. ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาบุคลากร ดังจะเห็นได้จาก การมีโครงการพัฒนารูปแบบครบวงจร โดยใช้ความร่วมมือ ระหว่างสังกัดในการพัฒนาบุคลากรครูโดยใช้ผู้แทนจากสังกัด สพฐ. เข้ามาฝึกอบรมในการให้ความรู้ อบรม และพัฒนาศักยภาพของ บุคลากรครูในสังกัด อปท. ด้วยความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ ของสังกัด อปท. เอง

2) กลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบมีความพร้อม ด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทงบประมาณแตกต่างกัน และ ส่วนใหญ่กลุ่มเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านดังกล่าวสูงกว่า กลุ่มศึกษา ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากปัญหาการได้รับการโอนเงิน งบประมาณอุดหนุนล่าช้า ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินงานตามโครงการ ได้ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดได้ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มศึกษา มีค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านของงบประมาณหรือเงินนอกงบประมาณ ในการจัดซื้อสื่อ หนังสือเรียน ตำราประกอบการสอนสูงกว่ากลุ่ม เปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่าสังกัด อปท. สามารถดำเนินการจัดสรร เงินอุดหนุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนและค่าหนังสือเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้สถานศึกษาที่ถ่ายโอนมามีความพร้อม เพิ่มขึ้น ในส่วนของงบประมาณหรือเงินนอกงบประมาณ ที่โรงเรียนจัดสรรหรือระดมทุนเพื่อใช้สนับสนุนค่าใช้จ่ายหรือ ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข แม้กลุ่ม เปรียบเทียบจะมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในส่วนนี้มากกว่ากลุ่มศึกษา แต่หากพิจารณาจากผลการศึกษาค่าความพร้อมด้านทรัพยากร ทางการศึกษาจะพบว่า สถานศึกษาที่ถ่ายโอนไปส่วนใหญ่มีความพร้อม ของงบประมาณในส่วนนี้เพียงพอ แสดงให้เห็นว่าสังกัด อปท. สามารถจัดสรรเงินอุดหนุนค่าปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ให้แก่นักเรียนทุกคนได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ (กองส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2565 และสำนักนโยบายและ แผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ดังนั้น สังกัด อปท. อาจยังประสบขอรับเงิน นอกงบประมาณหรือการสนับสนุนจากภายนอกโรงเรียนได้ไม่ดั่งนัก จึงต้องพัฒนาในส่วนนี้เพิ่มเติม โดยอาจให้ความสำคัญกับ การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ภาคเอกชน ชุมชน หรือหน่วยงานภายนอกกับสถานศึกษาในการขอรับบริจาค สนับสนุน หรือร่วมกันจัดกิจกรรมอื่นเพื่อส่งเสริมให้ทั้งเกิดรายได้ ร่วมกัน เช่น มินิมารathon ตลาดนัดนักเรียน

3) กลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบมีความพร้อม ด้านทรัพยากรทางการศึกษาประเภทวัสดุอุปกรณ์ไม่แตกต่างกัน และกลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยความพร้อมของวัสดุและอุปกรณ์ทาง วิทยาศาสตร์ โสตทัศนูปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบเทคโนโลยี แบบต่าง ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนสูงกว่ากลุ่ม เปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่าสังกัด อปท. สามารถบริหารจัดการ ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีศักยภาพในการจัดสรร เงินอุดหนุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาให้เพียงพอต่อ ความต้องการของนักเรียนได้ ไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนค่าจัดการเรียน การสอน ค่าสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน รวมถึงค่าอุปกรณ์ การเรียน ทั้งนี้ สังกัด อปท. ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถ ถวายเงินระหว่างค่าอุปกรณ์การเรียนร่วมกับค่าเครื่องแบบนักเรียน ได้ในกรณีที่นักเรียนมีเครื่องแบบนักเรียนเพียงพออยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้ ผู้ปกครองและนักเรียนสามารถนำเงินส่วนต่างตรงนี้ไปใช้จ่ายในส่วน ที่ยังขาดแคลนเพื่อให้ความพร้อมเพิ่มขึ้นได้ ในส่วนของจุด ให้บริการสัญญาณเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สายที่มีคุณภาพ สังกัด อปท. ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษา ของท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตโรงเรียน โดยเป็นการจัดสรรให้แก่สถานศึกษาในสังกัด อปท. ทุกแห่ง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาหรือพัฒนาระบบสารสนเทศ ของสถานศึกษาทั้งในระบบ ADSL และระบบ WiFi ซึ่งจะแตกต่าง จากโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสังกัด สพฐ. ที่ไม่ได้กำหนดไว้ (กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2565 และสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ในส่วนของกาประเมินผลกระทบของนโยบายการถ่ายโอน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อม ด้านทรัพยากรทางการศึกษาด้วยเทคนิคโพรเพนสตีส์สก็อร์ พบว่า ก่อนใช้เทคนิคโพรเพนสตีส์สก็อร์ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา ในภาพรวมระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ อปท. ไม่ส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา ในภาพรวม อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าว ไม่ได้คำนึงถึงภูมิหลัง สภาพบริบททั่วไป และข้อมูลพื้นฐาน ที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจส่งผล ต่อขั้นตอนการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และอาจทำให้ข้อสรุปที่ได้ ไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบที่มาจากนโยบายโดยตรง ผู้วิจัยจึงเลือก ใช้เทคนิคโพรเพนสตีส์สก็อร์เข้ามาช่วยในขั้นตอนวิเคราะห์ โดย เทคนิคโพรเพนสตีส์สก็อร์จะช่วยควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนซึ่งมาจาก ความแตกต่างของภูมิหลัง สภาพบริบททั่วไป และข้อมูลพื้นฐาน ของแต่ละสถานศึกษา ผลจากการใช้เทคนิคโพรเพนสตีส์สก็อร์จะ ทำให้ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษาที่แตกต่างกันนั้นมา

คำนวณใหม่ให้เป็นค่าโพรเพนลิตีส์สกออร์ โดยค่าโพรเพนลิตีส์สกออร์ที่ใกล้เคียงกันจะหมายถึงแต่ละสถานศึกษามีภูมิหลัง สภาพบริบททั่วไป และข้อมูลพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันด้วย และเมื่อทำการแบ่งกลุ่มตามค่าโพรเพนลิตีส์สกออร์จะทำให้สามารถคัดเลือกและจับคู่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาไว้อยู่ในกลุ่มเดียวกันเพื่อใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

หลังใช้เทคนิคโพรเพนลิตีส์สกออร์ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบกลับพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แสดงว่าการจับคู่ค่าโพรเพนลิตีส์สกออร์ที่มีค่าใกล้เคียงกันระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบช่วยลดปัญหาความเอนเอียงที่เกิดจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและช่วยลดความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างก่อนการนำมาเปรียบเทียบ ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความละเอียดและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ข้อสรุปที่ได้จึงมีความคลาดเคลื่อนน้อยลง เพราะกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกันมีลักษณะภูมิหลัง สภาพบริบททั่วไป และข้อมูลพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบที่ได้เป็นผลมาจากนโยบาย ที่ไม่ใช่เป็นผลมาจากสภาพที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษา (นฤมล สุตใจ และมณฑิรา ดวงสาพล, 2563) อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวถือเป็นนโยบายที่ได้สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของการจัดการศึกษาของ อปท. ดังนั้น หากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยต้องการให้การถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาแล้วบังเกิดผลดีต่อสถานศึกษาที่ถ่ายโอนไป ควรมีการปรับปรุงและแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบและรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องย้ายสังกัด เพราะฉะนั้นดังกล่าวมาข้างต้น การจะทำให้นโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่มุ่งเป้าเพียงแต่ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถ่ายโอนไปสังกัด อปท. ส่วนใหญ่ มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา แต่ไม่เพียงพอ อาทิ ในด้านเงินนอกงบประมาณ สถานศึกษาและต้นสังกัด อปท. ควรจะจัดให้มีการประสานขอรับการสนับสนุนเงินทุนทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียนเพิ่มเติมหรือจัดกิจกรรมอื่นเพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ เช่น มินิมาราธอน ตลาดนัดนักเรียน ในด้านวัสดุและอุปกรณ์

ทางวิทยาศาสตร์, โสตทัศนูปกรณ์, สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบเทคโนโลยีแบบต่าง ๆ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบสภาพพัสดุที่ชำรุดหรือเสื่อมคุณภาพ เพื่อนำไปดำเนินการซ่อมแซมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ และควรมีการสำรวจจำนวนนักเรียน เพื่อจัดหาซื้อให้เพียงพอ และในด้านการบริการคอมพิวเตอร์ แล็บที่ออป หรือแท็บเล็ต ให้ยืมเพื่อการศึกษา

1.2 นโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยควรมีการปรับปรุงและแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและบริบทของสถานศึกษาที่จะถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงควรมีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาภายหลังการถ่ายโอนสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่พบและหาแนวทางการแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรแทรกซ้อนของกลุ่มตัวอย่าง จะทำให้ผลการคำนวณค่าโพรเพนลิตีส์สกออร์มีความละเอียดมากขึ้น และเป็นผลให้การจับคู่กลุ่มเปรียบเทียบของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะใกล้เคียงกันและเท่าเทียมกันมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดอื่นเพิ่มเติม เพื่อนำไปต่องานงานวิจัยและให้สะท้อนถึงผลกระทบที่มาจากนโยบายการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2552, 6 มกราคม). เรื่อง การอุดหนุนงบประมาณให้แก่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. หนังสือกระทรวงมหาดไทย เลขที่ มท 0893.3/ว0020.
- กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2551). แนวทางในการใช้ทรัพยากรทางการร่วมกันของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. แนวทางประมาณการรายรับและจัดทำงบประมาณรายจ่ายรองรับเงินอุดหนุนทั่วไป ด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.dla.go.th>. 2565.

- ชื่นจิตต์ วงษ์พนัส, บุญทัน ดอกโรสง, สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ และ บุญเรือง ศรีเหรียญ. (2556). ความพร้อมการถ่ายโอน การศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด ปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการคณะกรรมการธุรกิจ*. 8(1): 47-60.
- ชนภัทร ใจเย็น. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนโยบาย การถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะบุคลากรในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเลย. *วารสาร วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. 8(24): 89-101.
- นฤมล สุดใจ และมณฑิรา ดวงสาพล. (2563). การลด ความเอนเอียงในการศึกษาเชิงสังเกตและการศึกษา กึ่งทดลองโดยใช้วิธีคะแนนความโน้มเอียง. *วารสาร วิทยาศาสตร์ลาดกระบัง*. 29(2): 86-100.
- พงศัทศ วนิชานันท์. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการ จัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- พุดินาถ พันแพง และชูชาติ พ่วงสมจิตรร์. (2561). ศักยภาพ ในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อเบี้ย อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 10(2): 438-450.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์, อัมพา แก้วกำกั และวาทัญญู ใจบริสุทธิ์. (2562). ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการ ศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย: ศึกษากรณี ตัวอย่างสถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง. *วารสารสถาบัน พระปกเกล้า*. 17(3): 27-46.
- Rosenbaum, P.R. and Rubin, D.B. (1983). The central role of the propensity score in observational studies for causal effects. *Biometrika*. 70(1): 41-55.

นวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

Integrating Technical Group Counseling Innovation for Enhancing Creative Problem-Solving Skill to Prevent School Violence for Advisory Teachers

อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์*, เพ็ญญา กุลนภาดล, ประชา อินัง

Atchaya Patsat, Pennapha Koolnaphadol, Pracha Inang

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University,

Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: 63810126@go.buu.ac.th

(Received: September 21 2024; Revised: November 28 2024; Accepted: December 4 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตรีตร จำนวน 20 คน ที่มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาอยู่ในระดับพอใช้และระดับปรับปรุง ซึ่งมีความสนใจในการเข้าร่วมการทดลอง โดยทำการสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุมจำนวน 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา และนวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า

1. นวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยการให้การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาเน้นทางออกระยะสั้น จำนวน 7 ครั้ง ในแต่ละครั้งใช้เวลา 60 นาที และการอบรม จำนวน 1 ครั้ง เป็นระยะเวลา 6 ชั่วโมง
2. ผลการใช้นวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ พบว่า 1) ครูที่ปรึกษาที่ได้รับนวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาในระยะหลังการทดลอง ระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) ครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา มีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ในระยะหลังการทดลอง ระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : นวัตกรรมผสมผสานวิธี; การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ; ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์; ครูที่ปรึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the results of using the integrating technical group counseling innovation for enhancing creative problem-solving skill to prevent school violence for advisory teachers. The sample was 20 advisory teachers from schools of Secondary Educational Service Area Office in Chanthaburi and Trat whose average scores of creative problem-solving skills in preventing school violence for advisory teachers were at fair and must-be-improved levels and that were willing to participate in the experiment. They were selected by random sampling to be divided into the experimental and control groups consisting of 10 teachers each. The research instruments were the creative problem-solving skill test in preventing school violence for advisory teachers and the integrating technical group counseling innovation for enhancing creative problem-solving skill to prevent school violence for advisory teachers. The statistics used in this research were mean, standard deviation and two-way repeated measures ANOVA. The results showed that:

1. The developed integrating technical group counseling innovation consisted of 7 sessions with 60 minutes each of group counseling based on theories and techniques of solution-focused brief therapy and 1 6-hour training session.
2. The results of using the integrating technical group counseling innovation showed that 1) mean scores of creative problem-solving skills in preventing school violence of advisory teachers receiving the integrating technical group counseling innovation in the post-test and follow-up phases were significantly higher than the pre-test phase at .05., and 2) creative problem-solving skills in preventing school violence of the experimental group receiving the integrating technical group counseling innovation in the post-test and follow-up phases were significantly higher than the control group at .01.

Keywords : innovation; integrative group counseling; creative problem-solving skills; advisory teachers

บทนำ

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ข้อหนึ่งถึงการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้เน้นประเด็นปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ และการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้านกายใจ สติปัญญา และสังคม การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหามีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ซึ่งปัญหาการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษาถือว่าเป็นปัญหาการใช้ความรุนแรงในสังคมไทยปัญหาหนึ่งด้วย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมีการจัดการกับปัญหานี้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้ความรุนแรงในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาประการหนึ่งที่สำคัญคือ ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving Skill) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางจิตวิทยา เช่น ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ สุขภาวะทางจิตแรงจูงใจในการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง และเจตคติของบุคคล ประกอบกับผลการวิจัยของโจเซฟ (Joseph, 2015) ที่พบว่า บุคคลที่มีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความอดุสาหะ ความพยายาม ความมานะบากบั่น ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะทางสังคม การสร้างเจตคติเชิงบวกต่อตนเอง ตลอดจนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ จึงสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคลมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในบริบทของการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตส่วนตัว สามารถจัดการกับปัญหาความรุนแรงได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ (นลินทิพย์ คชพงษ์, 2561) เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาบุคคลที่สามารถจัดการกับปัญหาได้ คือ ครูที่ปรึกษาที่อยู่ในสถานศึกษา เพราะในประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาในโรงเรียน และการพัฒนาผู้เรียนผ่านการขับเคลื่อนของครู ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างผู้เรียนให้มีความงอกงาม เติบโตของสังคมและประเทศชาติ

แนวทางในการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่นำเสนอแนวทางหนึ่งคือ การให้การปรึกษา โดยผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้น (Solution-

Focused Brief Therapy) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ผู้รับการปรึกษาหาทางออกของปัญหาโดยจะไม่เน้นหาสาเหตุของปัญหา แต่มุ่งหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้คำถามปฏิกิริยา เทคนิคการใช้คำถามช้อยกเว้น เทคนิคการใช้คำถามบอกระดับ เทคนิคการใช้คำถามเพื่อเปลี่ยนกรอบความคิด เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Corey, 2013) จากการศึกษาของ (Franklin et al., 2022) ได้กล่าวว่า การปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้น (SFBT) เป็นแนวทางที่มีประโยชน์ในสถานศึกษาสำหรับการจัดการกับปัญหาด้านพฤติกรรมและด้านอารมณ์ของนักเรียน หรือปัญหาทางวิชาการ และการป้องกันการออกจากโรงเรียน การปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้น เน้นที่จุดแข็งของผู้รับการปรึกษา ความสำเร็จในอดีต เป้าหมาย การสร้างความสามารถ และการดำเนินการในอนาคต เพื่อเป็นวิธีช่วยผู้รับการปรึกษาแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ผลงานวิจัยของนลินทิพย์ คชพงษ์ (2561) พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาศึกษาศาสตร์สามารถฝึกการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการดังกล่าว ทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จากที่กล่าวมา การให้การปรึกษาทางจิตวิทยาด้วยทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น มีความเหมาะสมกับทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เพราะมีกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยครูที่ปรึกษาหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่เน้นที่ตัวสาเหตุของปัญหา ไม่จมอยู่กับปัญหามากจนเกินไป และพร้อมผลักดันให้ใช้กระบวนการคิดหาทางออก และลงมือแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีผู้ศึกษาและนำเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านแนวคิด เทคนิควิธี รูปแบบการสอน และการจัดการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะรายงานผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในทิศทางที่สูงขึ้นหรือต่ำลง แต่ยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่ทำการศึกษาผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้นกับการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา ทำให้ผู้วิจัยสนใจสร้างนวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการโดยใช้รูปแบบการปรึกษาได้แก่ การปรึกษากลุ่ม การปรึกษารายบุคคล การให้ความรู้ เพื่อให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจ ตระหนัก ตลอดจนมีวิธีการในการช่วยเหลือเชิงผสมผสานอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการปรึกษาจำนวน 8 ครั้ง ปฏิบัติการออนไซต์ จำนวน 2 ครั้ง ปฏิบัติการออนไลน์ จำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 60 นาที มีขั้นตอนการปรึกษาประกอบด้วย ขั้นการสร้างสัมพันธภาพ ขั้นสำรวจปัญหา ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นการวางแผนแก้ปัญหา ขั้นยุติการปรึกษา และอบบรมวยอด 1 ครั้ง ระยะเวลาในการอบรมเท่ากับ 6 ชั่วโมง ดังที่ Milne (2003)

ได้กล่าวว่า การอบรมเชิงจิตวิทยาเป็นวิธีการในการเรียนรู้ร่วมกัน และความเหมาะสมในการช่วยนักเรียนให้พัฒนาตนเองได้ ซึ่งการอบรมสามารถใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การประเมินตนเอง การสาธิต การฝึกซ้อม การใช้ข้อมูลที่ต้องย้อนกลับมาแก้ไข การให้ทำแบบฝึกหัด การใช้เกม และการให้การบ้าน เป็นต้น และ Botvin (2006) ได้กล่าวว่า การอบรมเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ร่วมกัน และมีความเหมาะสมที่จะช่วยให้เยาวชนพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน พร้อมทั้งช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่าสามารถนำการอบรมเข้ามาใช้กับการปรึกษากลุ่มเพื่อครูที่ปรึกษาจะได้มีองค์ความรู้ในการจัดการกับความรุนแรงที่ทันสมัย ตลอดจนมีวิธีการหาทางออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยเสนอด้วย

แม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโรงเรียนจะมีนโยบายป้องกันการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน แต่ความรุนแรงในโรงเรียนก็ยังมีให้พบเห็นอยู่ จากที่ผ่านมาจึงไม่พบงานวิจัยที่เสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ครูที่ปรึกษา ส่วนใหญ่ผู้ศึกษาจะนำเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านแนวคิด เทคนิควิธี รูปแบบการสอน และการจัดการเรียนรู้ประเภท

ต่าง ๆ เท่านั้น และผู้วิจัยไม่พบว่ามิงงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้นกับการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ทำให้ผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา และสร้างนวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นแนวทางสำหรับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และผู้ให้การปรึกษา รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือชีวิตการทำงานได้อย่างราบรื่น รู้จักการคิดวิเคราะห์ ค้นหาทางเลือกที่เหมาะสม และแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

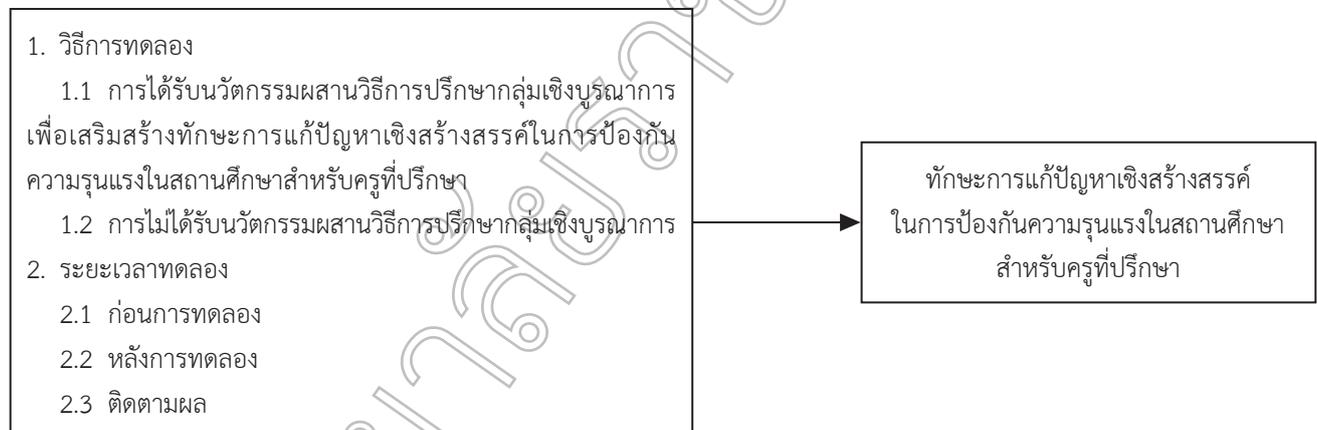
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

นวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการให้การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาเน้นทางออกระยะสั้นเป็นฐาน มีรูปแบบการปรึกษาจำนวน 8 ครั้ง ปฏิบัติการออนไลน์จำนวน 2 ครั้ง ปฏิบัติการออนไลน์ จำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ

60 นาที และอบรมรวบยอด 1 ครั้ง ระยะเวลาในการอบรม 6 ชั่วโมง หัวข้อในการปรึกษา มีดังนี้ ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพ, ครั้งที่ 2 รักษาสัมพันธภาพสู่ความไว้วางใจ, ครั้งที่ 3 ทุกปัญหาล้วนมีทางออก ครั้งนี้เป็นกรอบอบรมเชิงปฏิบัติการ, ครั้งที่ 4 การเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทาย, ครั้งที่ 5 ข้อเท็จจริงจากสถานการณ์จริง, ครั้งที่ 6 ฉันทมติทางเลือกเสมอ, ครั้งที่ 7 ร่วมกันหาทางออก และครั้งที่ 8 ยุติการปรึกษา

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบมหาวิทยาลัยบูรพาว่าด้วยข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินการด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามรหัสโครงการวิจัย G-HU 305/2566 โดยผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ที่ IRB4-019/2567 เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา มีรายละเอียดการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีและเทคนิคของการปรึกษาเน้นทางออก ระยะสั้นร่วมกับการอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

2. ผู้วิจัยนำนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาถึงความสอดคล้องเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ การเลือกใช้ทฤษฎีเทคนิค กระบวนการและขั้นตอนของการปรึกษากลุ่ม ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในรูปแบบ การให้การปรึกษา และการอบรม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแล้วผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) เป็นตัวชี้วัด

3. ผู้วิจัยนำนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปรึกษา จำนวน 3 คน ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และไม่ใช่อีกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างการให้การปรึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อนนำนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการไปใช้จริง

4. ผู้วิจัยนำนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการฉบับสมบูรณ์ ไปใช้ในการดำเนินการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา มีรายละเอียดดังนี้

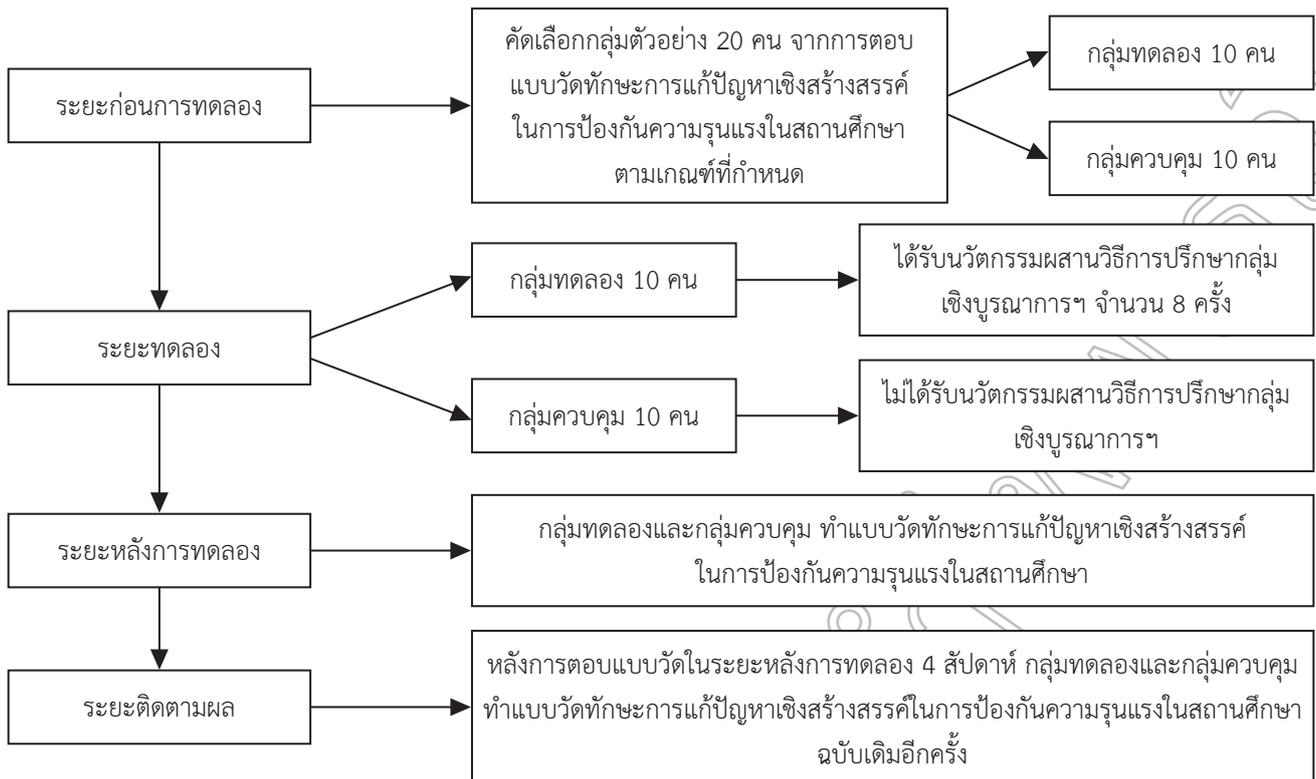
1. กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 20 คน ซึ่งผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2009) ตามหลักสถิติ และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Cohen (1988) โดยผู้วิจัยกำหนดอำนาจในการทดสอบ (Power of test) ที่ระดับ 0.70 ซึ่งถือว่าเหมาะสมเพียงพอต่อการทดสอบ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (level of significance) ที่ระดับ .05 ($\alpha = .05$) และกำหนดขนาดอิทธิพล (Effect size : d) มีค่าเท่ากับ 0.5 ตามสถิติที่ใช้ในการทดสอบ กำหนดให้มีการวัดซ้ำทั้งหมด 3 ครั้ง และกำหนดให้ทั้ง 2 กลุ่มมีสัดส่วนเท่ากัน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ดำเนินสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มตามแบบแผนการทดลอง (Random Assignment) ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเข้ากลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในประเทศไทย ปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49) และระดับปรับปรุง (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49) จากการทำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาในการวิจัยระยะที่ 1 มีความสมัครใจในการเข้าร่วมนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา และมีเกณฑ์การคัดออกกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างปฏิเสธหรือถอนตัวในการทำวิจัย และไม่สามารถเข้าร่วมโครงการการวิจัยได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างติดภารกิจหรือเจ็บป่วย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย และประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครครูที่ปรึกษาที่สนใจเข้าร่วมการทดลอง

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้นวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาที่พัฒนาขึ้น โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มตามเกณฑ์คัดเลือก แบ่งการทดลองเป็น 4 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การทดลองนวัตกรรมผสมวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลของนวัตกรรมผสมวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

2.4 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและดำเนินการสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติด้วยการทดสอบ Compound Symmetry โดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity และวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measure analysis of variance)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ที่ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา สำหรับครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

คนที่	กลุ่มทดลอง						คนที่	กลุ่มทดลอง					
	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล			ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1	2.40	0.50	4.24	0.52	4.04	1.21	1	2.00	0.50	2.04	0.54	2.04	0.54
2	2.08	0.57	3.84	1.52	3.92	1.44	2	2.00	0.50	2.00	0.50	2.04	0.54
3	2.2	1.00	3.80	0.87	3.84	0.90	3	2.36	0.49	2.36	0.49	2.36	0.49
4	2.32	0.48	4.04	0.35	3.92	1.26	4	2.12	0.83	2.12	0.83	2.12	0.83
5	2.40	0.50	4.16	1.07	3.92	0.76	5	2.04	0.68	2.12	0.73	2.08	0.70
6	2.00	0.50	3.56	0.87	3.40	0.96	6	2.16	0.99	2.16	0.94	2.16	0.94
7	2.00	0.76	3.68	0.80	3.24	0.83	7	2.08	0.57	2.08	0.57	2.12	0.60
8	2.04	0.20	3.44	0.58	4.00	1.26	8	2.24	0.88	2.24	0.88	2.24	0.88
9	2.08	0.86	3.76	0.88	3.96	0.84	9	2.40	0.50	2.36	0.49	2.40	0.50
10	2.12	0.97	3.92	1.15	4.16	1.25	10	2.36	0.49	2.36	0.49	2.36	0.49
\bar{X}	2.16	0.16	3.84	0.25	3.84	0.29	\bar{X}	2.17	0.15	2.18	0.14	2.19	0.12

จากตารางที่ 1 พบว่า ระยะก่อนการทดลองครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 2.16 (SD = 0.16) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.17 (SD = 0.15) ระยะหลังการทดลองครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาเพิ่มขึ้นเป็น 3.84 (SD = 0.25) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.18 (SD = 0.14) และระยะติดตามผลครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 3.84 (SD = 0.29) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.19 (SD = 0.12)

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับ

ครูที่ปรึกษา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใน 3 ช่วงระยะ ได้แก่ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีการวัดซ้ำแบบสองทาง (Two-way analysis of variance repeated measurement, ANOVA) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อต่อกลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความสัมพันธ์ของการวัดแต่ละครั้งมีขนาดความสัมพันธ์เท่า ๆ กัน และความแปรปรวนของการวัดแต่ละครั้งมีขนาดเท่า ๆ กัน (Assumption of Compound Symmetry) โดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity เมื่อผลการวิเคราะห์ยอมรับ H_0 การอ่านผลการวิเคราะห์ควรเลือกใช้วิธีการของ Sphericity Assumed ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ปฏิเสธ H_0 การอ่านผลการวิเคราะห์ควรเลือกใช้วิธีการของ Greenhouse Geisser (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) ดังตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 การตรวจสอบ Compound Symmetry

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	p-value	Epsilon		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldr	Lower bound
Time	0.571	11.225	2	0.004	0.674	0.750	0.500

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสถิติ Mauchly's W = 0.571 (หรือค่าสถิติไคสแควร์ 11.225) และมีค่า p = 0.004 จึงปฏิเสธ H_0 สรุปได้ว่า ความแปรปรวนไม่เป็น Compound Symmetry

ซึ่งหมายถึง ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแต่ละคู่ที่วัดซ้ำกัน (Correlation) และความแปรปรวนของตัวแปรตามในการวัดซ้ำแต่ละครั้ง (Variance) ของ Treatment ของแต่ละกลุ่มมีความ

แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้นในการอ่านผลการวิเคราะห์ควรเลือกใช้วิธีการของ Greenhouse Geisser

ในการวิเคราะห์ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาที่ได้จากการวัดระยะก่อนการทดลอง ระยะหลัง

การทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Two-way analysis of variance repeated measurement, ANOVA) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาเพื่อทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการทดลอง (Time) กับกลุ่ม (Group) ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ

Source of Variation	SS	df	MS	F	p-value
Between Subjects					
Group	17.887	1.000	17.887	203.831	0.000**
Error	1.580	18.000	0.088		
Within Subjects					
Time	9.409	1.348	6.978	368.207	0.000**
Time x Group	9.144	1.348	6.781	357.838	0.000**
Error	0.460	24.270	0.019		
ช่วงเวลาการวัด Wilks' lambda = .008, F = 1044.279, p = .000 และ Partial $\eta^2 = 0.992$					
ช่วงเวลาการวัด*กลุ่ม Wilks' lambda = .008, F = 1019.516, p = .000 และ Partial $\eta^2 = 0.992$					

** การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานในภาพรวมของการวิเคราะห์ความแตกต่างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาระหว่างกลุ่ม (Test of between subjects) ทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง (Experimental group) เป็นกลุ่มที่ได้รับนวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา กับกลุ่มควบคุม (Control group) เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับนวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ในช่วงระยะเวลา ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล พบว่า ค่า Wilks' lambda (Λ) มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างช่วงเวลาการวัด*กลุ่มหรือมีนัยสำคัญทางสถิติ (Wilks' lambda = .008, F = 1019.516, p = .000) แสดงให้เห็นว่า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ในการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผล ครูที่ปรึกษา มีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ปรากฏมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษากับกลุ่ม (Group) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแตกต่างระหว่างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา แต่ละระยะเวลา (Time) กับกลุ่ม (Group) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาระหว่างกลุ่ม (Group) ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบย่อยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา สำหรับครูที่ปรึกษาในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระยะ	Source of Variation	SS	df	MS	F	p-value
ก่อนการทดลอง	Between group	0.001	1.000	0.001	0.030	0.865
	Error	0.437	18.000	0.024		
หลังการทดลอง	Between group	13.778	1.000	13.778	330.284	0.000**
	Error	0.751	18.000	0.042		
ติดตามผล	Between group	13.252	1.000	13.252	280.181	0.000**
	Error	0.851	18.000	0.047		

** การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ระยะก่อนการทดลอง ครูที่ปรึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาไม่แตกต่างกัน แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มเข้ากลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาใกล้เคียงซึ่งถือว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเท่าเทียมกันในเรื่องต้นก่อนเข้ารับการทดลอง

ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่า ครูที่ปรึกษาที่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา (กลุ่มทดลอง) มีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาสูงกว่าครูที่ปรึกษาที่ไม่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า ครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา มีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

ครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในระยะก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์

สำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 2.16 ระยะหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 3.84 และระยะติดตามผล มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาเท่ากับ 3.82 จะเห็นได้ว่าครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในระยะหลังการทดลอง ระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุม เป็นครูที่ปรึกษาที่ไม่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 2.17 จะเห็นได้ว่าทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา ระยะก่อนการทดลอง ครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ในระยะหลังการทดลอง ครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาเท่ากับ 3.84 กลุ่มควบคุม เป็นครูที่ปรึกษาที่ไม่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 2.18 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาในระยะหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล ครูที่ปรึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาเท่ากับ 3.82 กลุ่มควบคุม เป็นครูที่ปรึกษาที่ไม่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา เท่ากับ 2.19 จะเห็นได้ว่าทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาในระยะติดตามผล กลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากครูที่ปรึกษาที่ได้รับนวัตกรรมผลานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการตามแนวคิดทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น (SFBT) จึงทำให้ครูที่ปรึกษาเกิดองค์ความรู้ มีทักษะ

การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น เนื่องจากการปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นนั้น อยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่าทุกคนมีความเข้มแข็ง และสามารถสร้าง ทางออกที่สามารถยกระดับชีวิตของพวกเขา และเชื่อว่าพวกเขา สามารถทำได้ โดยใช้ประโยชน์จากเป้าหมายที่มีอยู่ ผู้นำกลุ่ม เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลง จากการยึดติดกับปัญหาไปสู่ขั้นการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เป็นไปได้ ผู้นำกลุ่มสามารถกระตุ้นและท้าทายสมาชิกกลุ่มให้เขียนเรื่องราว ที่แตกต่างจากเดิมที่จะนำไปสู่จุดหมายใหม่ และค้นหาว่าอะไรที่ บุคคลจะกระทำให้เกิดผลและช่วยให้เขาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขจัดปัญหาให้สั้นที่สุดในระยะเวลาที่เป็นไปได้ (Corey, 2017) ในขณะที่ให้การปรึกษาที่ปรึกษาจะได้สำรวจและตรวจสอบทักษะ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของตนเองด้วยการใช้เทคนิค คำถาม บอกระดับ (Scaling questions) เพื่อที่จะสามารถระบุระดับ ของทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ครูที่ปรึกษารับรู้ถึง ระดับทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของตนเอง นอกจากนี้ ครูที่ปรึกษาจะเริ่มเปลี่ยนกรอบความคิด โดยใช้เทคนิคคำถาม เพื่อเปลี่ยนกรอบความคิด (Reframing) ในการมองปัญหาใหม่ เพื่อให้ครูที่ปรึกษามองว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถแก้ไขได้ ครูที่ปรึกษาจะเรียนรู้วิธีการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ได้ทดลองปฏิบัติจริงทั้งในระหว่างการให้การปรึกษา และการนำไป ปรับใช้กับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญในโรงเรียน โดยใช้เทคนิค การมอบหมายงานครั้งแรก (Formula first session task: FFST) เพื่อเป็นการฝึกครูที่ปรึกษาให้มีความเข้าใจในความคิดการกระทำ และพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเหมาะสมและเพิ่มโอกาสในการ เข้าถึงเป้าหมายมากขึ้น จนทำให้ครูที่ปรึกษาเกิดความเชื่อมั่น ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก ว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมกับตนเอง จนนำไปสู่ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ อย่างถาวร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวิณ ชุ่มอุทัย (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้น ทางออกระยะสั้นต่อการแก้ปัญหาเชิงสังคมของนิสิตชั้นปีที่ 1 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนการแก้ปัญหาเชิงสังคมสูงกว่านิสิต กลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนน การแก้ปัญหาเชิงสังคมในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการปรึกษา แบบเน้นทางออกระยะสั้นมีผลต่อการแก้ปัญหาเชิงสังคมของนิสิต ชั้นปีที่ 1 ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชมภูนุช ครองขจรสุข (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น ต่อภาวะซึมเศร้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี ในกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าแตกต่างจากกลุ่มควบคุมในระยะ หลังการทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียน ในจังหวัดชลบุรี ในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้า ในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การนำนวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่ม เชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาไปใช้ ผู้ที่นำไปใช้ควรมีความรู้ทางจิตวิทยาการปรึกษา เนื่องจากต้องใช้ ทักษะและเทคนิคที่มีความเฉพาะเจาะจง อาศัยประสบการณ์ และ ความชำนาญในการปรึกษา และควรมีความสามารถทางการใช้ เทคโนโลยี เนื่องจากรูปแบบของนวัตกรรมส่วนใหญ่เป็นการให้ การปรึกษาออนไลน์

1.2 นวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกัน ความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา เป็นรูปแบบที่จัดทำ ขึ้นตามความเหมาะสมสำหรับครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นวิทยากร หากนำไปใช้กับกลุ่มวัยอื่น ๆ ควรมีการนำไปปรับเนื้อหาให้ตรงกับ บริบทที่จะนำไปใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สามารถต่อยอดนวัตกรรมผลงานวิธีการปรึกษากลุ่ม เชิงบูรณาการด้วยการผลิตเป็นสื่อในประเด็นทักษะการแก้ปัญหา เชิงสร้างสรรค์ ด้วยรูปแบบบทเรียนออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ เช่น Line application, Facebook page ที่ทันสมัย ที่กลุ่มศึกษา สามารถเข้าถึงได้ด้วยตัวเอง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและ สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประเภททุนพัฒนานักศึกษิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2567

เอกสารอ้างอิง

- กุลวิณ ชุ่มฤทัย. (2561). ผลการศึกษากลุ่มตามทฤษฎีการศึกษแบบเน้นทางออกระยะสั้นต่อการแก้ปัญหาเชิงสังคมของนิสิตชั้นปีที่ 1. วิทยาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชมภูนุช ครอบจรสุข, เพ็ญภา กุลนภาดล และประชา อินัง. (2563). ผลการศึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อภาวะซึมเศร้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารการวัดผลการศึกษา*. 37(1): 146-158.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กภาพสินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- นลินทิพย์ คชพงษ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. ปรชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษภพมนุษย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Botvin, J. (2006). *Life Skills Training: Promoting Health and Personal Development*. New York: Princeton Health Press.
- Cohen, Jacob. (1988). *Statistical power analysis of the behavioral sciences*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Corey, Gerald. (2013). *Theory and practice of counseling & psychotherapy*. (9th ed). Belmont, CA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- _____. (2017). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. (10th ed). Boston: Cengage Learning.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A. and Lang, A.G. (2009). Statistical Power Analyses Using G*Power 3.1: Tests for Correlation and Regression Analyses. *Behavior Research Methods*. 41: 1149-1160.
- Franklin, C., Ding, X., Kim, J. S., Kelly, M. S., & Tripodi, S. J. (2022). Solution-focused brief therapy interventions for at-risk students in schools. In L. Rapp-McCall, K. Corcoran, & A. R. Roberts (Eds.). *Social workers' desk reference*. (4th ed). Oxford University Press.
- Joseph, M. (2015). *Nature and Benefits of Guidance and Counseling Services offered in Selected Public Secondary Schools in Mansa District*. Thesis (M.A. Ed Psychology), University of Zambia.
- Milne, A. (2003). *Teach yourself counseling*. London: Cox & Wyman Morganett.

การเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ด้วยการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง

The Enhancement of Family Acceptance in LGBT High School Students Through Narrative Counseling Theory

พัชรพร มุสิโก*, เพ็ญภา กุลนภาดล, จุฑามาศ แหนจอน

Pachraporn Musigo, Pennapha Koolnaphadol, Juthamas Haenjohn

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University,

Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: 64920651@go.buu.ac.th

(Received: September 24 2024; Revised: November 12 2024; Accepted: November 27 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อการเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ด้วยการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษา 1-3 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดระยองที่มีความสมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบวัดการยอมรับของครอบครัว คัดแปลงมาจากแบบวัดของ วรารัตน์ ประทานวโรปัญญา โดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับการยอมรับของพ่อแม่ของ รูชเนอร์ (Rohner, 2005) และโปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง ซึ่งประกอบด้วยการศึกษา 8 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 45-60 นาที ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบคู่โดยใช้วิธี Bonferroni ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่ม LGBT ที่ได้รับการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่องในกลุ่มทดลองมีคะแนนการยอมรับของครอบครัวสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง กลุ่มทดลองมีคะแนนการยอมรับของครอบครัว ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง สามารถสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ได้

ผลการศึกษาพบว่า (1) มีค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลเป็น 83.25, 91.25 และ 92.13 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 83.13, 85.38 และ 86.35 ตามลำดับ (2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการปรึกษาและระยะการทดลอง มีอิทธิพลต่อการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การยอมรับของครอบครัว; นักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT; การปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effect of narrative theory consultation on enhancing acceptance of LGBT high school students' families. This quasi-experimental research aimed to study the effect of enhancing acceptance of LGBT high school students' families using narrative theory consultation. The sample consisted of 16 fathers or mothers of secondary school students 1-3 in Rayong Province who volunteered to participate in the research. They were divided into two groups: 8 in the experimental group and 8 in the control group. The research instruments were the family acceptance scale adapted from Wararat Prathanaworapan's scale, using Rohner's theory of parental acceptance (Rohner, 2005) and the narrative theory consultation program, which consisted of 8 consultations, each lasting approximately 45-60 minutes. Descriptive statistics and repeated measures variance were used for data analysis, with one between-group and one within-group variable. When differences were found, pairwise comparisons of means were made using the Bonferroni method. The results of the research found that LGBT students who received narrative theory consultation in the experimental group had higher family acceptance scores than the control group in the post-intervention and follow-up periods, with statistical significance at the .05 level. Fathers or mothers the experimental group had family acceptance scores in the post-experimental and follow-up periods that were significantly higher than the pre-experimental periods at a statistical level of .05. It can be concluded that the narrative theory consultation can create acceptance in the families of LGBT secondary school students.

The results of the study found that (1) the mean acceptance score of LGBT secondary school students' families in the pre-experimental period, the post-experimental period, and the follow-up period were 83.25, 91.25, and 92.13, respectively. As for the control group that did not receive counseling, the mean acceptance score of LGBT secondary school students' families in the pre-experimental period, the post-experimental period, and the follow-up period were 83.13, 85.38, and 86.35, respectively. (2) The interaction between the counseling method and the experimental period influenced the acceptance among LGBT high school students' families with statistical significance at the .05

Keywords : Family acceptance; LGBT high school students; Narrative counseling theory

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสื่อ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้คนในสังคม ด้วยปัจจุบันเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการดำเนินชีวิตทัศนคติ การเปิดรับสื่อเปลี่ยนไป ทำให้การยอมรับในความแตกต่างของผู้คนในสังคมนั้นก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามไป รวมไปถึงเรื่องเพศอีกด้วย ในปัจจุบันโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต รวมถึงกลุ่ม LGBT ซึ่งกลุ่ม LGBT หมายถึง กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือเพศทางเลือก เป็นกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยคำว่า LGBT ย่อมาจาก ตัวอักษร L - Lesbian กลุ่มผู้หญิงรักผู้หญิง G - Gay กลุ่มชายรักชาย B - Bisexual หรือกลุ่มที่รักได้ทั้งผู้ชาย และผู้หญิง T - Transgender คือ กลุ่มคนข้ามเพศ จากเพศชายเป็นเพศหญิง หรือเพศหญิงเป็นเพศชาย ซึ่งกลุ่มนี้ในช่วงโควิด-19 ก็ทำงานที่บ้านมากขึ้น สถานการณ์เช่นนี้มีผลต่อการใช้ชีวิต และส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนกลุ่ม LGBT คือ เมื่อพวกเขาไม่ได้รับการสนับสนุน ถูกปฏิเสธ หรือเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะจากสมาชิกในครอบครัวทำให้ LGBT จำนวนมากถูกบังคับให้ต้องปิดบังตัวตน และบ้านอาจจะไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย จึงนำมาซึ่งความวิตกกังวล เกิดภาวะซึมเศร้า หรือแม้กระทั่งการฆ่าตัวตาย สถานการณ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา จากการสำรวจของ The Trevor Project องค์กรไม่แสวงกำไรของอเมริกาเพื่อการป้องกันการฆ่าตัวตายในเยาวชนเพศทางเลือก พบว่า ในปี 2563 เยาวชน LGBT 42% คิดฆ่าตัวตาย 70% ระบุว่าสุขภาพจิตแย่ในช่วงโควิดระบาดหนัก 48% ต้องการคำปรึกษา และมีเพียง 1 ใน 3 บอกว่าสมาชิกในบ้านยอมรับ คนในกลุ่ม LGBT ขณะที่ SMYAL (Supporting and Mentoring Youth Advocates and Leaders) องค์กรไม่แสวงกำไรในสหรัฐอเมริกาซึ่งทำงานสนับสนุนเยาวชน LGBT ให้ข้อมูลว่า มีการใช้สารเสพติดเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุหลักมาจากการไม่ได้รับการยอมรับ ถูกกีดกัน และการเลือกปฏิบัติ ซึ่งพวกเขาอาจพบได้ทั้งในโรงเรียน ที่ทำงาน และสังคมทั่วไป แต่จากการศึกษาพบว่า บ้านซึ่งน่าจะเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุด กลับกลายเป็นที่ซึ่งกระทำความรุนแรงให้กับกลุ่ม LGBT มากที่สุด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565)

จากประสบการณ์ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งมีนักเรียนกลุ่ม LGBT มาขอรับการปรึกษาการยอมรับของครอบครัว โดยต้องการการยอมรับที่จริงจัง ความเป็นตัวตนที่แท้จริงเพราะถ้ามีความปิดบังไปนาน ๆ ยิ่งทำให้รู้สึกอึดอัด รวมถึงเสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิที่จะได้รับการเคารพ ปกป้อง คุ้มครอง อย่างเท่าเทียมกับคนกลุ่มใหญ่ รวมทั้งการถูกตีตราเป็นกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ จึงทำให้กลุ่มนี้บางส่วนหรือบางสถานการณ์ไม่เปิดเผยตัวเอง

ต่อครอบครัว จากการสังเกตจากการบอกเล่าเรื่องราวส่วนตัวของนักเรียนถึงการไม่ยอมรับจากครอบครัว นักเรียนกลุ่ม LGBT ยังไม่เคยปรึกษาอย่างจริงจัง เมื่อรู้ว่าตัวเองมีความชัดเจนว่า อยู่ในกลุ่ม LGBT เพราะมีความกังวล กลัวพ่อแม่ตำหนิ รับผิดชอบ พฤติกรรมเชิงลบ และการใช้ชีวิตในครอบครัวที่ไม่เหมือนเดิม จึงทำให้กลุ่มนักเรียนกลุ่ม LGBT บางส่วนเลือกที่จะเข้ามาขอรับการปรึกษา ครูแนะแนว เพื่อร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับนักเรียนและครอบครัว เพราะกลุ่ม LGBT เป็นกลุ่มเปราะบางและเข้าถึงยาก มีข้อจำกัดมากมาย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมในวารสารระดับนานาชาติได้มีการอภิปรายกระบวนการเก็บข้อมูลในกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ใช้สารเสพติด กลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย และกลุ่มพนักงานขายบริการ (Urada & Simmons, 2014; Parsons, Vial, Starks, & Golub, 2013) ประเด็นการจ่ายค่าตอบแทนสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยที่อยู่ในกลุ่มเปราะบาง (Descartes, Asencio, & Blank, 2011) และอุปสรรคต่าง ๆ ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง (Patel, Doku, & Tennakoon, 2003) เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้มีประโยชน์สำหรับนักวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการวิจัยกลุ่ม LGBT ที่ทำให้องค์ความรู้ที่ตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น และเป็นวิธีการวิจัยที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัย ในบริบทสังคมไทยซึ่งแตกต่างจากบริบทของต่างประเทศ ประเทศไทยยังไม่พบการตีพิมพ์บทความที่กล่าวถึงประเด็นอันเกี่ยวเนื่องกับวิธีวิทยาในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่ม LGBT ในลักษณะดังกล่าวยกเว้นบทความภาษาอังกฤษหนึ่งเรื่อง (Ojanen et al., 2014) ที่มีกรกล่าวถึงประเด็นเพศภาวะ (gender) และเพศวิถี (sexuality) ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทย การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน LGBT โดยเฉพาะ ดังนั้นการทำการวิจัยในกลุ่มนักเรียนที่เป็น LGBT ในสังคมไทยยังขาดแนวทางและวิธีวิทยาในการเข้าถึงกลุ่มนี้ ที่จะทำให้เข้าถึงทั้งนักเรียน LGBT ที่มีการแสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มและไม่เปิดเผยอัตลักษณ์ดังกล่าวให้ผู้อื่นทราบ จึงทำให้ในบทบาทครูแนะแนวมีโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มนักเรียน LGBT ได้มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น จึงมีความจำเป็นต้องรวบรวมปัญหาในการเข้าถึงกลุ่มนักเรียน LGBT ในการทำการวิจัยมีประโยชน์ต่อกลุ่มประชากรนี้

การปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่องเป็นการให้การช่วยเหลือแก่บุคคลวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้การเล่าเรื่องซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตนเองออกมา การให้คำปรึกษาวิธีนี้ช่วยให้นักเรียนมัธยมในกลุ่ม LGBT ได้เรียนรู้เรื่องราวของตัวเอง และทฤษฎีนี้จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถพิจารณาตนเอง ซึ่งหลักการของทฤษฎีการปรึกษาแบบเล่าเรื่องเป็นวิธีเฉพาะที่ใช้ทำความเข้าใจปัญหาและผลกระทบของปัญหาที่มีต่อบุคคล โดยให้บุคคลถ่ายทอดเรื่องราวออกมาอย่างครบถ้วน ดังนั้นเรื่องราวแต่ละ

บุคคลย่อมแตกต่างกันตามวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลไป การเล่าเรื่อง จะช่วยให้นักเรียนมัธยมในกลุ่ม LGBT สามารถถ่ายทอดเรื่องราว ของตัวเองออกมา เพื่อนำไปสู่การสร้างเรื่องราวใหม่มาแทนเรื่องราว เดิม ๆ ที่ยังคงติดค้างอยู่ โดยได้รับการปรึกษาสามารถพิจารณาตนเอง เพื่อการค้นพบตนเองและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองจากเรื่องราวใหม่ ที่สร้างขึ้น

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการยอมรับของครอบครัว ของนักเรียนมัธยมกลุ่ม LGBT เพื่อเสริมสร้างการยอมรับของ ครอบครัวอย่างแท้จริงทั้งทางกายและทางใจ เพราะในสังคมไทย ยังมีความเสี่ยง ทั้งเรื่องการยอมรับความสัมพันธ์กับคนอื่น ผลกระทบ ในเรื่องการเรียน แต่เมื่อเขากล้าที่จะเปิดเผยตนเองแล้ว ที่สำคัญคือ

ครอบครัวเองก็ต้องกล้าสนับสนุนและอยู่เคียงข้าง เพราะถ้า ครอบครัวไม่สนับสนุน ก็ไม่มีใครแล้วที่จะสนับสนุนและยอมรับได้ดี เท่ากับครอบครัว จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของ เยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ สำคัญที่ครอบครัว จะพาท้าวข้ามความเปราะบาง ช่วงวิกฤติของชีวิต เพื่อให้เขาได้ พัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ และมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนา ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

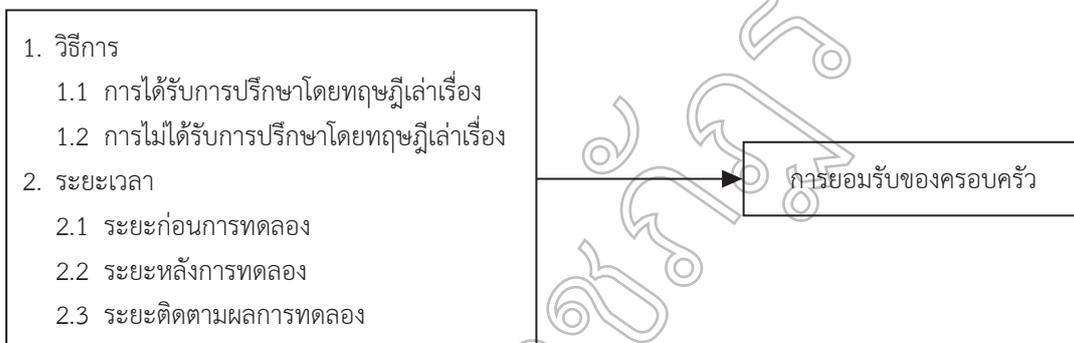
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามลของการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อการ เสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ประชากร คือ พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT ที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดระยอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ พ่อหรือแม่ของนักเรียน มัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง จำนวน 16 ครอบครัว ซึ่งการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางการประมาณขนาด ตัวอย่างของ Krejcie and Morgan กำหนดระดับความเชื่อมั่น ที่ .05 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

พิจารณาคูสมบัตินี้

1. พ่อหรือแม่ที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกันกับนักเรียน มัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT

2. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT มีอายุ ระหว่าง 13-15 ปี

3. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT ไม่มีประวัติของโรคทางสมอง หรือการทำหน้าที่การรู้คิดที่ผิดปกติ สามารถอ่าน ฟัง เขียนภาษาไทยได้ดี สื่อความหมายเข้าใจ

4. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT ยินดี และเต็มใจเข้าร่วมวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบวัดการยอมรับของพ่อแม่

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลการปรึกษาทฤษฎี เล่าเรื่อง

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง: พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับ การศึกษา รายได้

ส่วนที่ 1 แบบวัดการยอมรับของพ่อแม่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .814 แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย โดย วรารัตน์ ประทานวรปัญญา โดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับการยอมรับของพ่อแม่ของ รูซเนอร์ (Rohner,2005)

ส่วนที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง ได้แก่ รูปแบบการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปรึกษาตามแนวทฤษฎีเล่าเรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของการให้การศึกษา ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้รับบริการ
2. กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการศึกษา
3. สร้างโปรแกรมการศึกษาตามแนวทฤษฎีเล่าเรื่อง กำหนดแนวทางและระยะเวลาการดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. เสนอรายละเอียดแผนการศึกษาตามแนวทฤษฎีเล่าเรื่องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

คนที่	กลุ่มทดลอง			คนที่	กลุ่มควบคุม		
	ระยะก่อนทดลอง	ระยะหลังทดลอง	ระยะติดตามผล		ระยะก่อนทดลอง	ระยะหลังทดลอง	ระยะติดตามผล
1	82	90	93	1	84	86	87
2	83	91	92	2	83	85	85
3	86	93	93	3	82	84	86
4	83	92	92	4	85	86	86
5	82	91	91	5	83	84	85
6	84	91	92	6	82	85	86
7	83	90	91	7	85	86	87
8	83	92	93	8	81	87	88
รวม	666	730	737		665	683	690
Mean	83.25	91.25	92.13		83.13	83.38	86.25
SD	1.282	1.035	0.835		1.458	1.061	1.035

จากตารางที่ 1 พบว่า การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลัง

5. เพิ่มความชำนาญของผู้วิจัยโดยการฝึกใช้การปรึกษาตามแนวทฤษฎีเล่าเรื่อง ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วกับกลุ่มทดลอง และหาข้อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก่อนการนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูล และค่าสถิติพื้นฐานคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ผู้วิจัยได้ทำการแสดงผลของข้อมูลพื้นฐานและลักษณะทั่วไปของการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT และผู้วิจัยได้ทำการจัดระเบียบข้อมูลคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน โดยเรียงคะแนนเป็นรายบุคคลตามระยะทดสอบ 3 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากนั้นทำการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย และคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงผลดังตาราง

การทดลอง และระยะติดตามผลเป็น 83.25, 91.25 และ 92.13 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 83.13, 83.38 และ 86.35 ตามลำดับ

การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลองเป็น 83.13 ระยะหลังการทดลองเป็น 85.38 และระยะติดตามผลเป็น 86.25 ซึ่งพบว่าระยะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 2.25 ส่วนระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระยะหลังการทดลองเท่ากับ 0.87 และสูงกว่าระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 3.12

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ระยะก่อนทดลองกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 83.25 กลุ่มควบคุมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 83.13 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 0.12 ส่วนระยะหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 91.25 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 85.38 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ

5.87 และระยะติดตามผลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 92.13 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 86.25 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 5.88

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติทดสอบการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measurement) ทั้งนี้ก่อนทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น โดยการทดสอบค่า Mauchly's test of sphericity เพื่อตรวจสอบว่าค่าความแปรปรวนของตัวแปรที่ศึกษามีความแปรปรวนเป็นแบบ Compound symmetry หรือไม่ โดยผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบค่า Mauchly's test of sphericity กลุ่มตัวอย่าง

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	Sig.	Epsilon ^b		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldr	Lower bound
Interval	.592	6.822	2	.033	.710	.824	.500

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Mauchly's test of sphericity พบว่า ค่า Mauchly's W เท่ากับ .592 และค่า $p < .05$ ($= .033$)

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า Mauchly's Test of Sphericity ซึ่งเป็นการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในเรื่อง Compound symmetry ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำมีค่าเท่ากับ

.033 ($p < .05$) แสดงว่าความแปรปรวนตัวแปรดังกล่าวไม่เป็น Compound symmetry ซึ่งหมายถึง ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแต่ละคู่ที่วัดซ้ำ และความแปรปรวนของตัวแปรตามในการวัดซ้ำแต่ละครั้งของวิธีการทดลองแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ดังนั้นในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกอ่านผลการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการคำนวณแบบ Huynh-Feldt

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง

Source of Variation	df	SS	MS	F	p
Between subject	15	218.479			
Group (G)	1	188.021	188.021	86.423*	< .001
SS w/ in group	14	30.458	2.176		
Within Subjects	26.356	448.001			
Interval (I)	1.647	336.167	204.075	198.859*	< .001
IxG	1.647	88.167	53.523	52.155*	< .001
IxSS w/ in Group	23.062	23.667	1.026		
Total	41.356	666.48			

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลาของการทดลอง (IxG) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกัน ต่อคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการทดลองที่แตกต่างกัน (G) และระยะเวลาการทดลองที่แตกต่างกัน (I) มีผลต่อคะแนนเฉลี่ยการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การทดสอบผลย่อยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่อง

ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่อง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการศึกษา ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่อง การทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล และผลทดสอบย่อยของระยะเวลา พ่อหรือแม่ การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT กลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่อง กับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

Source of Variation	df	SS	MS	F	p
ระยะก่อนการทดลอง					
Between group	1	.063	.063	.033	.858
Within group	14	26.375	1.884		
ระยะหลังการทดลอง					
Between group	1	138.063	138.063	125.715*	< .001
Within group	14	15.375	1.098		
ระยะติดตามผล					
Between group	1	12.375	138.063	156.192*	< .001
Within group	14	12.375	.884		

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ระยะก่อนการทดลอง การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิตินั้นคือในระยะก่อนการทดลอง พ่อหรือแม่ นักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ไม่แตกต่างกัน

ในระยะหลังการทดลอง พบว่า การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในระยะติดตามผล พบว่า การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม LGBT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่องในระหว่างระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ของกลุ่มทดลอง ระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ก่อนทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นโดยการทดสอบค่า Mauchly's test of sphericity เพื่อตรวจสอบว่าค่าความแปรปรวนของตัวแปรที่ศึกษาว่ามีความแปรปรวนเป็นแบบ Compound symmetry หรือไม่ โดยผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่า Mauchly's test of sphericity ในกลุ่มทดลอง

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	Sig.	Epsilon ^b		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldr	Lower bound
Interval	.856	.931	2	.628	.874	1.000	.500

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบ Mauchly's test of sphericity พบว่า ค่า Mauchly's W เท่ากับ .856 p และค่า $p > .05$ ($p = .628$) แสดงว่า ความแปรปรวนตัวแปรดังกล่าวเป็น Compound symmetry ดังนั้นจึงถือว่าการไม่ละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ Repeated measure ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึง

ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่อง ของกลุ่มทดลอง ระยะเวลาการทดลอง และระยะติดตามผล

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในการทดลองของกลุ่มทดลอง

Source of Variation	df	SS	MS	F	p
กลุ่มทดลอง					
Between subject	14	30.458			
Interval (I)	2	336.167	188.021	198.859	< .001
Error	14	23.667	.845		
Total	44	390.296			

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่า การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT มีคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างในการทดสอบผลย่อยแสดงให้เห็นว่าต้องมีระยะเวลาการทดสอบอย่างน้อย 1 คู่ ที่มี

ความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่องเป็นรายคู่ เพื่อแสดงผลระหว่างระยะหลังการทดลองกับระยะก่อนการทดลอง ระยะติดตามผลกับระยะก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลกับระยะหลังการทดลอง ซึ่งในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni โดยแสดงผลตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนของการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่อง เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีแบบ Bonferroni

เปรียบเทียบรายคู่	Mean Difference	Std. Error	Sig
หลังทดลอง - ก่อนทดลอง	8.000*	.327	< .001
ติดตามผล - ก่อนทดลอง	8.875*	.441	< .001
ติดตามผล - หลังทดลอง	.875	.350	.123

* $P < .05$

จากตารางที่ 7 พบว่า การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษารายบุคคลทฤษฎีเล่าเรื่องเพื่อเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 คู่ คือ 1) คะแนนเฉลี่ย

ในระยะหลังทดลองสูงกว่าระยะก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนเฉลี่ยในระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในขณะที่ไม่พบความแตกต่างในระยะติดตามผลหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. มีค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลเป็น 83.25, 91.25 และ 92.13 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล เท่ากับ 83.13, 85.38 และ 86.35 ตามลำดับ

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการศึกษาและระยะการทดลองมีอิทธิพลต่อการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานข้อ 1. กลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนหลังการทดลอง และคะแนนระยะติดตามผลการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม จากผลการวิจัยพบว่าในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT

สูงกว่าพ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ไม่ได้รับการศึกษา อภิปรายได้ว่า การศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่องมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ของพ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT หลังจากการศึกษาครั้งสุดท้าย นับไปอีก 1 เดือน คะแนนเฉลี่ยพ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษา สูงกว่าพ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ไม่ได้รับการศึกษา ทั้งสองระยะ ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ของพ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ไม่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

จะเห็นได้ว่า พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ได้รับการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง ทำให้การยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ดีขึ้น เพื่อเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวอย่างแท้จริง ทั้งทางกายและทางใจ ในขณะที่พ่อหรือแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ที่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่ได้ถูกกระตุ้นหรือช่วยเหลือผ่านกระบวนการการศึกษา จึงทำให้คะแนนหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลไม่แตกต่างจากระยะก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. แบบวัดการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT และโปรแกรมการเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ด้วยการศึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง โรงเรียนในเขตพื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางในการแนะนำนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จากรูปแบบการศึกษาได้พูดคุยแบบเจอหน้า เป็นรายบุคคลเรื่องการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT บางคนที่มีการนัดหมายแล้วไม่สะดวกมาเข้ารับบริการ ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลในครอบครัว จึงควรพัฒนาโปรแกรมในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เข้ารับบริการเข้าถึงได้ง่าย และสามารถให้การช่วยเหลือในวงกว้างต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมจะเป็นแม่ของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ทั้งหมด ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรหาวิธีคัดเลือกพ่อ เข้าร่วมการศึกษา ส่งเสริมการสร้างความเข้าใจ สร้างสัมพันธภาพ สร้างการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างการยอมรับของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่ม LGBT ร่วมกันภายในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และคณะ. (2565). **วัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ : การดูแลช่วยเหลืออย่างเข้าใจ**. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รากรณ์ คงฉันทมิตรกุล. (2554). **การยอมรับของครอบครัวและสุขภาพจิตของบุตรชายวัยรุ่นพฤติกรรมข้ามเพศ**. พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาศรี จีระยิ่งมงคล. (2549). **เกิดมาเป็นเกย์**. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 44 : สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. หน้า 498-505.
- พัชราวรรณ แก้วกันทะ และคณะ. (2549). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของชายรักชาย**. พยาบาลสาร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 49 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2565.
- พสุ วุฒินันท์. (2563). **รูปแบบการให้คำปรึกษาครอบครัวและผู้สูงอายุ**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุดิตา รุ่งเรือง และคณะ. (2563). **การเปรียบเทียบความเครียดของนักศึกษาในกลุ่ม LGBT ในมหาวิทยาลัย ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการยอมรับและกลุ่มที่ไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว**. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญญา กุลนาคดล. (2553). **เอกสารประกอบการสอนการให้คำปรึกษาครอบครัวและชุมชน**. ชลบุรี: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพยาร์ รินรวย. (2562). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในใจของแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องเป็นฐาน**. ปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญญา กุลนาคดล. (2559). **การปรึกษาครอบครัว FAMILY counseling**. ชลบุรี: เนติกุลการพิมพ์.
- Ansari, B., & Qureshi, S. S. (2013). Parental acceptance and rejection in relation with self esteem in adolescents. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in business*. 4(11): 552-557.
- Ahmed, R. A., Rohner, R. P., Khaleque, A., & Gielen, U. P. (2010). **Parental acceptance and rejection: Theory, measures, and research in the Arab world**. Kuwait: Kuwait University.
- Cook, L. (2007). Perceived conflict, sibling position, cut-off, and multigenerational transmission in the family of origin of chemically dependent persons: An application of bowen family system theory. *Journal of Addictions Nursing*. 18: 131-140.
- Herring, A. L. (2011). **An investigation of the HOME and family questionnaire's concurrent and predictive validity**. USA: University of Southern Mississippi.
- Howell, D. C. (2007). **Statistical methods for psychology (6th ed.)**. Belmont, CA: Thomson Brooks Cole/Wadsworth.
- Rohner, R. P. (2007). **Introduction to parental acceptance-rejection theory, method, evidence, and implication**. USA: University of Connecticut.
- Ryan, C. (2009). **Helping family support their lesbian, gay, bisexual, and transgender. (LGBT) children**. Washington, DC: National Center for Cultural Competence, Georgetown University Center for Child and Human Development.

การสร้างเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอีอีซี Creating an EEC Meditation Network

มนตรี วิวัฒน์สุข*

Montree Wiwasukh

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: Montree.wi@go.buu.ac.th

(Received: October 8 2024; Revised: December 11 2024; Accepted: January 30 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งเสนอการสร้างเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอีอีซี โดยมีความร่วมมือด้านจิตภาวนาแห่งอีอีซีเป็นเป้าหมาย และตัวชี้วัด ได้แก่ การที่วัด สำนัก หรือสถานปฏิบัติธรรมในพื้นที่อีอีซี และหน่วยงานซึ่งบุคลากรเข้าร่วมโครงการวิจัยมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ อาสาสมัครที่เข้าฝึกปฏิบัติในหลักสูตรจิตภาวนาแห่งอีอีซี จำนวน 15 คน เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอีอีซี ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยบูรพาโดยนักวิจัยร่วมกับสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรี แห่งที่ 28 โดยคณะอาจารย์จิตภาวนา และอาสาสมัครเข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ข้าราชการ 2 คน 2) เจ้าของธุรกิจหรือธุรกิจส่วนตัว 4 คน 3) นักศึกษา 1 คน 4) พนักงานบริษัท 4 คน 5) พยาบาล 1 คน 6) แม่บ้าน 3 คน ซึ่งสำนักงานหรือบ้านตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง ชลบุรี นนทบุรี กรุงเทพฯ และโตรอนโต ประเทศแคนาดา โดยสองหน่วยงานแรกร่วมกันเป็นผู้ให้ และตัวแทนของหน่วยงานหลังอยู่ในฐานะผู้รับทำให้เครือข่ายมีลักษณะวงล้อหรือดาวล้อมเดือน

คำสำคัญ : เครือข่าย; จิตภาวนา; อีอีซี (เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก)

Abstract

This research article aimed to propose the creation of a meditation network in the EEC, with the EEC meditation cooperation as the goal and the indicators including temples, monasteries, or meditation centers in the EEC area and agencies whose personnel participated in the research project in collaboration with Burapha University. This was qualitative research. The key informants were 15 volunteers who trained in the EEC meditation course. Data were collected from focus group discussions and analyzed using content analysis. The research results found that the creation of the EEC meditation network consisted of Burapha University by researchers in collaboration with the 28th meditation center in Chonburi Province by the meditation masters and 15 volunteers who participated in focus group discussions, consisting of 1) 2 civil servants, 2) 4 business owners or private businessowners, 3) 1 student, 4) 4 company employees, 5) 1 nurse, and 6) 3 housewives, whose offices or homes were located in Rayong, Chonburi, Nonthaburi, Bangkok, and Toronto, Canada. The first two agencies acted as donors, and the representatives of the latter agencies acted as receivers, making the network resemble a circle or a star surrounding the moon.

Keywords : Network; Meditation; EEC (Eastern Economic Corridor)

บทนำ

ในโครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการฝึกอบรมและการเผยแพร่หลักสูตรจิตภาวนาแห่งอีอีซี” (EEC, Eastern Economic Corridor เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง) มนตรี วิวิฬ์สุข (2566) ได้จัดทำหลักสูตรหรือบทเรียนรายวิชา “จิตภาวนาแห่งอีอีซี” เผยแพร่ในระบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดสำหรับมวลชนของมหาวิทยาลัยบูรพา (BUU MOOC, Burapha University Massive Open Online Course) ซึ่งเป็นภาคทฤษฎีของหลักสูตรจิตภาวนาแห่งอีอีซี เมื่อศึกษาภาคทฤษฎีแล้วสามารถเข้าฝึกภาคปฏิบัติได้ ณ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรี แห่งที่ 28 วัดพุทธศาสตร์ อำเภอกะฉันทร์ จังหวัดชลบุรี โดยเปิดรับผู้ศึกษาภาคทฤษฎีจำนวน 400 คน และภาคปฏิบัติจำนวน 100 คน จากจำนวน 100 คนนั้น ผู้ที่สะดวกอย่างน้อยจำนวน 15 คน จะถูกเชิญเพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่มโดยสมัครใจเพื่อหารือแนวทางการสร้างเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอีอีซีโดยคาดหวังว่าเครือข่ายจะเป็นศูนย์กระจายความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจิตภาวนาที่เหมาะสมกับพื้นที่อีอีซีจะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศต่อไป

สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรี แห่งที่ 28 วัดพุทธศาสตร์ หรือเรียกอย่างสั้นคือ สำนักกวดพุทธศาสตร์ นั้นมีรูปแบบการฝึกปฏิบัติกรรมฐานแบบผสมผสานระหว่างอานาปานสติกับสติปัฏฐานตามหลักอานาปานสติสูตร และมหาสติปัฏฐานสูตรที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเล่ม 14 มัชฌิมนิกาย อุปริปณาสกั และเล่มที่ 10 ทีฆนิกาย มหาวรรค (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยเป้าหมายสูงสุดของการฝึกปฏิบัติคือนิพพาน ในขณะที่เป้าหมายของหลักสูตรจิตภาวนาแห่งอีอีซีนำหลักการและวิธีการของสำนักพุทธศาสตร์มาใช้เพียงในระดับโลกิยะ คือ การพัฒนาจิตให้เป็นสมาธิระดับปฐมฌานและนำสมาธิระดับปฐมฌานนั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะพื้นที่อีอีซี ทำให้ได้หลักสูตรจิตภาวนาแห่งอีอีซีซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยที่มาของจิตภาวนา ความหมาย เป้าหมาย ปฐมฌาน นิรวณั สติ อารมณั ปรมัตถ์ องค์ธรรมการปฏิบัติ อานาปานสติ รูปนาม ปัญญา ญาณ ตัวชี้วัด ลำดับการปฏิบัติ สติปัฏฐาน อบายภูมิ นิพพาน ธรรมนิยาม ปฏิจจสมุบาท การดำเนินชีวิตและการทำงานด้วยสมาธิระดับปฐมฌาน บูรณการภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ: การเดินสติปัฏฐาน การนั่งสติปัฏฐาน การยืนสติปัฏฐาน การกราบสติปัฏฐาน การแผ่เมตตา ผลจากการปฏิบัติจิตภาวนา และโพธิธรรมอุบาย

จากการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพาโดยนักวิจัยและสำนักกวดพุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ได้หลักสูตรจิตภาวนา

แห่งอีอีซีขึ้น ซึ่งการจะได้มาซึ่งหลักสูตรนั้นต้องผ่านขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งคือ การทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย อาสาสมัครเหล่านี้มีอาชีพและที่มาหลากหลายทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนซึ่งเมื่อผ่านหลักสูตรแล้วเห็นว่าสามารถนำแนวทางจิตภาวนาแห่งอีอีซีไปใช้ในชีวิตและการทำงานได้จริง จึงประสงค์ให้มีการทบทวนการฝึกปฏิบัติเป็นระยะและการขยายผลไปสู่หน่วยงานที่ตนสังกัดตามความเหมาะสมต่อไป เพราะเหตุนี้ ความคิดในการพัฒนาเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอีอีซีจึงเกิดขึ้น

ในที่นี้ เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของจุดเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของหน่วยแต่ละหน่วยเรียกว่า โหนด (node) (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2558) ซึ่งมีหลายประเภท งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะเครือข่ายทางสังคม (Social network) ที่เป็นระบบทางสังคมที่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่เรียกว่า “ตัวแสดง” หรือ “ผู้กระทำ” (Actor) เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Dijk, 2006) โดยลักษณะของโครงสร้างมี 4 แบบ ได้แก่ แบบดาวล้อมเดือนหรือแบบวงล้อ (Star หรือ Wheel) แบบเส้นหรือแบบลูกโซ่ (Line หรือ Chain) แบบวงกลม (Circle) และแบบทุกช่องทาง (All-channel) (Hanneman and Riddle, 2005; Mears, 1974)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงของแต่ละเครือข่ายอาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยธรรมชาติและการจัดตั้งซึ่งมิติความสัมพันธ์อาจเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล กลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคล และองค์กรกับองค์กร (ชัชวาล แอรมล้า และคณะ, 2563) โดยแต่ละเครือข่ายจะมีระยะในการพัฒนา 4 ระยะ ได้แก่ การสร้าง การขยาย การเคลื่อนไหว และการรักษา ซึ่งระยะแรกคือ การสร้างเครือข่ายเป็นระยะที่ยากที่สุดในการพัฒนา (ธัญลักษณ์ ธนปกิจ และพัชนี เหยจรรยา, 2560) ในขณะที่การบริหารเครือข่ายต้องร่วมมือกัน 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร บุคลากร การอำนวยความสะดวก และการกำกับดูแล ซึ่งเชื่อมโยงกับปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ (พระมหาปริชา เขมนนโท, 2562) นอกจากเครือข่ายทางสังคมเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีเครือข่ายเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้วยโดยควรเริ่มต้นเครือข่ายด้วยการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับหลักประโยชน์ 3 ระดับ คือ ปัจจุบัน อนาคต และนิพพาน พร้อมกับนำแนวทางในโอวาทปาฏิโมกข์มาเป็นหลักการในการดำเนินงาน คือ การไม่ทำชั่ว การทำดี และการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (พระมหาไพฑูริย์ ปภสสรโร, สิน งามประโคน และอุทัย สติมัน, 2561) เครือข่ายจิตภาวนาแห่งอีอีซีจะมีลักษณะเป็นอย่างไรคือคำถามที่สำคัญของงานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายจิตภวานาแห่งออีซี

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัย มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. กำหนดคุณสมบัติ วัด สำนัก หรือสถานปฏิบัติธรรมในออีซี และหน่วยงานที่มีบุคลากร เข้าร่วมโครงการวิจัย 2. ประสานและเชิญหน่วยงานและบุคคล (ตามข้อ 1) ร่วมเป็นเครือข่ายจิตภวานาแห่งออีซี 3. ประสานและเชิญหน่วยงานที่ตอบรับ (ตามข้อ 2) หรือเพื่อกำหนดทิศทางความร่วมมือ 4. ดำเนินการตามทิศทางที่กำหนด และส่งผู้ผ่านการเรียนภาคทฤษฎีไปปฏิบัติในสถานที่จริง 5. ประมวล และประเมินผลการดำเนินงาน 6. เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนกิจกรรมการมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม 7. วิเคราะห์ผลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ วัด สำนัก หรือสถานปฏิบัติธรรมอย่างน้อย 1 แห่ง ซึ่งในที่นี้ คือ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรีแห่งที่ 28 วัดพุทธศาสตร์ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นสำนักที่มีความร่วมมือกับโครงการวิจัยก่อนหน้าและมีความพร้อมในการฝึกอบรมทั้งด้านอาจารย์จิตภวานาและสถานที่และหน่วยงานอย่างน้อย 2 แห่ง มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก

ตารางที่ 1 การประชุมคณะทำงานและสนทนากลุ่ม

ครั้งที่	วันที่	เวลา	สถานที่	เรื่อง
1	27 มีนาคม 2567	18.00 น.	ออนไลน์	วางแผน
2	4 เมษายน 2567	20.00 น.	ออนไลน์	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน
3	30 เมษายน 2567	20.00 น.	ออนไลน์	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน
4	15 พฤษภาคม 2567	20.00 น.	ออนไลน์	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน
5	30 พฤษภาคม 2567	20.00 น.	ออนไลน์	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน
6	15 มิถุนายน 2567	20.00 น.	ในที่ตั้ง	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน
7	30 มิถุนายน 2567	20.00 น.	ในที่ตั้ง	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน
8	8 กรกฎาคม 2567	20.00 น.	ออนไลน์	ติดตาม ประเมิน ปรับ วางแผน และสนทนากลุ่มกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
9	9 กรกฎาคม 2567	20.00 น.	ออนไลน์	ติดตาม ประเมิน เสนอแนะ สรุป

ผลการวิจัย

ผู้กระทำกรหรือหน่วยความร่วมมือ (โหนด, node)

1. มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวาห์สุข หัวหน้าโครงการวิจัย สังกัดสาขาวิชาไทยศึกษา (ปัจจุบันคือภาควิชาศาสนาและปรัชญา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1) ลักษณะความร่วมมือ คือ ร่วมผลิตรายวิชาในระบบ MOOC

และคัดออกดังนี้ 1. เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมาย 2. เกณฑ์การคัดออก คือ หน่วยงาน (ตามข้อ 1) ทำผิดกฎหมายและอยู่ระหว่างหลบหนีคดี

เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกกิจกรรมตามแผนและผังการดำเนินงานดังนี้ 1. แผนการดำเนินงานตามแบบพีดีซีเอ (PDCA) ได้แก่ P - Plan การวางแผน D - Do การลงมือทำ C - Check การตรวจวัดประเมิน และ A - Action การนำไปปฏิบัติ 2. ผังกระบวนการดำเนินงานแบบไอพีโอ (IPOO) ได้แก่ I - Input ปัจจัยนำเข้า P - Process กระบวนการ O - Output ผลผลิต และ O - Outcome ผลลัพธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการด้วยการประชุมคณะทำงานตามวาระการประชุม คือ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ เรื่องสืบเนื่องเรื่องรับรองรายงานการประชุม เรื่องเสนอเพื่อพิจารณาซึ่งทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมการวิจัยตามแผนภาพที่ 3 และสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

1) ขอให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสะท้อนความเห็นต่อโครงการ และ

2) หรือและกำหนดทิศทางความร่วมมือหรือเครือข่ายจิตภวานาแห่งออีซีสู่บุคคลและสู่หน่วยงานหรือองค์กร ทั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2) ส่วนงานของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ร่วมผลิตรายวิชาในระบบ MOOC หรือ BUU MOOC คือ กองบริหารการศึกษา 3) เส้นทางความร่วมมือ 3.1) หัวหน้าโครงการวิจัยขอเสนอการผลิตรายวิชา BUU MOOC สู่ Thai MOOC พร้อมแนบเอกสารประกอบผ่านหน่วยงานต้นสังกัดระดับสาขาวิชา คือ สาขาวิชาไทยศึกษา ต่อหน่วยงานต้นสังกัดระดับคณะ 3.2) หน่วยงานต้นสังกัดระดับ

คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอเสนอการผลิตรายวิชาต่อมหาวิทยาลัย โดยกองบริหารการศึกษา 3.3) กองบริหารการศึกษา (ดูแลการผลิต BUU MOOC) ประสานงานกับหัวหน้าโครงการวิจัยเพื่อผลิตและเผยแพร่รายวิชาจิตภาวนาแห่งออีชีในระบบ BUU MOOC

2. สำนักปฏิบัติธรรม 1 แห่ง คือ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรี แห่งที่ 28 วัดพุทธศาสตร์ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี 1) ลักษณะความร่วมมือ คือ ร่วมฝึกอบรมหลักสูตรจิตภาวนาแห่งออีชี 2) ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยบูรพา อดีต - ปัจจุบัน 2.1) ด้านการวิจัย ต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี ในโครงการวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่ (1) เรื่องการพัฒนาารูปแบบจิตภาวนาแห่งออีชี ปีงบประมาณ 2564 (2) เรื่องการสร้างหลักสูตรจิตภาวนาแห่งออีชี ปีงบประมาณ 2565 และ (3) เรื่องนวัตกรรมการฝึกอบรมและการเผยแพร่หลักสูตรจิตภาวนาแห่งออีชี ปีงบประมาณ 2566 2.2) ด้านบริการวิชาการ ต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี ในโครงการบริการวิชาการ 3 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการไทยศึกษานำความรู้สู่สังคม: การเตรียมสมาธิระดับปฐมฐาน รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2565 (2) โครงการไทยศึกษานำความรู้สู่สังคม: การเตรียมสมาธิระดับปฐมฐาน รุ่นที่ 2 ปีงบประมาณ 2566 และ (3) โครงการไทยศึกษานำความรู้สู่สังคม: การเตรียมสมาธิระดับปฐมฐาน รุ่นที่ 3 ปีงบประมาณ 2567

3. หน่วยงานที่มีบุคลากรเข้าร่วมโครงการวิจัย 1) ลักษณะความร่วมมือ คือ ร่วมพัฒนาผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ 2) ในบรรดาผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย 100 รูป/คน นั้น บุคคลที่ประกอบอาชีพในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงกำไร และผู้ประกอบการ จำนวน 77 คน แบ่งเป็น 2.1) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 16 คน 2.2) พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 28 คน 3) พนักงานองค์กรไม่แสวงกำไร จำนวน 3 คน

4) ผู้ประกอบการ/เจ้าของกิจการ/ผู้รับเหมา จำนวน 30 คน มีผู้สะดวกเข้าประชุมสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดทิศทางความร่วมมือเครือข่ายจิตภาวนาแห่งออีชี จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ข้าราชการ 2 คน 2) เจ้าของธุรกิจหรือธุรกิจส่วนตัว 4 คน 3) นักศึกษา 1 คน 4) พนักงานบริษัท 4 คน 5) พยาบาล 1 คน 6) แม่บ้าน 3 คน ซึ่งสำนักงานหรือบ้านตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง ชลบุรี นนทบุรี กรุงเทพฯ และโตรอนโต ประเทศแคนาดา

ความร่วมมือระหว่างผู้กระทำกรหรือหน่วยความร่วมมือ

1. ความร่วมมือระหว่างผู้กระทำกรที่ 1 (มหาวิทยาลัย) กับผู้กระทำกรที่ 2 (สำนักปฏิบัติ) 1) ผู้กระทำกรที่ 1 และ 2 ร่วมกันกำหนดเนื้อหาวิชาจิตภาวนาแห่งออีชีจากหลักสูตรจิตภาวนาแห่งออีชีเพื่อจัดทำเป็นคลิปวีดิทัศน์ จัดทำแบบประเมินความรู้หรือข้อสอบ ตรวจสอบความถูกต้องเนื้อหา และประเมินความเหมาะสมของคลิปวีดิทัศน์ 2) ผู้กระทำกรที่ 1 ดำเนินการให้รายวิชาจิตภาวนาแห่งออีชีเผยแพร่ในระบบ BUU MOOC และดำเนินการเผยแพร่ให้มีผู้เข้าใช้ระบบและประเมินระบบ จำนวน 400 คน 3) ผู้กระทำกรที่ 2 จัดเตรียมบุคลากร ระบบออนไลน์ และสถานที่ในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ เป็นเวลา 10 วัน ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ได้ผ่านการเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาจิตภาวนาแห่งออีชีในระบบ BUU MOOC โดยให้แนบใบประกาศนียบัตรที่ได้รับจากระบบ จำนวน 100 คน โดยช่วงเวลาในการฝึกปฏิบัติเป็นเวลา 3 เดือน หรือ 90 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน - 30 มิถุนายน พ.ศ. 2567 4) ผู้กระทำกรที่ 1 ส่งเหตุการณ์การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมและประชุมร่วมกับผู้กระทำกรที่ 2 โดยมีการประชุมร่วมทั้งออนไลน์และในที่ตั้ง จำนวน 9 ครั้ง เพื่อวางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุง ตามระบบการทำงานแบบพีดีซีเอ (PDCA)

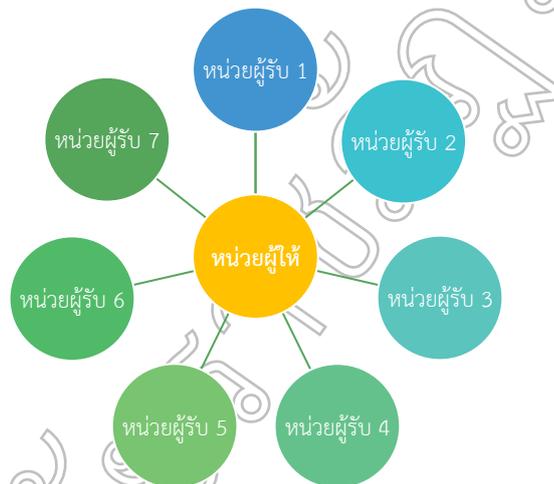

แผนภาพที่ 1 รูปแบบความร่วมมือระหว่างผู้กระทำกรที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา กับ ผู้กระทำกรที่ 2 สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรี แห่งที่ 28 วัดพุทธศาสตร์

2. ความร่วมมือระหว่างผู้กระทำการที่ 1 (มหาวิทยาลัย) และผู้กระทำการที่ 2 (สำนักปฏิบัติ) กับผู้กระทำการที่ 3 (หน่วยงานที่มีบุคลากรเข้าร่วมโครงการวิจัย) 1) ผู้กระทำการที่ 1 และ 2 ร่วมกันอยู่ในฐานะผู้ให้ความรู้ภาคทฤษฎีผ่านระบบ BUU MOOC และการฝึกปฏิบัติ เรียกผู้กระทำการ 2 หน่วยงานว่า ผู้ให้ 2) ผู้กระทำการที่ 3 ในฐานะผู้รับความรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ โดย 2.1) เข้าสู่ระบบ BUU MOOC เพื่อเรียนออนไลน์รายวิชาจิตภาวนาแห่งอื้อซี 2.2) เมื่อเรียนภาคทฤษฎีผ่านแล้วระบบจะออกไปประกาศนียบัตรให้ นำไปประกาศนียบัตรแบบการสมัครเข้าโครงการวิจัยเพื่อเข้าฝึกปฏิบัติที่สำนักวัดพุทธศาสตร์ ต้องรายงานผลการฝึกปฏิบัติประจำวันผ่านระบบออนไลน์ (google drive) 3) เมื่อฝึกปฏิบัติครบ 10 วันแล้วให้ตอบแบบประเมินหลังการฝึกปฏิบัติจิตภาวนาแห่งอื้อซีผ่านระบบออนไลน์ (google drive) เรียกผู้กระทำการที่ 3 นี้ว่า ผู้รับ 3) ผู้ให้และผู้รับเมื่อฝึกปฏิบัติครบแล้วประชุมสนทนากลุ่มเพื่อสะท้อนความคิดเห็นและหาวิธีแนวทาง

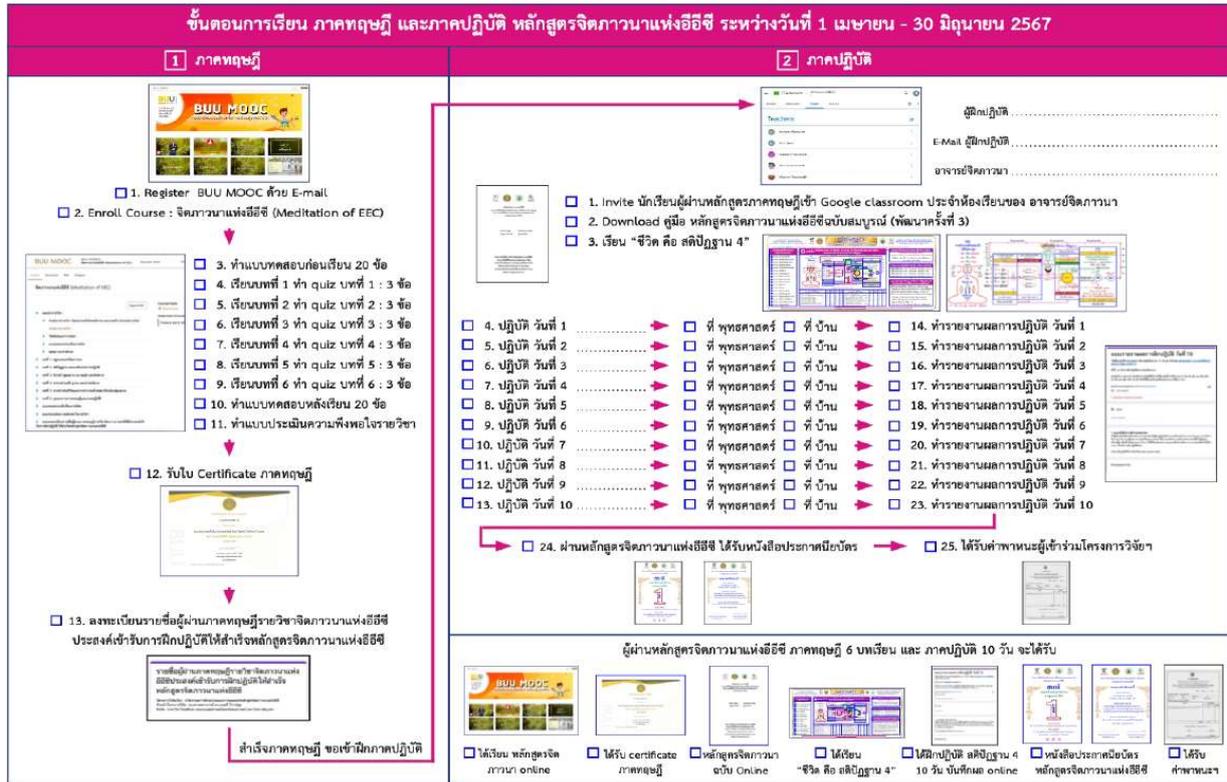
สร้างความร่วมมือเป็นเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอื้อซีเพื่อขยายผลสู่หน่วยงานและสังคมในวงกว้างต่อไป ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงและวางแผนอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้รับหรือหน่วยผู้รับในโครงการวิจัยนี้แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ 4.1) นิสิต/นักศึกษา จำนวน 1 คน 4.2) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 16 คน 4.3) พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 28 คน 4.4) พนักงานองค์กรไม่แสวงกำไร จำนวน 3 คน 4.5) เกษตรกร/ประมง จำนวน 9 คน 4.6) ผู้ประกอบการ/เจ้าของกิจการ/ผู้รับเหมา จำนวน 30 คน และ 4.7) อื่น ๆ จำนวน 16 รูป/คน แบ่งเป็น (1) พระภิกษุ จำนวน 10 รูป (2) อาชีพอิสระหรือฟรีแลนซ์ จำนวน 1 คน (3) แม่บ้าน จำนวน 5 คน โดยมีอาสาสมัครเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ข้าราชการ 2 คน 2) เจ้าของธุรกิจหรือธุรกิจส่วนตัว 4 คน 3) นักศึกษา 1 คน 4) พนักงานบริษัท 4 คน 5) พยาบาล 1 คน 6) แม่บ้าน 3 คน ซึ่งสำนักงานหรือบ้านตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง ชลบุรี นนทบุรี กรุงเทพฯ และตรอนโต ประเทศแคนาดา

แผนภาพที่ 2 รูปแบบความร่วมมือระหว่างผู้กระทำการที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา กับ ผู้กระทำการที่ 2 สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดชลบุรี แห่งที่ 28 วัดพุทธศาสตร์ ในฐานะ “ผู้ให้” และหน่วยงานที่บุคลากรเข้าร่วมโครงการวิจัย ในฐานะ “ผู้รับ”

แผนผังการดำเนินงาน
หน่วยผู้รับได้วางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องโดยมีการประชุมคณะทำงาน จำนวน 9 ครั้ง ทำให้ได้แผนผัง

การดำเนินงานแบ่งเป็นภาคทฤษฎี 13 ขั้นตอน และภาคปฏิบัติ 25 ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แผนผังการดำเนินงานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ความเห็นจากการประชุมสนทนากลุ่ม

1. ภาษาที่ใช้ในรายวิชาจิตภาวนาแห่งอัสซี อาจแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับนานาชาติ โดยผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยสามารถช่วยแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษได้
2. การเผยแพร่อาจทำได้ทั้งเชิงรับ คือ ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาและปฏิบัติเอง และเชิงรุก คือ นำเสนอต่อฝ่ายทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพจิตใจ
3. การเผยแพร่ไม่เพียงทำในองค์กรหรือหน่วยงานต่อสามารถบอกต่อให้กับสมาชิกครอบครัวหรือลูกค้าโดยท่านให้เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงานเป็นเบื้องต้น
4. การเผยแพร่ไม่เพียงทำในกลุ่มที่เป็นทางการเท่านั้น กลุ่มที่ไม่เป็นทางการก็สามารถแข่งขันได้ เช่น กลุ่มไลน์ แต่อาจมีข้อจำกัดในกรณีมีเวลาน้อยในการศึกษาภาคทฤษฎี เพราะสมาชิกของกลุ่มต้องการฝึกเพื่อการผ่อนคลาย ในขณะที่การศึกษาภาคทฤษฎีทำให้เครียด
5. การบอกต่อหรือการเชิญชวนเพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกในครอบครัวในบางกรณีเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ค่อนข้างเพราะเพื่อนร่วมงานอาจเข้าใจเป็นอย่างอื่น การมีช่องทางออนไลน์ เช่น คลิปวีดิทัศน์ที่เผยแพร่ในยูทูป (YouTube) จึงช่วยให้ทำความเข้าใจได้ง่าย

6. สำนักปฏิบัติธรรมฯ อาจกำหนดวันเวลาเพื่อการศึกษาและปฏิบัติเป็นประจำทุกเดือน ผู้ที่สนใจสามารถมาศึกษาและปฏิบัติได้ซึ่งการมีกำหนดวันเวลาที่ชัดเจนจะช่วยให้การวางแผนการเดินทางได้

7. สำนักปฏิบัติธรรมฯ ควรมีกลุ่มไลน์ของผู้ฝึกปฏิบัติเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทันท่วงที

8. สำนักปฏิบัติธรรมฯ หรือมหาวิทยาลัย ควรพัฒนาแอปพลิเคชัน (application) เพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาและปฏิบัติให้ครบวงจรโดยไม่ต้องมีการกรอกข้อมูลหรือคิดคำนวณนอกระบบ และควรเป็นแอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ผูกติดกับอีเมลของผู้ใช้ เพราะผู้ใช้งานหนึ่งไม่สะดวกในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ซับซ้อน

9. การให้สามารถฝึกปฏิบัติได้ทั้งที่สำนักและที่บ้านเป็นเรื่องที่ดีมากเพราะลดอุปสรรคปัญหาจากการเดินทาง แต่การปฏิบัติที่บ้านมีข้อจำกัดอย่างอื่นโดยเฉพาะความไม่เป็นสัปปายะซึ่งอาจทำให้การฝึกปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เครื่องข่ายจิตภาวนาแห่งอัสซีมีพัฒนาการ 2 ชั้น คือ ชั้นแรกเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติระหว่างผู้วิจัยและสำนักวัดพุทธศาสตร์ ต่อมาได้จัดให้เป็นระบบและขยายออกไปสู่ผู้สนใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเกิดขึ้นของ

เครือข่ายทางสังคมที่ซัวล แอร์มหล้า และคณะ (2563) ระบุไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ ธนปกิจ และพัชนี เที่ยจรรยา (2560) ที่ระบุว่า การสร้างหรือการก่อตั้งเครือข่ายขึ้นเป็นระยะที่ 1 ใน 4 ระยะของการพัฒนาเครือข่ายและเป็นระยะที่ยากที่สุด อย่างไรก็ตาม ในที่สุดโครงการวิจัยนี้ทำให้เกิดเครือข่ายในลักษณะวงล้อหรือดาวซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบโครงสร้างของเครือข่ายตามที่คณะของ Hanneman และ Riddle (2005) และ Mears (1974)

การสร้างเครือข่ายจิตภาวนาแห่งอื้อซี มีเป้าหมายคือความร่วมมือด้านจิตภาวนาแห่งอื้อซี และตัวชี้วัดคือ วัด สำนัก หรือสถานปฏิบัติธรรมในอื้อซี และหน่วยงานที่มีบุคลากรเข้าร่วมโครงการวิจัยมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยบูรพา หากโครงการวิจัยไม่ได้ร่วมมือกับสำนักวัดพุทธศาสตร์ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ศึกษาและพัฒนา รูปแบบจิตภาวนาแห่งอื้อซี สร้างและทดสอบประสิทธิภาพหลักสูตรจิตภาวนาแห่งอื้อซี อาจไม่สามารถดำเนินโครงการวิจัยปีที่ 3 นวัตกรรมการฝึกอบรมและเผยแพร่หลักสูตรจิตภาวนาแห่งอื้อซีได้

โครงการวิจัยปีที่ 1-2 นักวิจัยได้เข้าศึกษาและปฏิบัติตามเงื่อนไขของสำนักวัดพุทธศาสตร์จนทำให้เกิดความไว้วางใจว่านักวิจัยมีความเข้าใจในแนวปฏิบัติของสำนัก และนักวิจัยเองก็ไว้วางใจเช่นกันว่าแนวปฏิบัติของสำนักอธิบายตามหลักวิชาการร่วมสมัยได้ จึงทำให้เกิดเป็นเครือข่ายโดยธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมพุทธศรัทธา กับพระพุทธศาสนาซึ่งมีศรัทธาเป็นตัวนำและมีวัดหรือสำนักที่ตนศรัทธาเป็นเบื้องตันอยู่แล้ว ทำให้เมื่อเผยแพร่หลักสูตรออกไปนอกสำนักวัดพุทธศาสตร์กว้างออกไปในหมู่คนที่ไม่รู้จักทั้งสำนักวัดพุทธศาสตร์และนักวิจัย ความศรัทธาต่อสิ่งที่นักวิจัยนำเสนอ ย่อมไม่มีแน่นอนโดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับพัฒนาจิตซึ่งเข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุ จึงผู้เข้าฝึกปฏิบัติโดยส่วนมากเป็นผู้รู้จักหรือศรัทธาในสำนักวัดพุทธศาสตร์อยู่แล้วไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับแบบประเมินหลังฝึกปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่าผู้ฝึกปฏิบัติมีความรู้เกี่ยวกับจิตภาวนาแห่งอื้อซีอยู่แม้จะในระดับที่ต่างกันก็ตาม

การสร้างเครือข่ายในครั้งนี้ จึงยังอยู่ในระดับเริ่มต้น คือมหาวิทยาลัยบูรพาโดยนักวิจัยและสำนักวัดพุทธศาสตร์ร่วมมือกันให้ความรู้และฝึกปฏิบัติแก่ผู้สนใจจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลทั่วไป ส่วนความร่วมมือ 3 ฝ่ายเพื่อวางแผนดำเนินการ วัด ประเมิน และปรับปรุงแนวทางพัฒนาจิตเพื่อชีวิต และการทำงานของทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไป

การดำเนินโครงการวิจัยโดยความร่วมมือกับสำนักวัดพุทธศาสตร์เป็นเวลาต่อเนื่องสามปีถือเป็นความร่วมมือที่ต่อเนื่องและมีผลงานร่วมกันเป็นที่ประจักษ์ หากมีการร่วมมือต่อไปเพื่อสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่ 3 จะทำให้ไม่เพียงหน่วยงานแต่รวมถึงสังคมวงกว้างด้วยได้รับประโยชน์จากการพัฒนาจิตให้เป็นสมัระดับปฐมฐานเพื่อใช้ในชีวิตรและการทำงาน ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมามหาวิทยาลัยโดยนักวิจัยและสำนักวัดพุทธศาสตร์ได้ร่วมมือกันบริการวิชาการอย่างน้อย 2 ครั้งแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

มหาวิทยาลัยบูรพา ควรขยายการสนับสนุนการวิจัยในมิติด้านจิตใจเพิ่มขึ้น ซึ่งในพื้นที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยคือเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง มีวัดและสำนักปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากที่ดำเนินการพัฒนาด้านจิตใจ จึงควรสร้างความร่วมมือเป็นเครือข่าย เช่นการจัดตั้งศูนย์ EEC Mindfulness Center เพื่อให้มีการศึกษาและเผยแพร่การหลักการและวิธีการพัฒนาจิตให้เหมาะสมกับผู้คนในพื้นที่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับเครือข่ายจิตภาวนาเครือข่ายอื่น ๆ เช่น วัดหนองป่าพง วัดพระธรรมกาย สถาบันพลังจิตตานุภาพ เพื่อค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างเครือข่ายภายใต้ข้อจำกัดและความพร้อมที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการฝึกอบรมและการเผยแพร่หลักสูตรจิตภาวนาแห่งอื้อซี ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยบูรพา งบประมาณเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

เอกสารอ้างอิง

- ธัญลักษณ์ ธนปกิจ และพัชนี เที่ยจรรยา. (2560). กระบวนการถ่ายทอดการสื่อสารแบบเครือข่ายจากพันธมิตร ภาคธุรกิจสู่พันธมิตรภาคการศึกษา. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 9(3): 155-168.
- พระมหาปริษา เขมมนโท. (2562). การบริหารเครือข่ายสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 8(4): 364-375.

- พระมหาไพฑูลย์ ปภัสสรโร, สีน งามประโคน และอุทัย สติมัน. (2561). รูปแบบเครือข่ายองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(2): 192-204.
- ซัชวาล แอร์มหล้า และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ของเครือข่ายการอนุรักษ์ลุ่มน้ำแม่กลอง. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 4(2): 79-92.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558). เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดฯ*. 8(2): 120-127.
- มนตรี วิวาท์สุข. (2566). นวัตกรรมการฝึกอบรมและการเผยแพร่หลักสูตรจิตภาวนาแห่งอีอีซี. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Dijk, J.V. (2006). *The network society*. London: SAGE Publication.
- Hanneman, R.A. and Riddle, M. (2005). *Introduction to Social Network Methods*. Riverside, CA.: University of California, Riverside.
- Mears, P. (1974). Structuring Communication in a Working Group. *The Journal of Communication*. 24: 71-79.

ประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาในช่วงฝึกประสบการณ์ภาคสนาม Self-Care Experiences of Counselors-In-Training

สุทธจิต บูรณกานนท์*, พูลทรัพย์ อารีกิจ, ณัฐสุดา เต้พันธ์

Suttajit Buranakanonda, Poonsub Areekit, Nattasuda Taephant

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330

Faculty of Psychology, Chulalongkorn University, Bangkok 10330 Thailand

*Corresponding author E-mail: suttajit.b@gmail.com

(Received: October 14 2024; Revised: November 23 2024; Accepted: November 27 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (IPA) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 6 ราย จากนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง และรับรู้ถึงความเครียด ความกดดันอันเกิดจากการฝึกประสบการณ์

ผลการวิจัยพบ 5 ประเด็นหลักดังนี้ (1) ความท้าทายในการฝึกประสบการณ์ ทั้งความท้าทายทางวิชาการ และความท้าทายในประเด็นส่วนบุคคล (2) ความท้าทายทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น (3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นในการให้บริการ (4) กระบวนการการดูแลตนเองที่เกิดขึ้น (5) การตระหนักว่าการดูแลตนเองสำคัญ โดยสรุป ผู้ใหญ่ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าการดูแลตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้รับมือกับความท้าทายในช่วงฝึกประสบการณ์ภาคสนามได้ดีขึ้น หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการปรึกษาจึงควรอบรมและเน้นย้ำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดมีการดูแลตนเองในช่วงดังกล่าว

คำสำคัญ : นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด; จิตวิทยาการปรึกษา; การดูแลตนเอง

Abstract

This qualitative research aimed to study the self-care experiences of counselors-in-training during their internships. The study employed interpretative phenomenological analysis (IPA) as the research methodology, and data were collected through semi-structured in-depth interviews. Six participants were purposively selected from counselors-in-training who had completed at least 40 hours of internship and had experienced stress and pressure during the process.

The findings of the research were categorized into five main themes: (1) Facing challenges both academic challenges and personal issues, (2) Emotional challenges during the training period, (3) Impacts of the challenges on service provision, (4) The self-care processes undertaken, and (5) Recognition of the importance of self-care. In summary, most counselor-in-trainings considered self-care essential in helping them better cope with the challenges faced during their internship. Counseling psychology programs should, therefore, train and emphasize self-care practices for counselors-in-training during this period.

Keywords : Counselor-in-training; Counseling Psychology; Self-care

บทนำ

กระบวนการบ่มเพาะนักจิตวิทยาการปรึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยระยะเวลาและการฝึกประสบการณ์ ในช่วงนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดส่วนใหญ่ ต้องพบกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการเรียนรู้ทั้งในภาคทฤษฎี และการฝึกทักษะการปฏิบัติงาน รวมถึงทำความเข้าใจประสบการณ์ การให้บริการของตนเองตามกรอบแนวคิดทฤษฎี เรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพ (Therapeutic Relationship) กับผู้รับบริการ นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดจึงอาจเกิดความรู้สึกเครียด ก้าวถ่วง กับประสิทธิภาพในการให้บริการของตนเอง บางคนอาจมีความคาดหวังต่อตนเองที่สูงกว่าความเป็นจริง (Skovholt & Ronnestad, 2003) ประกอบกับการที่ยังขาดประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ความสามารถ และความมั่นใจในทางวิชาชีพ ทำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดในช่วงเริ่มต้นหลายคนมักสงสัย ในความสามารถของตนเอง จนเกิดเป็นความวิตกกังวล (Ronnestad & Skovholt, 2003) ส่งผลต่อสุขภาพจิต ความเครียด ความรู้สึกเหนื่อยล้าหมดกำลังใจ และหมดไฟในการทำงานในเวลาต่อมา (Beaumont et al., 2015; Richardson et al., 2018) นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายอื่น ๆ เช่น การรับผิดชอบภาระส่วนบุคคล ประเด็นปัญหาทางการเงิน ฯลฯ ซึ่งอาจทำให้การจัดสรรเวลาในการดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น (El-Ghoroury et al., 2012) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดในสหราชอาณาจักรกว่า 70.1% มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง (Carter et al., 2022) และนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดกว่า 60% ยอมรับว่าเคยต้องทำงานแม้จะอยู่ขณะที่มีความเครียดสูง (Pope et al., 1987)

เพื่อดูแลความท้าทายทางจิตใจเหล่านี้ ทั้งมาตรฐานทางจริยธรรมของนักจิตวิทยาการปรึกษา และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการปรึกษา ต่างให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาประสิทธิภาพในการทำงาน (APA, 2017; BACP, 2018; Barnett & Cooper, 2009; Wise et al., 2012) การดูแลตนเองจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจและได้มีการทบทวนวรรณกรรมดังนี้

การดูแลตนเอง (Self-care) ของนักจิตวิทยาการปรึกษา ในที่นี้หมายถึง การมีพฤติกรรมที่รักษา และส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและอารมณ์ และอาจรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น การนอนหลับ การออกกำลังกาย การใช้การสนับสนุนทางสังคม (Myers et al., 2012) ตลอดจนการสร้างสมดุลระหว่างบทบาทหน้าที่ส่วนบุคคล (Personal role) และบทบาทในฐานะนักวิชาชีพ (Professional role) (Bamonti et al., 2014) การดูแลตนเองจึงไม่เพียงแต่ช่วยลดระดับความเครียด (Colman et al., 2016) ลดโอกาสการเกิดภาวะความเหนื่อยล้าในการเห็นอกเห็นใจ (Compassion Fatigue)

(Figley et al., 2002) ช่วยป้องกันภาวะเหนื่อยล้าในการทำงาน (Burnout) (Skovholt et al., 2001) ซึ่งมักเกิดขึ้นในการทำงานของนักจิตวิทยาการปรึกษา อีกทั้งยังช่วยให้คุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้นด้วย (Goncher et al., 2013) ในทางกลับกัน หากนักจิตวิทยาการปรึกษาขาดการดูแลตัวเอง อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของความสามารถในการทำงานในทางวิชาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ (Barnett et al., 2007)

อย่างไรก็ตามแม้จะมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลตนเองในกลุ่มวิชาชีพผู้ให้บริการด้านสุขภาพจิต ตลอดจนนักศึกษาด้านสุขภาพจิตระดับบัณฑิตศึกษา ในต่างประเทศ ผ่านการศึกษาความเชื่อมโยง และความสัมพันธ์ของการดูแลตนเองกับปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ความเครียดและสุขภาพ (Myers et al., 2012) ความสุขในการทำงาน (Compassion Satisfaction) (Radley & Figley, 2007) ความเมตตา กรุณาต่อตนเอง (Shapiro et al., 2007) แต่ยังไม่ปรากฏการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาการดูแลตนเองในนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการดูแลตนเอง เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง และพัฒนาทางวิชาชีพ (Barnett & Cooper, 2007) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาถึงประเด็นดังกล่าวในบริบทของสังคมไทย ซึ่งบทบาทการทำงานของวิชาชีพนักจิตวิทยาการปรึกษายังไม่เป็นที่เข้าใจมากนัก และยังไม่มีความรู้ระดับชาติหรือหน่วยงานรับรองใดที่ควบคุมดูแลหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการปรึกษา (Sangganjanavanich & Nolrajsuwat, 2013) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษา ในช่วงของการฝึกหัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจการดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษา อันเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างองค์ความรู้ และความเข้าใจที่จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาชีพ ตลอดจนหลักสูตรการเรียนการสอน อาจารย์นิเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและดูแลนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ด้วยแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenological Analysis; IPA) มุ่งศึกษาประสบการณ์เฉพาะว่าความหมายอย่างไรต่อบุคคล และบุคคลนั้นทำความเข้าใจ

เหตุการณ์ หรือประสบการณ์อย่างไรโดยเน้นศึกษาแง่มุมของ ประสบการณ์ที่มักไม่ได้ถูกสังเกตในชีวิตประจำวัน (Smith, 2011)

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นจำนวน 6 ราย แบ่งเป็นชาย 2 ราย หญิง 4 ราย ไม่ประสงค์ระบุเพศ 1 ราย ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ตรงกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา มีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) เป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดในระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก ในหลักสูตรจิตวิทยาการปรึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีรายวิชาพื้นฐานจิตวิทยาการปรึกษา และรายวิชาฝึกประสบการณ์ภาคสนามภายใต้การนิเทศอย่างเป็นระบบ

2) เป็นผู้กำลังฝึกงานในรายวิชาฝึกประสบการณ์ภาคสนาม โดยมีชั่วโมงฝึกประสบการณ์มาแล้วอย่างน้อย 40 ชั่วโมง หรือเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาที่สิ้นสุดการฝึกประสบการณ์มาแล้วไม่เกิน 1 ปี

3) เป็นผู้ที่รับรู้ถึงความเครียด ความกดดันอันเกิดจากการฝึกประสบการณ์

4) เป็นผู้ที่ยังจำประสบการณ์ดังกล่าว และสามารถบอกเล่า ถ่ายทอดประสบการณ์ได้

โดยมีเกณฑ์คัดออก ดังนี้

1) ไม่ยินยอมให้มีการบันทึกเสียง

2) เป็นผู้ได้รับการวินิจฉัยว่ามีภาวะทางจิตเวช และ/หรือ อยู่ในระหว่างการรักษาทางจิตเวชโดยประเมินจากการซักถาม

3) ผู้ให้ข้อมูลต้องการยุติการเข้าร่วมการวิจัย

หลังจากตรวจสอบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์คัดเข้า ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ จนกระทั่งข้อมูลได้เพียงพอต่อการสะท้อนประสบการณ์ และไม่พบประเด็นใหม่จากการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ให้ข้อมูลหลักที่ถูกคัดออกหรือขอลถอนตัวจากการวิจัยระหว่างที่ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ผู้วิจัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และบันทึกเสียงเพื่อเก็บข้อมูล สังเกตการณ์โดยได้จดบันทึกทั้งวจนภาษา อวจนภาษา วิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนสรุปผลการศึกษาด้วยตนเอง

2) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าเรื่องราวได้อย่างอิสระและมีความยืดหยุ่น โดยข้อคำถามหลักจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การดูแลตนเองในช่วงฝึกประสบการณ์ เช่น ท่านพบความยากลำบากใดระหว่างฝึกประสบการณ์ ในช่วงฝึกประสบการณ์ท่านมีการดูแลตนเองอย่างไร เป็นต้น คำถามสัมภาษณ์ได้ผ่านพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการฝึกฝนและนิเทศนักจิตวิทยาการปรึกษา และมีการปรับแก้ก่อนนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ให้ข้อมูล 1 ราย ที่มีประสบการณ์ใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายประมาณ 60-120 นาที ทยอยละ 1 ครั้ง โดยสัมภาษณ์ในสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัวภายในสถาบันการศึกษาของผู้วิจัยที่จัดเตรียมไว้แก่ผู้ให้ข้อมูล หรือผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Zoom ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม 2567 เป็นระยะเวลา 1 ปี 2 เดือน โดยมีรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล ดังตารางที่ 1

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขที่ 042/66 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566 ผู้วิจัยได้แจ้งผู้ให้ข้อมูลทุกรายถึงรายละเอียดในการวิจัย สิทธิและประโยชน์ที่ผู้ให้ข้อมูลพึงมีในการเข้าร่วมการวิจัย เพื่อดูแลสิทธิและความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูลให้มากที่สุด ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ผู้เข้าร่วมวิจัย (นามสมมติ)	เพศ	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	จำนวนชั่วโมงที่ฝึก โดยประมาณ	ทฤษฎีที่ใช้ในการทำงาน
เตีร์ด	ไม่ระบุ	24	ปริญญาโท	327	Acceptance and Commitment Therapy
เจน	หญิง	26	ปริญญาโท	244	Person-Centered Therapy
เกม	ชาย	29	ปริญญาโท	130	Buddhist Counseling
พิมพ์	หญิง	47	ปริญญาเอก	1000	Solution-Focus Brief Therapy / Rational Emotive Behavior Therapy
ตัน	ชาย	31	ปริญญาโท	92	Solution-Focused Brief Therapy
สายป่าน	หญิง	47	ปริญญาโท	329	Schema Therapy

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลอ้างอิงตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenological Analysis; IPA) (Smith, 2011) มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำเทปบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเป็นลายลักษณ์อักษรแบบคำต่อคำ (Verbatim) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลรายแรก โดยการฟังบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ อ่านบทถอดความซ้ำ ๆ และอ่านบันทึกข้อสังเกตที่จัดไว้ระหว่างการสัมภาษณ์ จนผู้วิจัยมีความคุ้นเคยและจดจำข้อมูลได้เป็นอย่างดี
- 3) ผู้วิจัยจัดบันทึกประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด โดยแบ่งออกเป็นบันทึกเชิงบรรยาย บันทึกเชิงแนวคิด และบันทึกด้านภาษา
- 4) ผู้วิจัยมองหาความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นที่บันทึกไว้ และแปลงประเด็นสำคัญให้เป็นใจความสำคัญ (Theme) จากนั้นจัดใจความสำคัญที่สัมพันธ์กันเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ศึกษาโดยใจความสำคัญบางประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยอาจถูกตัดออก
- 5) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลจนครบทุกราย ผู้วิจัยมองหาความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลทั้งหมดเพื่อจัดหมวดหมู่ใจความสำคัญระหว่างข้อมูลโดยที่ภาพรวมใจความสำคัญทั้งหมดสามารถตอบคำถามการวิจัยได้

การตรวจสอบคุณภาพของงานวิจัย

ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัย (Trustworthiness) ตามหลักเกณฑ์ของ Lincoln และ Guba (1985) เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือโดยวิธีดังต่อไปนี้

- 1) การทวนซ้ำด้วยการฟังเทปบันทึกการสนทนา (Verbatim check)
- 2) การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Peer debriefing) ผู้วิจัยตรวจสอบวิธีการดำเนินการข้อมูลการวิจัย และผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อลดอคติส่วนตัวของผู้วิจัยและได้ผลการวิจัยที่ถูกต้อง
- 3) การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นขณะสัมภาษณ์ และสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึกในภาคสนาม เพื่อนำมาเปรียบเทียบตรวจสอบความถูกต้องตรงตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4) การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ (Audit trail) ผู้วิจัยใช้การบันทึกเสียงสนทนาระหว่างการสัมภาษณ์ บทสัมภาษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร การบันทึกการถอดรหัสความบันทึกการจัดกลุ่มประเด็นย่อยและประเด็นหลัก และการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย เพื่อให้สามารถตรวจสอบขั้นตอนการวิจัยได้

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาในช่วงฝึกประสบการณ์ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเด็นหลัก โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 ความท้าทายในการฝึกประสบการณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเข้าสู่การฝึกประสบการณ์ได้ส่งผลต่อการปรับตัวของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดเป็นอย่างมาก ทั้งการเรียนรู้จากทฤษฎี และนำมาผสมผสานผ่านประสบการณ์การทำงาน และเผชิญความท้าทายจากการประยุกต์ทักษะ ความรู้เชิงทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ โดยแบ่งรูปแบบของความท้าทาย ดังนี้

1.1 ความท้าทายทางวิชาการ ในช่วงฝึกประสบการณ์

ผู้ฝึกหัดต้องบริหารจัดการบทบาท และทรัพยากร ทั้งเรื่องของเวลา และสภาวะ ทำให้เกิดเป็นความท้าทายทางวิชาการที่ประกอบด้วย ความคลุมเครือในการประเมินผลการทำงาน และความท้าทายเรื่องการจัดทำงานและการปรับตัว ดังคำบอกเล่า

“ตอนนั้นนะ รู้สึกว่าฝึกมาสัปดาห์แล้ว แบบต้องได้เลยบ้างดิอะ อะไรเงี้ย อยากเห็นอะไรแบบ อยากเห็นการพัฒนาตัวเองที่เป็นขึ้นเป็นอัน ที่มันจับต้องได้ แต่ในเชิง approach มันไม่มีอะไรที่มันจับต้องได้เลย ก็รู้สึกแบบสับสน แบบต้องทำยังไง อันดับแรกเลยสับสนเลย พอสับสนแล้วหาทาง หาทางข้างนอกเลย หาทาง แบบ เออ มันมีวิธีอะไรบ้าง มันมีเทคนิคอะไรบ้าง” (เกม)

1.2 ความท้าทายในประเด็นส่วนบุคคล การฝึก

ประสบการณ์มักมีระยะเวลายาวนานตั้งแต่หนึ่งภาคการศึกษา ไปจนถึงหนึ่งปีการศึกษา ด้วยระยะเวลาที่ยาวนานนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีเหตุการณ์ในด้านอื่น ๆ ของชีวิตเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการฝึกประสบการณ์ ย่อมส่งผลกระทบต่อความท้าทายที่นอกเหนือจากการฝึกฝนประสบการณ์อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“เพราะว่าช่วงนั้น ช่วงแบบ ช่วงแบบ มันมันกินใจตั้งแต่ช่วงกุมภา เหมือนกับ ก็ตั้งแต่เขาไป เวลาที่จะ reflect กับเขา เออ ที่จะ reflect ทำงาน ก็ไปเยี่ยมเขาที่โรงพยาบาล เขายูเออซึ่ก็ต้องมีช่วงเวลาที่เขาเยี่ยม ก็ไป เดินทางไป กลับจากที่นี่ นั่งแกร็บ เออ สนุกสนานกันไป ก็ไปอยู่กับเขา

แล้วสุดท้ายก็หลังจากนั้นก็เสียเขาไปใช้ใหม่ แต่ว่า เวอร์ค โหลดยังมี เหมือนเดิมเนอะ” (เกม)

ประเด็นที่ 2 ความท้าทายทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น ในการฝึกประสบการณ์ ย่อมต้องพบกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นความท้าทายทางอารมณ์ ทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์ เช่น การเข้ารับการนิเทศก์ และจากประเด็นปัญหาส่วนตัวที่เข้ามากระทบกับความรู้สึก ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการให้บริการของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนี้

2.1 ความท้าทายทางอารมณ์ในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประสบการณ์ในการให้บริการที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาของผู้ฝึกหัด อาทิ การรับรู้ว่าตนเองยังไม่มีความรู้ที่เพียงพอ การไม่เห็นพัฒนาการของตนเอง และความท้าทายจากการเข้ารับการนิเทศ ดังคำบอกเล่า

“ช่วงแรกสุดเลยรู้สึกแบบ กังวล จำได้ก่อนฝึกงานครั้งแรก ๆ เลยรู้สึกกังวลว่า เราแบบเหมือนเรียนมานิดเดียวเอง เราจะทำได้หรืออะไรอย่างเงี้ย เรารู้สึกแบบผิตต่อ Client ที่มาเจอเรา อะไรเงี้ย เป็นความรู้สึกแบบนั้น ว่าเออ ถ้า ถ้าเขารู้ว่าเราเจอเขาเป็นครั้งแรกเขาจะมั่นใจในการเจอกันมั๊ย อะไรเงี้ย เออแบบเราเองก็ไม่มั่นใจเหมือนกัน” (เจน)
“Question ดี Question ตัวเองเลย คือแบบมันรู้สึก กังวลก่อน ว่า หรือว่าสิ่งที่เราทำไปมันไม่ดี กับ Client แล้ว Client มันจะเป็นยังโงะ โอเคมั๊ยวะในสิ่งที่เราทำไป เราจะเป็น Counselor ที่ดีมั๊ย Perception เราผิตจริง ๆ หรือเปล่า การรับรู้เรามันผิตเพี้ยนจริงมั๊ยอย่างนี้ คือมัน ๆ เกิด Question ใน Professional self ของเรา มันก็ มันก็เสี่ยงไม่ได้ในการที่มันจะลั่นคลอนแล้วมันก็จะแย อ้อ มันโกรธแล้วมันก็เสียใจ” (เตีร์ด)

2.2 ความท้าทายในฐานะบุคคล พบว่า จากเดิมที่ผู้ฝึกหัดอาจมีความเครียด ความกดดันจากการฝึกปฏิบัติอยู่แล้ว เมื่อมีประเด็นความท้าทายส่วนบุคคล เช่น การสูญเสียบุคคลสำคัญในชีวิตเพิ่มเข้ามา ก็ยิ่งเพิ่มความท้าทายทางความรู้สึกยิ่งขึ้นไปอีก ผู้วิจัยจึงแบ่งประเด็นนี้แยกออกจากความท้าทายในประเด็นส่วนบุคคลที่ได้กล่าวไปในตอนต้น ดังคำบอกเล่า

“ก็คือจำได้ว่าร้องไห้แบบ แค่พูดถึงก็น้ำตาหยดแล้วก็เอ้อ ทำไม่ฉันยังร้องให้อยู่อะไรเงี้ย เออแล้ว นักจิตทั้งหลายที่นักจิตก็จะบอกว่าร้องมาเลยคะพี่ เราต้องอะไรอย่างเงี้ย ก็คือเค้าก็ให้ร้องแล้วก็ให้พูดเรื่องเนี้ย ให้พูดออกมา ให้พูดออกมาแล้วก็เหมือนแบบเราก็จะอยู่ใน ในเรื่องเนี้ยก็ยังเสียใจแล้วก็ empathy ตัวเองว่า เออถ้าคนเราต้องเสียคนที่เข้าใจเราขนาดนี้ไปเราก็คงเป็นอย่างนี้อะนะอะไรอย่างเงี้ย เออแล้วก็ ก็ยังนึกถึงตลอดเวลาอะไรอย่างเงี้ย แต่

แต่ แต่พอดอน แล้วก็ พอเจอคนที่เหมือนเราเงี้ย ก็จะรู้สึกแบบ รู้สึกจืดรู้สึกอยากจะไปบอกผู้ชายคนนั้น อยากไปเล่าให้เขาฟังแต่เล่าให้เขาฟังไม่ได้แล้วอะไรเงี้ย” (สายป่าน)

โดยสรุป ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงฝึกประสบการณ์ ทั้งในด้านวิชาการ และด้านส่วนบุคคลล้วนส่งผลต่อสภาวะจิตใจของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด ส่งผลให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ กัดค้น สงสัยในตนเอง เสียใจในขณะที่ผู้ฝึกหัดยังต้องทำงานกับผู้รับบริการไปพร้อม ๆ กัน จึงเป็นช่วงเวลาที่นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดมีความเปราะบางทางจิตใจเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่ 3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการให้บริการ เมื่อทั้งความท้าทายทางวิชาการและทางอารมณ์เกิดขึ้นกับนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด ซึ่งต้องใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการให้บริการพบว่าได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานกับผู้รับบริการ ดังนี้

3.1 การไม่สามารถจดจ่อในการทำงานกับผู้รับบริการได้อย่างเต็มที่ เมื่อนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดรู้สึกไม่มั่นใจ กังวลหรือท้อแท้ในการฝึกประสบการณ์ รวมถึงเมื่อมีประเด็นส่วนบุคคลต่าง ๆ เข้ามารบกวน ส่งผลให้ฝึกหัดอาจไม่สามารถให้พื้นที่ในใจในการที่จะจดจ่อ ให้ความสนใจไปกับผู้รับบริการได้อย่างเต็มที่ ดังคำบอกเล่า

“มันอาจจะมึนผล แต่เราไม่รู้ตัวว่ามันมีผลก็คือเรื่องของการจับประเด็นต่าง ๆ หรือการโฟกัสที่ต่าง ๆ เนี่ย มันไม่มันอาจจะไม่เต็มที่ซะทีเดียว เออ เพราะว่าเรา เรามันสมองมันอ่อนล้าเนอะ สมองคุณต้องพักแต่คุณฝืนมาอะ คุณยังง่วงอยู่ คุณนอนไม่เต็มที่ คุณนอนแค่ 3 ชั่วโมงแล้วคุณมา counseling เค้าหรือ” (พิมพ์)

3.2 การรับรู้ว่าผู้รับบริการไม่เชื่อมั่นในการให้บริการสำหรับนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดที่ยังรู้สึกไม่มั่นใจ หรือสงสัยในความสามารถในการให้บริการของตนเอง ความรู้สึกเหล่านี้อาจแสดงออกมาในการให้บริการ และส่งผลให้ผู้รับบริการรู้สึกไม่มั่นใจในการรับบริการได้เช่นกัน ดังคำบอกเล่า

“แล้วความไม่มั่นใจของเรา มันก็อาจจะส่งต่อไปให้เคสได้ อะไรเงี้ย ให้เขาอาจจะรู้สึกไม่มั่นคงด้วยเหมือนกัน ว่าแบบเฮ้ย ทำไรวะ อะไรเงี้ย แล้วก็ก็มีผลกับ มีอยู่เคส อยู่เหมือนกันที่ทำให้ที่เราแบบ เออตัดสินใจที่จะ เหมือน terminate กับเขาไปเพราะว่าเรารู้สึกว่าเราไม่สามารถทำอะไรเขาได้ อะไรเงี้ย อืม ไซ่ ก็รู้สึกว่าคุณแบบ เออมันเหมือนกับว่า พอเขาเอ่ยปาก ว่า รู้สึกว่ามาแค่มาน ไม่ได้อะไร ไรเงี้ย แค่นี้ประโยชน์ของเขา มันเอฟเฟกต์เรามาก เรา take it personal มาก อืม” (เจน)

ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า ความท้าทายทั้งทางวิชาการและทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น แม้จะมาจากปัจจัย

ที่แตกต่างกัน แต่ก็ส่งผลกระทบต่อทั้งตัวนักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัด จนกระทั่งขัดขวางกระบวนการในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้ช้าลง หรือส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด (Therapeutic Relationship)

ประเด็นที่ 4 กระบวนการดูแลตนเองที่เกิดขึ้น เมื่อนักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดตระหนักถึงความท้าทายในการฝึกปฏิบัติ รวมถึงผลกระทบที่มาจากความท้าทายดังกล่าว จึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลตนเอง รวมถึงมีกระบวนการภายในในการดูแลตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

4.1 จุดเริ่มต้นในการดูแลตนเอง ก่อนที่นักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดจะเริ่มการดูแลตนเอง นักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดมักมีจุดเริ่มต้นบางประการที่เป็นเหตุให้เริ่มมีการดูแลตนเอง เช่น การตระหนักด้วยตนเองถึงผลกระทบจากความเหนื่อยล้า หรือมีการชี้แนะจ้อาจารย์ ดังคำบอกเล่า

“กลับมาเห็นความทุกข์ของตัวเองก่อน อันดับแรกคือเห็นความทุกข์ของตัวเอง ความทุกข์คือไม่ว่าจะเป็นทุกข์จากการที่เราให้บริการ counseling ไม่ได้ ถึงแม้แบบว่า เป็นการทุกข์ที่ สัมผัสกับตัวเองในเวลานั้น มันมีบางอย่างที่มันไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้องในแง่ของใจนะ เออ ไม่สบายใจ” (เดิร์ด)

“เออ ก็มี เหมือน เหมือนเราทำอะไรอยู่แล้ว แต่ว่าเราแค่ไม่รู้สิว่า อ้อนี่แหละความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ อะไรอย่างเงี้ย ดังนั้นอาจารย์ก็อาจจะมึนงงขึ้นมาให้เรามองเห็นเงาะจริง ๆ เรา เราทำอยู่แล้วแหละ แต่เราแค่ไม่รู้ตัว ผมมองอย่างเงี้ยมากกว่าอาจจะทั้ง หลังจากอาจารย์ช่วยบึ่งมันขึ้นมา มันก็เลยแบบ เออเหมือนเราเก็บมันได้อะ เวลาเราเดินผ่านเราเก็บทุกอันเลยที่เนี่ย” (ตัน)

4.2 วิธีการและกระบวนการที่เกิดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงวิธีการที่ใช้ในการดูแลตนเอง ทั้งการกลับมาทบทวนลำดับความสำคัญ การทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติบโต พัฒนาการ กิจกรรมที่มุ่งเน้นการผ่อนคลาย เช่น การทำสมาธิ การใช้การสนับสนุนทางสังคม ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

4.2.1 การกลับมาทบทวนลำดับความสำคัญ เมื่อรับรู้ว่ามีภาระงานมากขึ้นจนเริ่มขาดการดูแลตนเอง ผู้ให้ข้อมูลหลายรายพยายามที่จะทบทวนและจัดลำดับความสำคัญของภาระงานต่าง ๆ ให้อยู่บนความเป็นจริงมากขึ้น ดังนี้

“วันที่เจൻรับเคสเยอะที่สุด คือ วันเสาร์ เคยรับเยอะที่สุด น่าจะ 4 เคส ในวันหนึ่ง อย่างเงี้ยคะ ใช่แต่ว่าก็ทำอย่างนั้นไม่นานมาก เพราะว่ามันก็เหนื่อยอะไรเงี้ย สุดท้ายพอมาทอมทีล่อง เราก็ลดเหลือวันหนึ่งไม่เกิน 3 เคส ค่ะ แต่ส่วนใหญ่จะวันละสองเคส” (เจน)

4.2.2 กิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติบโต พัฒนาการ พบว่า บางกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลใช้ในการดูแลตนเองแล้วช่วยเสริมสร้างการตระหนักรู้และเติบโตภายในตนเอง เช่น การทบทวนสะท้อนคิด การเข้ารับการศึกษาเชิงจิตวิทยา และการเข้ารับการนิเทศ

“อย่างตอนแรกเราก็ถนัดเขียน มากกว่า วิธีการ reflect วิธีการเขียน ไม่ว่าจะเขียนตอนไหนมันดีออกมา หรือความรู้สึกใดที่เรารู้สึกอยู่ตอนนั้น บรรยายได้บรรยายให้หมดเลยเต็มที่ มันเป็นวิธีแรกที่ลองใช้ หลัง ๆ ไม่ต้องใช้เขียนละหลัง ๆ คือ นั่งเฉยๆ แล้วก็แบบ ให้ให้ตัวเองหลุดเข้าไปในโลกของตัวเองจริงๆ เงี้ย สัมผัสกับความรู้สึกตัวเองตอนนั้นจริงๆ ว่าเป็นยังไงบ้าง ก็จะเป็นวิธีที่เราใช้ในตอนนี้” (เกม)

“เดิร์ดรู้สึกว่าเป็นเจอ Counselor ช่วย ในแง่ ที่มันไม่ได้ช่วยให้อารมณ์นี้มันหายไปหรือลดลงแต่มันช่วยให้เราค้นหาคุณค่ากับมันมากขึ้น” (เดิร์ด)

“คือเค้าก็เค้าก็ชี้ให้ดูอะเค้าช่วงนั้นเค้าจะเค้าจะซุบประมาณแบบแล้วมันเกิดอะไรขึ้นกับตัวเราเค้าจะไม่ค่อยซุบว่าสกลเราเป็นยังงั้นอะไรเงี้ยเค้าจะซุบประมาณว่าเออ พอผ่าน session นี้แล้วมันเกิดอะไรขึ้นกับตัวเรา” (สายป่าน)

4.2.3 กิจกรรมที่มุ่งเน้นการผ่อนคลาย เช่น การทำสมาธิ การทำกิจกรรมยามว่าง การใช้การสนับสนุนทางสังคม (Social support) ดังคำบอกเล่า

“ทีจะนำมาใช้ทุกครึ่งเวลา counseling ก็จะมีประมาณหลังตางิ่ง ๆ ประมาณอย่างน้อย 1 นาทีในทุก ๆ ครั้ง เพื่อให้รู้สึก โล่ง ๆ ก่อนให้เราเคลียร์ใจให้เราสติให้เราตั้งใจอยู่กับเคส แต่ละเคสที่ที่ที่ใช้ในการเคลียร์ใจตัวเองในการทำเคสคะ” (พิมพ์)

“ในตอนที่เรากดดัน ในตอนที่เราแบบ เหมือน anxiety ขึ้นอะไรอย่างเงี้ย เราไม่อยากทำอะไรเลยรู้สึก ฉันทำไม่ได้ฉันไม่อยากทำอันนี้แล้ว ฉันทำมาทำงานวันพรุ่งนี้ อะไรอย่างเงี้ย ก็จะเลือกอะไรสิ ก็มันช่วยทำให้เราโฟกัสกับตรงหน้า ระบายกลีบดอกไม้กลีบนี้ก็คือต้องใช้สมาธิทั้งหมด กับการเลือกสีเลือกน้ำเลือกอะไรเงี้ย กับกลีบนี้ พออยู่อย่างนั้นสักชั่วโมง สองชั่วโมง มันก็ นิ่งขึ้นแล้วก็รับมือกับ อะไรได้ดีขึ้น” (เจน)

“มันก็เลยทำให้เหมือนกับว่า เราได้เจอเพื่อนนะ ดีใจเหมือนฮิลใจเนอะเพราะเราเป็นรุ่นออนไลน์ร้อยเปอร์เซ็นต์อะนะ...ทำให้เรา มีแรง ไปต่อ” (ตัน)

4.3 ผลทางบวกที่เกิดขึ้นจากการดูแลตนเอง ผู้ให้ข้อมูลต่างรายงานว่า เมื่อดูแลตนเองก็รับรู้ที่เกิดผลดีต่อทั้งตนเองและ

ต่อการทำงานกับผู้บริการ กล่าวคือ ช่วยคลายความรู้สึกทางลบ ช่วยให้มีกำลังใจ เกิดการตระหนักรู้ในตนเองเวลาทำงานกับผู้รับบริการ และเข้าใจผู้รับบริการมากขึ้น ดังคำบอกเล่า

“วิ่ง ๆ ไปแล้วมันก็จะโล่งมันก็ไม่มีคิดอะไรให้มันที่มันแบบให้มัน ทำให้เรารู้สึกกังวลใจอะมันจะลึ้ม เพราะเราเหนื่อยกับการวิ่งหายใจต่าง ๆ อะมันก็จะจดจ่อกับสิ่งที่เราวิ่งมากกว่า มันทำให้เรารู้สึกว่าสมองมัน มันโล่งแล้วมันคลายดีมาก ๆ” (พิมพ์)

“มันทำให้เรารู้สึกว่าเรา เรา enough อะ สิ่งที่เราเป็นมันมันเพียงพอที่จะอยู่ตรงนี้ แล้วเราแค่ต้องจัดการตัวเองอีกหน่อย ไปเรื่อยเรื่อย อะอะไรเงี้ย ให้มันโล่งขึ้นให้มันอะไรขึ้นก็รู้สึกมีกำลังใจว่าเราเราทำได้นะอะอะไรอย่างเงี้ย” (เจน)

“พอเรารู้สึกว่าเราเร็วเราก็จะแบบเอ๊ยมันเร็วอะมันก็จะแบบสิ่งที่เค้าคอมเมนต์ทั้งหลายอะ ไม่ empathy เลยถามอยู่ได้อะอะไรอย่างเงี้ย พอเราถามอยู่ได้เราก็จะเริ่มแบบ เออ ก็เหมือนมี aware awareness อะคะว่าเออ เอออะจริงด้วยเป็นอย่างเงี้ยอะไรเงี้ยก็จะแบบ เออพยายามซ้าลง” (สายป่าน)

“พอเราเข้าใจความ เรามีสติกลไตรงที่ เมื่อกี้ที่บอกว่าแบบแบบสกลการสังเกตุตัวเอง การพัฒนาการมองตัวเองอย่างเงี้ย มัน เราก็จะมองแบบนั้นแล้ว เหมือนเป็นแผนที่ของเราแล้วกัน ในการที่จะเข้าไปเจอ ไปคุยกับ ไปคุยกับเขาอะ” (เกม)

โดยสรุป เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ กังวล หรือเหนื่อยล้าจนอาจกระทบบางประการขึ้นกับการให้บริการ หรือมีอาจารย์นิเทศก์ช่วยชี้แนะทำให้นักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดเกิดความตระหนักว่าต้องเริ่มดูแลตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงขึ้น โดยผู้ฝึกหัดมักเริ่มจากการพยายามจัดลำดับความสำคัญ และแบ่งเวลาไปใช้ในการดูแลตนเองด้วยกิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น จนอาจเกิดผลทางบวกความเข้าใจความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้น หรือความรู้สึกเหล่านั้นได้คลี่คลายลง เกิดเป็นกำลังใจและความพร้อมในการให้บริการต่อไป

ประเด็นที่ 5 การตระหนักว่าการดูแลตนเองสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลต่างตระหนักว่าการดูแลตนเองสำคัญ ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของผู้รับบริการที่นักจิตวิทยาการศึกษาต้องทำงานด้วย อยากให้หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษาเน้นย้ำเรื่องการดูแลตนเองมากกว่านี้ และอยากแนะนำให้นักจิตวิทยาการศึกษา รายอื่น ๆ มีการดูแลตนเอง ดังคำบอกเล่า

“เพราะมันเป็น Obligation มันต้อง (เน้นเสียง) ทำ (ย่อ) ... เพราะว่าถ้าเกิดไม่ทำแล้วเดี๋ยวลูกเรารู้สึกว่ามัน อาจจะไป Harm Client” (เดีร์ด)

“ส่วน self-care นั้น จริง ๆ มันเหมือนสำคัญนะ แต่ว่าเค้าไม่ได้สอนอะ เค้าไม่ได้ เค้าไม่ได้มัน เค้า เค้ามาบอกว่ามันสำคัญตอนที่แบบ เรียนเสร็จไปแล้วสองปีอะไรเงี้ย แต่จริงจริงเค้าไม่ค่อยได้พูด ไม่ค่อยได้พูดระหว่างทางเท่าไรเลย อืม” (สายป่าน)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์การดูแลตนเองของนักจิตวิทยาการศึกษาในช่วงฝึกประสบการณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นคือ 1) ความท้าทายในการฝึกประสบการณ์ 2) ความท้าทายทางอารมณ์ 3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการให้บริการ 4) กระบวนการดูแลตนเองที่เกิดขึ้น และ 5) การตระหนักว่าการดูแลตนเองสำคัญ โดยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความท้าทายในการฝึกประสบการณ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า ช่วงการฝึกประสบการณ์เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่นักจิตวิทยาการศึกษาต้องเผชิญความท้าทายทั้งในด้านวิชาการและประเด็นส่วนบุคคล โดยเป็นช่วงที่นักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดต่างเผชิญกับหลายบทบาท ในฐานะผู้ฝึกหัดจิตวิทยาการศึกษาเป็นองค์ความรู้ที่มีความเป็นศาสตร์และศิลป์ ไม่ได้มีเกณฑ์ที่สามารถระบุวัดได้ในทุกครั้งที่การทำงาน ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกคาดหวัง กัดดัน สงสัยในความสามารถในการให้บริการของตนเอง ตลอดจนความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง ประสบการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับพัฒนาการทางวิชาชีพของนักจิตวิทยาการศึกษาในระยะผู้เรียนเริ่มต้น ที่มักจะพบกับความท้าทายในรูปแบบดังกล่าว (Skovholt & Rønnestad, 2003) สำหรับประเด็นส่วนบุคคล งานวิจัยในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นมิติอื่น ๆ ที่เข้ามาส่งผลต่อประสบการณ์ของนักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดด้วย งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว อาจยังมีไม่มาก แต่จากการศึกษาเชิงปริมาณที่พบ กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อาทิ ความพยายามในการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตส่วนบุคคลและภาระงานในการศึกษา ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว และความสัมพันธ์ ล้วนส่งผลต่อความเครียดของนักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัด (El-Ghoroury et al., 2012) จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ และความท้าทายในช่วงเวลานี้เป็นสิ่งที่ผู้ฝึกหัดต้องเผชิญและแน่นอนว่าความท้าทายที่เผชิญย่อมส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ฝึกหัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเด็นที่ 2 ความท้าทายทางอารมณ์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะเห็นว่าสิ่งที่เข้ามาท้าทายผู้ฝึกหัดมากที่สุด คือ ความคาดหวังที่มีต่อตนเองในฐานะนักจิตวิทยาการศึกษาต้องเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ ประกอบกับบรรยากาศของงานที่ต้องอยู่กับความไม่รู้ มีคำตอบตายตัว ส่งผลต่ออารมณ์ ความคิดของผู้ฝึกหัด กล่าวคือ เกิดความรู้สึกกดดัน ไม่มั่นใจ สงสัยในคุณสมบัติ ความเหมาะสม

ในการให้บริการของตนเองในช่วงเริ่มแรก ต่อมาเมื่อไม่เห็นพัฒนาการของตนเอง หรือไม่เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ เช่น ไม่เห็นว่าผู้รับบริการมีท่าทีที่สบายใจขึ้น ประกอบกับเมื่อได้รับข้อมูลย้อนกลับในทางลบจากอาจารย์นิเทศ ยิ่งตอกย้ำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดยิ่งสงสัยในความสามารถของตนเอง วิชาภคย์ วิจารณ์ตนเอง ตลอดจนรู้สึกกดดันและท้อแท้ รวมถึงการทำงานกับผู้มารับการปรึกษาก็ได้รับผลกระทบ ทำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดยังมีความรู้สึกทางลบต่อตนเองเป็นวงจรที่เกิดขึ้นซ้ำไปมา

ประเด็นที่ 3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการให้บริการ สะท้อนให้เห็นว่า สภาวะอารมณ์ของนักจิตวิทยาการปรึกษาส่งผลต่อการทำงาน (APA, 2017; BACP, 2018) ภาวะที่เกิดขึ้นส่งผลต่อนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป บางรายอาจพยายามให้หนักมากขึ้น หรือบางรายอาจเกิดภาวะหมดไฟ (Burnout) (Lee et al., 2018) หรือความเหนื่อยล้าในการเห็นอกเห็นใจ (Compassion fatigue) (Skovholt et al., 2001; Figley, 2002) เมื่อต้องอยู่ในสภาวะดังกล่าวเป็นระยะเวลานาน โดยไม่ได้กลับมาดูแลตนเอง หรือเพิ่มความยืดหยุ่นในการทำงาน

ประเด็นที่ 4 กระบวนการดูแลตนเองที่เกิดขึ้น จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การดูแลตนเองมักจะเกิดในช่วงเวลาที่นักจิตวิทยาการปรึกษากลับมารู้สึกความทุกข์อันเกิดจากความท้าทายที่ตนเองกำลังเผชิญ ตระหนักถึงความคาดหวังและความพยายามที่มุ่งไปยังเป้าหมาย โดยมีการพูดคุยทั้งกับผู้อื่น และทบทวนกับตนเองเพื่อปรับความคาดหวังของตนให้สอดคล้องความตามความเป็นจริงให้สมดุล รวมถึงการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสะท้อนคิด (Self-reflection) ที่ช่วยให้กลับมาเชื่อมต่อกับความรู้สึกภายในตนเอง จนเกิดการทบทวน มีการจัดลำดับความสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองมากขึ้น มีการแทรกกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงานเข้ามา ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงมุมมองที่นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดให้ความสำคัญ จากการพยายามมุ่งให้บริการอย่างดีที่สุดเพียงอย่างเดียว ผู้การให้ความสำคัญกับความต้องการของตนเองมากขึ้น และเข้าใจว่าการดูแลตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองในฐานะนักจิตวิทยาการปรึกษาเช่นกัน โดยกิจกรรมที่นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดใช้ในการดูแลตนเอง มักเป็นกิจกรรมที่เอื้อให้ได้กลับมาเชื่อมโยงกับตนเอง และเป็นกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลได้กลับมาดูแลตนเองด้านจิตใจ (Psychological self-care) ตามนิยามของ Butler et al. (2019) ที่หมายถึงการแสวงหาและสนองความต้องการทางปัญญา การไตร่ตรองเพื่อทำความเข้าใจ และดูแลความต้องการโดยรวมของตนเอง ตลอดจนกรทำกิจกรรมที่เอื้อให้จิตใจรู้สึกเพลิดเพลิน โดยกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลรายงาน คือ การสะท้อนคิด (Self-reflection) การออกกำลังกาย ระบายสีน้ำ กิจกรรมเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกสติ การฝึกสติ (Mindfulness)

กล่าวคือ เป็นการตั้งใจจดจ่อกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน ขณะโดยไม่มีการตัดสิน (Kabat-Zinn, 2003) โดยประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า การฝึกสติช่วยให้นักจิตวิทยาการปรึกษามีการตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้น จัดการกับความเครียด ช่วยป้องกันภาวะหมดไฟ (Burnout) ช่วยให้มีสมาธิดีขึ้น ตลอดจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Skovholt, 2001) การดูแลตนเองด้านจิตใจ (Psychological self-care) และการฝึกสติ (Mindfulness) จึงเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องในหลักสูตรจิตวิทยาการปรึกษาควรเน้นย้ำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดเห็นความสำคัญ นอกจากนั้นการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหาการสนับสนุนจากเพื่อนนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดที่ฝึกประสบการณ์ในช่วงเวลาเดียวกันยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญยิ่งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรจิตวิทยาการปรึกษาอาจพัฒนาหลักสูตรให้เน้นย้ำถึงการดูแลตนเอง โดยเฉพาะการดูแลตนเองทางด้านจิตใจให้ผู้ศึกษามีตระหนักรู้ถึงความสำคัญมากขึ้น อาจส่งเสริมรูปแบบการนิเทศก์ที่ช่วยให้นักจิตวิทยาการปรึกษาได้สำรวจประสบการณ์ของตนเอง เพื่อเป็นการดูแลตนเองด้านวิชาชีพอีกทางหนึ่ง รวมถึงอาจสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้ศึกษาได้สนับสนุนซึ่งกันและกันในช่วงฝึกประสบการณ์
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป อาจเจาะลึกไปที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่กว้างขึ้น เช่นในกลุ่มนักจิตวิทยาการปรึกษาที่มีอาชีพ หรือเจาะลึกในเรื่องของการดูแลตนเองทางด้านจิตใจ

เอกสารอ้างอิง

- American Psychological Association. Ethical principles of psychologists and code of conduct. [online]. Available : <https://www.apa.org/ethics/code>. 2017.
- BACP. Author guidelines - BACP - British Association for Counselling & Psychotherapy. [online]. Available : <https://www.bacp.co.uk/bacp-journals/author-guidelines>. 2018.

- Bamonti, P. M., Keelan, C. M., Larson, N., Mentrikoski, J. M., Randall, C. L., Sly, S. K., Travers, R. M., & McNeil, D. W. (2014). Promoting ethical behavior by cultivating a culture of self-care during graduate training: A call to action. **Training and Education in Professional Psychology**. 8(4): 253-260.
- Barnett, J. E., Baker, E. K., Elman, N. S., & Schoener, G. R. (2007). In pursuit of wellness: The self-care imperative. **Professional Psychology: Research and Practice**. 38(6): 603-612.
- Beaumont, E., Durkin, M., Hollins Martin, C. J., & Carson, J. (2015). Measuring relationships between self-compassion, compassion fatigue, burnout and well-being in student counsellors and student cognitive behavioural psychotherapists: a quantitative survey. **Counselling and Psychotherapy Research**. 16(1): 15-23.
- Carter, C., Northway, R., & Gait, S. (2022). Drinking from an empty glass: A mixed-method analysis of counselling psychology trainees' stress and barriers to self-care. **Counselling Psychology Review**. 37(2): 4-13.
- Colman, D. E., Echon, R., Lemay, M. S., McDonald, J., Smith, K. R., Spencer, J., & Swift, J. K. (2016). The efficacy of self-care for graduate students in professional psychology: A meta-analysis. **Training and Education in Professional Psychology**. 10(4): 188-197.
- Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. 2016 CACREP Standards. [online]. Available : <https://www.cacrep.org/for-programs/2016-cacrep-standards>. 2015.
- Cummins, P. N., Massey, L., & Jones, A. (2007). Keeping Ourselves Well: Strategies for promoting and maintaining counselor wellness. **The Journal of Humanistic Counseling Education and Development**. 46(1): 35-49.
- El-Ghoroury, N. H., Galper, D. I., Sawaqdeh, A., & Bufka, L. F. (2012). Stress, coping, and barriers to wellness among psychology graduate students. **Training and Education in Professional Psychology**. 6(2): 122-134.
- Figley, C. R. (2002). Compassion fatigue: Psychotherapists' chronic lack of self care. **Journal of Clinical Psychology**. 58(11): 1433-1441.
- Goncher, I. D., Sherman, M. F., Barnett, J. E., & Haskins, D. (2013). Programmatic perceptions of self-care emphasis and quality of life among graduate trainees in clinical psychology: The mediational role of self-care utilization. **Training and Education in Professional Psychology**. 7(1): 53-60.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-Based Interventions in context: past, present, and future. **Clinical Psychology Science and Practice**. 10(2): 144-156.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic Inquiry**. Beverly Hills, CA: Sage Publications, Inc.
- Lee, I., Bardhoshi, G., Yoon, E., Sandersfeld, T., Rush, R. D., & Priest, J. B. (2018). Attributional style and burnout of Counselors-in-Training. **Counselor Education and Supervision**. 57(4): 285-300.
- Marmarosh, C. L., Nikityn, M., Moehringer, J., Ferraioli, L., Kahn, S., Cerkevich, A., Choi, J., & Reisch, E. (2013). Adult attachment, attachment to the supervisor, and the supervisory alliance: How they relate to novice therapists' perceived counseling self-efficacy. **Psychotherapy**. 50(2): 178-188.
- Myers, S. B., Sweeney, A. C., Popick, V., Wesley, K., Bordfeld, A., & Fingerhut, R. (2012). Self-care practices and perceived stress levels among psychology graduate students. **Training and Education in Professional Psychology**. 6(1): 55-66.
- Pope, K. S., Tabachnick, B. G., & Keith-Spiegel, P. (1987). Ethics of practice: The beliefs and behaviors of psychologists as therapists. **American Psychologist**. 42(11): 993-1006.

- Radley, M., & Figley, C. R. (2007). The Social Psychology of Compassion. **Clinical Social Work Journal**. 35(3): 207-214.
- Rønnestad, M. H., & Skovholt, T. M. (2003). The Journey of the Counselor and Therapist: Research Findings and Perspectives on Professional Development. **Journal of Career Development**. 30(1): 5-44.
- Sangganjanavanich, V. F., & Nolrajsuwat, K. (2015). Counseling in Thailand. In **Counseling Around the World: An International Handbook**. Thomas H. Hohenshil, Norman E. Amundson and Spencer G. Niles, eds. Wiley. pp. 153-159.
- Shapiro, S. L., Brown, K. W., & Biegel, G. M. (2007). Teaching self-care to caregivers: Effects of mindfulness-based stress reduction on the mental health of therapists in training. **Training and Education in Professional Psychology**. 1(2): 105-115.
- Skovholt, T. M., Grier, T. L., & Hanson, M. R. (2001). Career Counseling for Longevity: Self-Care and Burnout Prevention Strategies for Counselor Resilience. **Journal of Career Development**. 27(3): 167-176.
- Skovholt, T.M. (2001). **The resilient practitioner: Burnout prevention and self-care strategies for counselors, therapists, teachers, and health professionals**. Boston: Allyn & Bacon.
- Skovholt, T. M., & Rønnestad, M. H. (2003). Struggles of the Novice Counselor and Therapist. **Journal of Career Development**. 30(1): 45-58.
- Smith, J. A. (2011). Evaluating the contribution of interpretative phenomenological analysis. **Health Psychology Review**. 5(1): 9-27.
- Wise, E. H., Hersh, M. A., & Gibson, C. M. (2012). Ethics, self-care and well-being for psychologists: Reenvisioning the stress-distress continuum. **Professional Psychology: Research and Practice**. 43(5): 487-494.

ศักยภาพด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี

The Potential of Being a Cultural Learning Resource of the Local Fishing Community
in Chonburi Province

สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์*, ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์

Suchada Pongkittiwiboon, Pattawee Sattayavongtip

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: suchadap@buu.ac.th

(Received: October 15 2024; Revised: January 8 2025; Accepted: January 15 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อสำรวจและรวบรวมทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนและประเมินทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน ในการพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้กระบวนการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical approach) ในการศึกษาพัฒนาการของทุนวัฒนธรรมจากอดีต เพราะข้อมูลทางประวัติศาสตร์คือทุนวัฒนธรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เป็นการแปลงทุนวัฒนธรรมให้เป็นทุนเศรษฐกิจ โดยใช้การวิจัยแนว “ประวัติศาสตร์ทั้งหมด” (Total history) ร่วมกับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาทุนวัฒนธรรมประมงพื้นบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว งานวิจัยนี้เน้นการสำรวจและประเมินศักยภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการสร้าง ความตระหนักถึงการใช้งบประมาณทางวัฒนธรรมในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับทุนวัฒนธรรมของชุมชน

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม; ชุมชนประมงพื้นบ้าน; การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

The objectives of the study were to: 1) examine the historical evolution of fishing communities in Chonburi Province, 2) survey and gather cultural capital from these communities, and 3) evaluate their potential for developing cultural tourism through their cultural capital. This research was a qualitative study employing a historical approach to examine the development of cultural capital rooted in the past. Historical data served as essential cultural capital for driving the economy, transforming cultural capital into economic capital. The study utilized the total history approach, combined with data collection through interviews and focus group discussions with experts and stakeholders involved in developing local fisheries cultural capital as a learning resource to promote tourism. This research focused on exploring and assessing potential for development into a cultural learning resource that promotes tourism by raising awareness of the use of cultural capital in tourism development, thereby adding value to the cultural capital of the community.

Keywords : Cultural Learning Resources; Local Fishing Community; Community Tourism

บทนำ

จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญมาก ด้วยภูมิประเทศด้านทิศตะวันตกที่ติดอ่าวไทย ทำให้ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมทะเลประกอบอาชีพในการทำประมงพื้นบ้านด้วยเรือขนาดเล็กมาอย่างยาวนานและมีวิถีชีวิตแบบ “ชาวเล” แต่ด้วยแผนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาจากจนถึงแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ส่งผลต่อการพัฒนาจังหวัดชลบุรีสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่มีความทันสมัยมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชุมชนชาวประมงพื้นบ้านอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง

แผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ส่งผลต่อการทำประมงพื้นบ้าน ด้วยผังเมือง EEC กระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของประชาชน จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่จากพื้นที่เกษตรและประมงให้กลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม การก่อสร้างโรงงานที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชนในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ระยะที่ผ่านมา ชุมชนประสบปัญหาและพยายามปรับตัวรวมถึงเรียกร้องกระบวนการจัดทำผังเมือง EEC ใหม่ ที่ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผังเมือง EEC เป็นของคนและเป็นผังเมืองที่นำไปสู่สิทธิที่จะมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชน (มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม, 2564) แต่การปรับตัวดังกล่าวเป็นการดำเนินการในมิติทางการเมืองเพียงมิติเดียว ประกอบกับกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ การปรับตัวโดยนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้จึงน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งภายใต้แนวคิดการแปลงทุนวัฒนธรรมเป็นทุนเศรษฐกิจ

ประมงพื้นบ้าน ตามความหมายตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561) หมายถึง การทำประมงในเขตทะเลชายฝั่งไม่ว่าจะใช้เรือประมงหรือใช้เครื่องมือโดยไม่ใช้เรือประมง ส่วนชุมชนประมงพื้นบ้านหมายถึงชุมชนฐานรากที่มีการตั้งบ้านเรือนใกล้ชายฝั่งทะเลและมีการทำประมงในเขตทะเลชายฝั่งซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่นริมทะเล นอกจากนี้ชุมชนประมงพื้นบ้านยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ดังนั้น การพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่อาชีพประมงพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งจำเป็น (บุชิตา สังข์แก้ว และคุณสรณ์ กาญจนวงศ์, 2564)

ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดชลบุรี ประสบปัญหาใหญ่ 3 ด้าน ด้วยกัน คือ

1. ด้านข้อมูลและความรู้ การขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกันในการบริหารจัดการประมงให้ทันสมัยโดยยังคงวิถีและคุณค่าของการทำประมงแบบเดิมไว้ ปัญหาหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดข้อมูลทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นที่ทันสมัย เช่น ประเด็นการทำประมงที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตัวอย่าง การทำประมงอวนจับปู (crab gill net fishery) ซึ่งเป็นเครื่องมือประมงประเภทอวนติดตาชนิดที่ใช้ทำการประมงหน้าดิน

โดยให้ฝืนอวนอยู่กับที่ (stationary gear) ปล่อยอวนทิ้งไว้ในน้ำค่อนข้างนานเพื่อรอเวลาให้สัตว์น้ำว่ายมาชนตาอวน เป้าหมายของเครื่องมือชนิดนี้ คือ ปูม้า จากความต้องการปูม้าที่เพิ่มมากขึ้นอันเป็นสาเหตุทำให้ปูม้าลดลง (สุรพล ฉลาดคิด, 2564)

2. ด้านสังคม เนื่องจากครอบครัวของชาวประมงส่วนใหญ่ขาดคนรุ่นใหม่ที่จะสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านอาชีพประมง อีกทั้งผู้สืบทอดในปัจจุบันยังมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้อาชีพประมงพื้นบ้านสูญหายไปในอนาคต นอกจากนี้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ที่ส่งผลให้กลุ่มชาวประมงส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุและมีการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐาน ไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้

3. ชุมชนประมงพื้นบ้านไม่มีศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่คอยประสานงานหรือให้ข้อมูลที่ต้องการกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งไม่มีการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นคุณค่า ลักษณะเด่นหรือเอกลักษณ์ของชุมชน และความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของแหล่งนั้น ๆ ที่จะสามารถสร้างการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว

จากสภาพปัญหาประกอบกับกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เข้ามาในพื้นที่ การดำเนินการในการปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง จึงยังไม่เพียงพอ การนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้จึงน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ใช้ในการปรับตัวในพื้นที่ EEC ซึ่งการจะทำเช่นนั้น การสำรวจและศึกษาทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จึงมีความสำคัญ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์ศักยภาพภายใต้แนวคิดการแปลงทุนวัฒนธรรมเป็นทุนเศรษฐกิจ

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศักยภาพด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรีโดยผลการศึกษาจากโครงการนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นนำไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนประมงพื้นบ้าน ตำบลบางเสร่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ด้วยความคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานด้านวัฒนธรรมและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาทุนวัฒนธรรมมิติต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่า ในขณะที่เดียวกันก็หลีกเลี่ยงมุมมองให้การท่องเที่ยวได้เป็นระบบและกลไกสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่อื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี
- 2) เพื่อสำรวจและรวบรวมทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี

3) เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนและการประเมินทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical approach) ในการดำเนินการเป็นหลัก เพราะข้อมูลทางประวัติศาสตร์คือทุนวัฒนธรรมที่สำคัญในการที่จะขับเคลื่อนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการแปลงทุนวัฒนธรรมให้เป็นทุนเศรษฐกิจโดยใช้การวิจัยแนว “ประวัติศาสตร์ทั้งหมด” (Total history) หรือการศึกษาเพื่อการเข้าใจ “สังคมทั้งหมด” ตามที่อีริค ฮอบสบอมกล่าวว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ คือต้องทำให้เป็น “ประวัติศาสตร์ของสังคม” ศึกษาทุกอย่างในบริบทของพื้นที่และเวลา (ธิดาสาระยา, 2554; วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2564)

การศึกษาทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวทางของ Total history จะช่วยให้มองภาพเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ได้กว้างและลึกทั้งในขอบเขตเวลาและพื้นที่ที่อาณาบริเวณที่ศึกษามีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องอยู่ ซึ่งอาณาบริเวณที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ พื้นที่จังหวัดชลบุรี ทำให้ประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการเล่าเรื่องของชาติและตอบสนองนโยบายแก่รัฐบาลเพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเพื่อการท่องเที่ยว และนำเสนอภาพว่าประเทศไทยคือประเทศที่ร่ำรวยทางวัฒนธรรม

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อมูลปฐมภูมิ คือ การเก็บข้อมูลภาคสนามซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการบอกเล่า การจัดเวทีเสวนา การลงสนามสังเกตและบันทึกภาพสถานที่สำคัญในชุมชนประมงพื้นบ้านและการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับคนในชุมชน และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ คือ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารซึ่งเป็นเอกสารชั้นรอง เช่น หนังสือ วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ หนังสือพิมพ์ บทความ วารสารและเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ และความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ทบทวนมา รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสนทนางานกลุ่ม 2 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ที่เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ ประเมินศักยภาพชุมชนและประเมินทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ในวันพุธที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2566 ณ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานในพื้นที่

ภาคตะวันออกและมีผลงานทางวิชาการทั้งงานวิจัย ตำราหรือหนังสือที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว วัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ในช่วง 5 ปี

ครั้งที่ 2 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในชุมชนโดยตรงประกอบไปด้วย ตัวแทนจากภาครัฐ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในชุมชน เจ้าของที่พัก ร้านอาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ จำนวน 30 คน เพื่อร่วมกันทบทวนและศักยภาพเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อทำการร่างเส้นทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน ในวันพุธที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 ตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยคัดเลือกจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและตัวแทนจากชุมชนทุกชุมชนในตำบลบางเสร่ ผ่านการประสานงานกับเทศบาลตำบลบางเสร่

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือ ได้แก่ กรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการบอกเล่า กรอบในการจัดเวทีเสวนา กรอบและเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต กรอบแนวทางการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการจากแนวคิดและทฤษฎีตามที่ได้ทบทวนและผ่านการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence)

การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ส่วน ได้แก่ ก) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และ ข) การวิเคราะห์ผลการประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ 6A's ของ Buhalis, D. (2000). ได้แก่ 1) Attraction 2) Accessibility 3) Amenities 4) Ancillary service 5) Accommodation 6) Activities

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยใคร่ขออธิบายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนประมงพื้นบ้าน จ.ชลบุรี

ความเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านนั้นมียุทธศาสตร์จากลักษณะทางภูมิประเทศและบริบททั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่มีผลต่อความเป็นชุมชนประมงตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคปัจจุบัน การศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จะทำให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมที่จะสามารถมาแปลงและเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวต่อไปได้ รายละเอียดดังนี้

ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคต้นประวัติศาสตร์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานบริเวณโคกพนมดี ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ที่มีการพบร่องรอยชุมชนโบราณอยู่ใกล้ทะเลด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในแถบใกล้ทะเล แถวป่าชายเลน

ที่อาศัยและหาสัตว์น้ำในเขตทะเลมาเป็นอาหาร นอกจากเครื่องปั้นดินเผาแล้วยังพบเครื่องประดับที่ทำด้วยกระดูกปลาเปลือกหอยนานาชนิด และกำมูปกระดูกปลาอย่างหนาแน่นทั่วไป (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2545)

ล่วงมาถึงยุคต้นประวัติศาสตร์ ยุคนี้มีเมือง 2 เมืองที่มีชื่อเสียงที่ตั้งอยู่ชายทะเล ได้แก่ เมืองพระรถและเมืองศรีโพธิ์ โดยเมืองพระรถ ปัจจุบันอยู่ในอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี เป็นเมืองท่าโบราณเมืองหนึ่งในสมัยทวารวดี จากหลักฐานโบราณวัตถุที่พบสรุปได้ว่า มีการติดต่อค้าขายกับเปอร์เซียและจีนในสมัยราชวงศ์ถัง ราวพุทธศตวรรษที่ 14-16 และเจริญสืบเนื่องมาจนถึงประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 (อำไพ สุลักษณ์านนท์, 2530) ส่วนเมืองศรีโพธิ์ เป็นเมืองท่าอยู่บนเส้นทางเดินทะเล ตั้งอยู่ในเขตบ้านศรีโพธิ์ ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นที่จอดพักเรือสินค้าแถบอ่าวบางปะกง เรือค้าขายจากจีน เวียดนาม และกัมพูชาก่อนจะเดินทางต่อไปยังปากแม่น้ำเจ้าพระยา ทำเงิน และแม่กลอง และเป็นที่ยึดพักเรือสินค้าที่จะออกจากปากแม่น้ำเหล่านั้น ก่อนที่จะเดินทางต่อไปยังกัมพูชา เวียดนาม จีน หรือลงไปทางใต้ของประเทศไทย (ภารดี มหาขันธ์ (2552)

สมัยอยุธยา ชุมชนโบราณริมฝั่งทะเลในเขตจังหวัดชลบุรี ที่ปรากฏชื่อในแผนที่ไตรภูมิสมัยกรุงศรีอยุธยา มี 4 ชุมชน คือ บางทราย บางปลาสร้อย บางพระเรือ และบางละมุง สมัยอยุธยา ชุมชนหัวเมืองชายทะเลไม่ค่อยได้รับความสำคัญมาก อาจจัดว่าเป็น “เมืองชายขอบ” ก็ว่าได้ หัวเมืองชายทะเลมีความสำคัญภายหลังการเสียกรุงให้แก่พม่า เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ ทรงพาไพร่พลหนีจากอยุธยา มาสร้างกำลังทางหัวเมืองตะวันออก โดยเดินทางผ่านจากนครนายกและปราจีนบุรีมายังหัวเมืองชายทะเลตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง และจันทบุรี (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2545)

สมัยกรุงธนบุรี - สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อการค้าระหว่างไทยกับจีน พุ่งตัวขึ้นอีกครั้ง หัวเมืองชายทะเลภาคตะวันออกโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ก็เริ่มมีความสำคัญทางเศรษฐกิจขึ้น และได้รับความสนใจจากผู้ปกครองมากขึ้นในยุคปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา เพราะจังหวัดชลบุรีเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าทางทะเลระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ (จึงเป็นที่จอดพักเรือสินค้า (ภารดี มหาขันธ์, 2552)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากชุมชนโบราณริมฝั่งทะเลที่เป็นเมืองท่าอยู่บนเส้นทางเดินทะเล ที่มีผู้คนเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก การเป็นเมืองชายขอบที่รัฐไม่ค่อยสนใจ จนการค้าทางทะเลเจริญรุ่งเรืองขึ้น แต่ถึงกระนั้นจังหวัดชลบุรีก็เป็นหนึ่งในสี่ของหัวเมืองชายทะเลภาคตะวันออก ที่เป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญ เพราะตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญมาตั้งแต่ครั้งสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน

การสำรวจเชิงประวัติศาสตร์ทำให้เข้าใจและเห็นชุมชนประมงพื้นบ้านที่ตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การสำรวจและรวบรวมทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรีที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน

2. การสำรวจและรวบรวมทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่สำรวจชุมชนริมชายฝั่งทะเลที่ยังคงเหลือร่องรอยในการทำประมงพื้นบ้าน เพื่อประเมินศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 9 พื้นที่ ดังนี้ 1) ประมงพื้นบ้านท่าเรือพลี อ.เมืองชลบุรี 2) ประมงสะพานปลาอ่างศิลา อ.เมืองชลบุรี 3) ประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา อ.เมืองชลบุรี 4) ประมงพื้นบ้านบางพระ อ.ศรีราชา 5) ประมงพื้นบ้านเกาะสีชัง อ.เกาะสีชัง 6) ประมงพื้นบ้านอ่าวอุดม อ.ศรีราชา 7) ประมงพื้นบ้านบางละมุง อ.บางละมุง 8) ประมงพื้นบ้านนาเกลือ อ.บางละมุง และ 9) ประมงพื้นบ้านบางเสร่ อ.สัตหีบ ชลบุรี

การประเมินศักยภาพชุมชนและการประเมินทุนวัฒนธรรมของประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มและนำเสนอข้อมูลทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านในจังหวัดชลบุรีทั้ง 9 แห่ง พร้อมทั้งบอกเป้าหมายว่าต้องการเลือกชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการท่องเที่ยว และให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันให้ข้อคิดเห็นก่อนจะลงคะแนนร่วมกันเพื่อคัดเลือกชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีวิสัยจะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ประมงพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.1 การประเมินศักยภาพชุมชนประมงพื้นบ้านตามองค์ประกอบศักยภาพการท่องเที่ยว 6A's

การประเมินศักยภาพชุมชนประมงพื้นบ้านทั้ง 9 ชุมชน ที่ได้ข้อมูลมาจากการทบทวนเอกสารชั้นรองและการลงสนามมาแล้วและมาจัดลำดับ 3 ลำดับแรกตามเกณฑ์องค์ประกอบศักยภาพการท่องเที่ยว 6A's ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินศักยภาพชุมชนประมงพื้นบ้านตามองค์ประกอบศักยภาพการท่องเที่ยว 6A's

เกณฑ์ 6A's	ลำดับ 1	ลำดับ 2	ลำดับ 3
Attraction สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	เกาะสี่ซัง	บางเสร่	นาเกลือ
Accessibility เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ท่าเรือพลี	บางเสร่	นาเกลือ
Amenities ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	บางเสร่	หาดวอน	ท่าเรือพลี
Ancillary service ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	บางเสร่	ท่าเรือพลี	อ่างศิลา
Accommodation ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว	บางเสร่	หาดวอน	นาเกลือ
Activities ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	ท่าเรือพลี	อ่างศิลา	บางเสร่

ผลการประเมินชุมชนที่มีศักยภาพตามองค์ประกอบ 6A's เรียงตามลำดับคะแนน ดังนี้ 1) บางเสร่ (14 คะแนน) 2) ท่าเรือพลี (9 คะแนน) 3) นาเกลือและเกาะสี่ซัง (3 คะแนน เท่ากัน) ส่วนชุมชนที่เหลือไม่มีคะแนน

เหตุผลที่บางเสร่ได้รับผลการประเมินศักยภาพชุมชนที่มีความพร้อมตามองค์ประกอบ 6A's เพราะมี (ก) ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งเรื่องร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว (ข) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้วยมีการรวมกลุ่มของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ทั้งเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสาร การมีศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว และ (ค) ด้านที่พักที่ตั้งอยู่บนพื้นที่บางเสร่ ส่วนเรื่องการเดินทางหรือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางเสร่ก็สามารถเข้าถึงได้ง่ายและอยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกอย่างเมืองพัทยา หากจะขยายกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก็จะเป็นเรื่องง่าย

“ตอนนี้พี่หลายคนแน่นมาก ถ้าจะขยายออกมาพื้นที่ใกล้เคียง บางเสร่ก็ใกล้ที่สุดถ้าเทียบกับที่อื่น คนไทยก็เที่ยวได้ ยิ่งถ้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้ว ยิ่งง่าย เพราะเขารู้จักพัทยายู่แล้ว ถ้าจะมาเที่ยวใกล้ ๆ ก็ไม่ลำบากมาก ซ่อมเตอร์ไซค์ก็มาได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว คนที่ 1 สันทนาการกลุ่มวันที่ 11 มกราคม 2566)

“ถ้าที่บางเสร่ เขาร้อมมนะ อย่างน้อยก็มีคนมาจัดการเรื่องท่องเที่ยวไว้บ้างแล้ว มีกิจกรรม ถนนคนเดิน ตกปลาทะเล ร้านค้าต่าง ๆ ร้านอาหารก็มี มีหลายร้าน ถ้าเลือกชุมชนประมงที่จะพัฒนาต่อยอดการท่องเที่ยวก็น่าจะบางเสร่ที่เหมาะสม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว คนที่ 2 สันทนาการกลุ่มวันที่ 11 มกราคม 2566)

2.2 การประเมินทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี

จากการสนทนากลุ่มในวันพุธที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2566 และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ประมงพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลจากการประเมินทุนวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิจัดลำดับทุนวัฒนธรรมด้านประมงพื้นบ้าน โดยให้บางเสร่ได้รับคะแนนสูงสุด

การประเมินทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ประมงพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโดยพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพประกอบกัน โดยพิจารณาทั้ง (ก) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible culture) ได้แก่ สื่อวัตถุต่าง ๆ ทั้งเรือ อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ ภูมิปัญญาที่เป็นชาวประมง อาหาร สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประมง เช่น ท่าเรือ สะพานปลา ศาลเจ้า ฯลฯ และ (ข) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible culture) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีจารีต วิถีชีวิต ความเชื่อ และแนวทางการปฏิบัติ เป็นต้น ถึงแม้ว่าหลายชุมชนจะมีทุนวัฒนธรรมประมงเหมือนกัน แต่ระดับความเข้มแข็งของทุนไม่เท่ากัน

ตัวอย่างของทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี ที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินทุนวัฒนธรรมของประมงพื้นบ้านบางเสร่มากกว่าชุมชนอื่น คือ การมีทุนวัฒนธรรม ทั้งสื่อวัตถุ เรือ อุปกรณ์การหาปลา ภูมิปัญญา ยังมีประเพณีวิถีชีวิตและความเชื่อ และอาหาร โดยมีอาหารขึ้นชื่อ เช่น ต้มหมึกน้ำดำ ปิ้งงู รวมทั้งการมีทุนวัฒนธรรมอื่นที่สืบเนื่องจากการประมงที่จะต่อยอดได้ เช่น ทางเครื่องบางเสร่ รำกลองยาว และมีกิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ถนนวัฒนธรรม กิจกรรมแข่งตกปลา

“บางเสร์น่าจะพร้อมมากกว่า นอกจากจะเป็นชุมชน ประมงกันมาก่อน อาหารการกินก็มีหลายอย่างแล้ว ยังมีอย่างอื่น ที่น่าสนใจอีก อย่างหางเครื่องบางเสร์ในอดีต ดังมาก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม คนที่ 1 สนทนากลุ่ม วันที่ 11 มกราคม 2566)

การประเมินศักยภาพทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน ตำบลบางเสร์ จังหวัดชลบุรี

ภายหลังจากการประเมินศักยภาพชุมชนประมงพื้นบ้าน ทั้ง 9 ชุมชนแล้ว ซึ่งชุมชนบางเสร์เป็นชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกที่จะนำทุนวัฒนธรรมประมงพื้นบ้านมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป ผู้วิจัยจึงดำเนินการประเมินศักยภาพด้วยวิธีการจัดเวทีสนทนากลุ่ม โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตำบลบางเสร์ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวประมง ผู้ประกอบการ ทั้งร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ที่พัก ฯลฯ มาร่วมกันสะท้อนศักยภาพด้านทุนวัฒนธรรมประมงพื้นบ้าน ตำบลบางเสร์ สามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

บางเสร์ในอดีต

บางเสร์ในความทรงจำของผู้ร่วมเวที สามารถสรุปประเด็น ดังนี้

- **ชื่อบางเสร์** บางเสร์มีชื่อเดิมว่า “บางเสนห์” อาจเป็นเพราะว่ามีสถานที่ที่ตั้งตามอย่างทะเล และมีหนุ่มสาวหน้าตาสวยงาม ทำให้บรรดาผู้คนที่มาที่นี่ต้องหวนกลับมาอีก โดยเฉพาะหนุ่ม ๆ ชาวประมงยุคก่อนที่มาจากพื้นที่อื่น เมื่อมาแวะพักมักจะได้แต่งงานกับสาว ๆ ที่นี่ จึงกลายเป็นที่มาของชื่อ “บางเสนห์” เมื่อเวลาผ่านไปไม่มีผู้เรียกผิดเพี้ยนทำให้ “บางเสนห์” กลายมาเป็น “บางเสร์” ในปัจจุบัน

“บางเสร์ คนเค้าว่ามาจากบางเสนห์ คือ สาว ๆ สวย หนุ่ม ๆ ที่เดินเรือมาไกล ๆ มาแวะที่นี้ ก็มาหลงรักสาวที่นี้ บางเสร์นี้มีหลายบ้านเลยนะ ที่ผู้ชายจากที่อื่นมาแต่งงานกับสาวที่นี้”

(เสียงสะท้อนจากเวทีการสนทนากลุ่ม วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566)

- **หลวงพ่อดองอยู่และเสด็จเตี้ย** เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน แม้หลวงพ่อดองอยู่จะมรณภาพไปแล้ว แต่ท่านยังคงเป็นพระที่ชาวบ้านทุกคนศรัทธาและเคารพนับถือ โดยชาวบ้านมักจะมาอธิษฐานขอพรเมื่อสมหวังก็จะแก้บน นอกจากหลวงพ่อดองอยู่ ชาวบางเสร์ยังเคารพ ภิรมย์หลวงพ่อดองมรดกศักดิ์ หรือ “เสด็จเตี้ย” ด้วย

- **ประเพณีสงกรานต์ 9 วัน** ในอดีตบางเสร์จะมีประเพณีการเล่นสงกรานต์ 9 วัน 9 คืน เพราะถือว่าวันสงกรานต์เป็นประเพณีที่มีความสำคัญ ในงานจะมีการทำบุญ การละเล่นสงกรานต์ การก่อพระเจดีย์ทรายที่ชาวบ้านมารวมกันช่วยทำพวงมโหตรประดับตกแต่งกองพระเจดีย์ทราย การละเล่นอุ้มสาวลงน้ำ การปา

ลูกสบ้า เล่นลูกช่วง และตีจับ ในการจัดงานจะมีพิธีกรรมที่สำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ การแห่รูปปั้นหลวงพ่อดองอยู่ โดยแห่จากวัดบางเสร์ คงดรามไปรอบชุมชนบางเสร์ เพื่อให้ชาวบ้านได้ร่วมกันสรงน้ำและขอพร

- **หางเครื่องบางเสร์** เป็นการเต้นประกอบเพลงไทยเดิม และเพลงลูกทุ่งต่าง ๆ ในสมัยอดีตหางเครื่องบางเสร์นั้นเพื่องฟูอย่างมาก มีคณะหางเครื่องมากกว่า 20 คณะ เดินสายออกรับงานทั่วทั้งภาคตะวันออก และภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ปัจจุบันการแสดงหางเครื่องยังคงมีอยู่ในงานประเพณี และเทศกาลของชุมชนบางเสร์

“หางเครื่องเกิดมา เพราะว่ามีค่ายทหารมาตั้ง หางค่ายทหารเค้ามีวง มีนักร้อง แต่ยังขาดหางเครื่อง เค้าก็เลยมาจ้างสาว ๆ ที่นี้ไปเต้น ที่นี้เต้นดี เต้นสนุก คนก็ชอบ คนมาจ้างก็เยอะ แต่ก่อนนี้มีหลายเจ้าเลย”

(เสียงสะท้อนจากเวทีการสนทนากลุ่ม วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566)

- **การรำกลองยาว** เป็นการรำที่มากับหางเครื่องบางเสร์ ที่มีจังหวะการตีที่สนุกสนาน กลองยาวมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในบางเสร์ทุกเทศกาล ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีต่าง ๆ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา งานบุญเข้าพรรษา งานกฐิน งานแห่นาค และงานแห่ขันหมาก เป็นต้น

- **วิถีชาวประมง** การเป็นพื้นที่ที่ติดกับทะเลทำให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตชาวประมงที่ผูกพันกับท้องทะเล ซึ่งเป็นแหล่งจับปลาที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน มีเกาะที่สวยงาม อันได้แก่ เกาะเปิดที่เป็นที่อยู่ของฝูงลิงแสมจำนวนมาก มีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน อันได้แก่ ปังงบ หมึกน้ำดำ ที่เป็นอาหารพื้นบ้านของคนในชุมชน

- **ต้นยางนา** ปัจจุบันบริเวณสวนสาธารณะมีต้นยางนาสูงใหญ่จำนวนมากมีต้นไม่ร่มรื่น ในอดีตเคยเป็นป่าช้า มีต้นไม้น้อยใหญ่ ชาวบ้านได้มาอาศัยเก็บเห็ดและพืชสมุนไพร ต่อมาได้ปรับปรุงมาเป็นค่ายอบรมลูกเสือชาวบ้านจนกลายเป็นสวนสาธารณะในปัจจุบัน

อนาคตบางเสร์

จากการให้ข้อมูลของกลุ่มชาวบ้าน พบว่า กลุ่มชาวบ้านอยากให้เห็นชุมชนบางเสร์ เป็นชุมชนที่คงความเป็นธรรมชาติ สัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ มีการสืบสานศิลปวัฒนธรรม เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ งานประจำปีไหว้หลวงพ่อดองอยู่ งานวันออกพรรษา มีการถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาของคนในชุมชนให้กับลูกหลานได้เรียนรู้

ด้านการท่องเที่ยว ชุมชนบางเสร์ต้องเป็นหมู่บ้านที่สนุก นักท่องเที่ยวรู้จักประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชาวบางเสร์ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมาก สิ่งที่คนในชุมชน

จะต้องร่วมกันทำงานต่อไป ได้แก่ การจัดการพื้นที่จราจร การสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว การมีศูนย์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว การมีตารางเส้นทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา

จากการระดมความคิดเห็นของสมาชิกของหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านในการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำมาจัดเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนของตน แต่ละหมู่บ้านได้เสนอเส้นทางท่องเที่ยวของหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเกือบทุกหมู่บ้านจะเริ่มต้นด้วยการไหว้พระขอพรจากหลวงพ่อบึงทองอยู่วัดบางเสด็จคาราม พระสงฆ์ผู้เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้าน จากนั้นจึงจะนำเสนอสู่เส้นทางเริ่มจากจุดสำคัญของชุมชนของตน และแวะเวียนไปยังสถานที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งมักจะเป็นการประมงพื้นบ้าน เช่น สะพานปลา การแปรรูปอาหารทะเล ธาราการปู เป็นต้น ส่วนด้านการละเล่น จะเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันร้องพื้นขึ้นมา ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์พื้นฟูศิลปะการแสดงทางเครื่องบางเสด็จ กลุ่มตีกลองยาว ด้านอาหาร เป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของชาวบ้านที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชน ได้แก่ ปังงกับหมึกน้ำดำ และชายหาดบางเสด็จตลอดจนแกะเบ็ดที่เป็นที่อยู่ของลิงแสม หรือผลิตภัณฑ์ที่คนในชุมชนรวมกลุ่มกันจัดทำ เช่น กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มตัดดวงโคม กลุ่มผ้ามัดย้อม เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยใคร่ขอสรุปและอภิปรายผลการวิจัย 3 ประเด็น ดังนี้

1. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี: จากเมืองท่า เมืองชายขอบสู่สถานที่พักตากอากาศและเมืองท่องเที่ยว

ความเป็นชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรีนั้น จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากชุมชนโบราณริมฝั่งทะเลที่เป็นเมืองท่าอยู่บนเส้นทางเดินทะเล ที่มีผู้คนเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก การเป็นเมืองชายขอบที่รัฐไม่ค่อยสนใจ จนการค้าทางทะเลเจริญรุ่งเรืองขึ้น จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ที่จังหวัดชลบุรีเริ่มเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จนพัฒนามาเป็นเมืองท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยจังหวัดชลบุรีเป็นหนึ่งในสี่ของหัวเมืองชายทะเลภาคตะวันออกที่เป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญ เพราะตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญมาตั้งแต่ครั้งสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน

งานของกำพล จำปาพันธ์ (2559) ที่ศึกษาประวัติศาสตร์บริเวณชลบุรีก่อนสมัยอยุธยา ด้วยวิธีการที่เรียกว่า “ประวัติศาสตร์บริเวณ” พบว่า อาณาบริเวณชายฝั่งตะวันออก เช่น ชลบุรี เป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์โบราณ ดังจะเห็นได้จากร่องรอยหลักฐานที่ปรากฏอยู่ตามเมืองโบราณในท้องถิ่น อาทิ เมืองพญาเร่ เมืองพระรถ เมืองศรีพโล นอกจากนี้ยังมีแหล่งชุมชนโบราณเวดล้อม อาทิ ชุมชนที่สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนสนิมคม ชุมชนวัดโบสถ์ อำเภอ

พนสนิมคม ชุมชนวัดอินทาราม อำเภอเมืองชลบุรี เขาสามมุก อ่างศิลา เป็นต้น

จากการเป็นเมืองท่าที่มีเรือพาณิชย์ต่างชาติเข้ามาค้าขาย จึงมักถูกโจรสลัดชาวจีนและชาวญวนปล้นสะดมอยู่บ่อยครั้ง จนนำมาสู่การจัดตั้งสถานีทหารเรือตามตำบลต่าง ๆ แถบชายทะเล (ภารดี มหาจันทร์, 2552) จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ที่เมืองชลบุรีได้รับการกล่าวถึงในฐานะสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยเริ่มจากหมอบรัดเลย์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (อำเภอเมืองชลบุรี, 2559) และพัฒนามาเป็นเมืองท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์ดังที่กล่าวมา คือ ทุนที่สำคัญในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว ดังแนวคิดของ Colier & Harraway (1997) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดึงดูดใจคนให้มาเที่ยว พื้นที่ชลบุรีเคยเป็นที่ตั้งของรัฐโบราณ มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นทรัพยากรที่สร้างคุณค่าให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาลทั้งทางด้านความเป็นสมบัติของชาติและทางกรท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต รวมไปถึงทรัพยากรทางธรรมชาติอันมีความหลากหลาย ที่ได้รับความดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยว

งานของธนรัตน์ รัตนพงษ์ธระ และคณะ (2559) สนับสนุนในการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวทางการพัฒนาโดยการส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ที่จะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีการเก็บรวบรวมไว้ นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยว การอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมในเกาะพระนครศรีอยุธยา การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว จัดเส้นทางท่องเที่ยว

2. การแปลงทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้

ชุมชนประมงพื้นบ้าน จังหวัดชลบุรี มีทุนวัฒนธรรมด้านการทำประมงพื้นบ้านที่สำคัญหลายประการ ซึ่งนักวิจัยใช้เกณฑ์ของ Throsby (2001) แบ่งทุนทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible culture) ได้แก่ วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับการทำประมง เช่น เรือ อุปกรณ์จับปลา สถานที่สำคัญ ฯลฯ

2) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible culture) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีจารีต วิถีชีวิต ความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติ เป็นต้น

แม้ว่ายุคปัจจุบันด้วยผลจากการพัฒนาที่ทำลายพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นแหล่งพักพิงและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ได้ส่งผลให้ฐานทรัพยากรทางทะเลถูกทำลายลง อันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านอย่างรุนแรง ในแง่ของการพัฒนาการจับสัตว์น้ำก็ได้พัฒนามาจนถึงขีดสูงสุด เป็นเหตุให้ทรัพยากรสัตว์น้ำเสื่อมถอยลง ผู้คนเริ่มห่างไกลจากภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม ซึ่งปัญหานี้ชาวประมงที่สมุทรสงครามก็ประสบเช่นกัน คือ โปะปลาทุกกำลังจะสูญหายไปเช่นเดียวกับสัตว์น้ำที่ลดลงอย่างรวดเร็ว เพราะความก้าวหน้าในการจับสัตว์น้ำแบบใหม่ที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณีการประมงแบบเดิมเปลี่ยนไป เจ้าของเรือยุคใหม่อยู่ท่ามกลางกระแสการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจ ไม่ได้ออกทะเลด้วยตนเองเหมือนบรรพบุรุษ (พิมณิชา พรหมมานิต และคณะ, 2562)

ดังนั้นการนำวัฒนธรรมประมงพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายไปมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้จะมีความสำคัญต่อชุมชนหลายประการ เพราะแหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งข้อมูลสารสนเทศ แหล่งวิทยาการที่เป็นประสบการณ์หรือภูมิปัญญา รวมไปถึงวัตถุดิบของที่มีอยู่ในท้องถิ่น บุคคล สถานที่หน่วยงาน ทั้งที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นหรือเป็นสิ่งที่อยู่เองตามธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ วิธีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชน ความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ครอบครัว และชุมชน (ชนันภรณ์ อารีกุล, 2566)

ในขณะเดียวกัน หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนประมงพื้นบ้านเข้าใจแนวคิดเรื่องการแปลงทุน ของ Bourdieu (1986) จะสามารถแปลงทุนวัฒนธรรมประมงพื้นบ้านนี้ ไปเป็นทุนรูปแบบอื่นที่หลากหลายทั้งทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) ในรูปแบบของเงินทอง ทรัพย์สิน ทุนทางสังคม (social capital) และทุนเชิงสัญลักษณ์ (symbolic capital) โดยทุนแต่ละรูปแบบข้างต้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังเช่นที่งานวิจัยศึกษาแนวทางในการแปลงทุนวัฒนธรรมพื้นบ้านมาเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเกี่ยวข้องกับทุนทางเศรษฐกิจ

3. ทุนวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความเป็นชุมชนประมงพื้นบ้าน คือ ทุนวัฒนธรรมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาจากศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนประมงพื้นบ้าน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำประมงพื้นบ้าน 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และ 3) การบริหารจัดการมีการจัดการ

ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี (สวัสดิ์ ฉืดฉิม และคณะ, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อวางแผนและปฏิบัติการให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือและปัจจัยสนับสนุนเพื่อก่อเกิดความเป็นรูปธรรมขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของคนในชุมชนที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังต้องสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวในหลากหลายมิติ เช่น ความงาม ศิลปะ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษาและการแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น (เสกสรร สุนา และคณะ, 2563)

หากพิจารณาความพร้อมของชุมชนประมงพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) เส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 5) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว 6) กิจกรรมการท่องเที่ยว ตามแนวคิดของ Buhalis (2000) จะพบว่าชุมชนประมงพื้นบ้านทั้ง 9 ชุมชนในจังหวัดชลบุรีมีความพร้อมเนื่องด้วยการเป็นจังหวัดท่องเที่ยวอยู่แล้วด้วยวิสัยทัศน์ของจังหวัดคือ “จังหวัดชลบุรีจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวแดนทะเลตะวันออก เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชนเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจตลอดจนปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน” โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี (รุ่งโรจน์ เมืองลือ และพะยอม ธรรมบุตร, 2560)

ถึงกระนั้นการนำทุนทางวัฒนธรรมเพื่อมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวก็ต้องดำเนินไปด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวอันอาจจะนำมาทั้งคุณและโทษมีส่วนก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่นกัน ผลดีทางเศรษฐกิจและสังคม คือ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการปรับปรุงบริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และเกิดความเข้าใจที่ดีระหว่างคนท้องถิ่น เป็นต้น

ส่วนผลเสีย คือ ค่าครองชีพสูงขึ้น ปัญหาอาชญากรรมมีสิ่งที่ไม่ดีเข้ามา เช่น ยาเสพติด การพนัน รบกวนความสงบสุขของชุมชน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนท้องถิ่นกับผู้ประกอบการต่างถิ่น ความไม่เสมอภาคในการพัฒนาเฉพาะท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวิถีชีวิตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเกิดความไม่เท่าเทียมกัน

ในการใช้ทรัพยากรและการกระจายรายได้เนื่องจากมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มผู้มีอิทธิพลและมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวเท่านั้น รวมถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่ได้ทำลายสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนกลายเป็นปัญหาสังคมในระดับชาติ (สวัสดี ฉัตรฉิม และคณะ, 2557)

ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนอาจเลือกใช้การท่องเที่ยวเป็นระบบและกลไกสำคัญในการรื้อฟื้น ทำนุบำรุงรักษา และการพัฒนาวัฒนธรรมให้เข้มแข็งสืบทอดในชุมชนได้ คือการท่องเที่ยวเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการทำงาน (mean and end) เช่นเดียวกับงานของดร.ศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ (2566) ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการทำงานในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก และลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้วยการพลิกฟื้นตลาดเก่าและย่านเมืองเก่า 100 ปี คลอง 12 ทกวา ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้ประโยชน์

- 1) งานวิจัยชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าการจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชนหรือพื้นที่ที่จะจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวจะต้องศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชน/พื้นที่โดยต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาด้วย เพราะข้อมูลทางประวัติศาสตร์คือหัวใจสำคัญของการสร้างสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนมีอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่แตกต่างจากชุมชนอื่น และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและหวงแหนทุนวัฒนธรรมของชุมชน
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนจะต้องพิจารณาว่า นอกจากการนำวัฒนธรรมมาเป็นกลไกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวก็เป็นกลไกสำคัญในการที่จะรักษาวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของชุมชนไว้ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ชุมชนประมงพื้นบ้านบางชุมชนอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมหรือท่าเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่หรือการอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การดำเนินงานของภาคอุตสาหกรรมย่อมมีผลกระทบต่อชุมชนประมงพื้นบ้านทั้งด้านอาชีพหรือการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ชุมชนประมงพื้นบ้านอ่าวอุดมที่อยู่ใกล้นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ดังนั้นการจะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้ ควรมีการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

- 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะสร้างความยั่งยืนต้องอาศัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือในการพัฒนา จึงจะเกิดประสิทธิภาพ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา และชุมชน หากขาดภาคีใดภาคีหนึ่ง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคงไม่สามารถเกิดขึ้น ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของภาคีในการพัฒนาทุนวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย จากมหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เลขที่สัญญา ววน.9.1/2565

เอกสารอ้างอิง

- กำพล จำปาพันธ์. (2559). ประวัติศาสตร์บริเวณชลบุรีก่อนสมัยอยุธยา. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*. 11(2): 215-223.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2566). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเครือข่ายการเรียนรู้: การวิจัยแบบพหุกรณีและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*. 43(6): 106-118.
- ชวลิต ขาวเขียว และคณะ. (2561). โครงการวิจัยภูมิฐานฐานชายฝั่งทะเลโบราณ เมืองท่าเส้นทางการค้า และความเชื่อมโยงกับการตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มในประเทศไทยในบริบทของภูมิอารยธรรมสุวรรณภูมิ. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ดร.ศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ. (2566). การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก และลดความเหลื่อมล้ำของชุมชน ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้วยการพลิกฟื้นตลาดเก่าและย่านเมืองเก่า 100 ปี คลอง 12 ทกวา ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 4(2): 34-45.
- ธิดา สาระยา. (2554). *ประวัติศาสตร์มหาสมุทรอินเดีย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

- บุชิตา สังข์แก้ว และตุนุสรณ์ กาญจนวงศ์. (2564). การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ-ภาคประชาสังคมเพื่อการจัดการชุมชนประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนประมงพื้นบ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- พิมณิชา พรหมมานต และคณะ. (2562). คนโป๊ะ: ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสืบทอดการทำประมงพื้นบ้านสมุทรสงคราม. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 39(2): 50-66.
- ภารดี มหาขันธ์. (2552). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชลบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภารดี มหาขันธ์. (2555). การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของภาคตะวันออก ยุคปรับปรุงประเทศตามแบบสมัยใหม่ถึงปัจจุบัน. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม. เปิดผลกระทบ “ผังเมือง EEC” : ทำลายระบบนิเวศ และวิถีชีวิตของประชาชน. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://enlawfoundation.org/recap-eec-2564-02/>. 2567.
- รุ่งรติศ เมืองลือ และพะยอม ธรรมบุตร. (2560). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพัลส์เทิร์น. 11(2): 162-181.
- วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: พัฒนาการโดยย่อ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://walailaksongsiri.com/2021/10/08/theconciseoflocalhistoryinthailand/>. 2565.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม. (2545). อารยธรรมฝั่งทะเลตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- เสกสรร สนวา และคณะ. (2563). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 4(1): 259-276.
- สุรพล ฉลาดคิด. (2564). การสำรวจการทำประมงอวนจับปูเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบริเวณหาดวอนนภา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 15(1): 127-136.
- สุวรรณยา รสชา. (2562). วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านกับการพัฒนาเศรษฐกิจ กรณีศึกษา: หาดวอนนภา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. โครงการศึกษาเฉพาะเรื่อง หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สวัสดี ฉีดฉิม และคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำนครชัยศรี. Life Sciences and Environment Journal. 15(2): 125-132.
- อนงค์ศิริ วิชาลัย. (2552). เอกสารคำสอนรายวิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In: Richardson, J., Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Westport, CT: Greenwood.
- Collier, A. & Harraway, S. (1997). Principle of Tourism. Auckland: Longman Paul Ltd.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. Tourism Management. 21(1): 97-116.
- Throsby, D. (2001). Economics and Culture. London: Cambridge University Press.

การยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล
ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

Technology Acceptance Affecting Decision Making on Telemedicine Use of
Hypertension Patients : A Case Study of Makham Hospital in Chanthaburi Province

วารานลินรัตน์ โพธิพัฒน์*

Waranalinrat Phothiphat

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Public Health, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: 65920399@go.buu.ac.th

(Received: October 16 2024; Revised: November 27 2024; Accepted: January 15 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี ของประชาชนโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มที่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ ในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยใช้ทฤษฎีปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี (The Technology Acceptance Model : TAM) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.989 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficients) เท่ากับ 0.954 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2567

ผลการศึกษาเมื่อวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนของทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล ($\bar{X} = 3.16$, $SD = 0.50$) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.08$, $SD = 0.51$) และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.15$, $SD = 0.49$) โดยภาพรวมการยอมรับเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.13$, $SD = 0.45$) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี โดยสามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 81.2

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ควรศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนทั่วไปในการเข้าใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลให้ครอบคลุม เพื่อการพัฒนากระบวนการบริการสุขภาพให้มีความสะดวกสบายในทุกกลุ่มวัยและความทันสมัยในการบริการอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ : การยอมรับเทคโนโลยี; การแพทย์ทางไกล; โรคความดันโลหิตสูง; การตัดสินใจใช้บริการ; บริการสุขภาพ

Abstract

This stud aimed to examine the technology acceptance factors that influenced the decision to use telemedicine services by hypertension patients in Makham district, Chanthaburi Province. The study focused on hypertension patients who could control their blood pressure, by applying the Technology Acceptance Model (TAM). The sample size consisted of 364 individuals. Data was collected using a questionnaire, validated for content accuracy by three experts. The questionnaire achieved a reliability score of 0.989 and a Cronbach's Alpha Coefficient of 0.933. Data collection took place from May 1 to May 31, 2024.

The results of the multiple linear regression analysis showed that most of the participants scored the following: attitude towards using telemedicine services (mean = 3.16, SD = 0.50), perceived ease of use of the technology (mean = 3.08, SD = 0.51), and perceived usefulness of the technology (mean = 3.15, SD = 0.49). Overall, technology acceptance was rated high (mean = 3.13, SD = 0.45), and it significantly influenced the decision-making process of hypertension patients in using telemedicine services at Makham Hospital, Chanthaburi, with statistical significance at the 0.05 level. Therefore, it can be concluded that attitude towards telemedicine use, perceived ease of use, and perceived usefulness of the technology can predict the decision to use telemedicine services by hypertension patients, accounting for 81.2%.

The study recommends further research on the participation of the general public in using telemedicine services to ensure the development of a health service system that is convenient for all age groups and modern in providing high-quality services.

Keywords : Technology Acceptance; Telemedicine; Hypertension; Health Service

บทนำ

สถานการณ์โรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกและประเทศไทยทั้งในมิติของจำนวนการเสียชีวิตและภาระโรคโดยรวม โรคความดันโลหิตสูงที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุส่วนใหญ่ เป็นปัญหาของการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง คือ ผู้ป่วยขาดความตระหนักและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีปริมาณโซเดียมสูงและไขมันในปริมาณสูง การสูบบุหรี่ การขาดออกกำลังกาย การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ การพักผ่อนที่ไม่เพียงพอ การขาดยา การมีภาวะอ้วน การมีภาวะเครียดสะสม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบกับอายุที่มากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้มีโอกาสต่อการเกิดโรครุนแรงมากขึ้นจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพ อาจก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา การดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ยาเป็นหลักในการรักษา ผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมาเป็นระยะเวลานานโดยไม่ได้รับการรักษาหรือไม่มีการควบคุมระดับความดันโลหิต อาจจะส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงตามมาได้ ซึ่งก่อให้เกิดความพิการ ต้องใช้ระยะเวลานานในการบำบัดรักษา พิ้นฟู หรือเกิดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร จากข้อมูลสถิติประชากรทั่วโลกที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าจะมีความชุกของโรคความดันโลหิตสูงทั่วโลกเพิ่มขึ้นถึง 1.56 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2568 และเสียชีวิตจากการเป็นโรคความดันโลหิตสูงปีละ 7.5 ล้านคนหรือร้อยละ 12.8 ของสาเหตุการตายทั้งหมด (World Health Organization: WHO, 2013) ซึ่งในประเทศไทยจากข้อมูลกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขพบว่า อัตราการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากร 100,000 คน (พ.ศ. 2556-2560) เพิ่มขึ้นจาก 12,342.14 (จำนวน 3,936,171 คน) เป็น 14,926.47 (จำนวน 5,597,671 คน) ในกลุ่มผู้ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีจำนวนมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ โรคความดันโลหิตสูงและมีสถิติมีผู้เสียชีวิตจากโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 2,478 ราย อัตราตาย 389 รายต่อประชากรแสนคน และในกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงนั้นสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้มีประมาณ 3.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 53.82 (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ปัญหาหลักของระบบการดูแลสุขภาพที่หลายประเทศกำลังประสบอยู่ คือ ความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงระบบทางการแพทย์ การได้รับบริการที่เท่าเทียมกัน คุณภาพของการเข้าถึงการบริการระยะเวลารอคอย ความแออัดในการเข้ารับบริการในโรงพยาบาล การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาล ความไม่เพียงพอของเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการเดินทางในแต่ละครั้ง จากปัญหาเหล่านี้จึงเกิดความพยายามนำเทคโนโลยีระบบแพทย์ทางไกล (Telemedicine) มาให้บริการแก่ผู้ป่วย

(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) โดยการรักษาแบบระบบแพทย์ทางไกล เป็นการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในเรื่องของการเดินทาง ประหยัดเวลาในการรอคิวลดโอกาสที่ผู้ป่วยต้องออกจากบ้าน ลดจำนวนคนภายในโรงพยาบาล แต่ด้วยเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่จึงทำให้อัตราการใช้บริการที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งในปัจจุบันในประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและมีจำนวนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำเป็นต้องมาตามนัดที่โรงพยาบาลเป็นประจำและรับยาต่อเนื่อง ส่งผลให้ความแออัดในการเข้ารับบริการในโรงพยาบาลยังคงเป็นปัญหาอยู่

การตัดสินใจใช้บริการสุขภาพระบบแพทย์ทางไกล เป็นกระบวนการเลือกทางเลือกเพียงทางเลือกเดียวจากหลายทางเลือกที่มีอยู่ทั้งหมด ควรพิจารณาจากการรับรู้ถึงความต้องการ สามารถค้นหาข้อมูลในการใช้บริการและการประเมินผลทางเลือกของการใช้บริการ ซึ่งในท้ายที่สุดการตัดสินใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีนั้น จำเป็นต้องมีกรยอมรับเทคโนโลยีเสียก่อน จากทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (The Technology Acceptance Model - TAM) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่คิดค้นโดย Davis Bagozzi และ Warshaw (1989) จะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ มีทั้งสิ้น 3 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการ และทัศนคติต่อการใช้งาน (Davis & Warshaw, 1989) การตัดสินใจยอมรับเกิดจากการยอมรับเทคโนโลยี เพื่อการตัดสินใจใช้บริการการรักษาและการติดตามการรักษามากยิ่งขึ้น โดยจะส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลนั้นด้วย แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีจริง โดยการตัดสินใจจะเกิดมาจากทัศนคติของบุคคล และด้วยตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ได้มีการให้เริ่มใช้ระบบแพทย์ทางไกลในการบริการสุขภาพ สำหรับในจังหวัดจันทบุรี ได้เริ่มมีการใช้ระบบบริการแพทย์ทางไกลแล้ว แต่ยังไม่ครบโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งโรงพยาบาลมะขามคือหนึ่งในโรงพยาบาลชุมชนที่ยังไม่ได้เริ่มให้บริการระบบแพทย์ทางไกลด้วยลักษณะพื้นที่ของอำเภอมะขามห่างไกลจากโรงพยาบาล การดูแลสุขภาพจึงไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง แต่ด้วยความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่สนับสนุนบริการระบบแพทย์ทางไกลของโรงพยาบาลมะขาม จึงมีแนวทางการพัฒนาระบบบริการสุขภาพแพทย์ทางไกล โดยเริ่มจากกลุ่มโรคเรื้อรังโรคความดันโลหิตสูงในการนำร่องของระบบบริการ ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีมากถึง 4,394 คน โดยมีกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้

จำนวน 2,383 คน คิดเป็นร้อยละ 54.23 (Health Data Center กระทรวงสาธารณสุข, 2566) หากผู้มารับบริการมีการตัดสินใจใช้ระบบแพทย์ทางไกล จะช่วยให้ผู้รับบริการได้มีโอกาสได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถดูแลติดตามการรักษาจากที่บ้านได้ และเฝ้าระวังความรุนแรงของโรคที่อาจเกิดการแทรกซ้อนที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ โดยรักษาผ่านระบบ Video Call ผ่านแอปพลิเคชัน line OA ที่เห็นหน้าและโต้ตอบได้ในทันที โดยให้ผู้ที่มารับบริการไม่ต้องเดินทางมาที่โรงพยาบาล ลดระยะเวลารอคอยเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการทางสุขภาพ รวมถึงการส่งยาให้กับผู้ป่วยที่บ้านทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว แม่นยำ ช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยในการเดินทาง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยมุ่งหวังว่าผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการให้บริการสุขภาพกับประชาชน เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อตัดสินใจว่าจะมีแนวทางสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงเทคโนโลยีของระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตลอดจนเป็นแนวทางให้สถานพยาบาลสาธารณสุขอื่น ๆ ได้นำข้อมูลการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและโรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาสุขภาพ ปัญหาการเจ็บป่วย

ด้วยโรคความดันโลหิตสูงและโรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่น ๆ อันจะส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาประเทศชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. การยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการที่โรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี ในระดับดี
2. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการที่โรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มที่ควบคุมได้ในเขตรับผิดชอบของอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2,381 คน (Health Data Center กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มที่ควบคุมได้ในเขตรับผิดชอบของอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรของ Krejcie and Morgan (1970) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวน 331 คน เพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 364 คน

หลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างวิธีการเลือกใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้ป่วยคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มที่ควบคุมได้ของโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 364 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจ โดยใช้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 364 คน

เกณฑ์การคัดเข้า

1. ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มที่ควบคุมความดันโลหิตได้ที่มีมารับบริการที่คลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

2. ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจและลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร

เกณฑ์การคัดออก

ผู้ป่วยที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ หรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้ระหว่างการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะการเดินทาง และการใช้สมาร์ทโฟน มีลักษณะเป็นการเลือกตอบ (Check - list)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้ 1) การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน 2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และ 3) ทักษะคติ

ต่อการใช้งาน เป็นลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ (Likert, 1993) ซึ่งมีการวัดระดับการยอมรับเทคโนโลยี ดังนี้

4 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับระดับมากที่สุด
3 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับระดับมาก
2 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับระดับน้อยที่สุด

กำหนดระดับการยอมรับเทคโนโลยีในการใช้บริการของผู้มารับบริการสุขภาพระบบแพทย์ทางไกลในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

คะแนนเฉลี่ย 3.26 - 4.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.25	หมายถึง	มีระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 1.76 - 2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.75	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้ 1) การรับรู้ถึงความต้องการในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล 2) การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล และ 3) การประเมินผลทางเลือกในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล เป็นลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ (Likert, 1993) ซึ่งมีการวัดระดับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ดังนี้

4 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจระดับมากที่สุด
3 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจระดับมาก
2 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจระดับน้อยที่สุด

กำหนดระดับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.26 - 4.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.25	หมายถึง	มีระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 1.76 - 2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.75	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขอเคราะห้ขอเก็บข้อมูล และส่งหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลมะขาม เพื่อขอลงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตในการตอบแบบสอบถามดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ผู้ป่วยมารับบริการคลินิกโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งมี 3 วันต่อ 1 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในช่วงที่ผู้ป่วยพบแพทย์และรอรับยา นำข้อมูลที่ได้มาบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติและการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ร้อยละ 95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด (Max-Min) และค่าไคสแควร์ (Chi-square)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและการยอมรับเทคโนโลยีกับการตัดสินใจใช้บริการ โดยใช้สถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ Multiple linear regression

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิต

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (n = 364)

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ทศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล	3.16	0.50	ดี
2. การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี	3.15	0.49	ดี
3. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี	3.08	0.51	ดี
ภาพรวม	3.13	0.45	ดี

ส่วนที่ 3 การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

จากการศึกษาในภาพรวมของการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เมื่อพิจารณาการตัดสินใจใช้บริการ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.14 (SD = 0.47) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามปัจจัย พบว่า

พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 โดยมีอายุเฉลี่ย 64.09 ปี (SD = 11.12 ปี) (ต่ำสุด 33 ปี, สูงสุด 92 ปี) สถานภาพสมรส จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 65.7 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 มีอาชีพ ทำสวน/ทำไร่ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000บาท/เดือน จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 ระยะทางการเดินทางจากที่พักอาศัยมายังโรงพยาบาลน้อยกว่า 5 กิโลเมตร จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 และมีการใช้สมาร์ตโฟน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงนั้น เมื่อพิจารณาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.13 (SD = 0.45) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามปัจจัย พบว่า ทศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.16 (SD = 0.50) รองลงมาคือ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.15 (SD = 0.49) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.08 (SD = 0.51) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

การประเมินผลทางเลือกในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.15 (SD = 0.53) รองลงมา คือ การรับรู้ถึงความต้องการในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.14 (SD = 0.51) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.12 (SD = 0.50) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี (n = 364)

การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง	\bar{X}	SD	ระดับ
1. การประเมินผลทางเลือกในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล	3.15	0.53	ดี
2. การรับรู้ถึงความต้องการในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล	3.14	0.51	ดี
3. การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล	3.12	0.50	ดี
ภาพรวม	3.14	0.47	ดี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยีและทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพรวมการยอมรับเทคโนโลยี ($r = 0.908$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ($r = 0.819$, $p\text{-value} < 0.001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า มีความสัมพันธ์

ระดับมากกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล ($r = 0.904$, $p\text{-value} < 0.001$) การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี ($r = 0.661$, $p\text{-value} < 0.001$) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี ($r = 0.653$, $p\text{-value} < 0.001$) ถ้าหากค่าสัมประสิทธิ์การสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร น้อยกว่า 0.7 ไม่เกิดปัญหาของขนาดความสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์การสัมพันธ์ (X, Y) = 0.95 หมายความว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่สูงมาก และโดยเมื่อพิจารณาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเชิงบวกสูงมากกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ดังรายละเอียดตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (n = 364)

ตัวแปร	การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี	การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี	ทัศนคติต่อการใช้งาน	การตัดสินใจใช้บริการ (ภาพรวม)
1. การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี	1			
2. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี	0.661**	1		
3. ทัศนคติต่อการใช้งาน	0.762**	0.653**	1	
4. การตัดสินใจใช้บริการ (ภาพรวม)	0.819**	0.682**	0.862**	1

** Correlation is significant at the < 0.001 level

การวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี ด้วย

วิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะทางการเดินทางจากที่พักอาศัยมายังโรงพยาบาล และการใช้สมาร์ทโฟนไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี (n = 364)

ตัวแปร	R	B	SE	Beta	t	p-value
เพศ	0.006					
ชาย		Ref.				
หญิง		-0.007	0.56	-0.006	-0.120	0.904
อายุ (ปี)	0.155					
ไม่เกิน 50 ปี		0.005	0.117	0.003	0.039	0.969
51 - 60 ปี		-0.127	0.105	-0.111	-1.212	0.226
61 - 70 ปี		-0.173	0.099	-0.178	-1.749	0.081
71 - 80 ปี		-0.025	0.105	-0.021	-0.236	0.813
มากกว่า 80 ปี		Ref.				
สถานภาพสมรส	0.199					
สมรส		0.032	0.087	0.024	0.368	0.713
หม้าย		0.057	0.065	0.058	0.877	0.381
โสด		-0.427	0.217	-0.105	-1.966	0.050
แยกกันอยู่		0.740	0.241	0.163	3.072	0.002
หย่าร้าง		Ref.				
ระดับการศึกษา	0.161					
ประถมศึกษา		-0.296	0.216	-0.080	-1.370	0.172
มัธยมศึกษา		-0.188	0.102	-0.172	-1.837	0.067
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า		-0.011	0.120	-0.007	-0.888	0.930
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า		-0.265	0.156	-0.111	-1.693	0.091
ไม่ได้ศึกษา		Ref.				
อาชีพ	0.297					
ทำสวน/ทำไร่		-0.694	0.154	-0.427	-4.511	<0.001*
รับจ้าง		-0.704	0.143	-0.596	-4.935	<0.001*
ไม่มีอาชีพ		-0.610	0.136	-0.642	-4.477	<0.001*
แม่บ้าน		-0.465	0.169	-0.219	-2.754	0.006
ธุรกิจส่วนตัว		-1.022	0.264	-0.225	-3.865	<0.001*
อื่น ๆ (ค้าขาย ประมง)		-0.445	0.164	-0.224	-2.707	0.007
นักเรียน/นักศึกษา		-0.339	0.477	-0.037	-0.711	0.478
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ		-0.406	0.296	-0.077	-1.372	0.171
พนักงานเอกชน		Ref.				
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.192					
ไม่เกิน 5,000 บาท		-0.252	0.086	-0.247	-2.933	0.004
5,001 - 10,000 บาท		-0.135	0.088	-0.126	-1.531	0.127
10,001 - 15,000 บาท		-0.203	0.091	-0.174	-2.218	0.027
15,001 - 20,000 บาท		-0.010	0.108	-0.006	-0.090	0.929
มากกว่า 20,000 บาท		Ref.				

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปร	R	B	SE	Beta	t	p-value
ระยะทางการเดินทางจากที่พักอาศัยมายังโรงพยาบาล	0.227					
น้อยกว่า 5 กิโลเมตร		-0.271	0.159	-0.285	-1.708	0.089
ตั้งแต่ 6 - 10 กิโลเมตร		-0.049	0.159	-0.050	-0.305	0.761
ตั้งแต่ 11 - 15 กิโลเมตร		-0.123	0.172	-0.079	-0.715	0.475
ตั้งแต่ 16 - 20 กิโลเมตร		Ref				
การใช้สมาร์ทโฟน	0.354					
ใช้สมาร์ทโฟน		0.371	0.052	0.354	7.191	<0.001*
ไม่ได้ใช้สมาร์ทโฟน		Ref				

p-value = <0.001* คือ ค่า sig

หมายเหตุ R คือ ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่าย

β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอยจากการวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

S.E. คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error) ของสัมประสิทธิ์ถดถอย

Ref. คือ กลุ่มที่ใช้เปรียบเทียบกับสำหรับตัวแปรเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ด้วยวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะทางการเดินทางจากที่พักอาศัยมายังโรงพยาบาลและ การใช้สมาร์ทโฟนไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ถูกเลือกเข้าสมการ คือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับ ดังนี้ ทักษะติดต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล (p-value < 0.001) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี (p-value<0.001) และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี (p-value<0.001) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ทักษะติดต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล
- 2) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี
- 3) การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี

จากผลการศึกษาตารางที่ 13 ได้สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ (b) ดังนี้

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$$

เมื่อ Y = การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล

a = ค่าคงที่

b1 = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 1

x1 = ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 คือ ทักษะติดต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล

b2 = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 2

x2 = ตัวแปรอิสระตัวที่ 2 คือ การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี

b3 = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 3

x3 = ตัวแปรอิสระตัวที่ 3 คือ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี

แทนค่าสมการได้ดังนี้

$$Y = 0.250 + (0.496) (\text{ทักษะติดต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล}) + (0.322) (\text{การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี}) + (0.104) (\text{การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี})$$

มีรายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสถิติวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (n = 364)

ตัวแปร	b	Std.B	95%CI for B	p-value
ค่าคงที่	0.250		0.098 - 0.041	0.001
1.ทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล	0.496	0.108	0.044 - 0.165	<0.001
2. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี	0.322	0.346	0.253 - 0.391	<0.001
3. การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี	0.104	0.528	0.427 - 0.564	<0.001

หมายเหตุ R-square = 0.812 , Adjusted R-square = 0.810

b คือ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

Std.B คือ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Coefficients)

เมื่อวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression) ด้วยวิธี stepwise พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ถูกเลือกเข้าสมการ คือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับดังนี้ ทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล (p-value < 0.001) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี (p-value < 0.001) และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี (p-value < 0.001) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 81.2

สรุปและการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ถูกเลือกเข้าสมการ คือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับ ดังนี้ ทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล (p-value < 0.001) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี (p-value < 0.001) และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี (p-value < 0.001) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จากการวิเคราะห์ข้อมูล การยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ทัศนคติต่อการใช้งานทางไกล การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยีและการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี

สรุปตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ทั้งหมด 3 ตัวแปร รายละเอียดดังนี้

1. ทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล หมายถึงทัศนคติที่เกิดขึ้นจากผลของการรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ซึ่งหากผู้ใช้รับรู้ว่าการบริการระบบบริการระบบแพทย์ทางไกลนี้มีประโยชน์และสามารถใช้งานได้ง่าย และรองรับการปฏิบัติงาน ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องแม่นยำ เกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือ เกิดความพึงพอใจในการใช้ และเห็นด้วยกับการนำบริการระบบแพทย์ทางไกลมาใช้ ทำให้ผู้ใช้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบริการระบบบริการระบบแพทย์ทางไกลอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี หมายถึงการรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้งานบริการระบบแพทย์ทางไกล ซึ่งเป็นการวัดระดับขั้นของบุคคลที่เชื่อว่า ถ้าหากมีการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ทำให้เกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในการรักษาโรคและการติดตามอาการของโรค ใช้งานได้สะดวก รวดเร็วขึ้น ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนลดขั้นตอนในการรักษา ลดข้อผิดพลาดในการรักษา ลดระยะเวลา รอคอย รวมถึงลดการเดินทางเพื่อมาโรงพยาบาลอีกด้วยอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี หมายถึงการรับรู้ความง่ายในการใช้งานบริการระบบแพทย์ทางไกล ซึ่งเป็นความเชื่อของผู้ใช้ที่คาดหวังต่อการใช้งานบริการระบบแพทย์ทางไกลที่นำมาให้บริการจะเป็นเครื่องมือต้องมีความง่ายต่อการใช้งาน โดยเข้าใจง่าย และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ผู้วิจัยให้เหตุผลว่า ทศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล อาจเป็นเพราะว่าผู้รับบริการมีความมั่นใจในบริการสุขภาพและตั้งใจ อยากรใช้งานระบบแพทย์ทางไกล มีความเข้าใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับ ระบบแพทย์ทางไกลมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยได้ดังนี้

1. ทศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล

จากการศึกษาทศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล พบว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีทศนคติต่อการใช้งาน ระบบแพทย์ทางไกล จะเพิ่มการตัดสินใจใช้ระบบบริการแพทย์ ทางไกลเพิ่มขึ้น ($b_1 = 0.496$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชรชาติ เลิศปัญญาพล (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจ ในการใช้บริการแอปพลิเคชันโทรเวชกรรม พบว่า อิทธิพลทางสังคม สามารถส่งผลเชิงบวกต่อทศนคติของผู้ใช้งานมากที่สุดสอดคล้องกับ ธนพร ทองจุด (2564) ได้ศึกษาปัจจัยของการตรวจรักษาด้วย โทรเวชกรรมที่มีผลต่อทศนคติและความตั้งใจเลือกใช้บริการ โทรเวชกรรมของผู้รับบริการของโรงพยาบาลรามาริบัติ พบว่า ความตั้งใจในการใช้บริการโทรเวชกรรมของโรงพยาบาลรามาริบัติได้รับ อิทธิพลทางตรงมาจากทศนคติต่อการใช้บริการ และยิ่งสอดคล้อง กับลัดดา พรชัยนพกรณ์ (2565) ได้ศึกษาการวิจัยอิทธิพลของ การยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบบริการ การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) ในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล พบว่าด้านทศนคติต่อการใช้งาน/ความตั้งใจในการใช้งาน เป็นปัจจัยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบบริการการแพทย์ ทางไกล (Telemedicine) ในทิศทางเดียวกัน รวมถึงสอดคล้อง ในการศึกษาต่างประเทศของ Djamasbi et al. (2009) ได้ศึกษา การวิจัยอิทธิพลของอารมณ์ ทศนคติ และคุณประโยชน์ในการ ยอมรับระบบการแพทย์ทางไกล พบว่า บทความนี้มีส่วนสนับสนุน การวิจัยในหลาย ๆ ด้าน การศึกษานี้แสดงหลักฐานว่าทศนคติของ บุคลากรทางการแพทย์มีนัยสำคัญส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การยอมรับและความง่ายในการใช้งาน และ Garavand (2022) ได้ ศึกษาการวิจัย เมื่อทบทวนการศึกษาเรื่องการใ้การแพทย์ทางไกล ในแพทย์และประเภทของเทคโนโลยีที่ใช้ รุ่นที่ได้รับการตรวจสอบ และปัจจัยในแต่ละอย่างบริบทถูกดึงออกมาแล้ว รุ่น TAM และ TAM2 มีหลายรุ่นปัจจัยที่ได้รับ ด้านทศนคตินำมาใช้เป็นพฤติกรรม และโมเดลแต่ละแบบ นอกเหนือจากปัจจัยเชิงบริบทเพื่อตรวจสอบ การยอมรับการแพทย์ทางไกลในแพทย์

2. การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี

จากการศึกษาการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี พบว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีการรับรู้ประโยชน์ของ การใช้เทคโนโลยี จะเพิ่มการตัดสินใจใช้ระบบบริการแพทย์ทางไกล เพิ่มขึ้น ($b_3 = 0.104$)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คนอง อินทร์โชติ (2564) ได้ศึกษาการวิจัยคุณภาพของระบบสารสนเทศ การยอมรับ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการแพทย์ ส่งผลต่อการตัดสินใจ ใช้บริการแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากร ในเขต กรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบสารสนเทศ ด้านการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชัน ปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน มีด้านการรับรู้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชัน ปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับลัดดา พรชัยนพกรณ์ (2565) ได้ศึกษาการวิจัย อิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผล ต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบบริการการแพทย์ทางไกล ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการ ยอมรับเทคโนโลยีระบบบริการการแพทย์ทางไกล คือ ด้านการรับรู้ ความง่ายของการใช้เทคโนโลยี เป็นปัจจัยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ใช้บริการระบบบริการการแพทย์ทางไกลในทิศทางเดียวกัน รวมถึง สอดคล้องในการศึกษาต่างประเทศของ Garavand (2022) ได้ศึกษา การวิจัย เมื่อทบทวนการศึกษาเรื่องการใ้การแพทย์ทางไกล ในแพทย์และประเภทของเทคโนโลยีที่ใช้ รุ่นที่ได้รับการตรวจสอบ และปัจจัยในแต่ละอย่างบริบทถูกดึงออกมาแล้ว รุ่น TAM และ TAM2 มีหลายรุ่นปัจจัยที่ได้รับด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ นำมาใช้ เป็นพฤติกรรมและโมเดลแต่ละแบบ นอกเหนือจากปัจจัยเชิงบริบท เพื่อตรวจสอบการยอมรับการแพทย์ทางไกลในแพทย์

เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ สำหรับตัวแปรที่ไม่พบความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการระบบ แพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า มีปัจจัยลักษณะ ส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะทางการเดินทางจากที่พักอาศัยมายัง โรงพยาบาล และการใช้สมาร์ตโฟน) ที่ไม่สามารถพยากรณ์ การตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดัน โลหิตสูงได้

3. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี

จากการศึกษาการรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี พบว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ ทางไกลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

0.05 แสดงว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีการรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี จะเพิ่มการตัดสินใจใช้ระบบบริการแพทย์ทางไกลเพิ่มขึ้น ($b_2 = 0.322$)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คนอง อินทร์โชติ (2564) ได้ศึกษาการวิจัยคุณภาพของระบบสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนปัจจัยด้านคุณภาพของระบบสารสนเทศด้านการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน มีด้านการรับรู้การใช้งานง่าย ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับลัดดา พรชัยนพกรณ์ (2565) ได้ศึกษาการวิจัยอิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบบริการการแพทย์ทางไกล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการยอมรับเทคโนโลยีระบบบริการการแพทย์ทางไกล คือ ด้านการรับรู้ความง่ายของการใช้เทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบบริการการแพทย์ทางไกลในทิศทางเดียวกัน รวมถึงสอดคล้องในการศึกษาต่างประเทศของ Garavand (2022) ได้ศึกษาการวิจัยเมื่อทบทวนการศึกษาเรื่อง การใช้การแพทย์ทางไกลในแพทย์และประเภทของเทคโนโลยีที่ใช้ รุ่นที่ได้รับการตรวจสอบ และปัจจัยในแต่ละอย่างบริบทถูกดึงออกมาแล้ว รุ่น TAM และ TAM2 มีหลายรุ่นปัจจัยที่ได้รับ การรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานนำมาใช้เป็นพฤติกรรมและโมเดลแต่ละแบบ นอกเหนือจากปัจจัยเชิงบริบทเพื่อตรวจสอบการยอมรับการแพทย์ทางไกลในแพทย์

จากการทบทวนวิจัยในประเทศมีวิจัยที่ไม่สอดคล้อง ดังนี้

1. ด้านทัศนคติต่อการใช้งานระบบแพทย์ทางไกล

ได้แก่ ศศิจันทร์ ปัญจทวี (2560) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ กรณีศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ อรพรรณ คงมาลัย และวสันต์ ใจวงศ์ (2560) ได้ศึกษาการวิจัยการยอมรับและการนำระบบโทรเวชกรรมเข้าไปใช้กับกระบวนการสาธารณสุข ในพื้นที่ห่างไกล กรณีศึกษา : โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเชียงของ จังหวัดเชียงราย เรืองฤทธิ์ พลเหลือ (2563) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้งานแอปพลิเคชัน ปรึกษาแพทย์ (Telemedicine application) วรณญา สิทธิมันคง (2563) ได้ศึกษาการวิจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความตั้งใจใช้ telemedicine ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คนอง อินทร์โชติ (2564) ได้ศึกษาการวิจัยคุณภาพของระบบสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ ส่งผลต่อการตัดสินใจ

ใช้บริการแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร จุฑาลักษณ์ เดชเกษม (2564) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการใช้บริการระบบโทรเวชกรรม (Telemedicine) และวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่ Chan et al. (2022) ได้ศึกษา โดยใช้รูปแบบการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อตรวจสอบการยอมรับการแพทย์ทางไกลโดยผู้ป่วยโรคเมเร็งในสถานพยาบาลผู้ป่วยนอก

2. ด้านการรับรู้ความยากง่ายในการใช้เทคโนโลยี

ได้แก่ ศศิจันทร์ ปัญจทวี (2560) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ กรณีศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ อรพรรณ คงมาลัย และวสันต์ ใจวงศ์ (2560) ได้ศึกษาการวิจัยการยอมรับและการนำระบบโทรเวชกรรมเข้าไปใช้กับกระบวนการสาธารณสุข ในพื้นที่ห่างไกล กรณีศึกษา : โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเชียงของ จังหวัดเชียงราย พัชราวดี เลิศปัญญาพล (2563) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการแอปพลิเคชันโทรเวชกรรม เรืองฤทธิ์ พลเหลือ (2563) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้งานแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ (Telemedicine application) วรณญา สิทธิมันคง (2563) ได้ศึกษาการวิจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความตั้งใจใช้ telemedicine ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จุฑาลักษณ์ เดชเกษม (2564) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการใช้บริการระบบโทรเวชกรรม (Telemedicine) ธนพร ทองจุด (2564) ได้ศึกษาการวิจัยการศึกษาปัจจัยของการตรวจรักษาด้วยโทรเวชกรรมที่มีผลต่อทัศนคติและความตั้งใจเลือกใช้บริการโทรเวชกรรมของผู้รับบริการของโรงพยาบาลรามาริบัติ และวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่ Djamasbi et al. (2009) ได้ศึกษาอิทธิพลของอารมณ์ ทัศนคติ และคุณประโยชน์ในการยอมรับระบบการแพทย์ทางไกลและ Chan et al. (2022) ได้ศึกษาโดยใช้รูปแบบการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อตรวจสอบการยอมรับการแพทย์ทางไกลโดยผู้ป่วยโรคเมเร็งในสถานพยาบาลผู้ป่วยนอก

3. ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี

ได้แก่ ศศิจันทร์ ปัญจทวี (2560) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ กรณีศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ อรพรรณ คงมาลัย และวสันต์ ใจวงศ์ (2560) ได้ศึกษาการวิจัยการยอมรับและการนำระบบโทรเวชกรรมเข้าไปใช้กับกระบวนการสาธารณสุข ในพื้นที่ห่างไกล กรณีศึกษา : โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเชียงของ จังหวัดเชียงราย พัชราวดี เลิศปัญญาพล (2563) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการแอปพลิเคชันโทรเวชกรรม เรืองฤทธิ์ พลเหลือ (2563) ได้ศึกษาการวิจัยปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้งานแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ (Telemedicine

application) วรรณญา สิทธิมั่นคง (2563) ได้ศึกษาการวิจัย การยอมรับเทคโนโลยีและความตั้งใจใช้ telemedicine ใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จุฑาลักษณ์ เดชเกษม (2564) ได้ ศึกษาการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการใช้บริการระบบ โทรเวชกรรม (Telemedicine) ธนพร ทองจุด (2564) ได้ศึกษา การวิจัยการศึกษาปัจจัยของการตรวจรักษาด้วยโทรเวชกรรม ที่มีผลต่อทัศนคติและความตั้งใจเลือกใช้บริการโทรเวชกรรม ของผู้รับบริการของโรงพยาบาลรามธิบดี และวิจัยในต่างประเทศ ที่ไม่สอดคล้อง ได้แก่ Djamasbi et al. (2009) ได้ศึกษาอิทธิพล ของอารมณ์ ทัศนคติ และคุณประโยชน์ในการยอมรับระบบ การแพทย์ทางไกลและ Chan et al. (2022) ได้ศึกษาโดยใช้ รูปแบบการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อตรวจสอบการยอมรับการแพทย์ ทางไกลโดยผู้ป่วยโรคมะเร็งในสถานพยาบาลผู้ป่วยนอก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยการยอมรับ เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลจากการศึกษา ผู้ศึกษาขอให้ออกข้อแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรจัดการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจง่าย ชี้แจง ประโยชน์ ข้อดีข้อเสีย การไว้วางใจในการใช้บริการระบบแพทย์ ทางไกล ความสะดวกสบาย รวมถึงขั้นตอนการใช้งาน
2. เสนอผู้บริหารในการสนับสนุนอุปกรณ์เพื่อพัฒนา ระบบให้ดียิ่งขึ้น ทันทสมัยและให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน เพื่อเป็น ทางเลือกในการตัดสินใจ และความเชื่อมั่นในการใช้บริการระบบ แพทย์ทางไกล
3. ควรมีการแนะนำหรือให้คำปรึกษาในช่วงแรก เพื่อ ความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากการบริการระบบแพทย์ทางไกล ยังไม่แพร่หลายนัก ทำให้ประชาชนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจในระบบและ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพิ่มในการให้คำปรึกษา สร้างความเชื่อมั่นในการ ให้บริการและมีการบอกต่อในกลุ่มประชาชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ในการใช้บริการ
4. ควรมีการอธิบายขั้นตอนการใช้บริการการส่งยา กลับบ้านในทิศทางเดียวกันในการให้บริการระบบแพทย์ทางไกล ของผู้มารับบริการ โดยทางโรงพยาบาลมีจัดยาตามแพทย์สั่งส่งถึง หน้าบ้าน โดยที่ไม่ต้องเดินทางมารับเองที่โรงพยาบาล ลดการเดินทาง และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
5. ควรมีการชี้แจงถึงคุณภาพในการให้บริการเพื่อ ทำความเข้าใจให้ตรงกัน

6. นำผลที่ได้รับมาประยุกต์และสามารถนำไปปรับใช้ เป็นแนวทางในการในการให้บริการระบบแพทย์ทางไกล ในผู้ป่วย โรคอื่น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ประชาชนทั่วไปในการเข้าใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล ให้ครอบคลุม เพื่อการพัฒนากระบวนการบริการสุขภาพให้มีความสะดวก สบายในทุกกลุ่มวัยและความทันสมัยในการบริการอย่างมีคุณภาพ
2. งานวิจัยในอนาคตจึงควรที่จะศึกษาถึงความพึงพอใจ หรือการยอมรับการใช้บริการระบบแพทย์ทางไกล
3. การพัฒนาการให้บริการระบบแพทย์ทางไกลในกลุ่ม ผู้ป่วยต่างชาติและรอยต่อชายแดนให้มีคุณภาพและได้การบริการ แบบภาคีเครือข่ายชายแดน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตา ความกรุณา และความช่วยเหลือจาก ศาสตราจารย์ดร.เอมอักษมา วัฒนบูรานนท์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ รวมทั้งชี้แนะแนวทางในการค้นคว้า หาความรู้ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ ต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่ อย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย รองศาสตราจารย์ ดร.दनัย บวรเกียรติกุล ที่กรุณาตรวจสอบ แนะนำ แก้ไขให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณ ดร.ศุภอักษม์ สัตยเทวา ดร.ธวัช วิเชียรประภา และอาจารย์ ธนะเมศฐ์ ฐาวางศ์พัชรา ผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลา ในการตรวจคุณภาพเครื่องมือและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข ให้เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยมีคุณภาพมากขึ้น

ขอบคุณคลินิกพิเศษโรคเรื้อรัง โรงพยาบาลมะขาม และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอมะขาม จังหวัด จันทบุรี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อนุญาตในใช้สถานที่ในการจัด กิจกรรม และเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ขอบคุณผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ให้ความร่วมมือ ในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). รายงานสถานการณ์โรค NCDs เบาหวาน ความดัน โลหิตสูง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร: อักษรกราฟฟิค แอนด์ดีไซน์.

- คนอง อินทร์โชติ. (2564). **คุณภาพของระบบสารสนเทศ การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑาลักษณ์ เดชเกษม. **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการใช้ บริการระบบโทรเวชกรรม (Telemedicine) ในโรงพยาบาล.** [online]. เข้าถึงได้จาก : https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:270321. 2564.
- ชนพร ทองจุด. (2564). **ปัจจัยของการตรวจรักษาด้วย โทรเวชกรรมที่มีผลต่อทัศนคติและความตั้งใจเลือกใช้ บริการโทรเวชกรรมของผู้รับบริการของโรงพยาบาล รามาธิบดี.** การจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัชราวดี เลิศปัญญาพล. (2563). **ความตั้งใจในการใช้บริการ แอปพลิเคชันโทรเวชกรรม.** วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ, คณะ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เริงฤทธิ พลเหลือ. (2563). **ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผล ต่อการตัดสินใจเลือกใช้งานแอปพลิเคชันปรึกษาแพทย์ (Telemedicine application).** บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ลัดดา พรชัยนพกรณ์. (2565). **อิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบบริการการแพทย์ ทางไกล (Telemedicine) ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหาร ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- วรัณญา สิทธิมันคง. (2563). **การยอมรับเทคโนโลยีและความ ตั้งใจใช้ TELEMEDICINE ในกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล.** วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหาร การตลาด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรพรรณ คงมัลย์ และวสันต์ ใจวงศ์. (2560). **การยอมรับและ การนำระบบโทรเวชกรรมเข้าไปใช้กับกระบวนการ สาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล กรณีศึกษา : โรงพยาบาล สมเด็จพระยุพราชเชียงใหม่ของ จังหวัดเชียงใหม่.** **วารสาร วิจัยและพัฒนา มจร.** 40(4): 641-650.
- Chan et al. (2022). **Using the technology acceptance model to examine acceptance of telemedicine by cancer patients in an ambulatory care setting.** Department of Pharmacy, National University Hospital, National University Health System, Singapore.
- Garavand, A. et al. (2022). **Acceptance of telemedicine technology among physicians: A systematic review.** Department of Health Information Technology, School of Allied Medical Sciences, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran. abad, Iran.
- Health Data Center กระทรวงสาธารณสุข. **ร้อยละผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตได้ดี.** [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://hdcservice.moph.go.th/>. 2566.
- Kotler, P. (2006). **Marketing management (12th ed.).** Upper Saddle River.
- World Health Organization. **A global brief on hypertension silent killer, global public health crisis.** [online]. Available : http://www.who.int/cardiovascular_diseases/publications/global_brief_hypertension. 2013.

คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จังหวัดชลบุรี
ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว

Ethical Values of Taoism Reflected in the Sculptures at Na Cha Sa Tai Chi Shrine,
Chonburi Province : Tourists' Perspectives

WANG YUFENG^{*1}, บุญรอด บุญเกิด², เทพพร มังธานี¹

WANG YUFENG¹, Boonrod Boongird², Thepporn Mungthane¹

¹ สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

² สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹ Department of Thai Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University,
Chonburi 20131 Thailand

² Department of Religion and Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University,
Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: 1253227137@qq.com

(Received: October 26 2024; Revised: January 21 2025; Accepted: January 27 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องคุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจริยศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะทางศาสนาหรือกลุ่มผู้ที่อยู่ในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ และนักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาจากเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีอุปนัย ผลการวิจัยนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายและสรุปผลการวิจัยอย่างละเอียด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประติมากรรมของศาสนาเต๋านในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง และประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋า ส่วนประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรงมีทั้งหมด 91 องค์ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋า รูปบุคคลของศาสนาเต๋า และรูปสัญลักษณ์ของศาสนาเต๋าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋ามีทั้งหมด 7 องค์ และ 2) คุณค่าทางจริยธรรมของประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง สามารถแบ่งออกเป็น 15 ข้อ ได้แก่ 1) ความกลมกลืนตามธรรมชาติ 2) การปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) 3) การสร้างสมดุลหยินและหยาง 4) การทำได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว 5) ความรับผิดชอบ 6) ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ 7) ความเมตตา 8) การสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถ 9) การทำบุญสะสมความดี 10) ความอ่อนน้อมถ่อมตน 11) ความกตัญญู 12) ความเคารพ 13) ความสามัคคี 14) ความซื่อสัตย์ และ 15) ความขยันหมั่นเพียร ส่วนคุณค่าทางจริยธรรมของประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า สามารถแบ่งออกเป็น 9 ข้อ ได้แก่ 1) ความเมตตา 2) การสร้างสมดุลหยินและหยาง 3) ความรักดีและความยุติธรรม 4) ความอ่อนน้อมถ่อมตน 5) การแสวงหาอิสรภาพ 6) ความกตัญญู 7) ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ 8) ความสามัคคี และ 9) ความรับผิดชอบ

คำสำคัญ : คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋า; ประติมากรรมของศาสนาเต๋า; ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ

Abstract

This research examines the ethical values of Taoism reflected in the sculptures at Na Cha Sa Tai Chi Shrine, Chonburi Province, from tourists' perspective. The study aims to 1) explore the sculptures at Na Cha Sa Tai Chi Shrine and 2) analyze the ethical values of Taoism embodied in these sculptures based on tourists' perspectives. A qualitative research approach was employed, with data collected through in-depth Interviews and document analysis. The informants included ethics experts, religious art experts, groups associated with the shrine, and visiting tourists. Data were analyzed inductively, and findings were presented using descriptive analysis.

The results indicate that Taoist sculptures at Na Cha Sa Tai Chi Shrine can be divided into two categories: 1) sculptures directly derived from Taoism and 2) sculptures influenced by local beliefs mixed with Taoism. The first category includes 91 sculptures, divided into three subtypes: Taoist deities, figures, and symbols. Seven sculptures influenced by local beliefs blended with Taoist elements are included. Regarding ethical values, the sculptures directly associated with Taoism convey 15 key ethical principles: natural harmony, practicing inaction (wu wei), balancing yin and yang, karma (doing good and receiving good; doing evil and receiving evil), responsibility, wisdom and bravery, kindness, supporting those with abilities, accumulating merit, humility, gratitude, respect, unity, honesty, and diligence. The sculptures influenced by Taoism convey nine ethical principles: kindness, balancing yin and yang, loyalty and justice, humility, pursuit of freedom, gratitude, wisdom and courage, unity, and responsibility.

Keywords : Ethical values of Taoism; Taoist sculpture; Na Cha Sa Tai Chi Temple

บทนำ

ศาลเจ้าเงิน แผลมาจากคำว่า เมียว (庙) ซึ่งเกี่ยวข้องกับเทพเจ้าในลัทธิเต๋า อีกทั้งไม่มีนักบวชประจำวัด มีเพียงผู้ดูแลศาลเจ้า ซึ่งเป็นคนธรรมดาเท่านั้น (ฉือไท่เปียนจี้เหว่ยหยวนหฺย, 2532: 2229) เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนนิยมสร้างศาลเจ้าเงิน ดังนั้น ศาลเจ้าเงินที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยจึงมีจำนวนมาก ส่วนศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดก็เป็นหนึ่งในของศาลเจ้าเงินที่มีตั้งอยู่ในประเทศไทยและมีความโดดเด่น

ศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด หรือ วิหารเทพสถิตพระกิติเฉลิม ตั้งอยู่เลขที่ 1/13 หมู่ 5 ตำบลอ่างศิลาอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยท่านอาจารย์สมชาย เฉยศิริ เดิมเป็นศาลเจ้าเล็ก ๆ ที่มีเนื้อที่ 200 ตารางวา ในปี พ.ศ. 2557 ทางมูลนิธิธรรมรักษ์นิรันดร์ได้ดำเนินการก่อสร้างศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดโดยได้ซื้อที่ดินเพิ่มเติม รวมมีที่ดินทั้งหมด 36 ไร่ ปัจจุบันนี้มีเจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้า 60-70 คน (Changlong Lan, 2561) ดังนั้นนาจาเป็นเทพเจ้าสำคัญองค์หนึ่งที่มีปรากฏทั้งในศาสนาพุทธฝ่ายมหายานและลัทธิเต๋า ชื่อ นาจา หากออกเสียงในสำเนียงจีนกลาง คือ หน้าจา (Nazha) และ เหนอจา (Nezha) โดยมีต้นกำเนิดมาจากเทพนิยายอิงพงศาวดารจีน เฟิงเสินเอี้ยนอ้อ หรือ พงศาวดารประกาศิตสุวรรณค์แต่งตั้งเทพเจ้า ที่คนไทยนิยมเรียกว่า พงศาวดารจีน ฮองลีน ตามสำเนียงแต้จิ๋ว นอกเหนือจากเทพนิยายอิงพงศาวดารเรื่องดังกล่าวแล้ว เรื่องราวของนาจายังมีปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่อง ไชอิ้ว อีกด้วย ในปัจจุบันศาลเจ้าหน้าจาก็มีความเก่าแก่ที่สุดยังคงอยู่ในมณฑลไต้หวันของประเทศจีน โดยสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2271 ในสมัยราชวงศ์ซิงและยังคงได้รับความศรัทธาจากชาวไต้หวันถึงทุกวันนี้ (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, 2553)

ศาสนาเต๋าเป็นศาสนาที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศจีน ซึ่งได้พัฒนาจากความเชื่อแบบดั้งเดิมของจีน และได้ก่อตั้งขึ้นเป็นรูปเป็นร่างในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกตอนปลาย ตั้งแต่สมัยราชวงศ์จินจนถึงสมัยราชวงศ์ใต้-เหนือ ศาสนิกชนได้ช่วยกันปฏิรูปศาสนาเต๋า ซึ่งเหตุปัจจัยของการปฏิรูปในช่วงเวลานี้อาจจะเกี่ยวกับการขยายอิทธิพลของศาสนาพุทธ เนื่องจากพระสงฆ์ในช่วงเวลานั้นได้แปลคัมภีร์หลายเล่มเป็นภาษาจีนและราชสำนักจีนสนับสนุนศาสนาพุทธ จึงทำให้ชาวจีนเข้าใจหลักธรรมทางศาสนาพุทธดีขึ้นและหันมานับถือศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอื่น ๆ อนึ่งความเจริญรุ่งเรืองหรือความเสื่อมโทรมของศาสนาเต๋ออาจจะขึ้นอยู่กับการสนับสนุนจากราชสำนักในแต่ละสมัย (Changlong Lan, 2561: 71)

ส่วนคุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าเป็นหนึ่งในสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า ซึ่งหมายถึง ความถูกต้องดีงาม (ชาตรี แซ่บ่าง, 2543) คุณธรรมจากประติมากรรมทางศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด สะท้อนให้เห็นสิ่งที่เป็นประโยชน์

หรือมีคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับหลักการคำสอนของเต๋าถือเป็นหลัก นอกจากนี้ ประติมากรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดมีจำนวนมาก และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างจริยศาสตร์และประติมากรรมของศาสนาเต๋อในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดค่อนข้างน้อย

สำหรับศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดนั้น นักวิชาการทั้งภายในและภายนอกของประเทศไทยได้ศึกษาหลายประเด็น ได้แก่ Changlong Lan (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ร่องรอยเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาและศาสนาเต๋อในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด จังหวัดชลบุรี ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพของพัฒนาการปรัชญาและศาสนาเต๋า ซึ่งเป็นพื้นฐานของจริยศาสตร์อย่างสำคัญมาก Long Gaoyun (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด : ความเชื่อ รูปเคารพ และบทบาท ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจกระบวนการก่อตั้งและการพัฒนาการของศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด รวมทั้งความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนผ่านการวางแผนผัง การตกแต่งรูปเคารพภายในศาลเจ้าและบทบาทของศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัดต่อชุมชนด้วย และ ชนิชา นุ่มพุ่ม (2558) ได้ศึกษาเรื่อง คติความเชื่อ รูปแบบและการจัดวางประติมากรรมศาลเจ้า : ศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้มีความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดวางประติมากรรมภายในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด จังหวัดชลบุรี และความสัมพันธ์กับศาลเจ้าหน้าจาชังในประเทศไทยและประเทศจีนด้วย

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นยังไม่มีการวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมจากประติมากรรมทางศาสนาเต๋อที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด จังหวัดชลบุรี มีอะไรบ้าง และวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋อที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักทอ่งที่เกี่ยวข้องอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋อที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาชาก็จัด จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักทอ่งที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - (1) การศึกษาจากเอกสาร ประกอบด้วยงานวิจัยวิทยานิพนธ์ วารสาร บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า

จริยธรรมของศาสนาเต๋า ศิลปะของศาสนาเต๋า และประติมากรรมของศาสนาเต๋า ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากหอสมุด และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

(2) การศึกษาจากภาคสนาม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธีเป็นหลัก คือ การสำรวจ และการสัมภาษณ์ ซึ่งรายละเอียดดังต่อไปนี้

(2.1) การสำรวจ ผู้วิจัยได้ไปลงพื้นที่สังเกตรูปทรงของประติมากรรมของศาสนาเต๋า จำนวน 98 องค์ และเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกภาพประติมากรรมของศาสนาเต๋าในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ

(2.2) การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยมีเครื่องมือในการสัมภาษณ์ คือ แบบการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะทางศาสนาที่อยู่ในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จำนวน 20 คน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 10 คน และ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

2. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบโดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารกับการสัมภาษณ์ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากผู้ให้ข้อมูลหลาย ๆ คน และเปรียบเทียบมุมมองของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (analytic induction) และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยพบว่า ประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง และประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋า ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง

อาจารย์ CHEN YONGZHI ซึ่งเป็นนักบวชศาสนาเต๋าได้กล่าวว่า ศาลเจ้าจีนที่สร้างขึ้นในประเทศไทย ที่จริงได้ผสมผสานหลายศาสนาและหลายวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ส่วนเทพเจ้าจีนสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ศาสนาพุทธมหายาน ศาสนาเต๋า และความเชื่อท้องถิ่น แต่รูปเทพเจ้าจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าจีนของประเทศไทยมีประมาณ 70% เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า เทพเจ้าสูงสุดของศาสนาเต๋า คือ เทียนจุน และระบบเทพเจ้าของศาสนาเต๋าค่อนข้างใหญ่ ดังนั้น เทพเจ้าของศาสนาเต๋าสามารถจำแนกประเภทตามภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และลักษณะของเทพเจ้าได้ (CHEN YONGZHI, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2567) ดังนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรงออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋า รูปบุคคลของศาสนาเต๋าและรูปสัญลักษณ์ของศาสนาเต๋าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) รูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 77 องค์ ซึ่งผู้วิจัยจะเน้นศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา หรือตำนานเรื่องเล่าของรูปเทพเจ้าแต่ละองค์เป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

(2) รูปบุคคลของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 11 องค์ ซึ่งผู้วิจัยจะเน้นศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา หรือตำนานเรื่องเล่าของรูปบุคคลแต่ละองค์เป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

(3) รูปสัญลักษณ์ของศาสนาเต๋าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื่อ จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 3 รูป ซึ่งผู้วิจัยจะเน้นศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา หรือตำนานเรื่องเล่าของรูปสัญลักษณ์แต่ละองค์เป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง

ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี	
รูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋า	ซานซิง (ประกอบด้วยหยวนสื่อเทียนจุน หลิงเป่าเทียนจุน และ เต้าเต๋อเทียนจุน) หยูฮวง อุ่ฟ่งอู่เหล่า เทียนจุน (ประกอบด้วยซิงหลิงสื่อลาวเทียนจุนทิสตะวันออก ตั้งหลิงเจิงลาวเทียนจุนทิสใต้ ท้าวหลิงหวงลาวเทียนจุนทิสตะวันตก อุ่หลิงชวณลาวเทียนจุนทิสเหนือ และหยวนหลิงหวงลาวเทียนจุนทิสกลาง) ไท้อี้จิวจูจิว่นานเทียนจุน ไท่ไป๋จินซิน เสวียนเทียนซางตี้ ต้าวหมู่หยวนจวิน เป่ย์โต้วซิงจุน หนานโต้วซิงจุน พระแม่องค์ธรรม หลีซานเหลาหมู่ และไท่ส่วยเอี้ย (ประกอบด้วยเทพเจ้าไท่ส่วยกะจื้อ เทพเจ้าไท่ส่วยอิกทิว เทพเจ้าไท่ส่วยเป่ย์อั้ง เทพเจ้าไท่ส่วยเต็งเบ้า เทพเจ้าไท่ส่วยโ้วลั้ง เทพเจ้าไท่ส่วยกั๊จี้ เทพเจ้าไท่ส่วยแก๊งว่ เทพเจ้าไท่ส่วยซิงปี้ เทพเจ้าไท่ส่วยยิมซิง เทพเจ้าไท่ส่วยก्यूอ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยกะสุก เทพเจ้าไท่ส่วยอิกไห เทพเจ้าไท่ส่วยเป่ย์จื้อ เทพเจ้าไท่ส่วยเต็งทิว เทพเจ้าไท่ส่วยโ้วอั้ง เทพเจ้าไท่ส่วยที่เบ้า เทพเจ้าไท่ส่วยแก๊งซิง เทพเจ้าไท่ส่วยซิงจี้ เทพเจ้าไท่ส่วยอิมไจ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยก्यूปี้ เทพเจ้าไท่ส่วยกะซิง เทพเจ้าไท่ส่วยอิกอ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยเป่ย์สุก เทพเจ้าไท่ส่วยเต็งไห เทพเจ้าไท่ส่วยโ้วจื้อ เทพเจ้าไท่ส่วยกั๊ทิว เทพเจ้าไท่ส่วยแก๊งซิง เทพเจ้าไท่ส่วยซิงเบ้า เทพเจ้าไท่ส่วยยิมซิง เทพเจ้าไท่ส่วยก्यूจี้ เทพเจ้าไท่ส่วยกะไจ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยอิกปี้ เทพเจ้าไท่ส่วยเป่ย์ซิง เทพเจ้าไท่ส่วยเต็งอ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยโ้วสุก เทพเจ้าไท่ส่วยกั๊ไห เทพเจ้าไท่ส่วยแก๊งจื้อ เทพเจ้าไท่ส่วยซิงทิว เทพเจ้าไท่ส่วยยิมอั้ง เทพเจ้าไท่ส่วยก्यूเบ้า เทพเจ้าไท่ส่วยกะซิง เทพเจ้าไท่ส่วยอิกจี้ เทพเจ้าไท่ส่วยเป่ย์ไจ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยเต็งปี้ เทพเจ้าไท่ส่วยโ้วซิง เทพเจ้าไท่ส่วยที่อ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยแก๊งสุก เทพเจ้าไท่ส่วยซิงไห เทพเจ้าไท่ส่วยยิมจื้อ เทพเจ้าไท่ส่วยก्यूทิว เทพเจ้าไท่ส่วยกะอั้ง เทพเจ้าไท่ส่วยอิกเบ้า เทพเจ้าไท่ส่วยเป่ย์ลั้ง เทพเจ้าไท่ส่วยเต็งจี้ เทพเจ้าไท่ส่วยโ้วโหว่ เทพเจ้าไท่ส่วยกั๊ปี เทพเจ้าไท่ส่วยแก๊งซิง เทพเจ้าไท่ส่วยซิงอ้ว เทพเจ้าไท่ส่วยอิมสุก และเทพเจ้าไท่ส่วยก्यूไห)
รูปบุคคลของศาสนาเต๋า	เป่ย์เซียน (ประกอบด้วยฮ่างจงหลี่ ฮันเซียนจี้ แถ่ก้วยหลี่ หลู่ตั้งปิ่น หลันไซเหอ จางกวนเหลา เขชากั้วจิว และเหอเซียนกู) หงจวินเหล่าจู้ เจียงไท่กิง และฮั่วท้อ
รูปสัญลักษณ์ของศาสนาเต๋าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	แผนภาพไท่เก๊ก แผนผังแปดทิศ และนกกกระเรียน

ตารางที่ 1 พบจะสรุปได้ว่าประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรงมีทั้งหมด 91 องค์ ซึ่งประกอบด้วยรูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋ามีจำนวน 77 องค์ ได้แก่ ซานซิง หยูฮวง อุ่ฟ่งอู่เหล่า เทียนจุน ไท้อี้จิวจูจิว่นานเทียนจุน ไท่ไป๋จินซิน เสวียนเทียนซางตี้ ต้าวหมู่หยวนจวิน เป่ย์โต้วซิงจุน หนานโต้วซิงจุน พระแม่องค์ธรรม หลีซานเหลาหมู่ และไท่ส่วยเอี้ย เป็นต้น ส่วนรูปบุคคลของศาสนาเต๋ามีจำนวน 11 องค์ ได้แก่ เป่ย์เซียน หงจวินเหล่าจู้ เจียงไท่กิง และฮั่วท้อ เป็นต้น ส่วนรูปสัญลักษณ์ของศาสนาเต๋าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีจำนวน 3 รูป ได้แก่ แผนภาพไท่เก๊ก แผนผังแปดทิศ และนกกกระเรียน และหลังจากได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประติมากรรมเหล่านี้ พบว่า ประติมากรรมเหล่านี้ได้ตรงกับหลักการสอนของศาสนาเต๋า ซึ่งก็คือ อุ่เหวย นอกจากนี้ประติมากรรมเหล่านี้ยังสามารถสะท้อนคุณธรรมของศาสนาเต๋าได้ด้วย

1.2 ประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋า

อาจารย์ สมชาย เฉยศิริ ซึ่งเป็นประธานของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี ได้กล่าวว่า *ประติมากรรมของศาลเจ้า*

หน้าจาช่าไท่จื้อมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า แต่ไม่ใช่หมายความว่าตรงกับศาสนาเต๋าร้อยเปอร์เซ็นต์ มีบางส่วนได้ผสมผสานหลายนิยาย หลายความเชื่อ (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2567) ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี ซึ่งรวมถึงภาพประกอบและตำนานเรื่องเล่าของประติมากรรมที่เป็นรูปเทพเจ้าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีจำนวน 7 องค์ ได้แก่ ตี้หมู่เหนียงเหนียง เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง เหลยเจิ้นจื้อ เทพเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ เจ้าแม่จูแซเนี้ย มาจู้ และเจ้าแม่เตียนบ้อ

ดังนั้น จากการศึกษาศาสนาประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรงและประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋าคือพบว่า ประติมากรรมในศาลเจ้านี้ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า โดย ซึ่งประกอบด้วยรูปเทพเจ้าของศาสนาเต๋ารูปบุคคลของศาสนาเต๋าและรูปสัญลักษณ์ของศาสนาเต๋าและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะศึกษาจากลักษณะภายนอก หรือตำนานเรื่องเล่าของประติมากรรมก็ตาม ต่างก็ได้สะท้อนปัจจัยสำคัญและคุณธรรม

ของศาสนาเต๋า แต่ประติมากรรมบางส่วนในศาลเจ้านี้ นอกจากได้สะท้อนหลักธรรมการสอนของศาสนาเต๋าท่านานเรื่องเล่าของประติมากรรมแล้ว ยังมีคติความเชื่อของศาสนาพุทธมหายาน คติความเชื่อของลัทธิขงจื้อ และความเชื่อมาจูนั่นเป็นต้น ได้ผสมผสานกัน นอกจากนี้ ประติมากรรมเหล่านี้ยังสามารถสะท้อนคุณธรรมของศาสนาเต๋าดำด้วย

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋ที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวกับการวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋ในที่นี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋โดยตรง และประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋โดยตรง

ตามหลักการแนวคิดของศาสนาเต๋ คุณค่าทางจริยธรรมของประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋โดยตรงในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จังหวัดชลบุรี สามารถแบ่งออกเป็น 15 ข้อ ได้แก่ ความกลมกลืนตามธรรมชาติ การปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) การสร้างสมดุลหยินและหยาง การทำได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว ความรับผิดชอบ ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ ความเมตตา การสนับสนุน ผู้ที่มีความสามารถ การทำบุญสะสมความดี ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญู ความเคารพ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ และความขยันหมั่นเพียร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความกลมกลืนตามธรรมชาติ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋โดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความกลมกลืนตามธรรมชาติมีจำนวน 9 องค์ ได้แก่ ชานซิง อู่ฟิงอู่เหล่าเทียนจุน เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวชาวไทยได้สะท้อนความกลมกลืนตามธรรมชาติมีจำนวน 16 องค์ ได้แก่ ชานซิง อู่ฟิงอู่เหล่าเทียนจุน และโป๊ยเซียน เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนความกลมกลืนตามธรรมชาติมีจำนวน 12 องค์ ได้แก่ ชานซิง หยูฮวง และโป๊ยเซียน เป็นต้น ดังที่นักท่งเกี่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ข้อมูลว่า เท้าที่อ่านความเป็นมาเรื่องเล่าของเทพเจ้าแต่ละองค์ รู้สึกว่าชานซิง อู่ฟิงอู่เหล่าเทียนจุน และโป๊ยเซียนสามารถสะท้อนคุณลักษณะของความกลมกลืนตามธรรมชาติได้ ซึ่งคิดว่าชานซิง และโป๊ยเซียนจะแสดงความกลมกลืนตามธรรมชาติอย่างชัดเจนมาก และเป็นคุณลักษณะค่อนข้างโดดเด่น (ไชโก๋ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2567) นักท่งเกี่ยวอีกท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า ตามจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่ามีประติมากรรมเหล่านี้ที่สะท้อนคุณลักษณะของความกลมกลืนตามธรรมชาติ คือ ชานซิง หยูฮวง และโป๊ยเซียน เพราะว่าหยูฮวงเป็นผู้ปกครองเทพเจ้าทั้งสามโลก ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่หยูฮวงควบคุมควรจะปฏิบัติตามกฎ

ของธรรมชาติ แนวคิดนี้จะสะท้อนถึงปรัชญาเต๋ที่มุ่งเน้นความกลมกลืนกับธรรมชาติ ส่วนโป๊ยเซียน ในเทพเจ้าแปดองค์นี้มีหลู่ตั้งปิ่น หลันไซเหอ และจางกวางเหล่าที่จะสะท้อนความกลมกลืนตามธรรมชาติได้ ส่วนชานซิงถือว่าเป็นลัทธิธรรมของจักรวาล เพราะฉะนั้นได้สะท้อนความกลมกลืนตามธรรมชาติอยู่แล้ว (APPLE (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2567)

การปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋โดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนการปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) มีจำนวน 4 องค์ ได้แก่ ชานซิง และเสวียนเทียนซางตี้ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวชาวไทยได้สะท้อนการปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) มีจำนวน 3 องค์ คือ ชานซิง (ประกอบด้วยหยวนสี่เทียนจุน หลิงเป่าเทียนจุน และ เต้าเต๋อเทียนจุน) ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนการปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) มีจำนวน 4 องค์ ได้แก่ ชานซิง (ประกอบด้วยหยวนสี่เทียนจุน หลิงเป่าเทียนจุน และ เต้าเต๋อเทียนจุน) และเสวียนเทียนซางตี้

การสร้างสมดุลหยินและหยาง เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋โดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนการสร้างสมดุลหยินและหยางมีจำนวน 3 องค์ คือ ชานซิง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวชาวไทยได้สะท้อนการสร้างสมดุลหยินและหยาง มีจำนวน 13 องค์ ได้แก่ ชานซิง โป๊ยเซียน พระแม่องค์ธรรม และ หงจวินเหล่าจู่ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเกี่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนการสร้างสมดุลหยินและหยาง มีจำนวน 11 องค์ ได้แก่ ชานซิง และ โป๊ยเซียน เป็นต้น ดังที่นักท่งเกี่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ข้อมูลว่า คิดว่าเท้าที่อ่านความเป็นมาของเทพเจ้าเหล่านี้ ชานซิง โป๊ยเซียน พระแม่องค์ธรรม และหงจวินเหล่าจู่สามารถสะท้อนคุณลักษณะของการสร้างสมดุลหยินและหยางได้ ส่วนประติมากรรมอื่น ๆ เท้าที่ไปดู รู้สึกว่าไม่ได้แสดงการสร้างสมดุลหยินและหยาง (ไชโก๋ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2567) นักท่งเกี่ยวอีกท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า ถ้าพูดถึงการสร้างสมดุลหยินและหยาง คิดว่า ชานซิงและโป๊ยเซียนมีคุณลักษณะนี้ เพราะเต้าเต๋อเทียนจุนเป็นหนึ่งในสามของชานซิง และพระองค์ได้ถือพัดหยินหยาง ซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ของหยินหยาง เพราะฉะนั้น สิ่งเหล่านี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลหยินและหยาง ส่วนโป๊ยเซียน หลู่ตั้งปิ่นกับเหอเซียนกูเป็นตัวแทนของชายและหญิง ซึ่งสมัยก่อนผู้คนได้กล่าวไว้ว่า ทรงร่างของมนุษย์มีทั้งพลังหยินและพลังหยาง แต่ผู้ชายมีพลังหยางมากกว่า ส่วนผู้หญิงมีพลังหยินมากกว่า ซึ่งในที่นี้ หลู่ตั้งปิ่นก็กลายเป็นตัวแทนของพลังหยาง ส่วนเหอเซียนกูก็กลายเป็นตัวแทนของพลังหยิน เพราะฉะนั้นจึงสะท้อนการสร้างสมดุลหยินและหยาง (APPLE (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2567)

การทำทิดได้ดี การทำข้าวได้ข้าว เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนการทำทิดได้ดี การทำข้าวได้ข้าวมีจำนวน 1 องค์ คือ หยูฮวง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนการทำทิดได้ดี การทำข้าวได้ข้าวมีจำนวน 9 องค์ ได้แก่ หยูฮวง และ โป๊ยเซียน เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนการทำทิดได้ดี การทำข้าวได้ข้าวมีจำนวน 1 องค์ คือ หยูฮวง

ความรับผิดชอบ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความรับผิดชอบมีจำนวน 5 องค์ ได้แก่ อุ่ฟ่งอุ่เหล่าเทียนจุน (ประกอบด้วยชิงหลิงสี่ลาวเทียนจุนทิศตะวันออก ตั้งหลิงเจิงลาวเทียนจุนทิศใต้ ท้าวหลิงหวงลาวเทียนจุนทิศตะวันตก อุ่หลิงชวณลาวเทียนจุนทิศเหนือ และหยวนหลิงหยวนลาวเทียนจุนทิศกลาง) ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนความรับผิดชอบมีจำนวน 6 องค์ ได้แก่ หยูฮวง และ อุ่ฟ่งอุ่เหล่าเทียนจุน เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนความรับผิดชอบมีจำนวน 15 องค์ ได้แก่ หยูฮวง อุ่ฟ่งอุ่เหล่าเทียนจุน โป๊ยเซียน และ ฮว่าท้อ เป็นต้น

ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนภูมิปัญญาและความกล้าหาญมีจำนวน 15 องค์ ได้แก่ อุ่ฟ่งอุ่เหล่าเทียนจุน เปย์โต่วชิงจุน โป๊ยเซียน และหงจวินเหล่าจู้ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนภูมิปัญญาและความกล้าหาญมีจำนวน 6 องค์ ได้แก่ อุ่ฟ่งอุ่เหล่าเทียนจุน และ ฮว่าท้อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนภูมิปัญญาและความกล้าหาญมีจำนวน 9 องค์ ได้แก่ โป๊ยเซียน และ เจียงไท่ก่ง

ความเมตตา เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความเมตตา มีจำนวน 16 องค์ ได้แก่ หยูฮวง ไท้อี้จิวชู่จิว่นานเทียนจุน ต่าวหมู่หยวนจวิน เปย์โต่วชิงจุน หน่านโต่วชิงจุน พระแม่องค์ธรรม หลีซานเหลาหมู่ โป๊ยเซียน และฮว่าท้อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนความเมตตา มีจำนวน 7 องค์ ได้แก่ หยูฮวง ไท้อี้จิวชู่จิว่นานเทียนจุน ต่าวหมู่หยวนจวิน หลีซานเหลาหมู่ เปย์โต่วชิงจุน หน่านโต่วชิงจุน และ พระแม่องค์ธรรม ตั้งที่นักท่งเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ข้อมูลว่า *ถ้าอ่านจากเรื่องเล่าของประติมากรรมเหล่านี้แล้ว คิดว่าหลีซานเหลาหมู่ โป๊ยเซียน และเจียงไท่ก่ง ได้แสดงคุณลักษณะของความเคารพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เราได้เรียนรู้คุณลักษณะที่ดีจากเทพเจ้า*

*ไม่ใช่แค่มาขอพรอย่างเดียว (ต้นไม้ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2567) นักท่งเที่ยวอีกท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า *ถ้าตามความเข้าใจแล้ว คิดว่าหยูฮวง โป๊ยเซียน เสวียนเทียนช่างตี และเจียงไท่ก่ง ได้สะท้อนคุณลักษณะของความเคารพอย่างชัด เพราะว่าจะอย่างฮั่นเซียงจี้ และ เฮซวกั้วจิวเป็นส่วนหนึ่งของโป๊ยเซียน ก็จะได้มีความเคารพต่อทรัพย์สินและตำแหน่งทางสังคม ส่วนเสวียนเทียนช่างตี เนื่องจากว่าได้อายาเป็นเทพเจ้าแห่งความกตัญญู แสดงว่าก็มีคุณลักษณะความเคารพเช่นกัน (BALL (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2567)**

การสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนการสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ ไท้ไป๋จิ้นซิน และเจียงไท่ก่ง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนการสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถมีจำนวน 3 องค์ ได้แก่ ไท้ไป๋จิ้นซิน หน่านโต่วชิงจุน และ หงจวินเหล่าจู้ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนการสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ ไท้อี้จิวชู่จิว่นานเทียนจุน และ เจียงไท่ก่ง

การทำบุญสะสมความดี เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนการทำบุญสะสมความดีมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เสวียนเทียนช่างตี และเปย์โต่วชิงจุน ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนการทำบุญสะสมความดีมีจำนวน 3 องค์ ได้แก่ หยูฮวง เสวียนเทียนช่างตี และ ต่าวหมู่หยวนจวิน ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนการทำบุญสะสมความดีมีจำนวน 10 องค์ ได้แก่ เสวียนเทียนช่างตี และ เปย์โต่วชิงจุน และ โป๊ยเซียน

ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจำนวน 4 องค์ ได้แก่ เสวียนเทียนช่างตี เปย์โต่วชิงจุน หงจวินเหล่าจู้ และฮว่าท้อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจำนวน 4 องค์ ได้แก่ เสวียนเทียนช่างตี เปย์โต่วชิงจุน หงจวินเหล่าจู้ และฮว่าท้อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจำนวน 10 องค์ ได้แก่ 10 องค์ ได้แก่ โป๊ยเซียน เสวียนเทียนช่างตี และ ฮว่าท้อ

ความกตัญญู เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความกตัญญูมีจำนวน 61 องค์ ได้แก่ หลีซานเหลาหมู่ และไท้ส่วยเอี้ย ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนความกตัญญูมีจำนวน 61 องค์ ได้แก่ หลีซานเหลาหมู่ และ ไท้ส่วยเอี้ย เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่งเที่ยวชาวต่างชาติ

ได้สะท้อนความกตัญญูมีจำนวน 3 องค์ ได้แก่ เสวียนเทียนช่างตี
ตัวหมูหยวนจวิน และ หลีซานเหลาหมู่

ความเคารพ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จาก
ประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อน
ความเคารพมีจำนวน 10 องค์ ได้แก่ หลีซานเหลาหมู่ โป๊ยเซียน และ
เจียงไท่กง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้
สะท้อนความเคารพมีจำนวน 10 องค์ ได้แก่ หลีซานเหลาหมู่
โป๊ยเซียน และ เจียงไท่กง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติได้สะท้อนความเคารพมีจำนวน 11 องค์ ได้แก่ หยูฮวง
โป๊ยเซียน เสวียนเทียนช่างตี และ เจียงไท่กง

ความสามัคคี เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จาก
ประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อน
ความสามัคคีมีจำนวน 8 องค์ คือ โป๊ยเซียน ส่วนคุณธรรมตามทัศนะ
ของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้สะท้อนความสามัคคีมีจำนวน 9 องค์
ได้แก่ หยูฮวง และ โป๊ยเซียน เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะ
ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนความสามัคคีมีจำนวน 8 องค์
ได้แก่ โป๊ยเซียน (ประกอบด้วยฮ่างจงหลี่ ฮันเซียงจี้ แก่ก้วยหลี่
หลู่ตั้งปิ่น หลันไซเหอ จางกาวเหลา เหซวก้าวจิว และเหอเซียนกุ)

ความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จาก
ประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความ
ซื่อสัตย์มีจำนวน 64 องค์ ได้แก่ ไท่ไป๋จินซิน เป่ย์โต่วซิงจุน และ
ฮวาทอ เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ได้สะท้อนความซื่อสัตย์มีจำนวน 63 องค์ ได้แก่ เป่ย์โต่วซิงจุน
ไท่ส่วยเอี้ย และ ฮวาทอ เป็นต้น ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้สะท้อนความซื่อสัตย์มีจำนวน 16 องค์
ได้แก่ หยูฮวง โป๊ยเซียน และ ไท่ไป๋จินซิน เป็นต้น

ความขยันหมั่นเพียร เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จาก
ประติมากรรมของศาสนาเต๋าโดยตรงที่ปรากฏได้สะท้อนความขยัน
หมั่นเพียรมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เป่ย์โต่วซิงจุน และฮวาทอ
ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้สะท้อน
ความขยันหมั่นเพียรมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เป่ย์โต่วซิงจุน และ
ฮวาทอ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้
สะท้อนความขยันหมั่นเพียรมีจำนวน 9 องค์ ได้แก่ โป๊ยเซียน
(ประกอบด้วยฮ่างจงหลี่ ฮันเซียงจี้ แก่ก้วยหลี่ หลู่ตั้งปิ่น หลันไซเหอ
จางกาวเหลา เหซวก้าวจิว และเหอเซียนกุ) และ ฮวาทอ

ดังนั้น จากการวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมจาก
ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว
พบว่า จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย คุณธรรมบางส่วน
มีจำนวนของประติมากรรมได้ตรงกับการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่
ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญู ความเคารพ และความขยัน
หมั่นเพียร และจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ คุณธรรม
บางส่วนมีจำนวนของประติมากรรมได้ตรงกับการศึกษาจากเอกสาร

ได้แก่ การปฏิบัติโดยไม่ทำอะไร (อู่เหวย) การทำดีได้ดี การทำชั่ว
ได้ชั่ว และความสามัคคี แต่คุณธรรมอื่น ๆ มีจำนวนของประติมากรรม
ไม่เหมือนกัน เหตุผลที่เกิดความแตกต่าง คือ ระดับความเข้าใจของ
นักท่องเที่ยวแต่ละคนไม่เหมือนกัน

2.2 ประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า

ตามหลักการแนวคิดของศาสนาเต๋า คุณค่าทาง
จริยธรรมของประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าในศาลเจ้า
หน้าจาชูไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี สามารถแบ่งออกเป็น 9 ข้อ ได้แก่
ความเมตตา การสร้างสมดุลยินและหยาง ความรักดีและความ
ยุติธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน การแสวงหาอิสรภาพ ความกตัญญู
ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ ความสามัคคี และความรับผิดชอบ
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความเมตตา เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จาก
ประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนความ
เมตตา มีจำนวน 4 องค์ ได้แก่ ตี้หมู่เหนียงเหนียง เหลยเจิ้นจื่อ
เจ้าแม่จูแซเนี้ย และมาจู่ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยว
ชาวไทยได้สะท้อนความเมตตา มีจำนวน 3 องค์ ได้แก่ ตี้หมู่เหนียงเหนียง
เจ้าแม่จูแซเนี้ย และ มาจู่ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติได้สะท้อนความเมตตา มีจำนวน 5 องค์ ได้แก่ ตี้หมู่
เหนียงเหนียง เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง เหลยเจิ้นจื่อ เจ้าแม่เตียนบ้อ
และ มาจู่ ตั้งที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ข้อมูลว่า
*คิดว่าเท่าที่หนูไปเดินชมประติมากรรมในศาลเจ้านี้ รู้สึกว่าตี้หมู่
เหนียงเหนียง เจ้าแม่จูแซเนี้ย และมาจู่ ได้สะท้อนคุณลักษณะของ
ความเมตตาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะดูจากลักษณะภายนอก หรือดูจาก
เรื่องเล่าของเทพเจ้าก็ตาม ต่างก็สะท้อนความเมตตาต่อผู้คนในสังคม
ดังนั้น บางทีเราจะนิยมไปขอพรจากเทพเจ้าเหล่านี้เช่นกัน (ต้นไม้
(นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2567) นักท่องเที่ยวอีกท่าน
หนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า ถ้าตามความเข้าใจ คิดว่าตี้หมู่เหนียงเหนียง
เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง เหลยเจิ้นจื่อ เจ้าแม่เตียนบ้อ และมาจู่
สามารถสะท้อนคุณลักษณะของความเมตตาได้ เพราะหลังจากที่ผม
ได้อ่านความเป็นมาของประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาชู และสังเกต
ว่าความเมตตาของตี้หมู่เหนียงเหนียงแสดงทางด้านการปกป้อง
สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ซึ่งท่านจะเน้นปกป้องทางด้านการเกษตร
ส่วนเทพเจ้าแห่งความเมตตาของความมั่งคั่งจะแสดงทางด้านความ
ร่ำรวย อยากรจะให้มนุษย์สะสมความดีเพื่อดำรงชีวิตที่มีความสุข
มากขึ้น แล้วความเมตตาของเหลยเจิ้นจื่อ กับ เจ้าแม่เตียนบ้อ จะ
แสดงทางด้านนิสัยของพระองค์ ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่มีน้ำใจ (BALL
(นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2567)*

การสร้างสมดุลยินและหยาง เป็นคุณธรรมที่
วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้
สะท้อนการสร้างสมดุลยินและหยางมีจำนวน 1 องค์ คือ ตี้หมู่
เหนียงเหนียง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ได้สะท้อนการสร้างสมดุลงานและหยางมีจำนวน 1 องค์ คือ ตี่หมู่เหนียงเหนียง ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนการสร้างสมดุลงานและหยางมีจำนวน 1 องค์ คือ ตี่หมู่เหนียงเหนียง ดังที่นักท่องเที่ยวยุโรปและชาวต่างชาติให้ข้อมูลว่า ถ้าอ่านของเรื่องเล่าของประติมากรรม พอจะเข้าใจว่าตี่หมู่เหนียงเหนียงยังมีลักษณะของการสร้างสมดุลงานและหยาง แต่ถ้าดูจากลักษณะภายนอกอาจจะดูไม่ค่อยออกเท่าไร ส่วนประติมากรรมอื่น ๆ รู้สึกว่ายังไม่ค่อยออกลักษณะของการสร้างสมดุลงานและหยาง (ไขไก่ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2567) นักท่องเที่ยวยุโรปท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า เนื่องจากว่าตี่หมู่เหนียงเหนียงเป็นผู้หญิง ถ้าพูดถึงเรื่องให้กำเนิด ก็คิดว่าท่านมีความสัมพันธ์กับหยินหยาง เพราะการรวมกันของหยินและหยางถึงจะให้กำเนิดชีวิตใหม่ เพราะฉะนั้น ตี่หมู่เหนียงเหนียงได้สะท้อนคุณลักษณะของการสร้างสมดุลงานและหยาง (APPLE (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2567)

ความภักดีและความยุติธรรม เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนความภักดีและความยุติธรรมมีจำนวน 5 องค์ ได้แก่ เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง เหลลเจิ้นจื่อ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ มาจู่ และเจ้าแม่เตียนบ้อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปได้สะท้อนความภักดีและความยุติธรรมมีจำนวน 5 องค์ ได้แก่ เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง เหลลเจิ้นจื่อ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ มาจู่ และ เจ้าแม่เตียนบ้อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนความภักดีและความยุติธรรมมีจำนวน 4 องค์ ได้แก่ เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง เหลลเจิ้นจื่อ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ และ เจ้าแม่เตียนบ้อ

ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจำนวน 1 องค์ คือ เหลลเจิ้นจื่อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปได้สะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจำนวน 1 องค์ คือ เหลลเจิ้นจื่อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจำนวน 1 องค์ คือ เหลลเจิ้นจื่อ

การแสวงหาอิสรภาพ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนการแสวงหาอิสรภาพมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เหลลเจิ้นจื่อ และ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปได้สะท้อนการแสวงหาอิสรภาพมีจำนวน 1 องค์ คือ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนการแสวงหาอิสรภาพมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เหลลเจิ้นจื่อ และ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ

ความกตัญญู เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อน

ความกตัญญูมีจำนวน 1 องค์ คือ เหลลเจิ้นจื่อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปได้สะท้อนความกตัญญูมีจำนวน 1 องค์ คือ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนความกตัญญูมีจำนวน 1 องค์ คือ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ

ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนภูมิปัญญาและความกล้าหาญมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ และ มาจู่ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปได้สะท้อนภูมิปัญญาและความกล้าหาญมีจำนวน 2 องค์ ได้แก่ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ และ มาจู่ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนภูมิปัญญาและความกล้าหาญมีจำนวน 1 องค์ คือ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ

ความสามัคคี เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนความสามัคคีมีจำนวน 3 องค์ ได้แก่ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ เจ้าแม่จู่แซเหนียง และมาจู่ แต่นักท่องเที่ยวยุโรปและชาวต่างชาติคิดว่าไม่มีประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อที่สะท้อนความสามัคคีได้

ความรับผิดชอบ เป็นคุณธรรมที่วิเคราะห์จากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าที่ปรากฏได้สะท้อนความรับผิดชอบมีจำนวน 1 องค์ คือ เจ้าแม่จู่แซเหนียง แต่นักท่องเที่ยวยุโรปคิดว่าไม่มีประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อที่สะท้อนความรับผิดชอบได้ ส่วนคุณธรรมตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติได้สะท้อนความรับผิดชอบมีจำนวน 1 องค์ คือ เทพเจ้าหน้าจาช่าไต้จื่อ

ดังนั้น จากการวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมจากประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวยุโรปว่า จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวยุโรป คุณธรรมบางส่วนมีจำนวนของประติมากรรมได้ตรงกับการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ การสร้างสมดุลงานและหยาง ความภักดีและความยุติธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน และภูมิปัญญาและความกล้าหาญ และจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติ คุณธรรมบางส่วนมีจำนวนของประติมากรรมได้ตรงกับการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ การสร้างสมดุลงานและหยาง ความอ่อนน้อมถ่อมตน และการแสวงหาอิสรภาพ แต่คุณธรรมอื่น ๆ มีจำนวนของประติมากรรมไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยุโรปคิดว่าไม่มีประติมากรรมองค์ใดได้สะท้อนคุณธรรมของความสามัคคี และความรับผิดชอบ และนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติคิดว่าไม่มีประติมากรรมองค์ใดได้สะท้อนคุณธรรมของความสามัคคี เหตุผลที่เกิดความแตกต่าง คือ ระดับความเข้าใจของนักท่องเที่ยวยุโรปแต่ละคนไม่เหมือนกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ประเด็นแรกคือ การศึกษา ประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี โดยเน้นศึกษาทางด้านศิลปะของศาสนาเต๋า และตำนานเรื่องเล่าของประติมากรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามตำนานเรื่องเล่าของประติมากรรมคือ ประติมากรรมที่มาจากศาสนาเต๋าโดยตรง และประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋า ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ Changlong Lan ที่กล่าวไว้ว่า ประติมากรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี มีบางส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า (Changlong Lan, 2561) แต่ในผลงานของ Changlong Lan ไม่ได้แยกประเภทของประติมากรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ กล่าวถึงบางประติมากรรมมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋านั้น นอกจากนี้ ประติมากรรมที่มาจากคติความเชื่อท้องถิ่นที่ผสมผสานกับศาสนาเต๋า ตามที่ผู้วิจัยได้ไปลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อและได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประติมากรรมบางส่วนในศาลเจ้านี้ นอกจากได้สะท้อนหลักธรรมการสอนของศาสนาเต๋าจากตำนานเรื่องเล่าของประติมากรรมแล้ว ยังมีคติความเชื่อของศาสนาพุทธมหายาน คติความเชื่อของลัทธิขงจื้อ และความเชื่อมาจูนั่นถิ่น เป็นต้น ได้ผสมผสานกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ ชนิชา นุ่มพุ่ม ที่กล่าวไว้ว่า ประติมากรรมของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อมีรูปแบบความคิดที่ผสมผสานกัน ซึ่งแตกต่างจากศาลเจ้าอื่นในประเทศไทย อาจเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อของคนในแต่ละพื้นที่ที่ศาลตั้งอยู่ รวมทั้งบริบททางสังคมและเวลา (ชนิชา นุ่มพุ่ม, 2558) แต่ในผลงานของ ชนิชา นุ่มพุ่ม ไม่ได้ระบุว่ารูปแบบแนวคิดที่ผสมผสานกันมีรูปแบบแนวคิดใดบ้าง กล่าวถึงภาพรวมคร่าว ๆ เท่านั้น อนึ่ง จากการศึกษาประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ พบว่า ประติมากรรมในศาลเจ้านี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋า ซึ่งแตกต่างจากผลงานของ Long Gaoyun ที่กล่าวไว้ว่า การประดับตกแต่งด้วยประติมากรรมและภาพจิตรกรรมแบบศิลปกรรมจีน ตามความเชื่อในศาสนาเต๋า โดยรูปเคารพของศาลเจ้าแห่งนี้ทั้งหมดมาจากศาสนาเต๋า (Long Gaoyun, 2557) แต่เหตุผลที่ทำให้ผลการวิจัยมีความแตกต่าง ผู้วิจัยคิดว่าอาจจะเกี่ยวข้องกับบริบทการพัฒนาทางสังคม และคติความเชื่อของท้องถิ่นด้วย

ประเด็นที่สองคือ การวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเน้นวิเคราะห์จากทัศนคติของนักท่องเที่ยว และผู้วิจัยได้แบ่งแยกประเภทของคุณค่าทางจริยธรรมของประติมากรรมทางศาสนาเต๋า ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ พระชวนชัย สุทธิปัญญา (เพชรไพรรสดี) ที่กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายหลักของเล่าจื้อคือการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติมีชีวิตอย่างเรียบง่าย มีความอดทน

อ่อนน้อมถ่อมตน ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ (พระชวนชัย สุทธิปัญญา (เพชรไพรรสดี), 2559) แต่สิ่งที่ไม่เหมือนกัน คือ งานวิจัยนี้วิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋ามาจากประติมากรรม ซึ่งเป็นผลงานวิจัยแตกต่างจากผลงานของ พระชวนชัย สุทธิปัญญา (เพชรไพรรสดี) ส่วนคุณค่าทางจริยธรรมของประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋านี้ในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี สามารถแบ่งออกเป็น 9 ข้อ ได้แก่ ความเมตตา การสร้างสมดุลหยินและหยาง ความรักดีและความยุติธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน การแสวงหาอิสรภาพ ความกตัญญู ภูมิปัญญาและความกล้าหาญ ความสามัคคี และความรับผิดชอบ แต่จากการสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยว พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 8 ข้อ ขาดคุณลักษณะของความสามัคคี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาจากเอกสาร ดังนั้น เหตุผลที่เกิดความแตกต่างคือระดับความเข้าใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนไม่เหมือนกัน อาจเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ ระดับความสนใจ และระดับการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง คุณค่าทางจริยธรรมของศาสนาเต๋าที่ปรากฏในประติมากรรมในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว ครั้งนี้ ทำให้ทราบเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางจริยธรรมของประติมากรรมทางศาสนาในด้านต่าง ๆ ในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการศึกษาที่ต่อเนื่องรวมถึงเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องในประเด็นอื่นอีก ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ควรมีความเกี่ยวข้องกับการบรรยายเรื่องเล่าของประติมากรรมทางศาสนาเต๋านี้ในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี เพื่อทำให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์มีความรู้ประวัติประติมากรรมของศาสนาเต๋ามากขึ้นและเก็บข้อมูลได้ง่ายขึ้น
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป คือ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ คุณค่าทางสุนทรียภาพของศิลปะจีนในศาลเจ้าจีน จังหวัดชลบุรี ซึ่งศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อเป็นกรณีศึกษาที่ดีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะของจีน เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่จะประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ของศาลเจ้าจีน จังหวัดชลบุรีได้

เอกสารอ้างอิง

- ฉื่อไห่เปียนจีเหวยหยวนหุ่ย. (2532). ฉื่อไห่, จงจ้วน. เชียงไฮ้: สำนักพิมพ์ฉื่อซูเซียงไฮ้.
- ชนิชา นุ่มพุ่ม. (2558). คติความเชื่อ รูปแบบและการจัดวางประติมากรรมศาลเจ้า : ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาติรี แซ่บ้าง. (2543). **ศึกษาคัมภีร์เต๋าเต็กเก็ง**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2553). **108 สิ่งมิ่งมงคลจีน**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พระชวนชัย สุทธิบุญโญ. (2559). **วิเคราะห์แนวคิดทางจริยศาสตร์ของเหลาจื้อที่ปรากฏในวรรณกรรมของโกวเล้ง**. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Changlong Lan. (2561). ร่องรอยเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาและศาสนาเต๋าในศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**. 13(26): 145-157.

Long Gaoyun. (2557). **ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ: ความเชื่อรูปเคารพ และบทบาท**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป Design and Development of Readymade Miniature Waterfall Replicas

สัฎยา สึหะราช^{*1}, เบญจวรรณ อารักัษการุณ²

Sappaya Seeharat¹, Benjawan Arukaroon²

¹ สาขาวิชาการออกแบบเพื่อธุรกิจ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110

² สาขาคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียและธุรกิจไซเบอร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110

¹ Design for Business, College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110 Thailand

² Computer multimedia and cyber business, College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110 Thailand

*Corresponding author E-mail: sappayaseeharat@gmail.com

(Received: November 5 2024; Revised: January 10 2025; Accepted: January 15 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้บริโภคที่พักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุด ในการเพิ่มพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติเพื่อช่วยผ่อนคลายและลดความตึงเครียดจากการทำงานที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มคนอายุ 28-42 ปี และมีที่อยู่อาศัยเป็นคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุด ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ด้วยการแบ่งตามเกณฑ์ เช่น เพศ อายุ อาชีพ และประเภทคอนโดมิเนียมที่อาศัย จำนวน 4 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นการเก็บแบบสอบถามสำรวจการตลาดสอบถามความคิดเห็นของคนทั่วไป และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยการเก็บแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์เป็นหลักและส่งแบบสอบถามให้กับผู้บริโภคที่ยินดีร่วมตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างและการใช้เครื่องมือ Google เทนด์ ในการวิเคราะห์ความนิยมของคำค้นหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสวยงามและฟังก์ชันการใช้งานของผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูปมีลักษณะที่ตอบโจทย์ตามแนวโน้มการตกแต่งบ้านที่เป็นที่นิยม เช่น การตกแต่งรูปแบบมินิมอล (Minimal) และรูปแบบโมเดิร์น (Modern) ที่ผู้บริโภคโดยเฉพาะจากกลุ่มผู้หญิง อายุ 28-32 ปี มีรายได้ 15,001 - 30,000 บาท และทำงานประจำในออฟฟิศ ได้แสดงความสนใจและมีระดับความพึงพอใจสูงต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งให้เห็นถึงโอกาสในการขยายตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยพบว่า ควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และให้ความสำคัญกับการใช้งานทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงการนำหลักการออกแบบที่ยั่งยืนมาใช้ เช่น การเลือกใช้วัสดุที่มีอายุการใช้งานนานขึ้นและออกแบบให้มีความสวยงามสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดผู้บริโภคในอนาคต

คำสำคัญ : น้ำตกจำลอง; การตกแต่งบ้าน; ความต้องการผู้บริโภค; การออกแบบผลิตภัณฑ์; สไตล์มินิมอล

Abstract

This research aimed to design and develop readymade miniature waterfall replicas that align with the behaviors of consumers residing in condominiums or apartments in Bangkok, with the objective to enhance natural spaces within their homes to promote relaxation and alleviate work-from-home stress. The target group comprised 400 individuals aged 28-42 years, residing in condominiums or apartments in Bangkok, selected through simple random sampling and in-depth interviews were conducted with a group of 4 participants chosen using stratified random sampling based on criteria such as gender, age, occupation, and type of condominium. The research tools included marketing survey questionnaires to gather general opinions and consumer satisfaction surveys collected mainly online and distributed to voluntary respondents, in-depth interviews, and Google Trends analysis to assess the popularity of relevant search terms. Data analysis involved percentages, means, standard deviations, and qualitative methods, including content analysis and descriptive analysis. The findings revealed that consumers prioritized both aesthetics and functionality of the products. The readymade miniature waterfalls align with popular home decor trends such as minimal and modern styles. Consumers, particularly women aged 28-32 years with an income of 15,001 - 30,000 baht and working in office settings, expressed significant interest and high satisfaction levels with the product, indicating the potential market expansion. Recommendations for future development included diversifying product designs, emphasizing resource efficiency, and incorporating sustainable design principles such as selecting durable materials and ensuring aesthetic harmony with the environment to attract future consumers.

Keywords : Miniature Waterfall; Home Decoration; Consumer Demand; Product Design; Minimal Style

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการทำงานของผู้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานที่บ้าน (Work From Home) ซึ่งกลายเป็นความจำเป็นในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (ราชกิจจานุเบกษา, 2564) ผู้คนจำนวนมากจึงปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองเข้าสู่การทำงานจากที่บ้านแทน โดยพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนไปจากวิถีเดิม ๆ ที่เคยเป็นมาเช่นนี้ ได้กลายมาเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดชีวิตวิถีใหม่ หรือที่เรียกว่า “นิวนอร์มัล” (New Normal) มีความหมายว่า ความปรกติใหม่, ฐานวิถีชีวิตใหม่ (ราชบัณฑิตยสภา, 2563) การใช้เวลาอยู่บ้านมากขึ้นนี้ส่งผลให้หลายคนเกิดภาวะเครียดจากการปรับตัว ขาดสมาธิ วิตกกังวล และรู้สึกโดดเดี่ยว ด้วยเหตุนี้ หลายคนจึงหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศภายในที่พักอาศัยให้น่าอยู่ เพื่อสอดคล้องกับการทำงานและการใช้ชีวิตที่บ้านมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างพื้นที่สีเขียว การจัดสวน และการตกแต่งบ้าน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2565) ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของผู้บริโภคที่หันมาสนใจการตกแต่งบ้านมากขึ้น เห็นได้จากการเติบโตของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน เช่น อีเกีย NocNoc.com (มาร์เก็ตเธียร์, 2563) และ Index Livingmall โดยสินค้ากลุ่มของใช้ภายในบ้านและของตกแต่งบ้านเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว สะท้อนจากยอดขายสินค้ากลุ่มของใช้ในบ้าน และของตกแต่งบ้าน ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (มีนาคม-พฤษภาคม 2563) มีอัตราการเติบโตแบบก้าวกระโดด (อินเด็กซ์ ลิฟวิงมอลล์, 2563)

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่พักอาศัยในคอนโดมิเนียม ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน มักมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ (พรวานภา โภเมนธรรมโสภณ, 2565; มาร์เก็ตเธียร์, 2565) ส่งผลให้การจัดสวนหรือตกแต่งบ้านด้วยน้ำตก ซึ่งเป็นที่นิยมตามหลักฮวงจุ้ยเป็นไปได้ยาก เนื่องจากน้ำตกจำลองที่เลียนแบบตามธรรมชาติมักมีขนาดใหญ่ ต้องใช้พื้นที่และการดูแลรักษาค่อนข้างมาก โดยหลักฮวงจุ้ยนั้นมีความเชื่อกันว่าน้ำตก หรือ “น้ำที่เคลื่อนไหว” เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง โชคลาภ และพลังงานที่ดี การมีน้ำตกภายในบ้านจึงช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ลดความเครียด และสร้างความสะดวกให้กับพลังงานภายในบ้าน ซึ่งฮวง แปลว่า ลม จุ้ย แปลว่า น้ำ เป็นความสัมพันธ์อันแยกย่อยระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เชื่อว่าน้ำของเหลวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง ชีวิตมนุษย์จะมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า และความอุดมสมบูรณ์ ต้องไม่ประกอบกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นการฝืนหรือขวางทางการไหลเวียนของลมและน้ำ คือ ต้องทำตัวให้ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ (ประพัฒน์พงษ์ วัชรโสภณ, 2561) ปัจจุบันน้ำตกจำลองทั่วไปมีขนาดใหญ่ และต้องใช้พื้นที่ในการติดตั้งไม่เหมาะกับพื้นที่จำกัดในคอนโดมิเนียมที่คนวัยทำงานส่วนใหญ่อาศัยอยู่

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่า ความต้องการของตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมฮวงจุ้ยอย่างน้ำตกจำลองยังคงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้บริโภคที่มีไลฟ์สไตล์คนเมืองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จำกัด เนื่องจากตลาดยังขาดน้ำพุฮวงจุ้ยขนาดเล็กที่มีความสวยงาม ทันสมัย ตอบโจทย์การตกแต่งบ้านในปัจจุบัน (คงภพ รุจิราธาดาภูกุล, 2562) และกลุ่มผู้บริโภคเพศหญิง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ให้สาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์และบริการด้านความเชื่อผ่านช่องทางออนไลน์ว่า การซื้อผลิตภัณฑ์และบริการด้านความเชื่อช่วยให้ผู้บริโภคมีความสบายใจและจะทดลองซื้อถ้าครอบครัวหรือคนรอบข้างใช้ผลิตภัณฑ์ (อรุณศักดิ์ ผัดวง, 2567) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้คนส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจในการจัดสวนระเบียง คอนโดและสวนในพื้นที่ขนาดเล็ก ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจนี้มีความน่าสนใจและมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียม (อัศรภา พรหมมณี, 2559) ดังนั้นการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป จึงควรคำนึงถึงขนาดและน้ำหนัก เพื่อให้สะดวกต่อการติดตั้งและใช้งานในพื้นที่จำกัด เช่น ระเบียง ห้องนั่งเล่น หรือสวนขนาดเล็ก นอกจากนี้เพื่อส่งเสริมการขายในระบบอีคอมเมิร์ซและเข้าถึงความต้องการของตลาด ควรมีการกำหนดราคาที่เหมาะสม ไม่สูงจนเกินไป และมีรูปแบบที่หลากหลายให้เลือก เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างตรงจุด ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขยายตลาดและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

จากปัญหาข้างต้นที่กล่าวมา เห็นได้ว่าปัจจุบันผู้คนนิยมอาศัยในคอนโดมิเนียมมากขึ้น ซึ่งมักมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ ทำให้การจัดสวนหรือตกแต่งบ้านด้วยน้ำตกจำลองตามหลักฮวงจุ้ยเป็นไปได้ยาก และปัญหาของการขาดพื้นที่สีเขียว หรือองค์ประกอบทางธรรมชาติ อาจส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ทำให้เกิดความเครียด วิตกกังวล และส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพในการทำงานได้ น้ำตกจำลองไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสวยงาม แต่ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ลดความเครียด และเสริมสร้างพลังบวกตามหลักฮวงจุ้ย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่อาศัยในคอนโดมิเนียม โดยคำนึงถึงขนาด ความสะดวกในการติดตั้ง การดูแลรักษา และความสวยงาม เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต และสร้างความผ่อนคลายให้กับผู้บริโภค คาดว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค รวมถึงเป็นต้นแบบให้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างตรงจุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูปให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้บริโภคที่พักอาศัยอยู่ในอาคารชุด หรือคอนโดมิเนียม
2. เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการที่ต้องการจะพัฒนาต่อไปได้

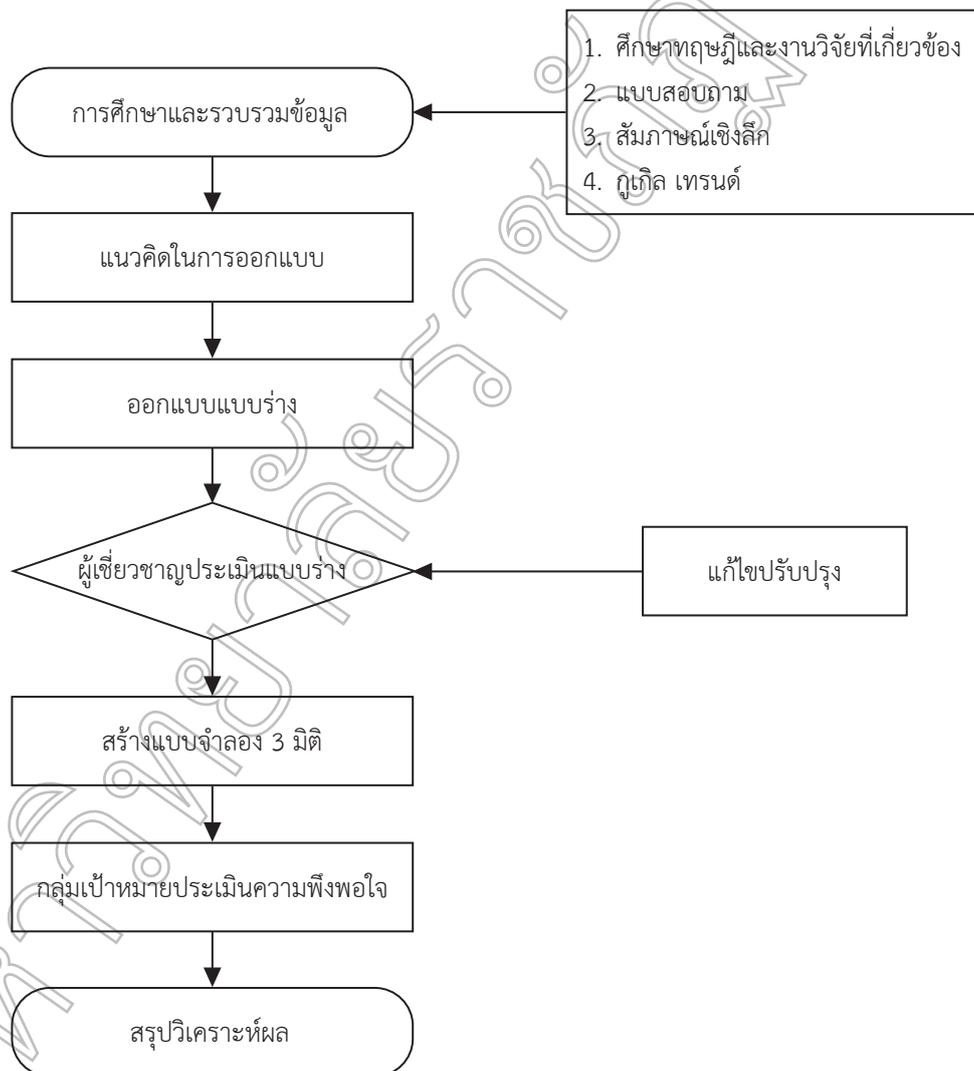
กรอบแนวคิดในการวิจัย

สุวิทย์ วิทยาจักร์ (2560) ระบุว่าผู้บริโภคต้องการน้ำตกจำลองที่ให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติมากที่สุด การออกแบบควรคำนึงถึงน้ำหนักที่เบาเพื่อให้สามารถนำไปตกแต่งได้ทุกที่ตามความต้องการ และศศิกายงน์ นารถโคษา (2565) กล่าวถึงแนวคิดไบโอฟิลเลีย ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นการนำธรรมชาติมาใช้ในการตกแต่ง รวมถึงการออกแบบที่คำนึงถึงสุขภาพ

และคุณภาพชีวิตที่ดี (Well-being) ผลิตภัณฑ์ควรออกแบบให้ใช้งานง่าย ปลอดภัย และสวยงาม

กระบวนการวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

- 1) ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามสำรวจการตลาด 400 คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค ควบคู่กับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง 4 ท่าน และการวิเคราะห์แนวโน้มการค้นหา 키워ด์เกี่ยวกับการแต่งบ้านผ่าน Google เทรนด์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและแม่นยำยิ่งขึ้น และ 2) ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เริ่มจากการออกแบบแบบร่าง 2 มิติ จำนวน 6 แบบ จากนั้นนำแบบร่างที่ได้ไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อคัดเลือกแบบร่างที่ดีที่สุด จำนวน 3 แบบสำหรับนำไปสร้างแบบจำลอง 3 มิติ และเก็บแบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนผังการพัฒนาต้นแบบน้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มคนอายุ 28-42 ปี ที่อาศัยอยู่ในอาคารชุดหรือคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม ปี 2566 จำนวนประชากรที่มีอายุอยู่ในช่วง 28-42 ปี มีอยู่ทั้งสิ้น 1,195,354 ราย (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565) ด้วยสูตร Taro Yamane ได้จำนวน 400 ตัวอย่าง

การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเก็บแบบสอบถาม จำนวน 400 คน

2. สํารวจความคิดเห็นโดยการสัมภาษณ์และสังเกตจากกลุ่มตัวอย่างวัยทำงาน ที่อาศัยคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุด ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ท่าน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นด้วยการแบ่งตามเกณฑ์ เช่น เพศ อายุ อาชีพ และประเภทคอนโดมิเนียมที่อาศัย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ

3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลความนิยมทางอินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลความนิยมของคีย์เวิร์ด (Keywords) ได้แก่ คำว่า แต่งบ้านสไตล์ แต่งคอนโดสไตล์ และแต่งห้องสไตล์ ตลอดปี พ.ศ. 2566 เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจเทรนด์สไตล์การตกแต่งที่อยู่อาศัยในช่วงที่ผ่านมา โดยสืบค้นจากเครื่องมือ Google เทรนด์

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร บทความ และเครื่องมือวิจัยต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสืบค้นความนิยมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดแนวคิดในการออกแบบเพื่อนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

5. ทำการออกแบบแบบร่างผลิตภัณฑ์ 2 มิติ ตามแนวความคิดที่ได้จากการวิเคราะห์ จำนวน 6 รูปแบบ

6. ประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์ 2 มิติ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านกรออกแบบทางสถาปัตยกรรม 3 ท่าน เพื่อเลือกแบบในการนำไปสร้างแบบจำลอง 3 มิติ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. ทดสอบความพึงพอใจกับผู้บริโภค โดยนำแบบจำลอง 3 มิติที่ได้ ไปประเมินความพึงพอใจโดยผู้บริโภค จำนวน 400 คน ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ ได้แก่ ด้านความสวยงามน่าใช้ ด้านแนวความคิด ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน ด้านการผลิต ด้านวัสดุ ด้านขนาดและความสามารถในการขนส่ง และด้านโอกาสทางการตลาด

8. สรุปวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสืบค้น และเอกสารต่าง ๆ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการออกแบบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ เช่น ค่าสถิติจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้เครื่องมือวิจัย 5 ชนิด ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามสำรวจการตลาด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นต่อน้ําทกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป โดยเก็บข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์จากคนทั่วไป จำนวน 400 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 ท่าน โดยสอบถามใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ําทกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูปในปัจจุบัน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ 3) ประโยชน์ที่คาดหวัง 4) สิ่งที่ยากให้พัฒนา 5) ข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้าง Customer Persona ของกลุ่มตัวอย่างที่สนใจน้ําทกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป

3. Google เทรนด์ ใช้ตรวจสอบความนิยมของคำค้นหาเกี่ยวกับการแต่งบ้าน เช่น “แต่งบ้านสไตล์” “แต่งคอนโดสไตล์” และ “แต่งห้องสไตล์” ในปี 2566 เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มความนิยมในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

4. แบบสอบถามการประเมินผลการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ใช้ในการประเมินแบบร่าง 2 มิติ จำนวน 6 แบบ โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ การประเมินแบบร่าง และข้อเสนอแนะ ใช้แบบประเมินค่า 5 ระดับ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ 400 คน โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค การประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ และข้อเสนอแนะ ใช้แบบประเมินค่า 5 ระดับ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แบ่งเป็นเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคทั่วไป และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องในคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทำความเข้าใจความคิดเห็น และความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับน้ําทกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งข้อมูล ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความ นิตยสาร บทความทางอินเทอร์เน็ต งานวิจัยต่าง ๆ ฐานข้อมูลออนไลน์ และสถิติ

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำตกจำลอง พฤติกรรมผู้บริโภค แนวโน้ม การตกแต่งบ้าน การออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการค้นคว้า รวบรวม และศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลอง โดยใช้แบบสอบถามสำรวจการตลาด

จากแบบสอบถามสำรวจการตลาด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป ออกแบบคำถามครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความรู้จัก ประสบการณ์การซื้อ สไตล์ที่ชอบ เหตุผลในการเลือกซื้อ วัสดุ ราคา และบริการหลังการขาย เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในตลาด ซึ่งผลการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูปจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-34 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน ไม่ค่อยคุ้นเคยกับน้ำตกจำลอง และไม่เคยซื้อมาก่อน สไตล์การออกแบบที่ชื่นชอบคือ สไตล์มินิมอล โดยมีแนวคิดจากธรรมชาติ เหตุผลหลักในการซื้อคือเพื่อการผ่อนคลายและใช้ตกแต่งบ้าน วัสดุที่ชอบคือ คริสตัลหรือหิน

คาดหวังบริการหลังการขายแบบมีการรับประกัน และช่วงราคาที่ยินดีจ่ายคือ 1,000 - 2,000 บาท

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 ท่าน และนำมาสร้าง Customer Persona ของกลุ่มตัวอย่าง

การสัมภาษณ์มุ่งเน้นเจาะลึกความคิดเห็น และความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับน้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ตัวตนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ (Customer Persona) โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 4 ท่าน ที่อาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องการน้ำตกจำลองที่ทำให้ความรู้สึกเย็นสบาย ผ่อนคลาย มีดีไซน์แบบโมเดิร์นและมีมินิมอล ขนาดเล็กเคลื่อนย้ายสะดวก วัสดุที่ต้องการคือ หินหรือแก้วใส และมีหน้าที่การใช้งานที่หลากหลาย เช่น เชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องโชคลาภ สัมมงคล โดยมีการวิเคราะห์ตัวตนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ (Customer Persona)

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสำรวจการตลาดและการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาสร้างตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน พฤติกรรม ความสนใจ ความต้องการ ปัญหา และไลฟ์สไตล์ ได้ดังนี้

Customer Persona

เจนนี่
ผู้หญิงเก่ง มีเป้าหมายชัดเจน ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

Background

Occupation: พนักงานบริษัทที่ทำงานแบบ Hybrid Working
Income: >50K
Status: โสด
Location: ทำงานและมีคอนโดใน กทม.
Education: จบปริญญาตรี และปริญญาโทในไทย

Interests

ชอบแต่งห้อง ชอบบททำงานอยู่ทีละคนโต ชอบท่องเที่ยวสายธรรมชาติ ชอบซื้อของดีไซน์เรียบหรู เก๋ น่ารัก ชอบไปนั่งคาเฟ่

Goals/Motivations

ต้องการมี Work-Life Balance อยากมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีเวลาได้พักผ่อนท่องเที่ยวเสริมประสบการณ์ และทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพ

Pain Points

อยากผ่อนคลายและพักผ่อน
อยากแต่งห้องแต่มีพื้นที่อยู่อาศัยที่จำกัด
อยากได้น้ำตกจำลองที่ทันสมัยและการใช้งานที่แตกต่างไปจากเดิม
อยากได้ประสิทธิภาพสูง

Lifestyle

ตื่นเช้าตื่นกาแฟ และออกกำลังกายในห้อง ทำงานในบริษัทข้ามชาติ ทำงานแบบ Remote Work ส่วนใหญ่จะทำงานอยู่ห้องเป็นหลัก เวลาว่างชอบตกแต่งและดูแนวคิดการแต่งห้องจากเว็บไซต์ Pinterest ช่างเย็บชอบออกไปทานอาหารข้างนอก สังสรรค์กับเพื่อนในร้านที่สวย บรรยากาศดี ติดตามข่าวสารและตามกับกระแสอยู่ตลอด มีความเชื่อเรื่องดวงบ้างเล็กน้อยแต่ไม่มาก แต่งตัวเรียบง่าย น้อยแต่เก๋ ดูโก้หรู

Journey Behaviour

Aware: ตามข่าวสารและเทคโนโลยี ชอบหาแรงบันดาลใจจาก Pinterest และสื่อโซเชียลมีเดียที่กดติดตามไว้บ่อยๆ
Consider: ค้นหาข้อมูลบน Google หรือแอปพลิเคชันชื่อของ แล้วอ่านรีวิว และคอนเทนต์
Decide: ข้อมูลสินค้าครบถ้วน ความสวยงาม คู่มาที่กับราคา

Needs & Expectations

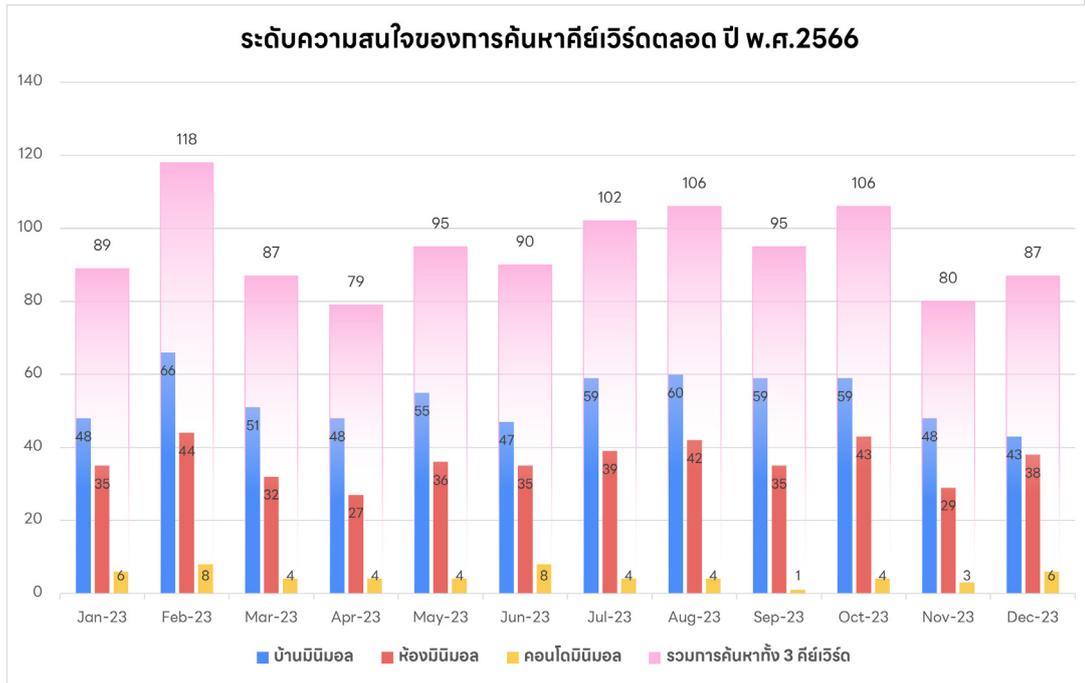
อยากได้ของตกแต่งที่สวยงามและใช้งานได้มากกว่า 1 อย่าง แตกต่างจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน สามารถมอบเป็นของขวัญได้ ดูมีคุณค่า ขนาดเหมาะสมกับพื้นที่ที่มีอยู่จำกัด สามารถใช้ประยุกต์ตกแต่งได้ทุกที่

Technology and Social Media

Everyday: E-mail, Google, Instagram
Often: LINE, TikTok, Pinterest
Sometime: Facebook, YouTube

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์ตัวตนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มนำการค้นหาคีย์เวิร์ด (Keywords) ในปี 2566

ภาพที่ 3 ระดับความสนใจของการค้นหาคีย์เวิร์ดตลอดปี พ.ศ. 2566

จากการศึกษาค้นคว้าผ่าน Google เทรนด์ ตลอดทั้ง พ.ศ. 2566 คนไทยในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีการค้นหาคีย์เวิร์ด (Keywords) คำว่าแต่งบ้านสไตล์ แต่งห้องสไตล์ และแต่ง คอนโดมิเนียมสไตล์ อยู่ตลอด โดยทั้ง 3 คีย์เวิร์ดมีคำค้นหาที่เกี่ยวข้อง คือ มินิมอลเหมือนกัน เมื่อลองค้นหาเปรียบเทียบคำว่า บ้านมินิมอล ห้องมินิมอล และคอนโดมิเนียมมินิมอล พบว่า คำว่า บ้านมินิมอล ห้องมินิมอลและคอนโดมิเนียมมินิมอล มีการค้นหา มากที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์ เฉลี่ย 66 44 และ 8 ตามลำดับ สอดคล้องกับช่วงต้นปีที่มีรายงานของเจาะเทรนด์โลก 2023 : CO-TOPIA โดย TCDC ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ เทรนด์ การออกแบบที่อยู่อาศัยในปี นี้ เน้นให้ความสำคัญกับการออกแบบ ที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยได้ใกล้ชิดธรรมชาติ เป็นการออกแบบเพื่อตอบโจทย์

ด้านคุณภาพของอากาศที่ดี ยกกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน ให้สามารถใช้ชีวิตอย่างผ่อนคลาย ปลอดภัยในบ้านที่ตอบโจทย์กับไลฟ์สไตล์ ซึ่งสไตล์มินิมอลนั้นคือ สไตล์การตกแต่งที่เรียบง่าย เน้นความสมดุลและความผ่อนคลายในการตกแต่ง ใช้เฟอร์นิเจอร์ ที่ตอบสนองการใช้งานได้อย่างครบถ้วน

ตอนที่ 4 การออกแบบแบบร่าง (Sketch Design)

4.1 แนวคิดในการออกแบบ ในกระบวนการออกแบบ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการออกแบบร่าง 2 มิติ ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด 3M ประกอบด้วย M ตัวแรก คือ “Minimal” ที่สื่อถึงการดีไซน์ ที่เรียบง่าย โดดเด่น M ตัวต่อมา คือ “Mental health” สื่อถึงการส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจ รู้สึกผ่อนคลาย และ M ตัวสุดท้าย คือ “More” สื่อถึงประโยชน์การใช้งานที่เป็นได้มากกว่าการตกแต่ง

CONCEPT : 3M

Minimal

Mental health

More

ภาพที่ 4 แนวคิดการออกแบบ

4.2 การออกแบบและพัฒนาแบบ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบแบบร่าง 2 มิติ ทั้งหมด 6 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 การออกแบบแบบร่าง 2 มิติ

ผลิตภัณฑ์	วัสดุ	รายละเอียด
แบบร่างรูปแบบที่ 1 	แก้ว	<p>Minimal: จำลองจากภูเขาสูง ลดทอนรูปทรงไม่ให้ซับซ้อน</p> <p>Mental health: ด้านในเป็นน้ำพุร้อน สีและวัสดุเป็นแก้วทำให้รู้สึกเย็น ผ่อนคลาย</p> <p>More: ฐานด้านล่างสามารถใส่สิ่งของ สามารถแยกชิ้นส่วนออกได้ 4 ชิ้น ประกอบด้วย 3 ชิ้น จากฐานล่างออกแบบให้สามารถเป็นที่ใส่สิ่งของได้ เช่น ปากกา เหมาะกับการนำไปวางบนโต๊ะทำงาน ส่วนชิ้นด้านบนสุดสามารถนำไปเป็นที่วางทับกระดาษได้</p>
แบบร่างรูปแบบที่ 2 	คริสตัล และไม้	<p>Minimal: เลียนแบบรูปทรงของคริสตัลตามธรรมชาติ ฐานเป็นเนื้อไม้ และเลือกใช้โทนสีเอิร์ธโทนแบบสไตล์มินิมอล</p> <p>Mental health: สร้างบรรยากาศความเป็นธรรมชาติ ช่วยให้ผู้ใช้ ผ่อนคลาย สดชื่น ลดความกังวลระหว่างทำงานและพักผ่อน</p> <p>More: เป็นโคมไฟให้แสงสว่าง สวยงาม เหมาะกับการตกแต่งในห้องนอน ห้องทำงาน</p>
แบบร่างรูปแบบที่ 3 	เซรามิก	<p>Minimal: จำลองรูปทรงภูเขา โดยการลดทอนเป็นรูปทรงที่ดูเรียบง่าย วางเรียงซ้อนกันสลับความสูงให้คล้ายภูเขา</p> <p>Mental health: ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายด้วยเสียงของน้ำ และกลิ่นน้ำหอมกับไอน้ำที่พ่นออกมา</p> <p>More: เครื่องฟอโรนาแบบ Ultrasonic ทำงานโดยใช้คลื่นความถี่สูง เติมน้ำและน้ำมันหอมระเหยลงในอ่างด้านล่าง แล้วเปิดเครื่องน้ำมันหอมระเหยจะแตกตัวเป็นละอองฝอย กระจายกลิ่นหอม</p>
แบบร่างรูปแบบที่ 4 	เซรามิก	<p>Minimal: จำลองมาจากแผ่นหินซ้อนกันเหมือนภูเขา โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเพื่อให้ดูมินิมอล เข้าถึงง่ายและเรียงสลับความสูงซ้อนกัน</p> <p>Mental health: ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในห้อง สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเพิ่มความสดชื่น</p> <p>More: ฐานวางสามารถใช้วางสิ่งของ ปลูกต้นไม้หรือเป็นแจกันใส่ดอกไม้ได้</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	วัสดุ	รายละเอียด
<p>แบบร่างรูปแบบที่ 5</p>	เซรามิก และแก้ว	<p>Minimal: นำตัวเลข 8 มาออกแบบเป็นตัวน้ำตก ใช้หลักความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขที่มีความหมายมงคลมาเป็นแนวคิด</p> <p>Mental health: เป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อจิตใจส่วนบุคคล ส่วนตัวน้ำตกสามารถช่วยผ่อนคลายและสร้างบรรยากาศสดชื่นภายในห้อง</p> <p>More: ฐานก้อนเมฆออกแบบให้สามารถวางของ ด้านล่างออกแบบให้เป็นอ่างที่สามารถเลี้ยงปลา ปลุกต้นไม้</p>
<p>แบบร่างรูปแบบที่ 6</p>	แก้วและคริสตัล	<p>Minimal: จำลองรูปทรงของภูเขา โดยการลดทอนด้วยการใช้รูปทรงสามเหลี่ยมและเหลี่ยมแบบมาจากหินคริสตัล</p> <p>Mental health: ช่วยสร้างบรรยากาศให้รู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย</p> <p>More: ฐานตรงกลางออกแบบให้สามารถวางสิ่งของ ด้านในเป็นโคมไฟที่สามารถปรับแสงสว่างได้ มีลำโพงเสียงน้ำไหลตามธรรมชาติ</p>

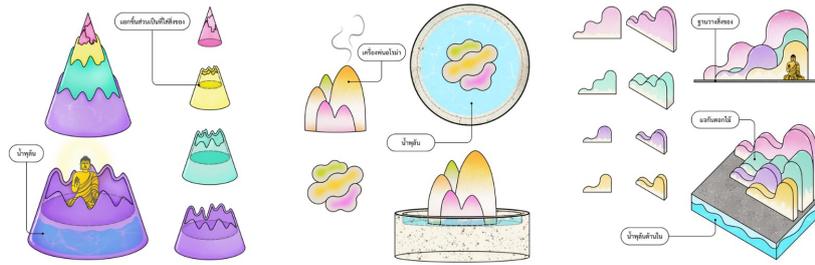
ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแบบจำลอง 3 มิติ

การสร้างคำถามในการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีความแตกต่างกัน เนื่องจากวัตถุประสงค์ และกลุ่มตัวอย่างของเครื่องมือทั้งสองชนิดไม่เหมือนกัน ซึ่งแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการประเมินผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้นการประเมินความเหมาะสม

ของแบบร่างในด้านต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกแบบร่างที่ดีที่สุด สำหรับนำไปพัฒนาต่อ แตกต่างจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคทั่วไป ที่อาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียม ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้จริง โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจความคิดเห็น ความต้องการ และความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับน้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 2 ผลการประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

คุณลักษณะที่ประเมิน	แบบร่างที่ 1		แบบร่างที่ 2		แบบร่างที่ 3		แบบร่างที่ 4		แบบร่างที่ 5		แบบร่างที่ 6	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ด้านความสวยงามน่าใช้	4.33	0.58	3.00	1.00	4.33	0.58	4.00	0.00	4.00	1.00	3.33	1.53
2. ด้านแนวความคิด	4.00	1.00	3.33	0.58	4.33	0.58	4.00	0.00	4.00	0.00	3.67	0.58
3. ด้านหน้าที่ใช้สอย	3.67	0.58	4.00	1.00	4.00	0.00	4.00	0.00	3.67	0.58	3.67	0.58
4. ด้านความสะดวกสบาย	4.00	0.00	3.67	0.58	4.00	0.00	3.33	0.58	4.00	0.00	3.67	0.58
5. ด้านการผลิต	4.00	0.00	2.67	0.58	3.67	0.58	3.67	0.58	3.67	0.58	3.33	0.58
6. ด้านวัสดุ	4.00	0.00	4.00	0.00	3.67	0.58	3.67	0.58	3.33	0.58	4.00	0.00
7. ด้านขนาดเหมาะในการขนส่ง	3.33	0.58	4.00	0.00	4.00	0.00	3.67	0.58	3.67	0.58	3.67	0.58
8. ด้านโอกาสทางการตลาด	3.33	0.58	3.33	0.58	4.00	0.00	4.00	0.00	3.67	0.58	3.67	0.58
รวม	3.83	0.42	3.50	0.54	4.00	0.29	3.79	0.29	3.75	0.49	3.63	0.63

ภาพที่ 5 แบบร่างที่ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือก

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นว่า แบบที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปพัฒนาต่อมากที่สุดคือ แบบที่ 3 รองลงมา เป็นแบบที่ 1 และแบบที่ 4 ตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแต่ละแบบมีความสวยงาม มีแนวคิดที่สื่อความหมาย ขนาดไม่ใหญ่เกินไปสำหรับของตกแต่งในคอนโดมิเนียม สามารถผลิตได้จริง โดยแนะนำให้ผสมผสานวัสดุที่เพิ่มความเป็นสไตล์โมเดิร์น (Modern) เข้าไปด้วยเพื่อช่วยเพิ่มความสวยงามน่าสนใจของ

องค์ประกอบ อาจจะต้องคำนึงถึงการใช้งานหากจะนำไปใช้งาน ร่วมกับการจัดห้องพระ เพราะคนไทยไม่นิยมเอาสิ่งของอื่น ๆ วางเหนือพระพุทธรูป

ตอนที่ 6 ออกแบบจำลอง 3 มิติ ผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลอง ขนาดเล็กสำเร็จรูป

การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ได้สรุปและพัฒนาแบบตามข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

Dimensions:
H 30cm x W 20cm

Materials:
Glass

Colors:

ภาพที่ 6 แบบจำลองผลิตภัณฑ์ 3 มิติ รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 1 ได้แรงบันดาลใจจากยอดเขาสูงชันและถ้าวัสดุทำจากแก้ว สีพาสเทล หน้าที่การใช้สอยที่เพิ่มเติมคือ ส่วนบนสามารถแยกชิ้นส่วนเป็นที่เก็บของได้ ช่วยให้ผู้ใช้รู้สึกผ่อนคลาย

สดชื่น และมีสมาธิ ขนาด 20 x 20 x 30 ซม. การใช้งานง่ายเป็นระบบไร้สาย ออกแบบให้สามารถใช้งานได้ด้วยสายชาร์จ USB

Dimensions:
H 22cm x W 18cm

Materials:
Ceramic

Colors:

ภาพที่ 7 แบบจำลองผลิตภัณฑ์ 3 มิติ รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 2 ได้แรงบันดาลใจจากภูผาที่มีหมอกปกคลุม วัสดุเป็นเซรามิก สีพาสเทล หน้าที่ใช้สอยที่เพิ่มเติมเป็นเครื่องพ่น อโรมา ช่วยให้ผู้ใช้รู้สึกผ่อนคลาย สดชื่น และมีสมาธิ ขนาด 18 x

18 x 22 ซม. เหมาะสำหรับวางบนโต๊ะทำงาน ใช้งานง่ายเป็นระบบ ไร้สาย ออกแบบให้สามารถใช้งานได้ด้วยสายชาร์จ USB

Dimensions:H 25cm x W 27cm
x D 27cm**Materials:**

Ceramic & Glass

Colors:

ภาพที่ 8 แบบจำลองผลิตภัณฑ์ 3 มิติ รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 3 ได้แรงบันดาลใจจากรูปร่างเรขาคณิตและ แนวภูเขา วัสดุเป็นเซรามิก สีพาสเทล หน้าที่การใช้สอยที่เพิ่มเติม คือ ใช้เป็นที่วางสิ่งของและแจกันดอกไม้ ช่วยให้ผู้ใช้รู้สึกผ่อนคลาย สดชื่น และมีอากาศที่ดีขึ้น ขนาด 27 x 27 x 25 ซม. ใช้งานง่ายเป็น ระบบไร้สาย ออกแบบให้สามารถใช้งานได้ด้วยสายชาร์จ USB

ตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์

การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค 400 คน โดยแบ่งกลุ่มตามเพศ อายุ รายได้ และรูปแบบการทำงาน พบว่า โดยรวมแล้วผู้บริโภคมุ่งความพึงพอใจต่อทั้ง 3 รูปแบบในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบที่ 3 ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86 รองลงมาคือ รูปแบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 84 และรูปแบบที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 83

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า รูปแบบที่ 1 ด้านความ สบายงามน่าใช้ ด้านขนาดและความสามารถในการขนส่ง ได้รับความ พึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านแนวความคิด ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความ สะดวกสบายในการใช้งาน ด้านการผลิต ด้านวัสดุ และ ด้านโอกาสทางการตลาด ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก รูปแบบ ที่ 2 ด้านความสวยงามน่าใช้ ด้านแนวความคิด ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความ สะดวกสบายในการใช้งาน ด้านการผลิต ด้านวัสดุ ด้านขนาดและความสามารถในการขนส่ง และด้านโอกาสทางการตลาด ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รูปแบบที่ 3 ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านการผลิต ด้านวัสดุ และด้านโอกาสทางการตลาด ได้รับความ พึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านความสวยงามน่าใช้ ด้านแนวความคิด ด้านความ สะดวกสบายในการใช้งาน และด้านขนาดและความ สามารถในการขนส่ง ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก จะเห็นได้ว่า รูปแบบที่ 3 ได้รับความพึงพอใจสูงสุดในด้านหน้าที่ใช้สอย การผลิต

วัสดุ และโอกาสทางการตลาด ขณะที่รูปแบบที่ 1 โดดเด่น ในด้านความสวยงามน่าใช้ ขนาดและความสามารถในการขนส่ง และ รูปแบบที่ 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับพึงพอใจเหมือนกัน

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ทั้งสองเพศมีความพึงพอใจ ต่อรูปแบบที่ 3 มากที่สุด

เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า ทุกช่วงอายุมีความพึงพอใจ ต่อรูปแบบที่ 3 มากที่สุด

เมื่อพิจารณาตามรายได้ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีความพึงพอใจต่อรูปแบบที่ 1 มากที่สุด ในขณะที่ กลุ่มที่มีรายได้ 15,001 - 30,000 บาท มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ ที่ 2 มากที่สุด และกลุ่มที่มีรายได้ 30,001 - 50,000 บาท มีความ พึงพอใจต่อรูปแบบที่ 3 มากที่สุด

เมื่อพิจารณาตามรูปแบบการทำงาน พบว่า กลุ่มที่ทำงาน ในออฟฟิศ และกลุ่มที่ทำงานที่เหน็ดเหนื่อย มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ ที่ 3 มากที่สุด ในขณะที่กลุ่มที่ทำงานที่บ้านมีความพึงพอใจต่อ รูปแบบที่ 1 มากที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังนี้
สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็ก สำเร็จรูป

แนวคิดในการออกแบบที่ควรนำมาเป็นแรงบันดาลใจ คือ การออกแบบที่อิงมาจากธรรมชาติอย่างภูเขา ก้อนหิน แม่น้ำ ถูกลดทอนให้ทันสมัยด้วยรูปแบบมินิมอล (Minimal) ผสมผสานกับ รูปแบบโมเดิร์น (Modern) เน้นความเรียบง่ายของรูปร่างและเลือก ใช้สีโทนเย็นกับวัสดุที่สามารถใช้ประดับตกแต่งได้หลากหลาย

ออกแบบให้มีประโยชน์การใช้งานเพิ่มมากขึ้น มีขนาดที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายและเหมาะสมกับพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด สามารถขนส่งได้เพื่อรองรับกับการขายสินค้าในเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ได้ในอนาคต โดยสอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบ 3M ประกอบไปด้วย Minimal เป็นการออกแบบดีไซน์ที่เรียบง่ายโดดเด่น ถัดมาเป็น Mental health ผลลัพธ์สามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจ ให้รู้สึกผ่อนคลาย เย็นสบาย และ More ผลลัพธ์ต้องมีประโยชน์การใช้งานที่เป็นได้มากกว่าการตกแต่ง

2. ความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูป

จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 พบว่า ผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ได้รับความสนใจมากที่สุด มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.81 (ค่าเฉลี่ย = 4.29) สอดคล้องกับกลุ่มเพศชาย และเพศหญิง ส่วนใหญ่ก็มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ระดับมาก และกลุ่มคนที่มิช่วงอายุ 28-42 ปี ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 มีด้านความสวยงามน่าใช้ ด้านแนวความคิด ด้านหน้าที่การใช้สอย ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน ด้านการผลิต ด้านวัสดุ ด้านขนาดและความสามารถในการขนส่ง ด้านโอกาสทางการตลาดมีความเหมาะสมมากกว่ารูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2

เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.25 มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.27 (ค่าเฉลี่ย = 4.31) รองลงมา ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 - 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36 มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 89.34 (ค่าเฉลี่ย = 4.47)

เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กับรูปแบบการทำงาน พบว่า กลุ่มคนที่มีรูปแบบการทำงานแบบทำงานภายในออฟฟิศ Work at Office (WAO) มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.38 (ค่าเฉลี่ย = 4.32) โดยกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท รองลงมาเป็นกลุ่มคนที่มีรูปแบบการทำงานแบบทำงานที่บ้าน Work from Home (WFH) มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.61 (ค่าเฉลี่ย = 4.38) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 50,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลการตกแต่งห้องพักคอนโดมิเนียมและพฤติกรรมการความต้องการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำตกจำลองขนาดเล็ก

สำเร็จรูปของคนไทยหลังจากการต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการทำงานรูปแบบใหม่ ซึ่งมีแรงบันดาลใจที่ต้องการจะให้ผลิตภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งช่วยในการผ่อนคลาย มีประโยชน์การใช้งานให้มากที่สุด และแตกต่างจากสินค้าที่มีอยู่ในตลาดปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบสอบถามความต้องการ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง และใช้เครื่องมือ Google Trends ในการวิเคราะห์ความนิยมของคำค้นหา ร่วมกับการวิเคราะห์ทฤษฎี จึงได้เป็นแนวทางในการออกแบบที่สอดคล้องกับแรงบันดาลใจและความต้องการของคนในปัจจุบันมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ คงประเสริฐ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า พบว่า แนวโน้มในศตวรรษที่ 21 ลูกค้าได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องปรับตัวในการออกแบบและผลิตสินค้าให้ตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า โดยทำงานใกล้ชิดกับลูกค้าให้มากขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้านั้นจะตอบสนองและเต็มเต็มความต้องการของลูกค้าได้

จากการสรุปความคิดเห็นของผู้บริโภค ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 มีความสวยงามน่าใช้ แนวความคิด หน้าที่การใช้สอย ความสะดวกสบายในการใช้งาน การผลิต วัสดุ ขนาดและความสามารถในการขนส่ง และโอกาสทางการตลาดมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ระดับมาก โดยแนะนำให้มีการเพิ่มเติมในเรื่องรูปแบบการไหลของน้ำ ปรับโทนสีให้เป็นโทนสีเดียวกันและไล่เฉดสีให้ดูกลมกลืนกันมากขึ้นเพื่อให้สามารถตอบโจทย์สำหรับคนที่อยากจะทำไปตกแต่งโต๊ะทำงาน ควรจะมีบรรจุภัณฑ์ในการขนส่ง และทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจเพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบการทำงานของกลุ่มผู้บริโภค และรายได้ก็มีผลต่อความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ด้วย เนื่องจากผลิตภัณฑ์แต่ละรูปแบบถูกออกแบบให้มีประโยชน์การใช้งานที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรพล ลิ้มบัววัฒนศิริ (2565) ได้ศึกษาเรื่องแผนธุรกิจของตกแต่งภายในบ้าน “Kerf Deco” พบว่า ปัจจัยหลักของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุดนั้น มองว่าสินค้าประเภทของตกแต่งบ้านจะต้องมีความสวยงาม ราคาจับต้องได้คุณภาพของวัสดุและมีการออกแบบที่เหมาะสมกับสไตล์ของที่อยู่อาศัยผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการตกแต่งรูปแบบมินิมอล (Minimal) และรูปแบบโมเดิร์น (Modern) ช่วยให้ผู้อยู่อาศัยรู้สึกโปร่งโล่ง สบาย และรู้สึกอบอุ่น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ ความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ การศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมความต้องการของผู้บริโภค การวิเคราะห์ข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ได้แนวทางการออกแบบน้ำตกจำลองขนาดเล็กสำเร็จรูปที่เหมาะสมตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่พักอาศัยในคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุดมากที่สุด และเพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มผู้ประกอบการสามารถนำไปพัฒนาต่อได้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป ควรระบุกลุ่มตัวอย่างให้ชัดเจน เช่น กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถออกแบบได้ตรงกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ควรตอบโจทย์ปัญหาของผู้บริโภคได้อย่างตรงจุด เช่น ช่วยลดความเครียด เพิ่มสมาธิ หรือสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย และควรคำนึงถึงคุณค่าทางจิตใจที่ผู้บริโภคจะได้รับจากผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ควรมีหน้าที่การใช้อย่างที่หลากหลย คุ่มค่ากับราคา และใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
2. ด้านการออกแบบ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการ หรือผู้ที่มีความสนใจ ผลิตภัณฑ์ควรมีขนาดกะทัดรัด เหมาะสำหรับวางตกแต่งในพื้นที่จำกัด เช่น บนโต๊ะทำงาน หรือในห้องนอน ควรระบุหน้าที่การใช้งานให้ชัดเจน เช่น ระบบการไหลเวียนของน้ำ ระบบไฟ และระบบเสียง เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจวิธีการใช้งานได้ง่าย และออกแบบให้มีความสวยงาม ทันสมัย เข้ากับสไตล์การตกแต่งที่หลากหลาย
3. ด้านการขาย ควรใช้ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้บริโภค ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ และใช้การสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับแบรนด์ ผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความจดจำให้แก่ผู้บริโภค
4. การใช้กลยุทธ์ Muketing สามารถนำเรื่องราวของความเชื่อมาผสมผสานกับการออกแบบและการตลาด เช่น การออกแบบนำटकจำลองให้สื่อถึงความโชคดี ความมั่งคั่ง หรือความสงบสุข
5. การออกแบบอาร์ตทอยส์ สามารถออกแบบนำटकจำลองในรูปแบบของเล่นสะสม เพื่อเจาะกลุ่มนักสะสมและผู้ชื่นชอบงานศิลปะ

เอกสารอ้างอิง

คงภพ รุจิราธาดากุล. (2562). **แผนธุรกิจน้ำพุวงจ้ย sense**. การจัดการมหำบัณฑิต, สาขาวิชาความเป็นผู้ประกอบการ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ณัฐพงษ์ คงประเสริฐ. (2558). การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า. **วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 10(1): 55-65.

ประพัฒน์พงษ์ วัชระโสภณ. (2561). ความเชื่อศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 21(1): 334-344.

พชรพล ลิ้มปวัฒน์ศิริ. (2565). **แผนธุรกิจของตกแต่งบ้าน “Kerf Deco”**. การจัดการมหำบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรrawnภำ โภเมนธรรมโสภณ. (2565). **กลยุทธ์การตลาดคอนโดมิเนียมสำหรับกลุ่มวัยเริ่มทำงานของบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์: กรณีศึกษา บมจ. แสตนลิริ บมจ. เอพี ไทยแลนด์ บมจ. พลฤษา เรียลเอสเตท และ บมจ. ออริจิ้น พร็อพเพอร์ตี้**. เคหพัฒนศาสตร์มหำบัณฑิต, สาขาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาร์เก็ตเธิร์. เพราะคนยังชอบตกแต่งบ้าน...ยักรักร้านขายวัสดุก่อสร้าง-ของตกแต่งบ้านเลยยังมีกำไร. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://marketeeronline.co/archives/165326/>. 2563.

มาร์เก็ตเธิร์. มหกรรมบ้านและคอนโด ครั้งที่ 42 ปลุกดีมานด์ 5 หมื่นล้านบาท. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://marketeeronline.co/archives/283339/>. 2565.

ข้อกำหนด ออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับที่ 27 เล่ม 138, ตอนพิเศษ 154 ง (10 กรกฎาคม): 1-6.

ศศิภาณุจน์ นารณโคษา. (2565). **การออกแบบเรขศิลป์ในสิ่งแวดล้อมพื้นที่สำนักงานร่วมแบ่งปัน จากแนวคิดไปโอฟิลเลียสำหรับเจนเอเรชันวาย**. ศิลปกรรมศาสตร์ดุขภูบบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสภา. ราชบัณฑิตบัญญัติศัพท์คำว่า “New normal”. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://royalsociety.go.th/บัญญัติศัพท์-new-normal/>. 2563.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). เจาะเทรนด์โลก 2023: CO-TOPIA. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.tcdc.or.th/th/all/service/resource-center/e-book/33686-trend-2023/>. 2565.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. จำนวนประชากรไทยที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านแยกรายอายุรายเดือน. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByAgeMonth.php/. 2566.

อรุสภักดิ์ ผัดวัง. (2567). ทศนคติและประสบการณ์ของผู้บริโภคเจนเอเรชันวายในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์และบริการด้านความเชื่อบนช่องทางออนไลน์. **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย**. 15(2): 228-243.

สุวิทย์ วิทยาจักรขุ. (2560). การสร้างสรรค์นำटकหินเทียมไฟเบอร์กลาส. **วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ**. 5(1): 30-40.

อัครภา พรหมมี. (2559). **แผนธุรกิจรับจัดสวนระเบียงคอนกรีตนิยมนิยมและสวนในพื้นที่เล็ก**. การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อินเด็กซ์ ลิฟวิ้งมอลล์. “อินเด็กซ์ ลิฟวิ้งมอลล์” จัดหนักสินค้า ตกแต่งบ้านและของใช้ในบ้าน รับกระแสแต่งบ้านแรง ไม่หยุด ชูสินค้าฟังก์ชันเด่น ดีไซน์โดน ราคาเบา ย้ำผู้นำของใช้ในบ้าน-ของแต่งบ้านตัวจริง. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://investor.indexlivingmall.com/th/newsroom/press-releases/785777/>. 2563.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกดาหาร
Administrative Factors Affecting Academic Administration in Schools Under
Mukdahan Primary Educational Service Area Office

นิรันดร์ บุตราช, อัครวัฒน์ บุปผาทวีศักดิ์, นาวี อุดร*

Niran Butrat, Akkharawat Buppataweesak, Nawe Udon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000 Thailand

*Corresponding author E-mail: nawee@npu.ac.th

(Received: November 10 2024; Revised: January 7 2025; Accepted: January 15 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยการบริหาร จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน (2) ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน และ (4) หาอำนาจในการพยากรณ์ของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกดาหาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 70 คน ครู จำนวน 260 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพโดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (2) การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพโดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (3) ปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (4) ตัวแปรปัจจัยการบริหารที่ร่วมส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกดาหาร มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านนโยบายและการปฏิบัติ (X_0) ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร (X_7) ด้านบุคลากร (X_3) ด้านภาวะผู้นำ (X_1) โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 96 สามารถเขียนสมการได้ ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $Y' = .24 + .39X_0 + .36X_7 + .31X_3 + .14X_1$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Zy' = .55Z_0 + .46Z_7 + .33Z_3 + .14Z_1$

คำสำคัญ : ปัจจัยการบริหาร; การบริหารงานวิชาการ; สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกดาหาร

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study and compare administrative factors classified by status and school size, 2) Study and compare academic administration in schools classified by by status and school size, 3) Study the relationship between administrative factors and academic administration in schools, and 4) find the predictive power of administrative factors affecting academic administration in schools Under the Mukdahan Primary Educational Service Area Office. The sample group included 70 school administrators and 260 teachers. Sample size was determined using Krejci and Morgan tables and multistage sampling. Research tool was a 5-level rating scale questionnaire. Statistics used include percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing using t-values (Independent Samples t-test), one-way analysis of variance, Pearson correlation analysis and stepwise multiple regression analysis.

The results of the research found that: 1) the overall administrative factors were at a high level when classified by status found that the overall level was at a high level; the results of the comparison classified by school size found that the overall level was at a high level; the results of the comparative analysis classified by school status overall found that there were not different; the results of the comparative analysis classified by school size overall were significantly different at the .05 level; 2) academic administration in these schools overall was at a high level; the results of the comparison classified by status found that the overall level was at a high level; the results of the comparison classified by school size found that the overall level was at a high level; the results of the comparative analysis classified by status overall were found to be not different; the results of the comparative analysis classified by school size overall were found to be significantly different at the .05 level; 3) administrative factors and academic administration in these schools had a high level of positive relationship with significance at the .01 level; 4) there were 4 administrative factor variables affecting academic administration in the schools under the Mukdahan Primary Educational Service Area Office, including: policy and practice (X_6), internal resource management (X_7), personnel (X_3), leadership (X_1), together they were able to predict 96 percent. The equation could be written as follows: forecasting equation in raw scores was $Y' = .24 + .39X_6 + .36X_7 + .31X_3 + .14X_1$ and forecasting equation in standard scores was $Zy' = .55Z_6 + .46Z_7 + .33Z_3 + .14Z_1$.

Keywords : Administrative Factors; Academic Administration; Under the Mukdahan Primary Educational Service Area Office

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ และสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นผู้เรียนและองค์กรเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เชื่อมโยงกันผ่านการเรียนรู้ เป็นความต้องการของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการมีการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม และสู่การเติบโตและความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขของคนไทยทุกคน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ส่วนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทย ส่วนที่ 8 ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาตามมาตรา 49 ระบุว่า “ทุกบุคคลมีสิทธิเท่ากันในการรับการศึกษาอย่างน้อย 12 ปี โดยรัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” และกำหนดนโยบายรัฐตามมาตรา 80(3) ระบุว่า ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสการศึกษา ความเท่าเทียมทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพ และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 15 ปี พร้อมมีวิสัยทัศน์ที่ทุกคนในประเทศไทยจะได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีคุณภาพชีวิตที่มีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ปัจจัยในการบริหารจัดการมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพของโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักและวิธีการจัดการตามศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมี 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การแสดงบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ และการระบุทรัพยากรการจัดการที่จำเป็น ทรัพยากรหลักในการบริหารจัดการหรือปัจจัยที่ต้องพิจารณา ได้แก่ คน งบประมาณ สื่อเทคโนโลยีและวัฒนธรรมองค์กรเพื่อที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน (เสถียร อ่วมพรหม, 2559) การบริหารงานวิชาการเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมในฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 โดยมุ่งเน้นให้กระจายอำนาจในการบริหารเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด งานวิชาการเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพของการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน คุณภาพของครูผู้สอน และสำคัญที่สุดคือ คุณภาพของนักเรียนที่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ ดังนั้น ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

การนำเสนอการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นส่วนสำคัญทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและมีผลมากที่สุด (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมถึงการจัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม และดูแลภารกิจหลักของโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

จากความสำคัญของปัจจัยการบริหารและและสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยการบริหารมีความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และจะเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปกำหนดเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สามารถปรับตัวก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่รวดเร็วในยุคโลกพลิกผันและเพิ่มขีดศักยภาพการแข่งขันของการศึกษาไทยในระดับสากล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเติบโตเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยให้พัฒนาอย่าง ๆ ขึ้นไปในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
4. เพื่อหาอำนาจในการพยากรณ์ของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 246 โรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 216 คน ครู จำนวน 2,091 คน รวมทั้งสิ้น 2,307 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร : 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 330 คน จาก 246 โรงเรียน กำหนดการได้มาของขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเทียบตารางสำเร็จรูปของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan (1970 : 607-610) ซึ่งการได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและประเภทโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .32 - .98 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านนโยบายและการปฏิบัติ และด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์การ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .31 - .99 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการแนะแนวทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) ไปให้โรงเรียนทั้งหมด 65 แห่ง

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บและรับผลการตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check List) โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์คะแนนและความหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 82) ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์คะแนนและความหมายซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 82) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' Product-Moment Coefficient of Correlation) การพิจารณาค่าความสัมพันธ์จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งเกณฑ์การแปลผลจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 23-24)

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ .81 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ .61 - .80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ .41 - .60 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ .21 - .40 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ .01 - .20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความคิดเห็นปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ด้าน	ปัจจัยการบริหารโรงเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านภาวะผู้นำ	4.26	.26	มาก
2	ด้านสภาพแวดล้อม	4.20	.37	มาก
3	ด้านบุคลากร	4.22	.28	มาก
4	ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.24	.35	มาก
5	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.29	.37	มาก
6	ด้านนโยบายและการปฏิบัติ	4.26	.37	มาก
7	ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร	4.24	.34	มาก
	รวม	4.24	.25	มาก

3. ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ตอนที่ 5 วิเคราะห์หาอำนาจการพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่า เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ครู จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 รวมทั้งหมด 330 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน พบว่า ปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.20 - 4.29$, S.D. = .26 - .37) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 2 ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .37) ดังตารางที่ 1

อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.14 - 4.32$, S.D. = .35 - .45) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .35) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .35) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ด้าน	การบริหารงานวิชาการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.14	.35	มาก
2	ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	4.27	.37	มาก
3	ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน	4.19	.37	มาก
4	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.32	.35	มาก
5	ด้านการวัดและประเมินผล	4.25	.40	มาก
6	ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.26	.41	มาก
7	ด้านการแนะแนวทางการศึกษา	4.25	.35	มาก
8	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	4.25	.45	มาก
รวม		4.24	.27	มาก

4. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .94$) กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในระดับสูง

5. ผลการวิเคราะห์หาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร พบว่า

5.1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการศึกษา จำนวนทั้งหมด 28 ค่า ทั้ง 28 ค่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .20 - .84 แสดงให้เห็นว่า

ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง โดยในทุกค่าความสัมพันธ์ หากตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าสูงแล้วอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงด้วย หรือหากตัวแปรหนึ่งมีค่าต่ำแล้วอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำด้วย

5.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยการบริหารที่นักวิจัยวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร สามารถเรียงลำดับจากตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่า B สูงไปต่ำ คือ ด้านนโยบายและการปฏิบัติ (X_6) ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร (X_7) ด้านบุคลากร (X_3) ด้านภาวะผู้นำ (X_1) สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 96 ($R^2 = .96$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร

	B	SEb	Beta	t	Sig
ด้านนโยบายและการปฏิบัติ (X_6)	.39	.01	.55	35.50	.00
ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร (X_7)	.36	.03	.46	9.95	.00
ด้านบุคลากร (X_3)	.31	.02	.33	15.50	.00
ด้านภาวะผู้นำ (X_1)	.14	.03	.14	4.14	.00
R = .98 R ² = .96 R _{adj} = .96 SE _{est} = .05 F = 1267.00 a = .24					

5.3 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกตาหาร ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .24 + .39X_6 + .36X_7 + .31X_3 + .14X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zy' = .55Z_6 + .46Z_7 + .33Z_3 + .14Z_1$$

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวม ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .94$) กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านนโยบายและการปฏิบัติ ด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่ามีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้แก่ ด้านนโยบายและการปฏิบัติ ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร ด้านบุคลากร ด้านภาวะผู้นำ สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 96 ($R^2 = .96$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยการบริหารโรงเรียนและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. ผลการวิจัย ระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใช้เทคนิคการบริหารที่หลากหลายในการแก้ปัญหา มีการจัดสรรและบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่า โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก อีกทั้งต้องมีการวางแผนโครงการล่วงหน้า มีระบบการจัดการบัญชีที่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ และบริหารจัดการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละโรงเรียน นอกจากนี้การสร้างบรรยากาศการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรที่ดีมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของงาน รวมถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อความถูกต้องรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาพัฒนาเป็นสารสนเทศที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส จิตร์ศิลป์ (2561: 169-171) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนตามทัศนะของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและทิศทางการบริหารจัดการโรงเรียนและผู้บริหารยังควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร แสนภูวา (2559: 143-144) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน โดยมีอิทธิพลต่อปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ เช่น คุณภาพของผู้บริหาร ครู นักเรียน งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรคุปต์ บุญเกษม (2559: 111-113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับศักยภาพการบริหารจัดการและระดับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัย ระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนและหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามความถนัดของผู้เรียน การวางแผนการจัดการเรียนรู้อาจถูกออกแบบให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู ผู้บริหารจึงควรมีความรู้ความสามารถในการนำเสนอวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ที่ชัดเจน ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจให้ครูได้คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ

รวมถึงเผยแพร่ผลงานเหล่านั้น นอกจากนี้การให้รางวัลและการยอมรับผลงานช่วยเสริมสร้างกำลังใจและกระตุ้นความรับผิดชอบให้กับครู มีการจัดกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทั้งด้านทักษะการคิด การปฏิบัติ และความรู้ พร้อมประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนในอนาคต โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และมีกระบวนการเสริมสร้างกำลังใจระหว่างผู้บริหารกับครู ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา กุลภา (2558: 101-102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมมีระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hernandaz Tutop & Jeanne Elizabeth (2001) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน พบว่า องค์ประกอบที่สามารถค้นพบการสอนในชั้นเรียน คือ ความตระหนักในวิธีการสอนความรู้สึกที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู การวิเคราะห์การปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อใช้พัฒนาครูสู่มืออาชีพที่ยกระดับคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kenneth (2009: 381-399) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาของระบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเพิ่มคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการออกแบบระบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้เป็นระบบ และดำเนินการตามระบบ มีการประเมินระบบและพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการอยู่เสมอจะส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครู เป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นตรงตามบริบทของท้องถิ่น ผ่านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการดำเนินการติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา บัวชัยสิทธิ์ (2557: 89-92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งอาจเกิดจากขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการที่มีความเหมือนกันในแต่โรงเรียน คุณภาพของการบริหารงานวิชาการจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารเฉพาะของโรงเรียนนั้น ๆ ทั้งนี้ถือเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561: 87-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ($r_{xy} = .94$) กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในระดับสูง ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนและครูต่างมีความเข้าใจและความคิดเห็นตรงกันว่า หากมีปัจจัยการบริหารที่ดี ผลการบริหารโรงเรียนย่อมจะดีตามไปด้วย เนื่องจากปัจจัยด้านการบริหาร เช่น ภาวะผู้นำ เทคโนโลยีสารสนเทศ งบประมาณ และปัจจัยอื่น ๆ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่มีหน้าที่นำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ โดยต้องมีภาวะผู้นำที่ครอบคลุมหลากหลายด้าน เพื่อรับมือกับความท้าทายในการบริหารยุคใหม่ อันเป็นการพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560: 216-222) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก

4. ผลการวิเคราะห์หาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร พบว่า ปัจจัยการบริหารที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร สามารถเรียงลำดับ

จากตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่า B สูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านนโยบายและการปฏิบัติ (X_0) ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร (X_1) ด้านบุคลากร (X_2) ด้านภาวะผู้นำ (X_3) สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้านร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 96 ($R^2 = .96$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่สองประการหลัก ได้แก่ (1) การแสดงบทบาทและหน้าที่ในด้านการบริหาร โดยมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็งในการพัฒนาบุคลากร พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีภายในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกคนทำงานในบรรยากาศที่สร้างสรรค์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว (2) การเสาะแสวงหาทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารจัดการ โดยทรัพยากรเหล่านี้ประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง ผู้บริหารจะต้องใช้ทรัพยากรเหล่านี้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด แม้จะมีจำกัดก็ตาม ด้วยการวางแผนและจัดการทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและงบประมาณที่มีอยู่ในการพัฒนางานทุกด้านอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรคุปต์ บุญเกษม (2559: 111-113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยศักยภาพการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการบริหาร จัดการด้านงาน ด้านคน และด้านเทคโนโลยี ทั้งสามปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลโรงเรียนได้ร้อยละ 69 ($R^2 = .69$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงอาหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนควรปรับใช้ปัจจัยเหล่านี้ให้เหมาะสมกับบริบทการทำงานและพัฒนาด้านการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงอาหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ควรพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะผู้บริหารและบุคลากรผ่านการอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการทางการศึกษา

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงอาหาร ทั้ง 7 ด้าน พบว่า มี 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงอาหารได้ และควรพัฒนาปัจจัยการบริหารทั้ง 7 ด้าน โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำและการจัดสรรทรัพยากร พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้และทักษะผ่านการอบรม เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะการใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการที่ช่วยระบุและแก้ปัญหาได้จริง ผลลัพธ์จะช่วยให้ผู้บริหารและครูปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณา ภู่มะลิ. (2557). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียง. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- กฤติยา กุลภา. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กษิณีภูมิ มีพรหม. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ตามแนวคิดพหุปัญญาและอาชีพในอนาคต. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ การพิมพ์ 3.
- ไชยา บัวชัยสิทธิ์. (2557). ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดวงพร แสนภูวา. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ทวีศักดิ์ สมนอก. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. คุรุศาสตร์ดุสิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีรียาสาน จำกัด.
- ประภาส จิตรรักศิลป์. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนตามทัศนะของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา บึงกาฬ. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- พระวิเชียร สีหาบุตร. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต. ศึกษาศาสตร์ดุสิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาสกลนคร เขต 3. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เพ็ญจันทร์ อุปพงษ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนนอกลูกข่ายความเป็นเลิศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มนรัตน์ แก้วเกิด. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล. คุรุศาสตร์ดุสิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 23. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สรคุปต์ บุญเกษม. (2559). ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์. (2567). ข้อมูลโรงเรียนและข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา กลุ่มบริหารงานบุคคล. อุตรดิตถ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2562). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำรวม คงสืบชาติ. (2559). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- สิริขวัญ สิงห์เกลี้ยง. (2565). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เขตกรุงเทพฯ. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- เสถียร อ่วมพรหม. (2559). การพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา. คุรุศาสตร์ดุสิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อมรรัตน์ ศรีพอ. (2561). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม. คุรุศาสตร์ดุสิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังสนา เข็มไคร. (2560). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางการบริหารของผู้บริหารสตรีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: เอสดีเพรส.

- Hernandez-Tutop and Jeanne Elizabeth. (2001). **Professional development: Implementing action research for improving classroom teaching.** Doctoral dissertation Austin, TX : University of Texas at Austin.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2001). **Educational Administration: Theory, Research and Practice.** 6th ed. Mc Graw - Hill International Edition.
- Kenneth, T. (2009). **Effects of school design on student outcomes.** Doctoral dissertation Cambridge, MA: Harvard University.
- Likert, R. (1967). **New pattern of management.** Tokyo: McGraw-Hill Kogakusha.
- Steers, R. M. (1977). **Organizational effective: A behavioral view.** California: Goodyear Publishing.
- Wandel, M. (2000). **Environmental concerns in consumer evaluation of food quality.** Doctoral dissertation Copenhagen, Denmark: University of Copenhagen.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

The Relationship between Administrator's Competencies in the New Normal
and Effectiveness of the Schools under Phatthalung Primary Educational Service
Area Office 1

สุธิดา คำจิต*, รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ

Sutida Kamjeed, Rungchatchadaporn Vehachart

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา 90000

Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla 90000 Thailand

*Corresponding author E-mail: kruoil.sutida@gmail.com

(Received: November 25 2024; Revised: January 12 2025; Accepted: January 27 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 (2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 259 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ มีค่าเท่ากับ .975 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ .955 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .866^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : สมรรถนะของผู้บริหาร; ยุควิถีใหม่; ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

This study aims to (1) examine the competencies of administrators in the new normal under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1, (2) study the effectiveness of schools, and (3) analyze the relationship between administrators' competencies and school effectiveness. The research sample consisted of 259 teachers selected through systematic random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, with reliability values of .975 for administrators' competencies and .955 for school effectiveness. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that (1) administrators' competencies in new normal, both holistically and individually, were at a good level; (2) school effectiveness, both holistically and individually, was also at a good level; and (3) there was a strong positive correlation ($r = .866^{**}$) between administrators' competencies and school effectiveness at a significance level of .01.

Keywords : Administrators' competencies; New normal; Effectiveness of Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกต่อความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงส่งเสริมความเท่าเทียมและสิทธิตามกฎหมาย โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ การจัดการศึกษาครอบคลุมทุกระบบ มีการกำหนดมาตรฐานและประกันคุณภาพที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เช่น ครอบครัวยุวมชน และองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคง และความยั่งยืนให้กับสังคมไทย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ โดยมุ่งเน้น 6 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคง การแข่งขัน ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ความเสมอภาคทางสังคม คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบริหารภาครัฐอย่างสมดุล มีการกำหนดกิจกรรมสำคัญ 5 ด้าน หรือ “Big Rock” เช่น การสร้างโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย พัฒนาการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผลิตรายวิชาที่มีคุณภาพ ปรับอาชีพศึกษาเน้นการปฏิบัติสู่การจ้างงาน และปฏิรูปการวิจัยและธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ทั้งนี้นโยบายด้านการศึกษา “เรียนดี มีความสุข” โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวถึงในภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยส่งเสริมคุณธรรม ความมีวินัย และศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน สนับสนุนการอ่านและจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง พร้อมอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม พัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับ ความสนใจ ส่งเสริมงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม สร้างความเข้าใจประวัติศาสตร์และปลูกฝังความรักชาติ เตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมคุณภาพครูและการแนะแนว เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำมีข้อมูลตัดสินใจเส้นทางการเรียนและอาชีพ ดูแลสุขภาพกายและใจ พร้อมสร้างโอกาสฝึกงานและรายได้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเศรษฐกิจในสังคมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวถึง การเร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม องค์ความรู้ และทักษะการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และปลอดภัย พร้อมทั้งรู้เท่าทันภัยไซเบอร์ อีกทั้งเสริมสร้างระบบดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน ครู และบุคลากรผ่าน

MOE Safety Platform และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การป้องกันและช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางเพื่อให้เข้าถึงการศึกษาระดับภาคบังคับ การพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะและการเรียนการสอนประวัติศาสตร์หน้าทีพลเมือง และศีลธรรม เพื่อสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ พร้อมส่งเสริมคุณธรรม วัฒนธรรม และค่านิยมไทย เพื่อสื่อสารความเป็นไทยสู่สากล การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาด้วย Active Learning และการวัดผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู พร้อมแก้ปัญหาหนี้สินครูด้วยความรู้ด้านการเงินและการออม และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนการศึกษาที่ตอบสนองต่อยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ยุควิถีใหม่ (New Normal) เป็นวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้สังคมต้องปรับตัวสู่รูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ เช่น การเว้นระยะห่าง การใส่หน้ากาก และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ นำไปสู่การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เมื่อเวลาผ่านไป ผู้คนจะปรับตัวจนวิถีชีวิตใหม่นี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของความปกติ ในด้านการศึกษา ความปกติใหม่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างมีวินัย ผู้สอนต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ขณะที่สถานศึกษาต้องนำนโยบายมาปรับใช้ตามบริบทในพื้นที่ ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปรับตัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) โดยมีผู้บริหารเป็นจุดเชื่อมของนโยบายกับการปฏิบัติ จึงต้องพัฒนาสมรรถนะเพื่อนำการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ และพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้บรรลุเป้าหมาย

ประสิทธิผลของสถานศึกษา นับว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษารวมถึงความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก การปรับปรุงและบูรณาการกระบวนการทำงานเพื่อรักษาความสมบูรณ์ขององค์กรเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Mott (1972) ได้ระบุว่า การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนมี 4 ด้าน โดยพิจารณาจาก 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา การพิจารณาทั้ง 4 ด้านนี้ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของยุคสมัย

สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติและการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะผู้บริหารยุควิถีใหม่ ได้แก่ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการยืดหยุ่นและปรับตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ Zwell (2000) ได้ศึกษาการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีสมรรถนะที่จำเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การเฝ้าสัมฤทธิ์ในงานสัมพันธ์ภาพ คุณลักษณะส่วนบุคคล การจัดการ และความเป็นผู้นำ ส่วนแนวคิดของ Hellriegel et al. (2001) ได้สรุปสมรรถนะผู้บริหารไว้ 6 ประการ ดังนี้ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การวางแผนและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การทำงานร่วมกับทีม การดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ การตระหนักรู้ต่อโลกาภิวัตน์ และการบริหารตนเอง ดังนั้น สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผัสย์ศุภา คนคด่อง (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารในวิถีปกติใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการยืดหยุ่นและปรับตัวต่อสถานการณ์ และด้านการพัฒนาตนเอง

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ได้กำหนดประเด็นกลยุทธ์ (Strategic Issue) โดยมีการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรในวัยเรียนทุกคน ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอน รวมถึงความรู้ ทักษะในสังคมยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้ทันสมัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2566)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในองค์กรการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทาง นโยบาย และ

นำพาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีคุณภาพย่อมก่อให้เกิดประสิทธิผลผู้เรียนที่มีคุณภาพ จากการศึกษา รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า ร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน รายวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 63.68 รายวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 36.86 รายวิชาคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 35.79 และ รายวิชาวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 46.29 หากพิจารณาเทียบรายวิชากับระดับประเทศ ยังมีวิชาภาษาอังกฤษที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ในขณะที่เกินจากรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน รวมถึงพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอน รวมถึงความรู้ ทักษะในสังคมยุคชีวิตวิถีใหม่ จึงทำให้เขตพื้นที่ปรับตัวให้สถานศึกษาสามารถทำการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุกด้าน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2566)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นสารสนเทศพื้นฐานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและปรับปรุงหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย และมีคุณภาพต่อไป อีกทั้งผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียนที่ในการจัดการศึกษายุควิถีใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

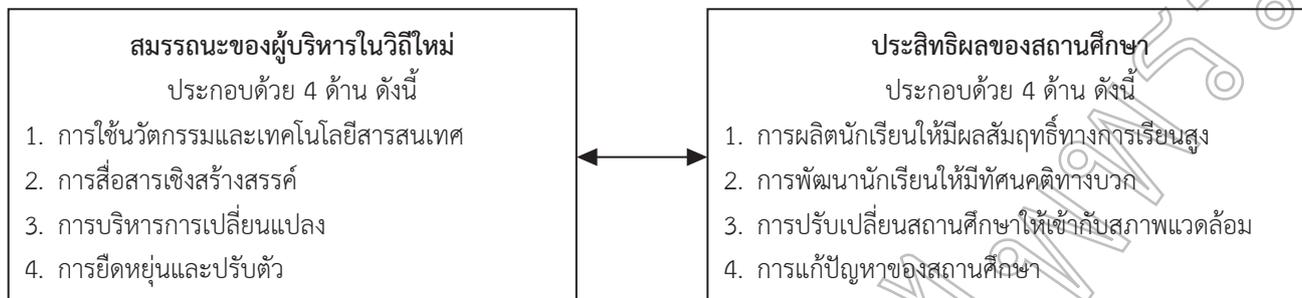
1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งใช้แนวคิดการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของ Mott (1972) โดยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 980 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 276 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ประกอบด้วยข้อคำถามกำหนดไว้ 4 ด้าน จำนวน 80 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ประกอบด้วยข้อคำถามกำหนดไว้ 4 ด้าน จำนวน 80 ข้อ

ผู้วิจัยมีการประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ได้นำไปใช้ทดลอง

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากการนำไปทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .975 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .955

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดส่งหนังสือราชการแนบแบบสอบถามในรูปแบบลิงค์หรือ QR Code แบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Forms ไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 276 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 259 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.84 และนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สำหรับการคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 วิเคราะห์โดยหา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	n = 259		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.3299	0.4816	มาก
2. การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์	4.3644	0.5387	มาก
3. การบริหารการเปลี่ยนแปลง	4.3633	0.5635	มาก
4. การยืดหยุ่นและปรับตัว	4.3910	0.5378	มาก
รวม	4.3620	0.4702	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.3620$, S.D. = 0.4702) โดยเรียงลำดับ คือ การยืดหยุ่นและปรับตัว ($\bar{X} = 4.3910$, S.D. = 0.5378) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.3644$, S.D. = 0.5387) การบริหารการเปลี่ยนแปลง

($\bar{X} = 4.3633$, S.D. = 0.5635) และการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.3299$, S.D. = 0.4816) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	n = 259		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. การผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.4328	0.5003	มาก
2. การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.4749	0.5424	มาก
3. การปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้ากับสภาพแวดล้อม	4.4405	0.4897	มาก
4. การแก้ปัญหาของสถานศึกษา	4.4096	0.5667	มาก
รวม	4.4353	0.4768	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4353$, S.D. = 0.4768) โดยเรียงลำดับ คือ การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.4749$, S.D. = 0.5424) การปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.4405$, S.D. = 0.4897) การผลิตนักเรียน

ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.4328$, S.D. = 0.5003) และการแก้ปัญหาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.4096$, S.D. = 0.5667) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

สมรรถนะของผู้บริหารในวิถีใหม่	ประสิทธิผลของสถานศึกษา (n = 259)				รวม
	การผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (Y ₁)	การพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (Y ₂)	การปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (Y ₃)	การแก้ปัญหาของสถานศึกษา (Y ₄)	
การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (X ₁)	.502**	.456**	.562**	.534**	.572**
การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (X ₂)	.745**	.663**	.686**	.801**	.807**
การบริหารการเปลี่ยนแปลง (X ₃)	.721**	.724**	.757**	.784**	.827**
การยืดหยุ่นและปรับตัว (X ₄)	.768**	.737**	.769**	.844**	.866**
ภาพรวม	.770**	.729**	.784**	.834**	.866**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .866^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันมากที่สุดในเรื่องของการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศกับการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดระหว่างการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันมากที่สุดในเรื่องของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์กับการแก้ปัญหาของสถานศึกษา และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดระหว่างการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์กับการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันมากที่สุดในเรื่องของการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับการแก้ปัญหาของสถานศึกษา และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ด้านการยืดหยุ่นและปรับตัว พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันมากที่สุดในเรื่องของการยืดหยุ่นและปรับตัวกับการแก้ปัญหาของสถานศึกษา และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดระหว่างการยืดหยุ่นและปรับตัวกับการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การยืดหยุ่นและปรับตัว การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ที่ผ่านมามีทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการพัฒนาและบริหารองค์กร ต้องแสดงศักยภาพในการเตรียมพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ ยอมรับปรับตัวและยืดหยุ่น พร้อมกับพัฒนานตนเองและส่งเสริมพัฒนา

ศักยภาพของบุคลากรในสังกัดอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และจรรยาบรรณวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จัดโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่นตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง มีประสิทธิภาพ รวมทั้งนโยบายการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ และมาตรฐานการศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหาร สถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหาร การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบงาน ทำให้เกิดความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน พร้อมทั้ง มีสมรรถนะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ อันดีระหว่างบุคลากร นักเรียน โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน และพัฒนาศักยภาพของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถานศึกษามีความทันสมัยและตอบสนองต่อเหตุการณ์ ต่าง ๆ และความยืดหยุ่นในการบริหารงานสามารถช่วยให้ สถานศึกษาเติบโตและพัฒนาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ มาลัยรัตน์ เฟิงประสิทธิ์พงศ์ (2566) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กร ให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับ บริบทปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ครูแสดงศักยภาพในการทำงานอย่าง เต็มที่มีทักษะในการคิดปรับตัววิธีการการแก้ปัญหาในการทำงาน อย่างเป็นระบบพัฒนาความสามารถในการบูรณาการทำงานได้อย่าง หลากหลายมิติตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภัตรา สกกุลแก้ว (2566) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้นำของบุคลากรในสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมั่งคั่งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการใช้ความสามารถ ทางด้านบริหารการศึกษาและการบริหารด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ในการปฏิบัติหน้าที่ในการประสานงาน ประสานความคิด ทักษะ การสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจ การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วมงานให้มีความร่วมมือร่วมใจมีความ พึงพอใจและมีความรักใคร่สามัคคีในหมู่คณะในการปฏิบัติงาน ทุกอย่าง เพื่อไปสู่จุดหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลีย์ศุภา คนคล่อง (2566) ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารในวิถีกฎใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงเขต 1 โดย ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารในวิถีกฎใหม่โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการยืดหยุ่นและปรับตัวต่อ สถานการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ การพัฒนา

นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก การปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้ากับ สภาพแวดล้อม การผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และการแก้ปัญหาของสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ กำหนดวิสัยทัศน์ ที่ชัดเจน บริหารงานที่มีประสิทธิภาพด้วยวิธีการทำงานที่เป็นระบบ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยผู้บริหารและครูร่วมกัน ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย ควบคู่ไปกับการสร้าง จิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีความรู้ควบคู่กับ คุณธรรม ปลุกฝังผู้เรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก พัฒนาหลักสูตรให้ก้าว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ส่งผลให้ สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชนและพร้อมให้ ความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ แนวคิดของ นิน โพลีศรี (2561) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของ สถานศึกษา เป็นความสามารถของโรงเรียนในการผลิตนักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งแสดงถึงคุณภาพทางวิชาการ นอกจากนี้ โรงเรียนยังต้องพัฒนา นักเรียนให้มีทัศนคติในทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในโลก ที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความสามารถในการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ ธัญลักษณ์ ชูศรีโฉม (2564) ได้กล่าวว่า การส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา โดย ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้แก่ นักเรียน สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมและ การปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความจริงใจและความซื่อสัตย์ ทั้งนี้ การดำเนินการมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เป็น พื้นฐานสำคัญของนักเรียนในการศึกษาทุกรายวิชา อันจะนำไปสู่ การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกานต์ แยมชื่น (2566) ได้ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ การแก้ปัญหาภายใน สถานศึกษา การพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การพัฒนาทัศนคติทางบวก และการปรับเปลี่ยนและพัฒนา สถานศึกษา

3. จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะ ของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์วิกฤตการแพร่ระบาดของ Covid-19 ที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและระบบการศึกษา ทำให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการปรับตัวในการเผชิญและแก้ปัญหาในการทำงาน ทำให้ผู้บริหารมีความพร้อมในการบริหารสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นและปรับตัวในการรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นของสถานศึกษา และให้ความสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบายเทคโนโลยี และวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจ และแรงจูงใจแก่บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้ง การบริหารงานที่ตอบสนองนโยบายการศึกษา การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารงานตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย แสตนดวง (2565) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มีศักดิ์ แสงศิลา (2566) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการแก้ปัญหาของสถานศึกษา เพราะผลการวิจัยสมรรถนะของผู้บริหารด้านความยืดหยุ่นมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาของสถานศึกษามากที่สุด

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านการพัฒนานักเรียนมีทัศนคติทางบวก เพราะผลการวิจัยด้านการใช้นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับด้านการพัฒนานักเรียนมีทัศนคติทางบวกน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารอาจจะมีการจัดทำแผนการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างเหมาะสม และเห็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ ด้านการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะผลการวิจัยด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารอาจจะมีการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัย นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ สูงขึ้น

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว เพราะผลการวิจัยด้านความยืดหยุ่นและปรับตัวมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษามากที่สุด ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษาบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ครูนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และปรับปรุงโรงเรียนในทุกด้านให้ทันต่อสภาพแวดล้อมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และการบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารยุควิถีใหม่กับประสิทธิผลของสถานศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf>. 2561.

- กระทรวงศึกษาธิการ. นโยบายการศึกษา เรียนดี มีความสุข. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://moe360.blog/2023/09/14/minister-ed-statement-ed-policy/2566>.
- ณัฐกานต์ แยมชื่น. (2566). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*. 3(6): 331-348.
- ธวัชชัย แสนดวง. (2565). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี. *ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.
- ัญญลักษณ์ ชูศรีโฉม. (2564). แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 11(1): 49-62.
- นิน โพธิ์ศรี. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 7(2): 88-98.
- ผัลย์ศุภา คนค่อง. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารในวิถีสักใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 29(2): 132-148.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*. ฉบับกฤษฎีกา 116, 74 ก (19 สิงหาคม 2542): 1-4.
- มาลัยรัตน์ เฟิงประสิทธิ์พงศ์. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. *วารสารมจร อุบลปริทรรศน์*. 8(1): 1049-1062.
- มีศักดิ์ แสงศิลา. (2566). ความสัมพันธ์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*. 9(1): 62-73.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.phatthalung1.go.th/2566>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.obec.go.th/2566>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อีเลฟเว่น สตาร์ อินเตอร์เทรต.
- สุภัทรา สกุลแก้ว. (2566). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ. ใน *รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 1105-1112.
- Campbell, J.P. (1977). *On the nature of organizational effectiveness new perspective on Organizational effectiveness*. San Francisco: California: Jossey – Bass Inc.
- Hellriegel, D., Jackson, S. E., & Slocum, J. W. (2001). *Management: A competency-based approach*. 10th ed. Cincinnati: South-Western College Publishing.
- Mott, P. E. (1972). *The Characteristics of Effective Organizations*. Harper & Row.
- Pramjeeth, S. & Mutambara, E. (2022). A conceptual leadership framework and process for leading in a volatile environment. *Academy of Strategic Management Journal*. 21(S1): 1-15.
- Semuel R. Olayvar. (2021). School Heads' New Normal Leadership and Its Influence on Collaborative School Culture. *International Journal of Academic Multidisciplinary Research (IJAMR)*. 5.
- Zwell, M. (2000). *Creating a culture of competence*. New York: John Wiley & Sons.

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้ และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง

A Model for Empowering Informal Elderly Workers to Promote Careers and Generate Income in Local Administrative Organizations, Ang Thong Province

กมลวรรณ วรรณนัง*

Kamonwan Wanthanang

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,

Phranakhon Si Ayutthaya 13000 Thailand

*Corresponding author E-mail: duean_2520@hotmail.com

(Received: January 2 2025; Revised: March 13 2025; Accepted: March 13 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) พัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักพัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชน จำนวน 21 คน สุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานนอกระบบสูงอายุดในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 400 คน สุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สร้างแรงจูงใจในการสร้างรายได้ จัดหางานที่เหมาะสมให้ ฝึกอบรมอาชีพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และสนับสนุนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้สูงอายุบางส่วนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ผู้สูงอายุบางส่วนมีปัญหาด้านสุขภาพ การรวมกลุ่มอาชีพขาดความยั่งยืน ขาดจำกัดด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และข้อจำกัดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 2) แรงจูงใจของผู้สูงอายุ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และความเข้มแข็งชุมชนสามารถอธิบายการผันแปรของการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ ได้ระดับปานกลาง และ 3) รูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุดต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EFSC) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และ 4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ องค์ประกอบ ได้แก่ การเสริมสร้าง การอำนวยความสะดวก การสนับสนุน และการให้ความร่วมมือ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และความเข้มแข็งของชุมชน

คำสำคัญ : การเสริมพลังอำนาจ; แรงงานนอกระบบสูงอายุด; การมีรายได้และการมีงานทำ

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine the context and challenges in empowering informal elderly workers to promote careers and generate income in local administrative organizations, 2) identify the factors influencing the empowerment of informal elderly workers in these organizations, and 3) develop an empowerment model for informal elderly workers aimed at career promotion and income generation. The study employed a mixed-method approach. For the qualitative research, 21 key informants, including local administrators, community developers, and community leaders, were selected using purposive sampling. Data were collected through interviews and focus groups and analyzed using content analysis. For the quantitative research, 400 informal elderly workers in Ang Thong were selected through accidental sampling. A questionnaire was used as the research instrument, and statistical analyses included percentage, mean, standard deviation (S.D.), and multiple regression analysis. Statistical significance was set at .05 level.

The findings revealed the follows: 1) the empowerment of informal elderly workers significantly affected career promotion and income generation in local administrative organizations. Key influence factors included financial incentive, suitable career, career training, occupationally collaborative, funding access, and material support. However, several challenges were identified, such as a lack of learning motivation and new skill, health problems, unsustainable occupational, and limitations in financial resources, materials, career-related technology, and distribution channels; 2) The motivation of elderly workers, executive leadership, and community strength moderately influenced the empowerment of informal elderly workers in career promotion and income and generation, and 3) a model for empowering of informal elderly workers in local administrative organizations in Ang Thong province (EFSC) was developed. It comprises four key components: Enhancement, Facilitation, Support, and Collaboration, along with four success factors: Motivation, Leadership, Management and Community Strength.

Keywords : Empowerment; Informal Elderly Workers; Promoting Career and Generating Income

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อประเทศไทยเพราะส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ ได้แก่ สัดส่วนของคนวัยทำงานต่อผู้สูงอายุจะทยอยลดลงเรื่อย ๆ ทำให้ฐานภาษีของประเทศแคบลงส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายรับจากภาษีเงินได้ของภาครัฐที่จะนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศลดลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เช่น เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น กำลังแรงงานที่เป็นปัจจัยทางการผลิตลดลงเกิดภาวะการขาดแคลนแรงงาน และประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มต้องรับภาระเลี้ยงดูประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

ดังนั้นการให้แรงงานสูงอายุที่ยังมีศักยภาพได้มีโอกาสที่จะทำงานต่อช่วยบรรเทาปัญหาของการพึ่งพิงได้ในระดับหนึ่ง ปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบส่วนหนึ่งซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) ได้นิยามว่า แรงงานนอกระบบหมายถึงผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน จากการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) พบว่าแรงงานนอกระบบ กลุ่มใหญ่ยังเป็นผู้ที่ไม่มีการศึกษา และต่ำกว่าประถมศึกษา รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงอายุ พบว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ประมาณ 4.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมดของประเทศ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนการมีงานทำของผู้สูงอายุ เห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 48 วรรคสอง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 71 3) สิทธิผู้สูงอายุ (มาตรา 11) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และแผนยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เป้าประสงค์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและเตรียมความพร้อมคนทุกวัย ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมให้มีงานทำ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมผ่านเครือข่ายและกลไกในระดับพื้นที่ และคนทุกวัยมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ

เมื่อศึกษาข้อมูลแรงงาน พ.ศ. 2564 ของจังหวัดอ่างทอง พบว่า มีจำนวนทั้งหมด 128,642 คน แบ่งเป็นแรงงานในระบบจำนวน 71,107 คน และแรงงานนอกระบบจำนวน 57,536 คน พบว่ามีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป หรือเป็นวัยสูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้ 17,201 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ของจำนวนแรงงานระบบทั้งหมด (สำนักงานสถิติจังหวัดอ่างทอง, 2564) โดยส่วนใหญ่ที่งานนอภาคเกษตรมากกว่าทำงานในภาคเกษตร ซึ่งสถานการณ์โครงสร้างประชากรกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทองมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ เช่น รายจ่าย ด้านสุขภาพ เบี้ยยังชีพ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ดังนั้นในแผนพัฒนาจังหวัดอ่างทอง (พ.ศ. 2566-2570) (สำนักงานจังหวัดอ่างทอง, 2564) จึงกำหนดประเด็นการพัฒนาที่ 1 พัฒนาเมืองน่าอยู่ ผู้สังคมมั่นคง และเป็นสุข โดยได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ ให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพและได้รับการดูแลมากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยทางการปกครองขนาดเล็กที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งมีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้ความเห็นชอบการถ่ายโอนภารกิจต่าง ๆ ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต งานสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้การศึกษาของ ฤชงค์ เสนานุช และธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2561) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุทั้งในลักษณะของรวมกลุ่มกัน และรายบุคคล โดยต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุ ภูมิปัญญา และบริบทของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ควรเน้นการส่งเสริมในการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ในประกอบอาชีพ เน้นการหาคู่ความรู้ในการประกอบอาชีพ และส่งเสริมให้มีตลาดหรือจัดหาตลาดในการจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดรายได้

กลุ่มผู้สูงอายุจึงกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญมากขึ้นในโลกของการทำงาน และจำเป็นที่จะต้องสนับสนุน และวางแนวทางการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ (ธนายศ สุมาลย์โรจน์ และฮานานมูฮิบเบตุตดิน นอจี สุขไสว, 2558) ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญนี้ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเสริมพลังอำนาจถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้แรงงานนอกระบบสูงอายุตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถดำเนินงานและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองมีการดำเนินการในหลากหลายลักษณะ ดังนั้นการวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษารูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง เพื่อวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถไปประยุกต์ใช้ได้ ก่อให้เกิด

การเพิ่มรายได้และการมีงานทำของแรงงานนอกระบบสูงอายุ ลดการพึ่งพาครอบครัว สามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความรู้สึกมีคุณค่าและมีความสุข

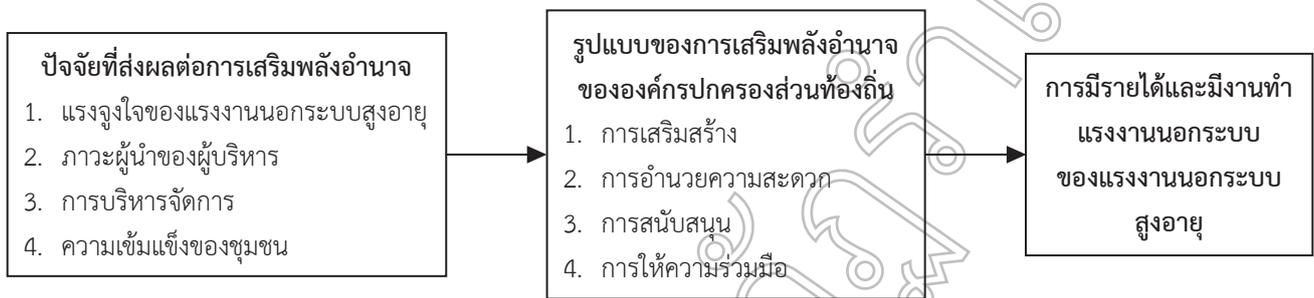
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยพัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการเสริมพลังอำนาจของ Stewart (1994), แนวคิดภาวะผู้นำของ สุพจน์ ประไพเพชร และคณะ (2566) แนวคิดแรงจูงใจของ Maslow (วิเชียร วิทย์อุดม, 2554) แนวคิดการบริหารจัดการของ เนตรพัฒนา ยาวีราช (2560) และแนวคิดความเข้มแข็งของชุมชนของ สุกัญญา มีสกุลทอง (2566)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร มี 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่ง เป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือนักพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 65 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือนักพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอละ 2 คน 7 อำเภอ รวม 14 คน ใช้การสุ่มเจาะจง และกลุ่มที่สองเป็นผู้นำองค์กรชุมชนที่เป็นผู้สูงอายุจาก 7 อำเภอ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนที่เป็นผู้สูงอายุอำเภอละ 1 คน 7 อำเภอ รวม 7 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง

การวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากไม่มีข้อมูลจำนวนประชากรที่เป็นแรงงานนอกระบบสูงอายุทั้งหมดในจังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง 62,699 คน มาใช้ในการวิจัย และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ตามสูตรของยามานะ โดยการสุ่มแบบสัดส่วนตามจำนวนประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง ของอำเภอ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอวิเศษชัยชาญ อำเภอป่าโมก อำเภอแสวงหา อำเภอไชโย และอำเภอสามเฒ่า รวมเป็น 400 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ และปัจจัยที่ส่งผลต่อเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง และคำถามการสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนารูปแบบเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องรูปแบบเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และมีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบในการวิจัยจากมุมมองที่แตกต่างกัน

การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีการนำข้อมูลมาตรวจสอบปัญหา Multicollinearity และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง พบว่า

ในมุมมองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการกิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทำงาน การสนับสนุนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์สำหรับประกอบอาชีพ การส่งเสริมอาชีพเสริมที่เป็นประโยชน์ได้ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพแก่ผู้สูงอายุ จัดหาช่องทางตลาดให้แก่กลุ่มอาชีพ การสร้างแรงจูงใจส่วนใหญ่เริ่มจากการรวมกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ หรือจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ หรือโรงเรียนผู้สูงอายุแล้วจึงจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกสิ่งต่าง ๆ เช่น วิทยากร วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ สถานที่ เป็นต้น นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้ร่วมมือกับเครือข่ายจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุ ในรูปแบบการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...การสร้างแรงจูงใจก่อนอื่นเน้นเรื่องของคุณภาพก่อน ให้ผู้สูงอายุสุขภาพดี มีร่างกายแข็งแรง ทางองค์กรมองเห็นเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ มองว่าเป็นสิ่งสำคัญ จึงสามารถทำงาน มีรายได้ แล้วจึงพัฒนาอาชีพหรือการต่อยอดผลิตภัณฑ์...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 พฤษภาคม 2567)

ปัญหาการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง ได้แก่ ผู้สูงอายุบางส่วนขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มีสุขภาพไม่แข็งแรง การเดินทางไม่สะดวก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ และผลิตภัณฑ์ขาดช่องทางตลาดในการจัดจำหน่าย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ ได้แก่

แรงจูงใจของผู้สูงอายุ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน/ชุมชน/ชมรมผู้สูงอายุ/กลุ่มอาชีพ และเครือข่ายความร่วมมือ ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...ในฐานะเป็นนายกที่มองเห็นถึงการพบเจอปัญหา คือ ตลาด แหล่งตลาดที่จะกระจายสินค้าที่หน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้หรือให้อาชีพ ขาดตลาดที่จะรองรับ ทำให้เสียกำลังใจ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 พฤษภาคม 2567)

ในมุมมองของผู้นำองค์กรชุมชนที่เป็นผู้สูงอายุ เห็นว่าควรสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบสูงอายุมีรายได้หรือมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เริ่มจากการตั้งชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ แล้วจึงจัดกิจกรรมการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุในลักษณะของโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพ ปัญหาการเสริมพลังอำนาจเห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขาดตลาดในการจัดจำหน่าย ทำให้กลุ่มอาชีพไม่ยั่งยืน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์บางประเภทจำเป็นต้องมีเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการผลิต ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนับสนุนได้ ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...มีการสร้างแรงจูงใจโดยการนำกำไรจากการขายสินค้าได้ มาจัดสรรให้แก่สมาชิก กลุ่มประสบความสำเร็จในการจัดทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้เสียต่อบริจาคลูกค้าเป็นอย่างดี พอมีกำไร ก็มีกำลังใจทำต่อ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กรกฎาคม, 2567)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง พบว่า

สภาพเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทองจากแบบสอบถาม พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 60-67 ปี มีสุขภาพภาพสมรส พักอาศัยอยู่กับครอบครัว (บุตร/หลาน) ประกอบอาชีพเกษตร/ประมง ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เป็นโรคความดันโลหิตสูง และเหตุผลในการหารายได้เพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

ตารางที่ 1 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง

ปัจจัยการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ ต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ	ระดับปัจจัยการเสริมพลังอำนาจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านแรงจูงใจของผู้สูงอายุ	4.47	.519	มากที่สุด
ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.49	.511	มากที่สุด
ด้านการบริหารจัดการ	4.51	.501	มากที่สุด
ด้านความเข้มแข็งของชุมชน	4.53	.505	มากที่สุด
รวม	4.50	.509	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .509) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .505) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านแรงจูงใจของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .519)

ตารางที่ 2 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง

สภาพการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ ต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ	ระดับการเสริมพลังอำนาจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านการเสริมสร้าง	4.02	.746	มาก
ด้านการอำนวยความสะดวก	4.01	.744	มาก
ด้านการสนับสนุน	3.96	.744	มาก
ด้านการให้ความร่วมมือ	3.95	.771	มาก
รวม	3.99	.751	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .751) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้าง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .746) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้ความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .771)

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง เป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติต้องมีการทดสอบความเป็นอิสระต่อกันของตัวแปรอิสระตัวแปรอิสระแต่ละตัวต้องเป็นอิสระจากกันและกัน ต้องไม่มีค่าความสัมพันธ์กันสูงเกิน .80 ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระทั้งหมดไปทดสอบความสัมพันธ์กันเอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ แรงจูงใจของผู้สูงอายุ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบริหารจัดการ และความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ไม่มีตัวแปรใดเลยที่มีค่าความสัมพันธ์เกิน .80 จึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดไปวิเคราะห์ตัวแปรตามได้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง

ปัจจัย	B	S.E.	Beta	Sig.t
แรงจูงใจของผู้สูงอายุ	1.820	.328	.297	.000
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	1.816	.337	.292	.000
การบริหารจัดการ	.500	.356	.084	.123
ความเข้มแข็งชุมชน	619	.312	.094	.048
ค่าคงที่	-28.184	6.864		

$R^2 = .416$, $SEE = 8.614$, $F = 70.220$, $Sig\ of\ F = .000$

จากตารางที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า แรงจูงใจของผู้สูงอายุ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และความเข้มแข็งชุมชน สามารถอธิบายการผันแปรของการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ได้ระดับปานกลาง (ร้อยละ 41.6)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง พบว่า

การพัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยนำผลการวิจัยจากแบบสอบถาม มาพัฒนาและใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือนักพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอละ 2 คน 7 อำเภอ รวม 14 คน เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ผลการวิจัยตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง (EFSC)

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง (EFSC) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และ 4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเสริมสร้าง (Enabling) หมายถึง การสร้างแรงจูงใจให้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุให้เห็นถึงคุณค่าของตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตการทำงานหรือการหารายได้ การเสริมสร้างสามารถดำเนินการในหลายลักษณะ เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

ทางจิตใจ กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น

2. การอำนวยความสะดวก (Facilitating) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอเพื่อใช้ในการหารายได้หรือการมีงานทำของแรงงานนอกระบบสูงอายุกิจกรรมอำนวยความสะดวกสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การอำนวยความสะดวก การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอเพื่อใช้ในการหารายได้หรือการมีงานทำของแรงงานนอกระบบสูงอายุกิจกรรมอำนวยความสะดวกสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนหรือชมรมผู้สูงอายุ การประสานงานกับหน่วยงานหรือสถานประกอบการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ การจัดหาแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ การอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิหรือสวัสดิการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. การสนับสนุน (Supporting) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุนแรงงานนอกระบบสูงอายุนำให้มีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจในการทำงาน การสนับสนุนสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การอบรมความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพหลักและอาชีพเสริม การสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

4. การให้ความร่วมมือ (Collaborating) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้แรงงานนอกระบบสูงอายุกำหนดความต้องการ และแนวทางการในการหารายได้หรือการมีงานทำโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและให้ความร่วมมือกับแรงงานนอกระบบสูงอายุกิจกรรมดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุกำหนดความต้องการในการพัฒนาอาชีพ การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ การจัดหาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์และช่องทางการตลาดแก่กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุกิจกรรมส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 ปัจจัย ดังนี้

1. แรงจูงใจ หมายถึง การที่แรงงานนอกระบบสูงอายุนำมีความรู้สึกว่าจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้น มีความเต็มใจในการมีงานทำและการมีรายได้เสริม เห็นว่าการทำงานทำให้มีสุขภาพแข็งแรง และการทำงานทำให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

2. ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้นำในการพยายามใช้อิทธิพลของตนกระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้แรงงานนอกระบบสูงอายุนำมีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการสร้างรายได้เสริม ทั้งนี้ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุ และต้องกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุอยู่เสมอ

3. การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการเสริมพลังอำนาจให้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุนำที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้องค์กรต้องมีกำหนดแผนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุ ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุ มีงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาแรงงานนอกระบบสูงอายุที่เพียงพอ และมีเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา

4. ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกในชุมชนร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล แก้ไขปัญหาของชุมชนและจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบด้วยทุนทางสังคมและทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่มาเป็นฐานของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ โดยมีผู้นำชุมชนที่สามารถจูงใจและประสานความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ ส่วนใหญ่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทำงาน การสนับสนุนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์สำหรับประกอบอาชีพ การส่งเสริมอาชีพเสริมที่เป็นการเพิ่มรายได้ การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพแก่ผู้สูงอายุ และจัดหาช่องทางการตลาดให้แก่กลุ่มอาชีพ แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มทักษะการทำงานให้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบสูงอายุรู้จักการปรับตัวในสภาวะการณที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อช่วยให้ลดภาระการพึ่งพิงสวัสดิการจากภาครัฐ และสร้างคุณค่าให้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ กรมการจัดหางาน (2556) ศึกษาเรื่อง บทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่าร้อยละ 70 มีบทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ โดยเป็นกิจกรรม สนับสนุนการตั้งกลุ่มอาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนเงินทุนให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และการศึกษาของ ภูซังค์ เสนานุช และธนาชัยสุนทรอนันตชัย (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เสนอว่าต้องจัดให้มีระบบการส่งเสริมอาชีพ

ในประเด็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างแรงจูงใจส่วนใหญ่เริ่มจากการรวมกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ หรือจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ หรือโรงเรียนผู้สูงอายุแล้วจึงจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวกสิ่งต่าง ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ได้อธิบายถึงสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น สถานภาพ และบทบาททางสังคมจะลดลง แต่บุคคลยังมีความต้องการทางสังคม ต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อความสุขและการมีชีวิตที่ดี เช่นเดียวกับวัยอื่น ดังนั้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนจะสร้างความสุข ความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความพอใจในชีวิต ทำให้มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในสังคมและมีคุณค่า (ธนยศ สุมาลย์โรจน์ และชานานมูฮิบะตุตติน นอจี สุไซว, 2558) และสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถรา ธรรมาธิกุล (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนพบว่าสภาพปัจจุบันของชมรมผู้สูงอายุมีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างพลังอำนาจในด้านสภาพแวดล้อมชมรมและด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสมาชิกผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามยังประสบปัญหาการเสริมพลังอำนาจ พบว่า ผู้สูงอายุบางส่วนมีสุขภาพไม่แข็งแรงจึงเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยเชิงปริมาณสภาพการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้าง รองลงมาคือ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้ความร่วมมือ แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทองให้ความสำคัญต่อแรงงานนอกระบบสูงอายุ โดยเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความกระตือรือร้น สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ และยังสามารถมีส่วนร่วมกับสังคมได้ (Yumei Dong & Hua Dong, 2022) สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาร์ฟิง อริยะ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อลดการพึ่งพาสังคม การพัฒนาอาชีพของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ มี 4 แนวทาง คือ การพัฒนาการตลาด การอบรมอาชีพ การสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ และการพัฒนารูปแบบของสินค้าและบริการ และ พิรรรยาญ พูลเกิด และคณะ (2567) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น จึงมีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการสร้างอาชีพ

สร้างรายได้โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ได้ใช้กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อผลักดันการจ้างงานผู้สูงอายุให้มากขึ้น

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง (EFSC) เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ ซึ่งการเสริมพลังอำนาจเป็นการกระบวนการทางสังคมที่ช่วยให้แรงงานนอกระบบสูงอายุ ตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถดำเนินงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง จนสามารถมีรายได้หรือการมีงานทำส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ พายุ นาวาครู (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าแนวทางในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเริ่มจากการตระหนักว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าของชุมชน หากผู้สูงอายุสามารถมีรายได้เป็นของตนเองที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ ไม่ต้องพึ่งพารายได้จากลูกหลานและเบี้ยยังชีพจากภาครัฐแล้วทำให้มีศักดิ์ศรี เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องให้มีการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนของตนเองและให้มีความสอดคล้องกับสภาวะร่างกายของผู้สูงอายุด้วย รูปแบบการเสริมพลังอำนาจนี้แบ่งเป็น 4 ประกอบด้วย และ 4 ปัจจัย สำหรับองค์ประกอบ ได้แก่ การเสริมสร้าง การอำนวยความสะดวก การสนับสนุน และการให้ความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดของ สจิวต์ (Stewart, 1994) อธิบายถึงกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับแรงงานนอกระบบสูงอายุ ควรดำเนินการ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเสริมสร้าง (Enabling) เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ สร้างเสริมการมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะ รวมทั้งความสามารถในการจัดการทรัพยากรที่จำเป็นและเพียงพอต่อการปฏิบัติบุคคล 2) การอำนวยความสะดวก (Facilitating) ต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอในการปฏิบัติงาน รวมทั้งขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มาขัดขวางการปฏิบัติงานของบุคคล และส่งเสริมความมีอิสระในการปฏิบัติงาน 3) การให้ความร่วมมือ (Collaborating) การใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและให้ความร่วมมือกับบุคคล และ 4) การสนับสนุน (Supporting) การส่งเสริมสนับสนุนบุคคลให้มีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจในกรณีทำงานไม่ประสบความสำเร็จหรือทำงานผิดพลาด

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และความเข้มแข็งของชุมชน แรงจูงใจมีความสำคัญต่อการเสริมพลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริม

การมีรายได้และการมีงานทำ ถือว่าเป็นพลังงานผลักดัน กระตุ้น หรือเร้าความรู้สึกของแรงงานนอกระบบสูงอายุให้มีความสนใจ มีความเต็มใจในเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมพลังอำนาจให้ต้องการ มีงานทำและการมีรายได้เสริม สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาร่าพิง อริยะ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ ของผู้สูงอายุเพื่อลดการพึ่งพาสังคม พบว่า ควรเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุ มีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน ปัจจัย ภาวะผู้นำเป็นความสามารถ ในการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินการพยายามใช้อิทธิพลของตนกระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้แรงงานนอกระบบสูงอายุ มีความเต็มใจ และ กระตือรือร้นในการทำงานหรือการสร้างรายได้เสริม การที่ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาวะผู้นำเกี่ยวกับเสริมพลังอำนาจ แรงงานนอกระบบสูงอายุถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะการมีภาวะ ผู้นำเป็นเรื่องของการใช้อำนาจ (power) ที่เป็นในแบบของการใช้อิทธิพล (influence) เพื่อการโน้มน้าว (persuasion) ให้ผู้อื่นเข้าใจ เหตุผลและเต็มใจร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ขององค์กร ภาวะผู้นำในลักษณะนี้มีลักษณะเป็นการใช้ภาวะผู้นำ ในองค์กรเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล และการใช้ภาวะผู้นำกับ แรงงานนอกระบบสูงอายุเพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมพลัง อำนาจต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับ การศึกษาของ สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางการส่งเสริม รายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยาคือ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นต้องมีจิตอาสา

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในประเด็นปัจจัยการบริหารจัดการ เพราะกระบวนการเสริมพลังอำนาจให้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการนำทรัพยากร ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มาขับเคลื่อนกระบวนการบริหารจัดการ โดยมีจุดมุ่งหมายให้แรงงาน นอกระบบสูงอายุมีงานทำหรือมีรายได้เสริมอย่างยั่งยืน สอดคล้อง กับการศึกษาของ ภาร่าพิง อริยะ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อลดการพึ่งพาสังคม ที่เสนอว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดแผนพัฒนาอาชีพ ให้กับกลุ่มอาชีพที่มีอยู่แล้วในชุมชนโดยการพัฒนาลินค้าที่เป็น นวัตกรรมควบคู่กับการท่องเที่ยว

นอกจากปัจจัยด้านการบริหารจัดการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแล้ว ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชนก็มีส่วนสำคัญ เนื่องจากความเข้มแข็งของชุมชนเป็นการที่ชุมชนที่สมาชิกในชุมชน ร่วมกัน แก้ไขปัญหาของชุมชนและจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบ ด้วยทุนทางสังคมและทรัพยากรที่ตนมีอยู่มาเป็นฐานของการพัฒนา และแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ ซึ่งการมีงานทำและการสร้าง รายได้เสริมของแรงงานนอกระบบสูงอายุเป็นประเด็นสำคัญที่ชุมชน

ต้องเข้ามามีส่วนร่วม งานวิจัยหลายเรื่องได้สนับสนุนความคิดนี้ อาทิ การศึกษาของ ภูษงค์ เสนานุช และธนาชัย สุนทรอนันต์ชัย (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็น แรงงานนอกระบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เสนอว่าควร มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีรายได้ มีเงินออม เข้าถึงบริการด้านสุขภาพ และ ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม และให้หุ้นส่วนทางสังคมในท้องถิ่น 4 องค์กรหลัก เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ ได้แก่ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน และครอบครัว โดยต้องจัดให้มีระบบการดำเนินงานที่เป็นระบบ และ การศึกษาของ สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดพะเยา โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสร้าง รายได้ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยา 2) เพื่อพัฒนา แนวทางการส่งเสริมรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยา และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการส่งเสริมรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า แนวทาง การส่งเสริมรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัด พะเยาต้องมีการมีส่วนร่วมของเครือข่ายกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การสร้างแรงจูงใจส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเสริม พลังอำนาจแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุในการสร้างรายได้และ การมีงานทำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเริ่มจากการรวมกลุ่มกัน ในลักษณะชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีกิจกรรมที่ พัฒนาสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งผล ให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับการสร้างความภูมิใจในตนเองแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ เช่น กิจกรรมจิตอาสา การเป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญา เป็นต้น
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรช่วยอำนวยความสะดวกให้แรงงานนอกระบบสูงอายุเข้าถึงสิทธิหรือสวัสดิการ ที่หน่วยงานต่าง ๆ ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนการศึกษา ดูงานสถานที่จริงเพื่อสร้างรายได้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ
5. การพัฒนาอาชีพแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุที่เป็น การผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรวางแผน การพัฒนาอาชีพที่มีผู้บริโภคหรืออุปโภค และต้องมีช่องทาง การจัดจำหน่ายที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำรูปแบบการเสริมพลังอำนาจของแรงงานนอกระบบสูงอายุต่อการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ไปประยุกต์ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบฯ นี้ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

เอกสารอ้างอิง

กรมการจัดหางาน. (2556). รายงานผลการวิจัยเรื่อง บทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ พ.ศ. 2560-2565. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการผู้สูงอายุ.

ธนยศ สุมาลัยโรจน์ และฮานานมูฮิบะตุตดิน นอจิ สุขใสว. (2558). ผู้สูงอายุในโลกแห่งการทำงาน: มุมมองเชิงทฤษฎีทางกายจิตสังคม. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 7(1): 242-254.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2560). การจัดการสมัยใหม่ : Modern Management. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.

พายุ นาวาคุระ. (2564). แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. มนุษยสังคมสาร (มสส.). 19(3): 21-42.

พิรร์รายย์ พูลเกิด และคณะ. (2567). การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 7(1): 115-139.

ภาร่าพิง อริยะ และคณะ. (2559). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อลดการพึ่งพิงสังคม. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10.

ภูงศ์ เสนานุช และธนาชัย สุนทรอนันตชัย. (2561). การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 26(1): 146-164.

วิเชียร วิทยอดม. (2554). การจัดการสมัยใหม่ Modern Management. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อินริชการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานจังหวัดอ่างทอง. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดอ่างทอง (พ.ศ. 2566-2570). อ่างทอง: สำนักงานจังหวัดอ่างทอง.

สำนักงานสถิติจังหวัดอ่างทอง. (2564). รายงานผลการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2564 จังหวัดอ่างทอง. อ่างทอง: สำนักงานสถิติจังหวัดอ่างทอง.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สุกัญญา มีสกุลทอง. (2566). องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งในบริบทประเทศไทย. วารสารประชากรศาสตร์. 39(1): 70-90.

สุพจน์ ประไพเพชร และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำ: แนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบ. วารสารครุศาสตร์ปัญญา. 2(1): 59-73.

สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ. (2564). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดพะเยา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์. 15(2): 211-221.

อรรครา ธรรมาธิกุล. (2558). การพัฒนารูปแบบการเสริมพลังอำนาจผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชน. ปรัชญาคุษภักดิ์บัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Stewart, A. M. (1994). Empowering People. London: Pitman.

Y. DONG AND H. DONG. Design Empowering Active Aging: A Resource Based Design Toolkit. International Journal of Human-Computer Interaction. [online]. Available : <https://bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/24121/5/FullText.pdf>. 2022.

ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคที่ส่งผลต่อหนี้ภาคครัวเรือนของประเทศไทย Macroeconomic Factors Affecting Household Debt in Thailand

ประภัสสร คำสวัสดิ์^{*1}, วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล²

Praphatsorn Khumsawat¹, Weerawit Lertthaitrakul²

¹ สำนักงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000

² คณะโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000

¹ Office of Research and Innovation Development, Sripratum University Chonburi Campus, Chonburi 20000 Thailand

² School of Logistics and Supply chain, Sripratum University Chonburi Campus, Chonburi 20000 Thailand

*Corresponding author E-mail: Praphatsorn.cu@gmail.com

(Received: November 5 2024; Revised: January 10 2025; Accepted: January 15 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) การใช้จ่ายของรัฐบาล อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อัตราการว่างงาน และการบริโภคภาคครัวเรือนกับตัวแปรตาม คือ หนี้ภาคครัวเรือน โดยใช้การวิเคราะห์ ARDL (Autoregressive Distributive Lag Model) จากข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสระหว่างปี 2555-2565 ผลการวิจัยพบว่า ในระยะยาวไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าปัจจัยเชิงมหภาคดังกล่าวอาจไม่มีผลกระทบต่อระดับหนี้สินภาคครัวเรือนในระยะยาว ในขณะที่ระยะสั้น พบว่า หนี้สินภาคครัวเรือนในอดีตมีผลทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน และการเพิ่มขึ้นของ GDP ในอดีตมีผลทำให้หนี้สินลดลง การใช้จ่ายของรัฐบาลในอดีตส่งผลบวกต่อหนี้สินภาคครัวเรือน ส่วนอัตราการว่างงานในอดีตส่งผลลบต่อหนี้สินภาคครัวเรือน แต่การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยนโยบายไม่ส่งผลกระทบต่อหนี้สินภาคครัวเรือนในระยะสั้น

คำสำคัญ : หนี้สินภาคครัวเรือน; ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ; การใช้จ่ายภาครัฐ; อัตราการว่างงาน; อัตราดอกเบี้ยนโยบาย

Abstract

The objective of this study was to analyze the relationship between independent variables - including Gross Domestic Product (GDP), government spending, the policy interest rate, the unemployment rate, and household consumption and the dependent variable, household debt, using the Autoregressive Distributed Lag (ARDL) model with quarterly time-series data from 2012 to 2022. The results of the study indicated that, in the long run, there was no Statistically significant relationship between the independent variables and the dependent variable, suggesting that these macroeconomic factors may not have a direct impact on the household debt levels in the long run. However, in the short run, it was found that past household debt affected the increase of current debt, while an increase in past GDP led to a reduction in household debt. Additionally, government spending in the past positively affected household debt, while past unemployment rates negatively influenced household debt. Changes in the policy interest rate didn't have a significant effect on household debt in the short run.

Keywords : Household Debt; Gross Domestic Product; Government Spending; Unemployment Rate; Policy Interest Rate

บทนำ

หนี้ภาคครัวเรือนในประเทศไทยกลายเป็นประเด็นที่สำคัญและได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มทางเศรษฐกิจโดยรวมและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของหนี้ภาคครัวเรือนส่วนหนึ่งเกิดจากการขยายตัวของชนชั้นกลาง การบริโภคที่สูงขึ้น และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ง่ายขึ้น แม้หนี้ภาคครัวเรือนจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและช่วยให้อุตสาหกรรมสามารถเงินลงทุนเพื่อการศึกษา ที่อยู่อาศัย และการบริโภคได้ แต่หนี้ที่มากเกินไปก็สามารถก่อให้เกิดความเสี่ยงที่สำคัญ เช่น ความไม่มั่นคงทางการเงิน การลดลงของการใช้จ่ายของผู้บริโภค และการผิมนัดชำระหนี้ ตามรายงานล่าสุด อัตราหนี้ภาคครัวเรือนต่อ GDP ของประเทศไทยได้พุ่งสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง โดยอยู่ในระดับที่เกินกว่า 80% (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราหนี้ภาคครัวเรือนสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การมีหนี้ในระดับสูงนี้สร้างความวิตกกังวลเกี่ยวกับความยั่งยืนของการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่มั่นคงทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนี้ส่วนใหญ่ถูกถือครองโดยครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ซึ่งอาจประสบปัญหาในการชำระหนี้หากสภาวะเศรษฐกิจแย่ลง

ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค ที่มีผลต่อหนี้สินภาคครัวเรือนมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกัน เช่น การเติบโตของ GDP ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวและเพิ่มรายได้ของประชากร โดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่สร้างงาน ทำให้ครัวเรือนมีความสามารถในการชำระหนี้หรือก่อหนี้เพิ่มขึ้น (Koo, 2011) นอกจากนี้ อัตราดอกเบี้ยก็มีความสำคัญในกระตุ้นหรือจำกัดการก่อหนี้ของครัวเรือน โดยอัตราดอกเบี้ยต่ำจะกระตุ้นให้เกิดการก่อหนี้มากขึ้นเนื่องจากต้นทุนการกู้ยืมต่ำ (Board of Governors of the Federal Reserve System, 2024) การใช้จ่ายภาครัฐที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ของครัวเรือน ลดความเสี่ยงจากหนี้เสีย (European Central Bank, 2004) ในขณะเดียวกัน การว่างงานจะส่งผลเชิงลบต่อหนี้สินภาคครัวเรือน เนื่องจากทำให้ความสามารถในการขอสินเชื่อลดลงและอาจกระทบต่อการปล่อยสินเชื่อจากสถาบันการเงิน (European Central Bank, 2004) นอกจากนี้ การบริโภคภาคครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis) ยังแสดงให้เห็นว่า หากครัวเรือนมีรายได้สูงในระยะยาว พวกเขามีแนวโน้มที่จะบริโภคและก่อหนี้เพิ่มขึ้นเพื่อซื้อสินทรัพย์ เช่น บ้านและรถยนต์ (Friedman, 1957) (Dyan, Skinner and Zeldes, 2004) โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเพิ่มขึ้นของรายได้ อาจทำให้ครัวเรือนมีแนวโน้มที่จะรักษาคุณภาพชีวิตและสถานะทางสังคม (Ando and Modigliani, 1963) ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเงินต่าง ๆ มีผลกระทบโดยตรงต่อการก่อหนี้ของครัวเรือน

การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อสำรวจปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อหนี้ภาคครัวเรือนในประเทศไทย โดยเฉพาะในบริบทของเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมทางการเงินที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ มีงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้นที่ได้ศึกษาถึงตัวแปรทางเศรษฐกิจระดับมหภาคที่ส่งผลต่อหนี้ภาคครัวเรือน เช่น งานวิจัยเรื่อง The determinants of Household Debt in Malaysia (Yahya, Zaki, Nik Azid, Mohd Ali and Hussain, 2023) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อัตราการว่างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมาเลเซีย มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญกับหนี้สินครัวเรือน ปัจจัยกำหนดเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อหนี้สินครัวเรือนในมาเลเซีย และงานวิจัยเรื่อง Determinants of household debt in emerging economies: A macro panel analysis (Samad, Daud and Dali, 2020) ที่ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงในราคาบ้านและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ส่งผลเชิงบวกต่อหนี้สินภาคครัวเรือน ในขณะที่ การเปลี่ยนแปลงในอัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อส่งผลเชิงลบต่อหนี้สินภาคครัวเรือน

การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคกับหนี้ภาคครัวเรือนจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายและสถาบันการเงินสามารถออกแบบกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและลดความเสี่ยงจากการเพิ่มขึ้นของหนี้ภาคครัวเรือนในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อหนี้สินภาคครัวเรือนของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP), การใช้จ่ายภาครัฐบาล, อัตราดอกเบี้ย, อัตราการว่างงาน, และการบริโภคภาคครัวเรือน กับหนี้สินภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นตัวแปรตามในงานวิจัยนี้

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร: ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคทั้งหลาย (GDP, อัตราดอกเบี้ย, อัตราการว่างงาน, การใช้จ่ายภาครัฐ, การบริโภคภาคครัวเรือน) มีผลต่อการตัดสินใจของครัวเรือนในการก่อหนี้สิน ในระยะสั้นและระยะยาว โดยกำหนดขึ้นเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังต่อไปนี้

$$DEBT = f(GDP, GOV, INT, UNEMP, CONSUM)$$

เมื่อ DEBT = หนี้สินภาคครัวเรือนที่อยู่ภายในระบบเศรษฐกิจ (สถาบันการเงิน)
(หน่วย : ล้านบาท)

GDP	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (หน่วย : ร้อยละ YoY)
GOV	=	การใช้จ่ายภาครัฐบาล (หน่วย : ล้านบาท)
INT	=	อัตราดอกเบี้ย (หน่วย : ร้อยละ)
UNEMP	=	อัตราการว่างงาน (หน่วย : ร้อยละ)
CONSUM	=	ดัชนีการบริโภคภาคครัวเรือน

1. **วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย** มีการศึกษาหลายชิ้นที่พยายามทำความเข้าใจปัจจัยที่กำหนดการเติบโตของหนี้ครัวเรือน ตัวอย่างเช่นที่งานวิจัยของ Christelle Meniago, Janine Mukuddem-Petersen, Mark A. Petersen และ Itumeleng P. Mongale (2013) ที่พยายามตรวจสอบปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่ส่งผลให้หนี้ภาคครัวเรือนของประเทศแอฟริกาใต้สูงขึ้น โดยใช้แบบจำลอง Vector Error Correction Model (VECM) ผลการศึกษาได้ยืนยันถึงการมีอยู่ของความสัมพันธ์แบบผสมรวมในระยะยาวระหว่างหนี้ครัวเรือนและปัจจัยกำหนดเศรษฐกิจมหภาคอื่น ๆ พบว่า หนี้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกของดัชนีราคาผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และการบริโภคของครัวเรือน นอกจากนี้พบว่าราคาบ้านและเงินออมของครัวเรือนมีส่วนสนับสนุนในเชิงบวกต่อการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือน แต่ความสัมพันธ์นี้ถือว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางกลับกัน พบว่าการกักตุนของครัวเรือนได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญและไม่มีนัยสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงเชิงลบของรายได้และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำตามลำดับ ในที่สุดการมีอยู่ของความสัมพันธ์ที่บูรณาการในระยะยาวทำให้เราสามารถสร้างแบบจำลอง VECM สำหรับหนี้ครัวเรือน ซึ่งจะช่วยให้คาดการณ์ในอนาคตได้ง่ายขึ้น

งานวิจัยของ Erin Turinetti และ Hong Zhuang (2011) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินครัวเรือนในสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสในช่วงปี 1980-2010 และควบคุมประเด็นตามลำดับเวลา ผลลัพธ์ที่ประมาณการได้แสดงให้เห็นว่าอัตราการว่างงาน อัตราดอกเบี้ย รายได้ส่วนบุคคลที่ใช้จ่ายได้ต่อหัว สัดส่วนของประชากรที่เกษียณอายุ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับหนี้สินครัวเรือน ในขณะที่ราคาที่อยู่อาศัย ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานเกี่ยวข้องในทางบวกกับการกักตุนของครัวเรือน

งานวิจัยของ Norliza Che Yahya, Bushra Mohd Zaki, Nik Norain Izzati Nik Azid, Nur Fatihah Mohd Ali และ Nor Amanie Najihah Hussain (2023) มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเกตปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อหนี้สินครัวเรือนในมาเลเซีย การศึกษานี้ได้ระบุตัวแปรอิสระ 6 ตัวที่มีผลต่อหนี้สินครัวเรือนของมาเลเซีย ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราการว่างงาน รายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

และดัชนีราคาที่อยู่อาศัย (HPI) การวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลรายปีเป็นเวลา 30 ปี (1991-2021) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอัตราการว่างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญกับหนี้สินครัวเรือน ปัจจัยกำหนดเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อหนี้สินครัวเรือนในมาเลเซีย โดยเฉพาะในปัจจัยด้านเศรษฐกิจจุลภาค การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจได้ดีขึ้นว่าหนี้สินครัวเรือนอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ

อนึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์บางท่านที่พยายามเน้นไปที่ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคอย่างเฉพาะเจาะจง เช่น งานวิจัยของ ฤทธิชัย กิจเจริญทรัพย์ (2567) ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยนโยบายสามารถทำให้หนี้การบริโภคและหนี้ที่อยู่อาศัยภายในประเทศลดลงได้ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยนโยบายเป็นปัจจัยการปรับต้นทุนทางการเงินสำหรับการกู้ยืมสินเชื่อสำคัญ และส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินของหนี้ครัวเรือนให้ลดลงได้ อย่างไรก็ตาม การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายจะทำให้ภาระหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนที่มีภาระหนี้คงค้างแบบอัตราดอกเบี้ยกักตุนแบบลอยตัว ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เป็นปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนที่สำคัญเช่นกัน เนื่องจาก GDP ที่สูงขึ้นช่วยหลายข้อจำกัดของการกู้ยืมสินเชื่อ และผลักดันให้หนี้ครัวเรือนเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นได้ หรือในกรณีของ Ashley Teedzwi Mutezo (2014) ที่ศึกษาตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินครัวเรือนและการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในแอฟริกาใต้ในช่วงปี 1986-2013 เพื่อจับภาพพลวัตในระยะสั้นและระยะยาว ผลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าในระยะสั้นมีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างหนี้สินครัวเรือนและรายได้หลังหักภาษี ความมั่งคั่งสุทธิ และอัตราเงินเฟ้อ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินภาคครัวเรือนและตัวแปรอัตราดอกเบี้ย ส่วนในระยะยาวมีความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินครัวเรือน กับรายได้หลังหักภาษี อัตราดอกเบี้ย และอัตราเงินเฟ้อ ทั้งนี้พบข้อสังเกตที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำในช่วงระยะเวลา (พ.ศ. 2547-2554) และรายได้ครัวเรือนโดยทั่วไปที่เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในแอฟริกาใต้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้หนี้สินครัวเรือนสูงขึ้น

2. **Autoregressive distributed Lag (ARDL) model** เป็นแนวคิดที่นำเสนอโดย Pesaran, Shin and Smith (1995) แนวคิดของ Autoregressive Distributed Lag (ARDL) Model คือ แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอนุกรมเวลา (Time Series) โดยมีจุดเด่นในการใช้ข้อมูลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในการวิเคราะห์ โดยโมเดลนี้จะรวมถึงทั้งความสัมพันธ์ในระยะสั้น (Short Run) และระยะยาว (Long Run) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างพร้อมกัน แนวคิดหลักของ ARDL ได้แก่:

2.1 การพิจารณาความสัมพันธ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว: ARDL จะช่วยให้สามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งในระยะยาวและระยะสั้นได้ในแบบเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องทดสอบการรวมกลุ่ม (cointegration) ก่อนเหมือนกับบางแบบจำลองอื่น ๆ (เช่น Johansen Cointegration Test)

2.2 การรวมข้อมูลของตัวแปรในทั้งสองทิศทาง (lag): ใน ARDL โมเดลจะใช้ข้อมูลของตัวแปรตาม (dependent variable) และตัวแปรอิสระ (independent variable) ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา (lag) เพื่อคำนวณผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว ตัวแปรในลำดับเวลามีผลต่อกันและกันทั้งในระยะสั้น (การปรับตัวในระยะสั้น) และในระยะยาว (ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว)

2.3 การใช้ Bound Testing Approach (ทดสอบข้อจำกัด): ในการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว (cointegration) ของโมเดล ARDL จะใช้ Bound Test เพื่อทดสอบว่ามีความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตัวแปรต่าง ๆ หรือไม่ หากผลทดสอบชี้ว่าเป็นจริงจะสามารถสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์ระยะยาวและสามารถคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ในระยะยาวได้

2.4 เหมาะสำหรับข้อมูลที่มีลักษณะไม่สม่ำเสมอ (Non-stationary Data): ARDL สามารถใช้กับข้อมูลที่มีลักษณะไม่สม่ำเสมอ (non-stationary) $I(0)$ หรือ $I(1)$ ได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในกรณีที่ตัวแปรไม่สามารถทดสอบความเป็น stationarity ได้ง่ายหรือไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรให้เป็น stationary ก่อน

2.5 การทดสอบความเร็วในการปรับตัว (Speed of Adjustment): หากพบว่ามีคุณสมบัติระยะยาวในโมเดล ARDL แล้ว ECM (Error Correction Model) จะช่วยให้สามารถคำนวณความเร็วในการปรับตัวกลับสู่ดุลยภาพในระยะยาวหลังจากที่เกิดการเบี่ยงเบนจากการคำนวณในระยะสั้น

กล่าวโดยสรุป: โมเดล ARDL เป็นเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่นในการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา เพราะสามารถใช้กับข้อมูลที่ไม่จำเป็นต้องเป็น stationary และสามารถศึกษาผลกระทบของตัวแปรในทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้ในแบบจำลองเดียว โดยสามารถใช้ Bound Test เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในการศึกษาด้านเศรษฐมิติและเศรษฐศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2555 จนถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2565 เนื่องจากหนี้สินภาคครัวเรือนในประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2560-2565 การระบาด

ของโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน โดยในการศึกษาได้กำหนดตัวแปรในแบบจำลอง ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรตาม ได้แก่ หนี้ภาคครัวเรือน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567)
2. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ย (ใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบาย) การใช้จ่ายภาครัฐ การบริโภคภาคครัวเรือน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) และ อัตราการว่างงาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

วิธีการดำเนินการวิจัย

โมเดล ARDL (Autoregressive Distributed Lag Model) ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในระยะสั้น โมเดล ARDL ช่วยให้สามารถศึกษาผลกระทบที่รวดเร็วจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรเศรษฐกิจ เช่น อัตราดอกเบี้ยและการบริโภค ที่มีผลทันทีต่อหนี้สินภาคครัวเรือน ในขณะที่ในระยะยาว โมเดลนี้ช่วยให้ศึกษา ความสัมพันธ์ที่สะสมและค่อย ๆ ปรับตัว เช่น การเพิ่มขึ้นของ GDP หรือการลดลงของอัตราดอกเบี้ยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้สินภาคครัวเรือนในระยะยาว

โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบการเป็นสถานะคงที่ของข้อมูล (Stationary) โดยใช้ ADF (Augmented Dickey-Fuller) test เนื่องจากการตรวจสอบการเป็นสถานะคงที่ (stationarity) ของข้อมูลมีความสำคัญในทางเศรษฐมิติ ข้อมูลที่ไม่เป็นสถานะคงที่อาจทำให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งอาจส่งผลให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่แม่นยำหรือผิดพลาดได้ (หรือที่เรียกว่าเกิด “spurious regression”) สถานะคงที่ (stationary) คือ สถานะที่คุณสมบัติทางสถิติของข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย (mean), ความแปรปรวน (variance) และความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในช่วงเวลาต่าง ๆ (autocorrelation) ไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป หากข้อมูลไม่เป็นสถานะคงที่ (non-stationary) อาจทำให้เกิดการประเมินที่ผิดพลาดในการคาดการณ์หรือทดสอบสมมติฐานทางเศรษฐมิติ

2. ทดสอบความล่าช้าที่เหมาะสม ในที่นี้ใช้เกณฑ์ของ AIC (Akaike Information Criterion) ที่ต่ำที่สุด โมเดล ARDL ใช้ตัวแปรในช่วงเวลาที่ต่างกัน (lagged variables) เพื่ออธิบายผลกระทบระหว่างตัวแปรเศรษฐกิจในระยะสั้นและระยะยาว โดยการเลือกจำนวนความล่าช้าที่เหมาะสมจะช่วยให้เราเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้ถูกต้อง หากเลือกความล่าช้าที่มากเกินไปอาจทำให้โมเดลซับซ้อนเกินไป หรือหากเลือกน้อยเกินไปก็อาจทำให้โมเดลไม่ครอบคลุมผลกระทบที่เกิดขึ้นจากตัวแปรในช่วงเวลาอื่น ๆ

3. ตรวจสอบความเหมาะสมของสมการ โดยการตรวจสอบค่าสถิติทดสอบ เช่น F-test หรือ t-test เพื่อประเมินความหมายของพารามิเตอร์

4. การทดสอบสมมติฐานระยะยาว ใช้ Co-integration เช่น Bounds test เพื่อดูว่ามีความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตัวแปรหรือไม่ ประเมินการสมการระยะยาว หากพบว่ามีความสัมพันธ์ระยะยาว คำนวณค่าพารามิเตอร์ในสมการระยะยาว ประเมินการสมการระยะสั้น คำนวณค่าพารามิเตอร์ในสมการระยะสั้น โดยจะมีการประมาณค่าและวิเคราะห์ว่าการเปลี่ยนแปลงในตัวแปร

ในระยะสั้นมีผลกระทบต่อระบบอย่างไร โดยใช้ ECM หรือ Error Correction Model เป็นตัวปรับตัวของระบบให้กลับสู่เส้นทางระยะยาว

5. ทำการทดสอบความเสถียร (Stability Test) โดยตรวจสอบว่าพารามิเตอร์ของโมเดลมีความเสถียรตลอดระยะเวลา

ผลการวิจัย

1. การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) โดยใช้ Unit Root Test

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบ Unit Root Test โดยใช้วิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) Test

variables	Intercept And Trend	Prob.
DEBT	I (0)	0.0140
GDP	I (1)	0.0546
GOV	I (0)	0.0000
INT	I (1)	0.0969
UNEMP	I (0)	0.0004
CONSUM	I (0)	0.0224

เมื่อ I (0) = Stationary at level และ I (1) = Stationary at first-order of difference จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรหนี้ภาครัฐครัวเรือน การใช้จ่ายภาครัฐบาล อัตรการว่างงาน และการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคภาคครัวเรือน ข้อมูลมีลักษณะนิ่งที่ I (0) ในขณะที่ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และอัตราดอกเบี้ย ข้อมูลมีลักษณะนิ่งที่ I (1) จึงเลือกใช้การทดสอบตามกระบวนการของ ARDL approach to co-integration ที่สามารถนำข้อมูลที่มีลักษณะ I (0) และ I (1) มาทดสอบร่วมกัน

2. การทดสอบความล่าช้าที่เหมาะสมในที่ใช้เกณฑ์ของ พบว่า ตัวแบบจำลองที่จะทำให้ค่าของ AIC ต่ำสุดคือ แบบจำลอง AIC (Akaike Information Criterion) ที่ต่ำที่สุด โดยจากการศึกษา ARDL (3, 3, 3, 0, 4, 3)

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลอง ARDL ของหนี้ภาครัฐครัวเรือน : ARDL (3, 3, 3, 0, 4, 3)

Variable	Coefficient	Std. error	t-statistic	Prob.*
DEBT(-1)	0.973740	0.152477	6.386138	0.0000
DEBT(-2)	0.482490	0.207776	2.322167	0.0322
DEBT(-3)	-0.476105	0.125477	-3.794360	0.0013
GDP	-0.247189	0.193481	-1.277581	0.2176
GDP(-1)	0.152327	0.230401	0.661139	0.5169
GDP(-2)	-0.249673	0.217038	-1.150366	0.2650
GDP(-3)	0.766899	0.222819	3.441800	0.0029
GOV	-0.150598	0.170750	-0.881983	0.3894
GOV(-1)	-0.298356	0.193677	-1.540479	0.1408
GOV(-2)	-0.341916	0.212256	-1.610864	0.1246
GOV(-3)	-0.33267	0.162800	-2.040953	0.0562

ตารางที่ 2 (ต่อ)

Variable	Coefficient	Std. error	t-statistic	Prob.*
INT	71158.10	49032.72	1.451237	0.1639
UNEMP	-4335.728	59772.68	-0.072537	0.9430
UNEMP(-1)	252734.6	71329.24	3.543211	0.0023
UNEMP(-2)	-95237.91	68385.28	-1.392667	0.1807
UNEMP(-3)	5513.744	67364.01	0.081850	0.9357
UNEMP(-4)	71927.98	44924.79	1.601075	0.1268
CONSUM	2185.202	2933.536	0.744904	0.4659
CONSUM(-1)	9165.180	2737.926	3.347490	0.0036
CONSUM(-2)	-1.731.535	3991.407	-0.433816	0.6696
CONSUM(-3)	-11670.26	4435.763	-2.630948	0.0170
C	-177929.5	166519.6	-1.068520	0.2994

R-squared	0.999887	Mean dependent var	12914963
Adjusted R-squared	0.999755	S.D. dependent var	1791229
S.E. of regression	28054.15	Akaike info criterion	23.62315
Sum squared resid	1.42E+10	Schwarz criterion	24.55204
Log likelihood	-450.4631	Hannan-Quin criter	23.95901
F-statistic	7570.142	Durbin-Watson stat.	2.055195
Prob(F-statistic)	0.000000		

จากผลการคำนวณที่แสดงในตารางที่ 2 อธิบายจากค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R² แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามที่สามารถอธิบายได้จากตัวแปรอิสระได้ร้อยละ 99.98

3. ตรวจสอบความเหมาะสมของสมการ

ตารางที่ 3 ทดสอบปัญหา Autocorrelation และ ความเหมาะสมของแบบจำลอง

สถิติทดสอบ	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ	P-value
Breusch-Godfrey Serial Correlation LM test	F-statistic (2, 16)	0.8592
Ramsey RESET test	t-statistic (17)	0.3818

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation จากการทดสอบโดย Breusch-Godfrey Serial Correlation LM test เนื่องจากค่าที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เช่นเดียวกับกับค่าของ Ramsey RESET test ที่ใช้เพื่อตรวจสอบว่าสมการที่สร้างมีการระบุสมการอย่างครบถ้วนหรือไม่ โดยการทดสอบนี้จะช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่าสมการมีการระบุถูกต้องหรือมีข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจาก

การไม่รวมตัวแปรที่สำคัญหรือการระบุรูปแบบไม่ถูกต้อง โดยพบว่าค่าของ P-value > 0.01 ความหมายคือ สมการสามารถอธิบายข้อมูลได้ดี และไม่พบการขาดหายของตัวแปรที่สำคัญหรือตัวแปรที่ไม่ได้รวมอยู่ในสมการ

4. การทดสอบค่าความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration Testing) โดยใช้ผลของ Bounds Test ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบ Bounds Test ของสมการอัตราการว่างงาน ARDL (3, 3, 3, 0, 4, 3)

Test statistics	Value	Significance	I (0)	I (1)
F-statistic	3.757007	10%	2.331	3.417
		5%	2.804	4.013
		1%	3.900	5.419

จากการทดสอบค่า Bounds test แบบ Restricted Constant (สมการไม่รวมค่าคงที่ แต่รวมค่าแนวโน้ม) พบว่า ค่าสถิติ F-statistic อยู่สูงกว่าค่าขอบเขต I (1) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างกันของตัวแปร โดยมีสมการของความสัมพันธ์ในระยะยาว และระยะสั้น ดังตารางที่ 5 และ 6

ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่าสมการระยะยาวของหนี้ภาคครัวเรือน

Variable	Coefficient	Std.error	t-statistic	P-value
GDP(-1)	21.25126	47.13402	0.450869	0.6549
GOV(-1)	-56.51062	127.0037	-0.444952	0.6592
INT	3580319	9118916.	0.392625	0.6970
UNEMP(-1)	11602769	23819619	0.487110	0.6293
CONSUM(-1)	-103216.9	531817.2	-0.194083	0.8473
C	-8952520	15308409	-0.584811	0.5625

CE = DEBT(-1) - (21.251262*GDP(-1) - 56.51062*GOV(-1) + 3580319*INT + 11602769*UNEMP(-1) - 110326.9*CONSUM(-1) - 8952520)

จากตารางที่ 5 พบว่า ในระยะยาวพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการว่างอริสระ อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในไตรมาสที่ผ่านมา การใช้จ่ายภาครัฐในไตรมาสที่ผ่านมา อัตราดอกเบี้ย ณ ปัจจุบัน อัตราการว่างงานในไตรมาสที่ผ่านมา และ การใช้จ่ายภาคครัวเรือนในไตรมาสที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ หนี้สินภาคครัวเรือนอย่างมีนัยทางสถิติ (เนื่องมาจากค่าของ P-value > 0.01)

ตารางที่ 6 ผลการประมาณค่าสมการระยะสั้นของหนี้สินภาคครัวเรือน

Variable	Coefficient	Std.error	t-statistic	P-value
COINTEQ*	-0.019875	0.003356	-5.921604	0.0000
D(DEBT(-1))	-0.006385	0.098134	-0.065065	0.9487
D(DEBT(-2))	0.476105	0.088501	5.379681	0.0000
D(GDP)	-0.247189	0.135396	-1.825670	0.0804
D(GDP(-1))	-0.517226	0.075787	-6.824775	0.0000
D(GDP(-2))	-0.766899	0.173939	-4.409021	0.0002
D(GOV)	-0.150598	0.089204	-1.688246	0.1043
D(GOV(-1))	0.674183	0.128022	5.266165	0.0000
D(GOV(-2))	0.332267	0.074085	4.484941	0.0002
D(UNEMP)	-4.335.728	36311.87	-0.119402	0.9060
D(UNEMP(-1))	17796.19	38182.51	0.466082	0.6454

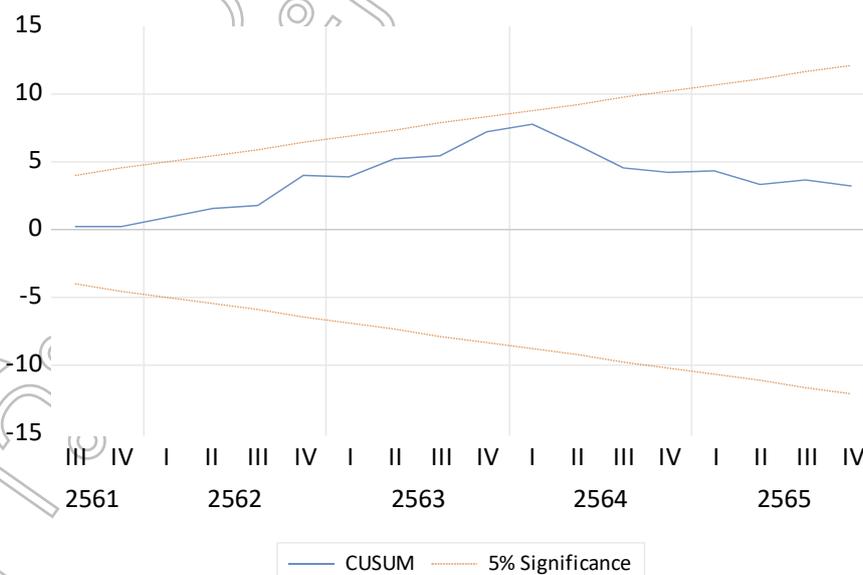
ตารางที่ 6 (ต่อ)

Variable	Coefficient	Std.error	t-statistic	P-value
D(UNEMP(-2))	-77441.72	39734.79	-1.948965	0.0631
D(UNEMP(-3))	-71927.98	2.7666.36	-2.599835	0.0157
D(CONSUM)	2185.202	1714.774	1.274339	0.2147
D(CONSUM(-1))	13401.80	1776.929	7.542112	0.0000
D(CONSUM(-2))	11670.26	2417.700	4.827010	0.0001

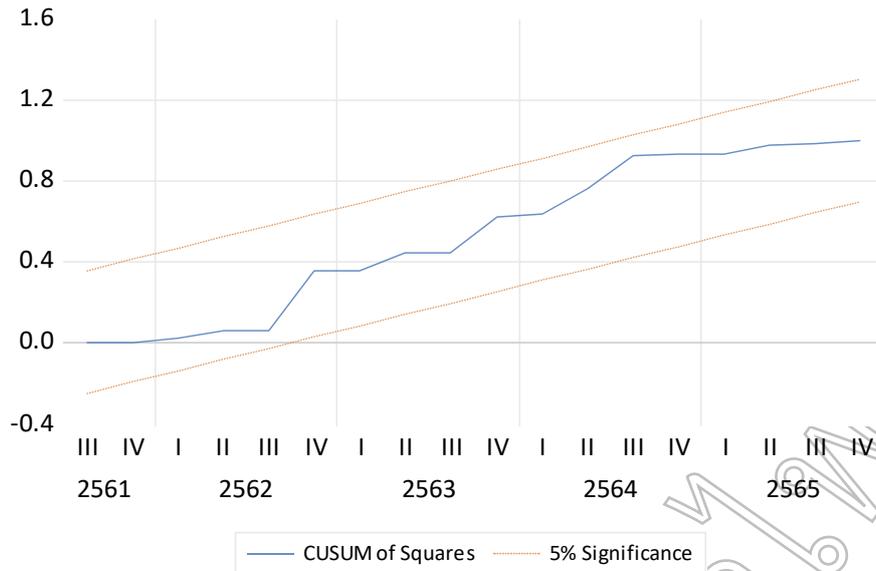
ค่าสัมประสิทธิ์ของ COINTEQ = -0.019875 แสดงว่า เมื่อเกิดการเบี่ยงเบนจากความสัมพันธ์ระยะยาวระบบจะมีการปรับตัวกลับไปสู่ระดับสมดุลในอัตราประมาณ 1.98% ต่อไตรมาส โดยเมื่อมีการเบี่ยงเบนในทางบวก ระบบจะมีการปรับตัวลง (ลดค่า) เพื่อกลับไปยังระดับสมดุลที่เหมาะสม และจากตารางที่ 6 พบว่าในระยะสั้น หนี้สินภาคครัวเรือนใน 2 ไตรมาสที่ผ่านมา การใช้จ่ายภาครัฐบาล การบริโภคภาคครัวเรือน ทั้งใน 1 และ 2 ไตรมาสที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับหนี้สินภาคครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศใน 1 และ 2 ไตรมาสที่ผ่านมา โดยที่อัตราการว่างใน 3 ไตรมาสที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับหนี้สินภาคครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การทดสอบความเสถียร (Stability Test) โดยการตรวจสอบพารามิเตอร์ของโมเดลมีความเสถียรตลอดระยะเวลา จากการพิจารณาค่าของ CUSUM test และ CUSUM Squares test การคำนวณหาค่า CUSUM test และ CUSUM Squares test เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพของการวิเคราะห์แบบจำลอง (model specification test) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทของการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในพารามิเตอร์ของโมเดลแบบคงที่ (fixed parameter model) CUSUM Test ใช้ในการตรวจสอบความเสถียรของโมเดล หรือ

การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของโมเดลในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยเฉพาะการทดสอบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในโมเดล ARDL (หรือโมเดลอื่น ๆ) ยังเสถียรตลอดเวลาหรือไม่ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในจุดใดจุดหนึ่งหรือไม่ ส่วน CUSUM Squares Test ใช้ในการตรวจสอบความเสถียรของตัวแปร โดยจะพิจารณาในรูปแบบที่มีความเข้มข้นมากขึ้นเมื่อเทียบกับ CUSUM Test โดยการคำนวณนี้จะไม่เพียงแคพิจารณา residuals เท่านั้น แต่ยังพิจารณาความแปรปรวน (variance) ของ residuals ด้วย ซึ่งจะช่วยตรวจสอบความเสถียรในระยะยาวมากขึ้น

ภาพที่ 1 ค่า CUSUM test ของสมการหนี้ภาคครัวเรือน ARDL (3, 3, 3, 0, 4, 3)

ภาพที่ 2 ค่า CUSUM squares test ของสมการหน้ภาคคร้วเรือน ARDL (3, 3, 3, 0, 4, 3)

จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของสมการหน้ภาคคร้วเรือนที่คำนวณได้นั้นมีเสถียรภาพหรือไม่ พิจารณาจากการทดสอบค่า CUSUM test ซึ่งจะเห็นจากภาพที่ 2 ว่าเส้นกราฟของ CUSUM อยู่ในขอบเขตความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์ของสมการ ARDL (3, 3, 3, 0, 4, 3) นั้นมีเสถียรภาพ ในขณะที่เส้นกราฟของ CUSUM squares ก็อยู่ในขอบเขตความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เช่นเดียวกัน แสดงว่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของสมการมีเสถียรภาพ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การใช้จ่ายภาครัฐบาล อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อัตราการว่างงาน และการบริโภคภาคคร้วเรือนกับตัวแปรตาม คือ หน้ภาคคร้วเรือน โดยใช้การวิเคราะห์ ARDL (Autoregressive Distributive Lag model) ลักษณะของข้อมูลเป็นอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ปี 2555 ถึง ปี 2565 โดยเริ่มต้นจากการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) test พบว่า ชุดข้อมูลทั้งหมดมีทั้งลักษณะ I (0) หรือ Stationary at level และ I (1) หรือ Stationary at first-order of difference

จากการศึกษาความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration) พบว่าตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและหน้สินภาคคร้วเรือน ไม่มีความสัมพันธ์ในระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sharezan Binti Abd Rahman and Mansur Masih (2015) ที่ศึกษาตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและหน้คร้วเรือนโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาที่รวบรวมตั้งแต่ปี 1999 ถึงปี 2014 เป็นรายไตรมาส การศึกษา

วิจัยเผยให้เห็นว่าความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง GDP และหน้คร้วเรือนนั้นไม่มีนัยสำคัญ ในขณะที่งานวิจัยของ Norliza Che Yahya, Bushra Mohd Zaki, Nik Norain Izzati Nik Azid, Nur Fatimah Mohd Ali and Nor Amanie Najihah Hussain (2023) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง รวมไปถึงอัตราเงินเฟ้อ ไม่มีความสัมพันธ์กับหน้ภาคคร้วเรือน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ S.F. Ho, Yusof and Mainal (2016) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของหน้ภาคคร้วเรือนในระยะยาว เกิดจาก 3 สาเหตุ ที่ไม่ใช่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่เป็นปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ความไม่เต็มใจของคร้วเรือนที่จะกู้ยืมเมื่อนั้สูง ข้อจำกัดในการกู้ยืมของคร้วเรือน และสัดส่วนของสินเชื่้ออัตราดอกเบี้ยยี่ดหยุนที่ต่ำ

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า หน้ภาคคร้วเรือนไทยเป็นปัญหาที่สะสมความเปราะบางมานาน โดยในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมาน ระดับหน้คร้วเรือนไทย มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากหลายปัจจัยสำคัญที่ไม่ใช่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประการที่ 1. นโยบายลดต้นแรกที่ทำให้สินเชื่อยานยนต์ขยายตัวสูงขึ้นในช่วงปี 2554-2555 ประการที่ 2. เหตุการณ์น้ำท่วมในปี 2554 ที่ทำให้ความต้องการสินเชื่้อเพิ่มขึ้นเพื่อซ่อมแซมผลกระทบหลังน้ำท่วม และประการที่ 3. การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของสถาบันการเงินในการปล่อยสินเชื่้อรายย่อย ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำเป็นระยะเวลานานร่วม 10 ปี นอกจากนี้ ปัญหาหน้ภาคคร้วเรือนของไทยยังถูกซ้ำเติมด้วยการระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหดตัวและส่งผลกระทบต่อหน้ภาคคร้วเรือนต่อ GDP ปรับเพิ่มขึ้นสู่ระดับสูงสุดที่ร้อยละ 95.5 ณ สิ้นไตรมาสที่ 1 ของปี 2564 ก่อนทยอยลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 90.7 ณ สิ้นไตรมาสที่ 2 ปี 2566 เป็นผลจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัวและผลจากปัจจัยด้านราคา (GDP

deflator) ที่เพิ่มขึ้นตามระดับราคาสินค้าผู้บริโภค (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

ความสัมพันธ์ในระยะสั้น (Error Correction Model) ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ในระยะสั้น พบว่า ในระยะสั้น มีความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคกับหนี้สินภาคครัวเรือน ดังนี้ **หนี้ในอดีต** - ผลการศึกษาพบว่า เมื่อหนี้สินภาคครัวเรือนในอดีตเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้หนี้ในปัจจุบันเพิ่มขึ้นตาม ซึ่งแสดงถึง Path dependence หรือการที่การตัดสินใจในอดีตมีผลต่อการตัดสินใจในปัจจุบัน การเพิ่มหนี้ในอดีตมักทำให้ครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากภาระหนี้ที่สะสม GDP - การเพิ่มขึ้นของ GDP ในอดีตส่งผลให้หนี้สินลดลงในระยะสั้น เนื่องจากเมื่อเศรษฐกิจเติบโต ครัวเรือนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถใช้รายได้เพื่อชำระหนี้หรือปรับตัวให้ดีขึ้น เช่น การลดหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง **การใช้จ่ายภาครัฐ** - การใช้จ่ายของรัฐบาลในอดีตส่งผลบวกต่อหนี้สินภาคครัวเรือน ซึ่งอาจเกิดจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานหรือการกระตุ้นการบริโภค ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นและอาจเกิดการก่อหนี้เพิ่มขึ้นได้ **อัตราการว่างงาน** - การเพิ่มขึ้นของอัตราการว่างงานในอดีตทำให้หนี้สินภาคครัวเรือนลดลงในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Turinetti และ Zhuang (2011) ที่พบว่า อัตราการว่างงานส่งผลกระทบต่อหนี้สินของครัวเรือน โดยเมื่ออัตราการว่างงานสูง ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนจะลดลง **การบริโภคภาคครัวเรือน** - การเพิ่มขึ้นของการบริโภคในอดีตส่งผลให้หนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Consumption Smoothing ของ Albert Ando และ Franco Modigliani (1963) ที่กล่าวว่า ครัวเรือนมักจะใช้หนี้เพื่อรักษาระดับการบริโภคที่คงที่แม้ในช่วงที่มีรายได้สูงหรือต่ำ โดยการใช้หนี้เพื่อชดเชยช่วงที่มีรายได้ต่ำและการเก็บออมในช่วงที่มีรายได้สูง **อัตราดอกเบี้ยนโยบายและหนี้สินภาคครัวเรือน** ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายไม่ได้ส่งผลกระทบต่อหนี้สินภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการทำสัญญาที่ยืดหยุ่นที่ใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ จะไม่เปลี่ยนแปลงตามการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลาง นอกจากนี้ สุทธิชัย กิจเจริญทรัพย์ (2567) ยังกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ยนโยบายจะไม่ส่งผลกระทบต่อหนี้สินภาคครัวเรือน เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดในสัญญาที่ยืดหยุ่นมีผลกระทบต่อชำระหนี้หรือไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที

ข้อเสนอแนะ

1. การใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือนในระยะสั้นมีผลที่ส่งผลบวกต่อหนี้สินภาคครัวเรือน ดังนั้น การออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานหรือการสนับสนุนให้ครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือมีเงื่อนไขที่ยืดหยุ่นมากขึ้น จะช่วยลดภาระหนี้สินในระยะยาว และช่วยเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน
2. ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราการว่างงานทำให้หนี้สินภาคครัวเรือนลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการว่างงานมีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน ดังนั้น การส่งเสริมการสร้างงานและการสนับสนุนโครงการที่ช่วยลดอัตราการว่างงาน เช่น การฝึกอบรมทักษะอาชีพหรือการสร้างงานในภาคธุรกิจที่มีศักยภาพ จะช่วยให้ครัวเรือนมีรายได้ที่มั่นคงและลดความเสี่ยงจากหนี้สิน
3. ถึงแม้ว่าผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายไม่ส่งผลกระทบต่อหนี้สินภาคครัวเรือนในระยะสั้น แต่ก็ยังควรพิจารณาโยบายการเงินที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในสัญญาที่ยืดหยุ่น เช่น การพิจารณาให้มีอัตราดอกเบี้ยที่ยืดหยุ่นหรือโปร่งใสมากขึ้นในสัญญาที่ยืดหยุ่น เพื่อให้ครัวเรือนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ยได้ดีขึ้น
4. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนในระดับภูมิภาค เพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- ชญาดา จิรกิตติถาวร. คนไทยชำระหนี้ได้ลดลง ปีกู้เงินนอกระบบมากขึ้น. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/economy-122>. 2567.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. การดำเนินนโยบายการเงิน: Box 4: สถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทย ความเปราะบางทางเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินที่ต้องได้รับการแก้ไข. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/our-roles/monetary-policy/mpc-publication/monetary-policy-report/mpr-box/MPR_2566_Q4_BOX4.pdf. 2567.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. แก้นี้ครัวเรือนเชิงรุก ปลุกฝังความรู้สู่ความยั่งยืน. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-67-2/2567-theknowledge-moneyexpo2024.html>. 2567.

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. EC_EI_003_S2 ดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนและองค์ประกอบที่ปรับฤดูกาล. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=827&language=THAI. 2567.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. EC_MB_039_S2 เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน 1. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=985&language=TH. 2567.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. EC_PF_011_S2 ค่าใช้จ่ายรัฐบาลจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=974&language=TH. 2567.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. ธปท. เผยแพร่แนวทางการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน. ข่าว ธปท. ฉบับที่ 7/2566 | 14 กุมภาพันธ์ 2566. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bot.or.th/th/news-and-media/news/news-20230214.html>. 2566.
- ฤทธิชัย กิจเจริญทรัพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยนโยบายกับหนี้ครัวเรือน. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://sethasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/696>. 2567.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ภาวะเศรษฐกิจรายไตรมาสและแนวโน้มเศรษฐกิจไทย. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=macroeconomics>. 2567.
- Abd Rahman and Masih. (2015). Increasing household debts and its relation to GDP, interest rate and house price: Malaysia's Perspective. MPRA Paper No. 62365
- Abd Samad, Siti Nurazira & Nuradli Ridzwan Shah. Determinants of household debt in emerging economies: A macro panel analysis. *Cogent Business & Management*, 7, 1-14. [online]. Available : <https://doi.org/10.1080/23311975.2020.1831765>. 2020.
- Ando and Modigliani. (1963). The "Life Cycle" Hypothesis of Saving: Aggregate Implications and Tests. *The American Economic Review*. 53(1); 55-84.
- Board of Governors of the Federal Reserve System. Why do interest rates matter? [online]. Available : <https://www.federalreserve.gov/faqs/why-do-interest-ratesmatter.htm#:~:text=Interest%20rates%20influence%20borrowing%20costs,from%20building%20in%20the%20economy>.
- Dynan, Skinner and Zeldes. (2004). Do the Rich Save More? *Journal of Political Economy*. 112(2): 397-444.
- European Central Bank. Understanding the effect of government spending on consumption (Working Paper No: 339). European Central Bank. [online]. Available : <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp339.pdf?90e02878ef9dea8a10e1954c3e75d31b>. 2024.
- Friedman. (1957). *A Theory of the Consumption Function*. Princeton University Press.
- Koo. (2009). *The Holy Grail of Macroeconomics: Lessons from Japan's Great Recession*. Wiley.
- Meniago et. al. What causes household debt to increase in South Africa?. *Economic Modelling*, 33, 482-492. [online]. Available : <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2013.04.028>. 2013.
- Mutezo, Ashley. (2014). Household debt and consumption spending in South Africa: an ARDL-bounds testing approach. *Banks and Bank Systems*. 9(4), 73-81.
- Turinetti and Zhuang. (2011). Exploring Determinants Of U.S. Household Debt. *Journal of Applied Business Research*. 27(6): 85.
- Yahya et al. (2023). The Determinants of Household Debt in Malaysia. *Information Management and Business Review*. 15(3(I)): 183-194.
- Yusof and Mainal. (2016). Household debt, macroeconomic fundamentals and household characteristics in Asian developed and developing countries. 11, 4358-4362.

การพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย

Operational Development of the Planning and Development Department First District of The Church of Christ in Thailand

อภิเดช ชัยราชา¹, พรณรงค์ พงษ์กลาง², พิกุล พงษ์กลาง*², ยูพิน ชัยราชา³, สุรินทร์ ปวงจักรทา⁴
Apidech Chairacha¹, Pornnarong Pongklang², Pikul Pongklang², Yupin Chairacha³, Surin Pongjaktat⁴

¹ คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ 50000

² มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ 50000

³ โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ 50000

⁴ โรงเรียนสืบนทีธรรม จังหวัดเชียงใหม่ 50140

¹ The First District of The Church of Christ in Thailand, Chiangmai 50000 Thailand

² Payap University, Chiangmai 50000 Thailand

³ Dara Academy, Chiangmai 50000 Thailand

⁴ Suebnathitam School, Chiangmai 50140 Thailand

*Corresponding author E-mail: pikoon_p@payap.ac.th

(Received: January 8 2025; Revised: March 6 2025; Accepted: March 20 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงาน และแนวทางการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานของคริสตจักรภาคที่ 1 จำนวน 16 ราย และกลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่น โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 260 คน ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปอุปนัย และค่าความถี่ ค่าร้อยละที่ใช้ Likert scale 5 ระดับเพื่อหาค่าเฉลี่ย และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่ามีส่วนร่วมระดับมากในด้านการปฏิบัติ ด้านการปรับปรุง และด้านการวางแผน และระดับปานกลางในด้านการตรวจสอบ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่ามีระดับมากในด้านการตรวจสอบ และระดับปานกลางในด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ และด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำผลไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานโดยมุ่งให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการตรวจสอบเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ และด้านการปรับปรุงแก้ไข ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนา; การดำเนินงาน; ฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1; สภาคริสตจักรในประเทศไทย

Abstract

This study examines the operations, factors influencing operational development, and approaches to improving the Planning and Development Division of the First Church District. The key informants included 16 members of the district's operational committee and a sample group of local church leaders. Using the Krejcie & Morgan table with a 95% confidence level, the sample size was determined to be 260 individuals. Data were collected through interviews and questionnaires and analyzed using inductive summarization, frequency, percentage, and a 5-point Likert scale to determine mean values and standard deviations.

The study found that respondents exhibited a high level of participation in the Planning and Development Division of the First Church District operations under the Church of Christ in Thailand. Specifically, participation in implementation, improvement, and planning was high, while participation in monitoring was moderate. Overall, the factors influencing operational development were moderate. Monitoring had the highest influence, whereas planning, implementation, and improvement were moderately influential. The findings of this study can enhance operational development by prioritizing improvements in monitoring, followed by planning, implementation, and improvement.

Keywords : Development; Operations; Planning and Development Department of Church Region 1;
Church of Christ in Thailand

บทนำ

การดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันนับเป็นสิ่งสำคัญ องค์กรที่สามารถพัฒนาเข้าสู่วงจรการบริหารงานคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติตามแผน และการวิเคราะห์ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมา จะสามารถปรับปรุงแผนการดำเนินงานในรอบถัดไปได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งมุ่งเน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการทำงานขององค์กรเหล่านี้จะมีคณะกรรมการที่ร่วมกันทำงานโดยสมัครใจ และได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง (ธงชัย ทองมา และธีระวัฒน์ จันทร์, 2558)

คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย มีรากฐานมาจากการเผยแพร่ศาสนาของคณะมิชชันนารี ปัจจุบันมีคริสตจักรท้องถิ่นในสังกัด จำนวน 102 แห่ง หมวดคริสเตียนและศาสนาธรรม จำนวน 58 แห่ง สมาชิกสมทบจำนวน 18,661 คน และสมาชิกสำรองจำนวน 5,283 คน (คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2567) การดำเนินงานของคริสตจักรภาคที่ 1 มีคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขาธิการ เภรณูญิก และกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ที่ประกอบด้วย คณะสตรี คณะอนุชน กรรมการวางแผนและพัฒนา กรรมการเผยแพร่พระกิตติคุณ กรรมการคริสเตียนศึกษา กรรมการพันธกิจ และการอภิบาล กรรมการเขตอภิบาล กรรมการคริสตจักรกับชุมชน และสารสนเทศ คณะผู้ปกครอง กรรมการบ้านและครอบครัว คริสเตียน กรรมการเอกสัมพันธ์ และกรรมการศาสนศาสตร์ โดยคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น มีบทบาทสำคัญในด้านการเผยแพร่ศาสนา การวางแผนและพัฒนา การอภิบาล และการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งคริสตจักรภาคที่ 1 ดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ “คริสตจักรภาคที่ 1 เป็นคริสตจักรที่เข้มแข็ง มีผู้นำ ผู้รับใช้ที่มั่นคง ดำรงเพื่อรับใช้ตามพระมหาบัญชาของพระเยซูคริสต์” โดยมีพันธกิจหลักในการเสริมสร้างคริสตจักรท้องถิ่น คริสตจักรเขตอภิบาล คริสตจักรภาค ให้มีการทำพันธกิจอย่างเหมาะสมและเกิดผลอย่างเข้มแข็ง โดยมีผู้นำ ผู้รับใช้ ศิษยาภิบาล ศาสนาจารย์ ครูศาสนา รักษาการ ศิษยาภิบาล ผู้ปกครอง มัคทายก สตรี อนุชน และกรรมการต่าง ๆ ในการรับใช้ด้วยการประกาศพระกิตติคุณ สั่งสอน สร้างสาวก การอภิบาล การบริหารจัดการโดยมีกระบวนการเสริมสร้าง สืบสาน สนับสนุน ส่งต่อ ตามพระมหาบัญชาของพระเยซูคริสต์” เพื่อให้สามารถนำไปสู่การบริหารคริสตจักรในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นคง โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ การวางแผนงาน ที่มีคณะกรรมการฝ่ายวางแผนและพัฒนาเป็นผู้จัดทำแผนการปฏิบัติงานของคริสตจักร

ภาคที่ 1 เพื่อให้การดำเนินงานของคริสตจักรท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้การดูแลของคริสตจักรภาคที่ 1 สอดคล้องกับนโยบายของสภาคริสตจักรในประเทศไทย (คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2567)

ฝ่ายวางแผนและพัฒนา คริสตจักรภาคที่ 1 มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพันธกิจของคริสตจักรภาคที่ 1 เพื่อให้คริสตจักรในระดับต่าง ๆ สามารถดำเนินงานได้ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่วางไว้ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ 4 นโยบาย 13 ยุทธศาสตร์ 19 เป้าหมายยุทธศาสตร์ และ 25 ตัวชี้วัด ฝ่ายวางแผนและพัฒนา ทำหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติงานของคริสตจักรภาคที่ 1 เพื่อให้คริสตจักรท้องถิ่นดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของสภาคริสตจักรในประเทศไทย อย่างไรก็ตามพบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา ยังมีความท้าทายหลายประการ เช่น การยึดติดกับธรรมเนียมปฏิบัติ การขาดความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน การทำงานแยกส่วน และการขาดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน (คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2567) ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ฝ่ายวางแผนและพัฒนาจึงจำเป็นต้องส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับวงจรการบริหารงานคุณภาพ ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดทำกรอบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามแผน ติดตามความก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์และนิมิตของคริสตจักรภาคที่ 1 ในระยะยาว

จากประเด็นปัญหาปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนา คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 และสามารถนำข้อค้นพบจากการศึกษาดังกล่าวมาเป็นแนวทางที่เหมาะสมเพื่อการวางแผนการดำเนินงานของคริสตจักรภาคที่ 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานฝ่ายวางแผนและพัฒนา คริสตจักรภาคที่ 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

สุขสันต์ สุขสงคราม (2564) ได้กล่าวว่า Dr. William Edwards Deming ได้พัฒนาวงจร PDCA ซึ่งเป็นกระบวนการ

บริหารงานที่ช่วยพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งแก้ปัญหาและสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากแนวคิดของ Dr. W.A. Shewhart ซึ่งเริ่มแรกเรียกว่า Shewhart Cycle ต่อมาได้นำไปใช้ในอุตสาหกรรมญี่ปุ่นจนเป็นที่รู้จักในชื่อ Deming Cycle วงจรนี้มี 4 ขั้นตอน คือ Plan-Do-Check-Act ได้แก่

1) Plan (P) คือ การวางแผนโดยกำหนดเป้าหมาย วิธีการ บุคลากร และงบประมาณให้ชัดเจน

2) Do (D) คือ การดำเนินการตามแผน โดยให้ความร่วมมือและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3) Check (C) คือ การตรวจสอบและประเมินผลว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ พร้อมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

4) Act (A) คือ การปรับปรุงแนวทางปฏิบัติตามผลการตรวจสอบเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาองค์กร

ภัทรวดี ขวนบุญ (2555) ได้กล่าวว่า Wendul L. Irench และ Ceci H. Bell ได้ให้ความหมายการพัฒนาองค์กรไว้ว่าเป็นกระบวนการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและขีดความขัดแย้งในองค์กร

การพัฒนาองค์กรจะมีลักษณะต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งผู้บริหารระดับสูงและทีมที่ปรึกษาจะต้องพิจารณาควบคู่กันไป เช่น การพัฒนาจะมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมขององค์กร (Organization Cultural) ค่านิยม (Value) และทัศนคติของบุคคลภายในองค์กร โดยการพัฒนาจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ เช่น ระบบโครงสร้างใหม่ ซึ่งจำเป็นจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง มีการสอดแทรกข้อคิด (Intervention) เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาจะต้อง

เริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงสุดและ คณะกรรมการบริหารจะต้องให้ความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพื่อวัดประสิทธิภาพที่ได้จากการพัฒนาองค์กร การพัฒนาองค์กรจะต้องใช้เทคนิค และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคคล และมุ่งขจัดความขัดแย้งในองค์กร

การพัฒนาองค์กรไม่ได้หมายถึงการพัฒนาแต่เฉพาะองค์กรที่มีปัญหาเท่านั้น หากแต่องค์กรที่มีความเจริญรุ่งเรืองอยู่แล้วก็ควรได้รับพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้น เพราะเมื่อใดที่คิดว่าองค์กรของตนมีความเจริญและมีการพัฒนาที่ดีแล้วจึงหยุดนิ่ง ก็เท่ากับว่ากำลังเดินถอยหลังตลอดเวลา ผู้บริหารจึงควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยอาศัยหลักการดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย โดยกำหนดนโยบายร่วมกันผ่านการประชุมและอภิปราย

2. ความเข้าใจในสถานการณ์ ที่คำนึงถึงความต้องการของบุคลากรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงาน

3. ปรับปรุงสัมพันธภาพ โดยเปิดเผยปัญหาเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายร่วมตัดสินใจและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

5. การเชื่อมโยง โดยการโน้มน้าวให้บุคลากรมีความเข้าใจและเห็นพ้องต้องกันในแนวทางการพัฒนา

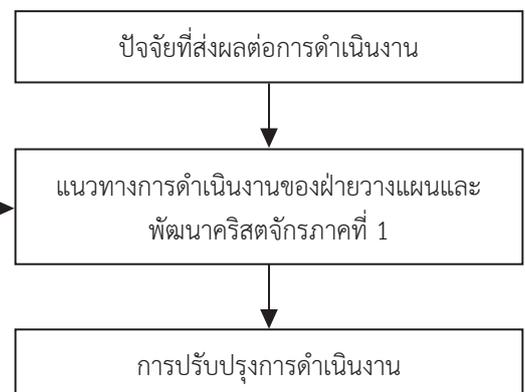
กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 โดยมีกรอบแนวความคิดของการวิจัยดังนี้

การดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1
Deming Cycle:

1. การวางแผนในการปฏิบัติงาน
2. การดำเนินการตามแผน
3. การกำกับ ติดตาม ประเมินผล
4. การปรับปรุงพัฒนา

(อ้างถึงใน สุขสันต์ สุขสงคราม, 2564)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. การวางแผนในการปฏิบัติงาน หมายถึง การกำหนดแนวทาง เป้าหมาย และวิธีดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ให้เป็นระบบและสอดคล้องกับพันธกิจของสภาคริสตจักรในประเทศไทย
2. การดำเนินการตามแผน หมายถึง การนำแผนงานที่กำหนดไว้มาปฏิบัติจริง โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งบริหารจัดการทรัพยากรของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. การกำกับ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ติดตาม และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับแผนที่วางไว้
4. การปรับปรุงพัฒนา หมายถึง การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแนวทางปฏิบัติงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และพัฒนากระบวนการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ใช้แบบแผนคู่ขนาน มีการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณพร้อมกัน โดยผสมผสานผลของการวิเคราะห์ที่ได้จากข้อมูลทั้งสองชุดเพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงาน และแนวทางการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานคริสตจักรภาคที่ 1 จำนวน 16 คน และประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่น จำนวน 160 แห่ง แห่งละ 5 คน รวมจำนวน 800 คน (คริสตจักรภาคที่ 1, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ คือ คณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่น ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 260 คน มีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการใช้ตารางเลขสุ่มโดยคำนึงถึงโอกาสที่ทุกหน่วยประชากรจะถูกเลือกและสามารถประมาณค่าความน่าจะเป็นได้โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เนื่องจากประชากรมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่น มีโอกาสถูกเลือกได้เท่ากัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือ

1) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับคณะกรรมการดำเนินงานของคริสตจักรภาคที่ 1 เกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานคริสตจักรภาคที่ 1 ที่เกี่ยวกับการวางแผนในการปฏิบัติงาน การดำเนินการตามแผน การกำกับติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา

2) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สำหรับคณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ส่วน ที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อให้ข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผลการตรวจสอบพบว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.92 แสดงว่าข้อความวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) มีการดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีวิจัยเชิงสำรวจควบคุมการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ แหล่งข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือ ดังนี้

1) การสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูลผ่านการสนทนาระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ คณะกรรมการดำเนินงานคริสตจักรภาคที่ 1 จากการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการทั้งในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่มย่อย

2) การใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวม โดยทำการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่นจากการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน และรับข้อมูลกลับทันที

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ นิตยสาร และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์โดยการสรุปอุปนัย (Analytic Induction) และส่วนประกอบ (Componential Analysis)

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ มีการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่า

ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยจาก Likert scale 5 ระดับ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการสรุปผล ซึ่งมีความหมายตามช่วง คะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การรายงานผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการดำเนินงาน

การดำเนินงาน		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการวางแผน				
1	การวางแผนกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และภารกิจของคริสตจักร	3.37	0.78	ปานกลาง
2	การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อประเมินสถานการณ์ภายในและภายนอกของคริสตจักรอย่างต่อเนื่อง	2.64	0.97	ปานกลาง
3	การนำเทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ มาช่วยวางแผนในการปฏิบัติงาน	2.56	0.84	น้อย
4	การประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงาน	3.47	0.95	มาก
5	การวางแผนและบริหารเวลา เพื่อให้การปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด	3.41	0.80	มาก
6	การวางแผนค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติงาน	4.22	0.89	มากที่สุด
7	การสร้างสรรค์คิดแผนการดำเนินงานใหม่ ๆ เพื่อลดค่าใช้จ่าย	3.44	0.84	มาก
8	การวางแผนการดำเนินงานที่ถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	2.93	0.82	ปานกลาง
9	การวางแผนการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้เท่าทันสถานการณ์	3.59	0.71	มาก
10	การวางแผนการดำเนินงานใหม่ เพื่อลดค่าใช้จ่าย	3.97	0.91	มาก
รวม		3.36	0.87	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติ				
1	การนำแผนการดำเนินงานสื่อสารไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติให้ทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นในแผนการนั้น	3.94	0.89	มาก
2	การนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม	3.79	0.99	มาก
3	การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารมาใช้เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	3.12	0.91	ปานกลาง
4	การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ ถูกต้อง และรวดเร็ว	3.23	0.98	ปานกลาง
5	การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น	3.02	0.85	ปานกลาง
6	การจัดสรรค่าใช้จ่ายของฝ่ายวางแผนและพัฒนาในการอบรมพัฒนาทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม	4.23	0.78	มากที่สุด
7	การจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม	3.95	0.80	มาก
8	การลดการซ้ำซ้อนของวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสะดวกยิ่งขึ้น	4.31	0.75	มากที่สุด
รวม		3.79	0.88	มาก
ด้านการตรวจสอบ				
1	การรวบรวมผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาของกิจกรรม งาน โครงการต่าง ๆ สอดคล้องตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน	2.83	0.98	ปานกลาง
2	การใช้ระบบการควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง เพื่อทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ได้ตามที่ต้องการ	2.69	0.94	ปานกลาง
3	การติดตามผลการดำเนินงานที่จะช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น	3.26	0.73	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การดำเนินงาน		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการตรวจสอบ (ต่อ)				
4	การวัดผลการดำเนินงาน และทำให้ผู้บริหารเห็นภาพรวมของการดำเนินงานได้ชัดเจนขึ้น	3.25	0.70	ปานกลาง
5	การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถช่วยในการลดขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.46	0.86	มาก
6	การติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น	3.26	0.70	ปานกลาง
7	การประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติงานตามแผนในแต่ละรอบเวลาที่กำหนด	3.46	0.85	มาก
รวม		3.18	0.83	ปานกลาง
ด้านการปรับปรุง				
1	การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงาน	3.44	0.85	มาก
2	การทบทวนแผนการที่ต้องมีการชี้แจงถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลว อย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	3.11	0.83	ปานกลาง
3	การปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานเป็นรายปี และมีการทบทวนทุกปี เพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติงานดังกล่าวมีความเชื่อถือได้ และเหมาะสม	3.82	0.78	มาก
4	การนำวงจรบริหารงานคุณภาพ ที่ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง ไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	3.48	0.95	มาก
5	การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร โดยส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร	4.22	0.88	มากที่สุด
6	การบริหารความรู้และนวัตกรรม โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และนวัตกรรมภายในองค์กร เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่อง	3.05	0.91	ปานกลาง
7	การปรับปรุงองค์กรให้มีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพงานในทุกลักษณะ และหลุดพ้นจากระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจที่ดี	4.22	0.86	มากที่สุด
8	การพัฒนากระบวนการพัฒนาองค์กรที่เน้นการปฏิบัติงานร่วมกัน การวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบ และการนำแนวทางการ พัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมาปรับใช้ในองค์กรอย่างเป็นขั้นตอน	2.97	0.97	ปานกลาง
9	การบริหารความรู้และนวัตกรรม โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และนวัตกรรมภายในองค์กร เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและการปรับปรุงการปฏิบัติงาน	3.52	0.72	มาก
10	การนำความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม	2.97	0.97	ปานกลาง
11	การประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของคริสตจักร	4.30	0.94	มากที่สุด
รวม				
รวมผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน		3.45	0.87	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติและด้านการปรับปรุงในระดับมาก และในด้านการวางแผนและการตรวจสอบในระดับปานกลาง

ด้านการวางแผน ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องการวางแผนค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติงาน ในระดับมากที่สุด รองลงมามีส่วนร่วม

ในเรื่องของการวางแผนการดำเนินงานใหม่ เพื่อลดค่าใช้จ่าย และการวางแผนการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้เท่าทันสถานการณ์ ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องของการนำเทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ มาช่วยวางแผนในการปฏิบัติงานในระดับน้อย

ด้านการปฏิบัติ ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องการลดการซ้ำซ้อนของวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสะดวกยิ่งขึ้น และการจัดสรรค่าใช้จ่ายของฝ่ายวางแผนและพัฒนาในการอบรมพัฒนาทักษะความรู้

ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมในระดับมากที่สุด รองลงมา มีส่วนร่วมในเรื่องของการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องของการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในระดับปานกลาง

ด้านการตรวจสอบ ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถช่วยในการลดขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติงานตามแผนในแต่ละรอบเวลาที่กำหนดในระดับมาก รองลงมามีส่วนร่วมในเรื่องของการติดตามผลการดำเนินงานที่จะช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระดับปานกลาง

ด้านการปรับปรุงแก้ไข ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร โดยส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร และการปรับปรุงองค์กรให้มีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพงานในทุกลักษณะในระดับมากที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมในเรื่องของการบริหารความรู้และนวัตกรรม โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และนวัตกรรมภายในองค์กร เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและการปรับปรุงการปฏิบัติงานในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องของการพัฒนากระบวนการพัฒนาองค์กรที่เน้นการปฏิบัติงานร่วมกัน การวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบ และการนำแนวทางการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมาปรับใช้ในองค์กรอย่างเป็นขั้นตอน และการนำความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงาน		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการวางแผน				
1	การวางแผนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า	2.72	0.84	ปานกลาง
2	ความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการดำเนินงานของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ในคริสตจักร	3.05	0.84	ปานกลาง
3	ความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของแผนการดำเนินงานของคริสตจักร	2.97	0.98	ปานกลาง
4	การติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแผนการดำเนินงาน	4.10	0.91	มาก
5	ความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน	3.51	0.86	มาก
รวม		3.27	0.92	ปานกลาง
ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ				
1	การมอบหมายงานให้แต่ละฝ่ายที่ตรงตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน	3.44	0.72	มาก
2	ศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ ตามแผนที่ได้วางไว้	2.81	0.82	ปานกลาง
3	ความชัดเจนในการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติงานให้ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร	3.49	0.95	มาก
4	การแบ่งงานซ้ำซ้อน ทำให้มีปัญหในการสั่งการ และการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานที่ได้วางไว้	2.87	0.75	ปานกลาง
5	การสื่อสารจากแผนดำเนินงานไปสู่ผู้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม	3.46	0.93	มาก
6	การใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณที่กำหนด	3.04	0.95	ปานกลาง
รวม		3.19	0.85	ปานกลาง
ด้านการตรวจสอบ				
1	ความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของคริสตจักร	2.90	0.92	ปานกลาง
2	ความยืดหยุ่นของระบบการตรวจสอบและติดตามผล	3.62	0.94	มาก
3	ระบบการควบคุมและติดตามผลที่มีความซับซ้อนส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจได้ยาก	3.88	0.91	มาก
4	การตรวจสอบและติดตามแผนการดำเนินงานที่เน้นจุดใดจุดหนึ่ง เพื่อให้ทราบปัญหาได้อย่างครอบคลุม	3.32	0.93	ปานกลาง
5	การดำเนินงานภายใต้ระบบการตรวจสอบและติดตามที่เหมาะสม	4.00	0.93	มาก
6	การประเมินผลการปฏิบัติ	3.93	0.95	มาก
รวม		3.61	0.93	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงาน		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการปรับปรุงแก้ไข				
1	การนำระบบการควบคุมภายในมาใช้ในการปฏิบัติงาน	3.72	0.97	มาก
2	การแก้ไขปัญหาโดยบุคลากรที่มีศักยภาพที่เหมาะสม	3.02	0.95	ปานกลาง
3	การพัฒนาศักยภาพของพนักงาน โดยการอบรมพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.71	0.96	ปานกลาง
4	การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และนวัตกรรมภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง	2.57	0.63	น้อย
5	การปรับปรุงและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร	2.38	0.73	น้อย
6	ศักยภาพของบุคลากรที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง	3.69	0.88	มาก
7	การจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว	3.29	0.91	ปานกลาง
รวม		3.05	0.97	ปานกลาง
รวมผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน		3.28	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีปัจจัยด้านการตรวจสอบ ส่งผลในระดับมาก และด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ และด้านการปรับปรุงแก้ไขส่งผลในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ด้านการวางแผน ในเรื่องการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแผนการดำเนินงาน ความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการดำเนินงานของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ในคริสตจักรอยู่ระดับปานกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ในเรื่องความชัดเจนในการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติงาน ให้ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร การสื่อสารจากแผนดำเนินงานไปสู่ผู้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบหมายงานให้แก่แต่ละฝ่ายที่ตรงตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนในเรื่องของศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ ตามแผนที่ได้วางไว้อยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ด้านการตรวจสอบ ในเรื่อง การดำเนินงานภายใต้ระบบการตรวจสอบและติดตามที่เหมาะสม

การประเมินผลการปฏิบัติ ระบบการควบคุมและติดตามผลที่มีความซับซ้อนส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจได้ยาก และความยืดหยุ่นของระบบตรวจสอบและติดตามผลอยู่ในระดับมาก ส่วนในเรื่องของความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของคริสตจักรอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ด้านการปรับปรุงแก้ไข ในเรื่องการนำระบบการควบคุมภายในมาใช้ในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของบุคลากรที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นเรื่องของการจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องของการปรับปรุงและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และการสื่อสารที่ดีภายในองค์กรอยู่ในระดับน้อย

แนวทางการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขของคริสตจักรท้องถิ่น พบว่า แนวทางการดำเนินงานสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **แนวทางพัฒนาด้านการวางแผน** ด้วยการจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งกำหนดแผนการดำเนินงานของคริสตจักรให้มีความยืดหยุ่น โดยให้ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ปัจจุบัน และกำหนดมาตรการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการดำเนินงานของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ในคริสตจักรให้มีความชัดเจนและต่อเนื่อง

2. **แนวทางการพัฒนาด้านการนำแผนไปปฏิบัติ** ด้วยการสร้างแนวปฏิบัติในการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณ

ที่กำหนด ลดการแบ่งงานซ้ำซ้อนที่เป็นสาเหตุของปัญหาในการสั่งการ รวมถึงการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานที่ได้วางไว้อย่างเคร่งครัด และเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ ตามแผนที่ได้วางไว้

3. แนวทางการพัฒนาด้านการตรวจสอบ ด้วยการสร้างระบบตรวจสอบและติดตามผล ที่มีความยืดหยุ่นและโปร่งใส มีการตรวจสอบและติดตามแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของคริสตจักรมีความถูกต้องเชื่อถือได้

4. แนวทางการพัฒนาด้านการตรวจสอบ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาโดยบุคลากรที่มีศักยภาพที่เหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพนักงานโดยการอบรมพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกำหนดมาตรการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และนวัตกรรมภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และกำหนดมาตรการในการปรับปรุงและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และการสื่อสารที่ดีภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษานี้ พบว่า คณะกรรมการดำเนินงานและคณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานมาก คือ ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข รองลงมาคือ ด้านการวางแผน และด้านการนำไปปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

ฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 มีการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการนำไปปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายไหม ภารประดับ (2567) ที่พบว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล

คณะกรรมการดำเนินงานและคณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านแล้วพบว่า มีส่วนร่วมระดับมากในด้านการปฏิบัติและด้านการปรับปรุงระดับปานกลางในด้านการวางแผนและด้านการตรวจสอบอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ธัญญเจริญ (2553) ที่พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพังงา มีระดับ

การปฏิบัติ การบริหารจัดการของกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อามร รอดตา (2551) ที่พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมภาพรวมในขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้ง 4 ด้านในระดับปานกลาง งานวิจัยของสุมนา เกิดสินธุ์ชัย (2550) ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชนโดยภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่ามากไปค่าน้อยดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานในระดับมากที่สุดด้านการตรวจสอบ ระดับปานกลางในด้านการวางแผน ด้านการนำไปปฏิบัติ และด้านการปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิ ไพโรชิต (2556) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในระดับปานกลางได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรนนท์ ทรงเนติเชาวลิต (2556) ที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนและด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นทาร์ยี พองแพร่ (2559) ที่พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูงของพนักงานที่ปฏิบัติงานส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยการประเมินองค์กรด้านทักษะความสามารถ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านรูปแบบการบริหาร ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบุคลากร ด้านค่านิยมร่วม และด้านกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ งานวิจัยของ สุดใจ ทศจันทร์ (2554) ที่พบว่า ระดับสมรรถนะของข้าราชการในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยสมรรถนะหลักมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะในงานสมรรถนะด้านบริหาร และสมรรถนะด้านการนำตามลำดับ ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะข้าราชการ พบว่าสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมาคือ ด้านการจัดการความรู้และด้านนโยบายขององค์กรและงานวิจัยของ ทักษิญา สง่าโยธิน (2560) ที่พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ค้นพบเรียงตามระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่พบมากไปหาน้อย ได้แก่

ปัจจัยค้ำภาวะผู้นำ ความสามัคคีในกลุ่ม การมีส่วนร่วม และความผูกพัน ระบบการบริหารจัดการที่ดี เงินทุน การสนับสนุนจากภาครัฐ ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือ และการปฏิบัติทางกฎและข้อบังคับทางสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ฝ่ายวางแผนและพัฒนาคริสตจักรภาคที่ 1 ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเน้นการปฏิบัติเป็นลำดับแรก พร้อมให้ความสำคัญกับการตรวจสอบ การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ ควรพัฒนาระบบตรวจสอบที่มีความโปร่งใส และจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นให้แก่คณะกรรมการ ทั้งนี้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ปรับปรุงแนวทางการบริหารงานของคริสตจักรภาคที่ 1 และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยในครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรใช้แนวทางวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการดำเนินงานและคณะกรรมการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรขยายผลการวิจัยไปยังคริสตจักรภาคอื่นที่มีโครงสร้างบริหารคล้ายกัน เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการบริหารและพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- คริสตจักรภาคที่ 1. (2567). รายงานการดำเนินงานของคริสตจักรภาคที่ 1. การประชุมคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย. เชียงใหม่: สารภีการพิมพ์. หน้า 68-72.
- จันทิมา ธัญญเจริญ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพังงา. ปรินญา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทักษิญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์. 12(2): 16-29.
- ธงชัย ทองมา และธีระวัฒน์ จันทิก. (2558). การบริหารจัดการความเสี่ยงกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง: องค์การในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 8(3): 596-621.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมาธิย์ ฟองแพร่. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง: กรณีศึกษานาคารยูโอบีบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจโลก, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2558). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เอกสารวิจัยต่อคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- เมธี ไพโรชิต. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัทสุธานิจากัด. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). การบริหารการตลาดยุคใหม่: (Marketing Management) ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: Diamond In Business World.
- สายใหม่ ภาณุประดับ. (2567). กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 17(2): 34-43.
- สุขสันต์ สุขสงคราม. (2564). แนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ (PDCA) กับการบริหารแบบพระพุทธศาสนาวารสารธรรมวัตร. Journal of Thammawat. 2(1): 64-78.
- สุดใจ ทัดจันทร์. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. เอกสารวิจัยต่อคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนมา เกิดสินธ์ชัย. (2550). การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี. ปรินญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- อิสรนนท์ ทรงเนติเชาวลิต. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดนครปฐม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำมร รอดคำ. (2551). การศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร จังหวัดสงขลา. ปรินญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

Academic Leadership of School Administrators Affecting the Teacher's Learning
Efficiency Under Mukdahhan Primary Educational Service Area Office

ธัญญลักษณ์ จันกง, นาวิ อุตร*, อัศววัฒน์ บุปผาทวีศักดิ์

Thanyalak Chankong, Nawee Udom, Akkharawat Buppataweesak

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000 Thailand

*Corresponding author E-mail: nawee@npu.ac.th

(Received: January 8 2025; Revised: February 25 2025; Accepted: February 25 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (2) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และ (4) ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวน 235 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 90 คน และครู จำนวน 145 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ คือ (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .31 - .77 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 (2) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .34 - .65 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_1) ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ (X_2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_3) ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (X_4) โดยร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ได้ร้อยละ 74 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .54 + .30X_1 + .20X_2 + .11X_3 + .10X_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zy' = .37Z_1 + .24Z_2 + .13Z_3 + .14Z_4$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

Abstract

The purposes of this study were to (1) study the academic leadership of school administrators, (2) examine the learning management efficiency of teachers, (3) analyze the relationship between academic leadership of school administrators and the learning management efficiency of teachers, and (4) evaluate the predictive power for academic leadership of school administrators affecting the learning management efficiency of teachers under Mukdahan Primary Educational Service Area Office. The sample consisted of 235 participants, including 90 school administrators and 145 teachers who followed the percent criterion in the sample size specification, and they were selected by multi-stage stratified sampling. The instruments used were 2 aspects of five-rating scale questionnaires: (1) a questionnaire about the academic leadership of school administrators with the Index of Item Congruence (IC) between .80 and 1.00, the discrimination between .31 and .77, and the reliability of .96; and (2) a questionnaire about the learning management efficiency of teachers with the Index of Item Congruence (IC) between .80 and 1.00, the discrimination between .34 and .65, and the reliability of .93. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, t-test (independent samples), one-way analysis of variance, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression stepwise analysis.

The results revealed that (1) the overall academic leadership of school administrators was at the high level; (2) the learning management efficiency of teachers was at the high level; (3) the academic leadership of school administrators and the learning management efficiency of teachers revealed quite high significant positive correlation at the .01 level and; (4) there were 4 variables of academic leadership of school administrators affecting the learning management efficiency of teachers under Mukdahan Primary Educational Service Area Office: improving academic achievement (X_7), learning management (X_3), developing educational media, innovations, and technologies (X_4), promoting and developing teachers and educational staff (X_6). the aspects mentioned could predicted at 74 percent. The equation could be written as follows:

Forecasting equation in raw scores

$$Y' = .54 + .30X_7 + .20X_3 + .11X_4 + .10X_6$$

Forecasting equation in standard scores

$$Zy' = .37Z_7 + .24Z_3 + .13Z_4 + .14Z_6$$

Keywords : Academic Leadership; Learning Management Efficiency; Mukdahan Primary Educational Service Area Office

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถจึงต้องบริหารงานและบริหารคนควบคู่กันไป เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ยากต่อการแก้ไข บางปัญหาขาดความชัดเจนหรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้องทำหน้าที่จัดการหรือเป็นผู้นำเพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษาไปสู่ความก้าวหน้า ผู้บริหารที่มีภาวะความเป็นผู้นำสูงย่อมทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงด้วยดี จากลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาผู้บริหารการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษา และมีความเป็นนักรับผิดชอบ เพราะทั้งสองลักษณะมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง โดยการจะพัฒนาสถานศึกษาได้นั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานต่าง ๆ ทั้ง 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานทางด้านวิชาการ การบริหารงานทางด้านงบประมาณและแผนงาน การบริหารงานทางด้านบุคคลและการบริหารงานทั่วไป งานด้านวิชาการถือเป็นงานที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นงานเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคและวิธีการจัดการกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรงเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นพฤติกรรมของครูผู้สอนในกระบวนการที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ สภาพการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการพัฒนาการเรียนรู้นั้นให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รวมทั้งพฤติกรรมที่ผู้สอนแสดงต่อผู้เรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ (ไชยา ภาวะบุตร, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับบริบททางด้านคุณภาพทางการศึกษาพบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง เปรียบเทียบกับระดับประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชาเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 40.95 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชาต่ำกว่าระดับประเทศ ร้อยละ 0.38 และเมื่อเปรียบเทียบรายวิชา ระหว่างระดับเขตพื้นที่การศึกษากับระดับประเทศ พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทย เท่ากับ 0.97, 0.70 และ 0.46 ตามลำดับ และวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ เท่ากับ 3.66 ซึ่งจากผลการสอบระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ทำให้มีโครงการหลายโครงการที่พัฒนาทางวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนั้น ต้อง

อาศัยสถานศึกษาเป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง คือ การกำหนดทิศทางการศึกษาที่มีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทของพื้นที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง ซึ่งจะ เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง
4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ กนกอร สมปราษฎ์ (2560), กัญญามน อินทหว่าง (2560), ไชยา ภาวะบุตร (2560), วิเชียร ทองคลี (2560), อัศนี สุกใจ (2560), จินฉัตร ปะโคทัง (2561), เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559), ศักดิ์ดิษฐ์ โรจน์สรณมย์ (2563), อัญญา ทรวงกิตติพิศาล (2563) และศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามี 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดภารกิจของ

สถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนรู้ 6) ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดของ Kalpana (2014), Corley (2015), Moore (2015), คชินทร์ โภกนุทาภรณ์ (2559), ศิริวรรณ วัฒนวัฒนารชัย (2559),

ฉัตรชัย หวังมีจงมี (2560), ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ (2560), กุณิศรา จิตรขญาวัฒน์ (2562), สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2562), ประสาท เนื่องเฉลิม (2563), องค์ประกอบของประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู มี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกลวิธีการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านทักษะการสื่อสารสำหรับครู 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรอิสระ

1. สถานภาพการดำรงตำแหน่ง
 - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน
 - 1.2 ครู
2. ขนาดโรงเรียน
 - 2.1 ขนาดเล็ก
 - 2.2 ขนาดกลาง
 - 2.3 ขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา**

 1. ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา
 2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 3. ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้
 4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
 5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนรู้
 6. ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
 7. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
-
- ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู**

 1. ด้านกลวิธีการจัดการเรียนรู้
 2. ด้านทักษะการสื่อสารสำหรับครู
 3. ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
 6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 2 ด้าน สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวน 2,307 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 216 คน

และครู จำนวน 2,091 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 235 คน ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 90 คน และครู จำนวน 145 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง

.80 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .31-.77 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาข้อระหว่าง .80 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .34 - .65 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) ไปให้โรงเรียนทั้งหมด 76 แห่ง จำนวน 235 ฉบับ

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม จำนวน 235 ฉบับ ได้คืน 235 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีกระบวนการ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์หาอำนาจการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่า เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 ครูจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 41.28 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 22.12 รวมทั้งหมด 235 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.21 - 4.38$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.38$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 6 ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.21$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา	4.30	.47	มาก
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.34	.47	มาก
3	ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้	4.30	.47	มาก
4	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.38	.45	มาก
5	ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม	4.36	.45	มาก
6	ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.21	.52	มาก
7	ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.38	.42	มาก
	รวม	4.33	.39	มาก

3. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.29 - 4.41$)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 3 ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.41$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 4 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ด้าน	ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านกลวิธีการจัดการเรียนรู้	4.31	.45	มาก
2	ด้านทักษะการสื่อสารสำหรับครู	4.30	.46	มาก
3	ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.41	.42	มาก
4	ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.29	.45	มาก
5	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.33	.46	มาก
6	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	4.34	.47	มาก
	รวม	4.33	.39	มาก

4. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .84$) กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในระดับสูง

เชิงเส้นตรง โดยในทุกค่าความสัมพันธ์ หากตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าสูง แล้วอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงด้วย หรือหากตัวแปรหนึ่งมีค่าต่ำ แล้วอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำด้วย

5. ผลการวิเคราะห์หาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan พบว่า

5.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan สามารถเรียงลำดับจากตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่า B สูงไปต่ำ ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_7) ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ (X_5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_4) ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (X_6) สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 74 ($R^2 = .74$) ดังตารางที่ 3

5.1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการศึกษา จำนวนทั้งหมด 28 ค่า ทั้ง 28 ค่า มีค่าความสัมพันธ์กัน ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .60 - .76 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นความสัมพันธ์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	B	SEb	Beta	t	Sig.
ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_7)	30	.05	.37	7.43**	.00
ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ (X_5)	.20	.05	.24	4.22**	.00
ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_4)	.11	.05	.13	2.20**	.00
ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (X_6)	.10	.04	.14	2.52**	.00
$R = .86 \quad R^2 = .74 \quad \text{Adjusted } R^2 = .74 \quad SE_{est} = .19 \quad F = 95.74 \quad a = .54$					

5.3 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .54 + .30X_7 + .20X_3 + .11X_4 + .10X_6$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zy' = .37Z_7 + .24Z_3 + .13Z_4 + .14Z_6$$

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. ผลการวิจัยประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .84$) กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร สามารถเรียงลำดับจากตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่า B สูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการบริหาร

จัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 74 ($R^2 = .74$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจและเชี่ยวชาญระบบงานวิชาการซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย และกำหนดพันธกิจ การจัดการเรียนรู้อุดหนุน การพัฒนาครูและการส่งเสริมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยการโน้มน้าวใจหรือชี้แนะ ให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เข้าใจ ตระหนัก รวมถึงประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา (อัจฉรา นิยมภา, 2561) สอดคล้องกับวิจัยของ ปรียาภรณ์ เรื่องเจริญ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการร่วมกันวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู ผู้บริหารได้ลงมากำกับนิเทศ ติดตามการทำงานของครูอย่างใกล้ชิด มีการร่วมมือกันเพื่อให้โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ในการประเมินของ สมศ. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยกระดับการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง (ธีรพงษ์ แสงสิทธิ์, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัสยา นามเหลา (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดนครพนมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .84$) กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจและเชี่ยวชาญระบบงานวิชาการซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย และกำหนดพันธกิจจัดการเรียนรู้ การจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาครู และการส่งเสริมบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ รวมถึงและสานสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา (อัจฉรา นิยมภา, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ศึกษาวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีอำนาจพยากรณ์ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร สามารถเรียงลำดับจากตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่า B สูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 74 ($R^2 = .74$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากการเป็นการทำงานที่มีระบบและดำเนินการต่อเนื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้รวมถึงการจัดการวางแผน โดยความร่วมมือและการจัดการที่ดีของบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งการที่องค์กรจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ เพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปได้ อย่างต่อเนื่อง (มนัญญา ปัดถาวงษ์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ศึกษาวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านวิชาการ และด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนา จัดสัมมนาที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอน มีการสนับสนุนด้านสวัสดิการและการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนา

2. ผลจากการวิจัยประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ด้านกลวิธีการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนเชิงกลยุทธ์ สร้างแรงจูงใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูร่วมกันวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการพัฒนาหลักสูตรและมีการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและทันสมัย ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพการณ์ปัจจุบัน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินการใช้หลักสูตรและนำมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม

3. ผลจากการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ด้านที่ส่งผล คือ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านทางการศึกษา ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้น ในการพัฒนาการศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับ 4 ด้าน จะช่วยให้ การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาระดับอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบ เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ต่อไป

3. ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริหารจัดการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชาญ. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 12(34): 62-63.
- กมลทิพย์ บุญโพธิ์. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กัญญามน อินทหว่าง. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารระดับคณะวิชาที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คชินทร์ โภกนุทธารณ์. (2559). ตัวแบบพยากรณ์จำนวนนักศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 12(1): 7-12.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้เปลี่ยนสมรรถนะ. วารสาร HR intelligence. 12(2): 47-63.
- ชลนิชา ศิลางษ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐพล พชนี. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังบูรพา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธีรพงษ์ แสงสิทธิ์. (2560). โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวินัยกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิกัญชลาล ลั่นเหลือ. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประสาธต์ เถลิงเฉลิม. (2563). ครูในยุคศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 39(1): 15-24.
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ไพฑูริย์ สีนาร์ตน์ และคณะ. (2560). การศึกษาไทย 4.0 ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัญญา ปัดดาวงษ์. (2562). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี. ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มัสยา นามเหล่า. (2554). ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 1(1): 49-54.
- วิเชียร ทองคลี่. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 13(3): 239-248.
- ศักดิ์ดนัย โรจน์สรายุรมย์. (2563). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางดิจิทัลของนักเรียน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 17(2): 319-334.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูริย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุรุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย. (2559). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. วารสารศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร. 13(12): 65-75.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. (2567, กรกฎาคม 16). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.
- _____. (2561, มีนาคม 25). รายงานผลการผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ป.6 และ ม.3 ปีการศึกษา 2566 กลุ่มงานวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). กรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซี-ทีซีเอฟ). กรุงเทพมหานคร: บริษัทออนป้า จำกัด.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัจฉรา นิชมาภา. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: วิสต้าอินเตอร์พรีน.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนวิถียุทธในจังหวัดนครสวรรค์. ศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อิทธิรา ทรวงกิตติพิศาล. (2563). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะ ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ. ศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559, พฤศจิกายน 1). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. (School Management in Digital Era) โครงการสานพลังประชารัฐ. true ปลูกปัญญา.
- Corley, M. A. (2015). Differentiated Instruction Adjusting to the Needs of All Learners. American Institutes for Research Washington, D.C.
- Kalpana, T. (2014). A Constructivist Perspective on Teaching and Learning: A Conceptual Framework. International Research Journal of Social Sciences. 3(1): 27-29.
- Moore, K. D. (2015). Effective Instructional Strategies: From Theory to Practice (4th ed.). Thousand Oaks.

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย เพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ. 2568-2572) โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายในและภายนอกต่าง ๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

วารสารเปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้นิพนธ์

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review articles) โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 10-12 หน้า และกำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ (ทุกคน) สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้นิพนธ์ โดยบทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 3-5 คำ) และมีส่วนประกอบดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

ระเบียบการตีพิมพ์

1) ผู้นิพนธ์ดำเนินการเขียนบทความวิจัยตามข้อกำหนดรูปแบบของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยบทความดังกล่าวจะต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ มาก่อน

2) ผู้นิพนธ์ส่งบทความที่สมบูรณ์ตรงตามแบบฟอร์มเป็นไฟล์นามสกุล .doc (Word) ความยาวไม่เกิน 10-12 หน้า ทางระบบ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/>

ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php> สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ผู้นิพนธ์ต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 4,000 บาท/บทความ หลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารฯ และเมื่อเข้าสู่กระบวนการประเมิน

4) ผู้นิพนธ์สามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้
โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48958-7 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาไผ่) **เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN หลักฐานการชำระเงินและส่งไฟล์ได้ที่ อีเมล research_rbru2010@hotmail.com หรือ research_rbru2010@rbru.ac.th หรือ ID line : vijai_rbru**

กองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินในกรณีบทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ เพราะเป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการปรับแก้ไขบทความตามผลการตรวจประเมินของกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิของวารสารวิจัยรำไพพรรณี อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการตีพิมพ์

6) เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อที่ 1) - ข้อ 5) เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกไปตอบรับการตีพิมพ์และใบเสร็จรับเงินจากทางราชการให้กับผู้นิพนธ์ และดำเนินการตามกระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

7) ถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตีพิมพ์กองบรรณาธิการจะแจ้งยกเลิกการตีพิมพ์บทความการวิจัยไปยังหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยที่ท่านสังกัดอยู่ และจะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมคืน

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ A4
- ขอบกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- ระยะระหว่างบรรทัด หนึ่งเท่า (Single Space)
- ตัวอักษร ใช้ TH SarabunPSK ตามที่กำหนดดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ที่อยู่ผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - อีเมลผู้เขียนหลัก วันที่ส่ง วันที่แก้ไขล่าสุด และวันตอบรับบทความ
 - *Corresponding author E-mail: (Received; Revised; Accepted)
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
 - คำสำคัญ ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวหนา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
 - Keywords ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - รายละเอียดบทความ (Body)
 - คำหลักบทขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อย่อยขนาด 14 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - ตัวอักษรขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุป และอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

■ รูปภาพและตาราง กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ

- รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง.//ปีพิมพ์.//ชื่อเรื่อง.//จำนวนเล่ม.//ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี).//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

รังสรรค์ โฉมยา. (2553). จิตวิทยา : พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Books.

2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อหนังสือ.//ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม.
ครั้งที่พิมพ์.//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.//หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณ ปรียากร. (2532). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน เอกสารการสนชอุวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท. หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.
Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence from West Germany. In *Innovation and Technological Change: An International Comparizon*. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. pp. 152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปี(ฉบับที่):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

นิพพาทร์ สิ้นทรัพย์, จินวัตร จันครา และบุปผา ใจมั่น. (2562). กิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการมีอายุที่ยืนยาว. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*. 25(2): 229-246.
Mashburn, A. J. (2000). A psychological process of student dropout. *Journal of College Student Retention*. 2(3): 173-190.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี.//ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์.//ระดับปริญญา/มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

เจนวิทย์ วารีป้อ. (2562). ปรากฎการณ์การลาออกกลางคันและการคงอยู่ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา. ปรัชญา คุษภักดิ์, สาขาวิจัย วัฒน และสถิติการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
Radecke, W. B. (2021). *Instagram self-experience: An examination of InstaGram, Self-esteem, Social Comparison, and Self-Presentation*. Doctor dissertation, Medaille College.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี.//ชื่อเอกสาร.//รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ปัทมา แซงอ้าย. (2561). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบแอโรบิคต่อสมรรถภาพทางกายผู้สูงอายุ. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
Floyd, N. D. (2012). *Validity evidence for the use of Holland vocational personality types in college student populations*. Doctoral dissertation, Educational Psychology/Research, University of South Carolina.

6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย//ชื่อวารสาร//ฉบับ/เล่มที่//ตอนที่(วัน เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับพิเศษ 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**. 118, 85A (27 September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง//[CD-ROM]//สถานที่ผลิต//ผู้ผลิต/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง//[online]//เข้าถึงได้จาก://วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Voigt, L., & Hundrieser, J. Noel-Levitz retention codifications student success, retention, and graduation: Definitions, theories, practices, patterns, and trends. [online]. Available : <http://www.stetson.edu/law>. 2008.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. Smart Ageing in Smart 4.0 Society สุนัขวัยสง่างามในสังคม 4.0. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://ns.mahidol.ac.th/smartageing/download.html>. 2561.

ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php>

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ มาก่อน กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนดเบื้องต้น หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ โดยจะให้ผู้เขียนหลักที่แสดงในบทความ และสามารถดาวน์โหลดวารสารฉบับสมบูรณ์ได้ทางเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา <http://www.research.rbru.ac.th/journalStru.php> และระบบ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/>

มาตรฐานจริยธรรมการตีพิมพ์วารสารวิจัยรำไพพรรณี

จรรยาบรรณ จริยธรรมของผู้นิพนธ์ (Author)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นบทความใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้นิพนธ์ต้องให้ข้อมูลจากการวิจัยที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือนหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์เมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความ ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น โดยจัดทำรายการอ้างอิงให้ถูกต้องครบถ้วน ทั้งในเนื้อหาและท้ายบทความ
4. ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของตนฉบับในทุกกรณี หากละเมิดลิขสิทธิ์ หรือคัดลอกผลงานผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์เท่านั้น มิใช่ความรับผิดชอบใด ๆ ของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
6. ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบรายละเอียดบทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณีให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมสากล ที่ได้รับการยอมรับ

จรรยาบรรณ จริยธรรมของบรรณาธิการ (Editor)

1. บรรณาธิการจะดำเนินการตามมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณวารสารวิชาการไทย เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพทางวิชาการของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
2. บรรณาธิการต้องคัดเลือกบทความที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของวารสารผ่านกระบวนการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่พิชญาพิจารณบทความแล้วเท่านั้น
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจในการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ด้วยเหตุผลที่สามารถอธิบายทางวิชาการได้
4. บรรณาธิการมีระบบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันด้านผลประโยชน์ของบรรณาธิการเอง รวมทั้งของเจ้าหน้าที่วารสาร ผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความ และกองบรรณาธิการ
5. บรรณาธิการต้องชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review) ให้กับผู้นิพนธ์ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประเมินบทความ
6. หากเกิดความผิดพลาดกับบทความที่ตีพิมพ์ไปแล้ว หรือมีประโยชน์ที่นำไปสู่ความเข้าใจผิด หรือมีรายงานที่บิดเบือนข้อเท็จจริง บรรณาธิการต้องแก้ไขให้ถูกต้องและชัดเจนทันที
7. บรรณาธิการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร
8. บรรณาธิการต้องดำเนินการเผยแพร่วารสารให้ได้ตามกำหนดการตีพิมพ์ที่ระบุไว้

จรรยาบรรณ จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณบทความวิจัย (Reviewer)

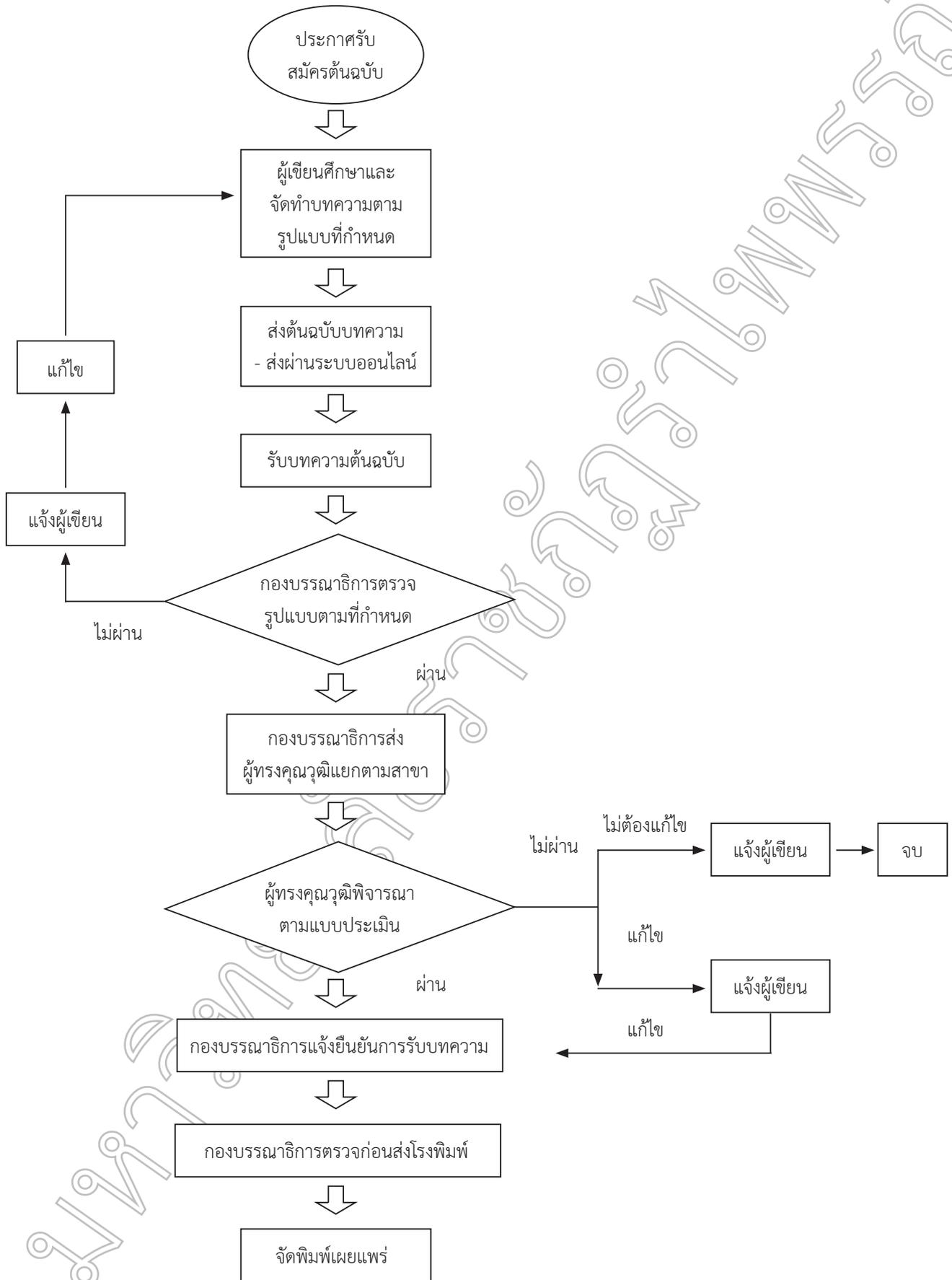
1. ผู้ประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินคุณภาพบทความด้วยวิธีลับ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่พิจารณาให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้ประเมินบทความควรประเมินคุณภาพของการวิเคราะห์ ความเข้มข้นของผลงาน มีข้อเสนอแนะที่สอดคล้อง และเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความมากที่สุด
3. ผู้ประเมินบทความสามารถปฏิเสธการประเมินบทความได้ หากพบผลประโยชน์ทับซ้อน หรือบทความไม่เป็นตามคุณภาพของหลักวิชาการ
4. ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ หากพบส่วนใดของบทความมีการคัดลอกผลงาน หรือซ้ำซ้อนในผลงานชิ้นอื่น ๆ

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (ถ้ามี)

บทความที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนต้องมีหลักฐานยืนยันว่าบทความดังกล่าวได้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์แล้ว (ถ้ามี)

ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทร./โทรสาร 0-3947-1056 โทร. 0-3931-9111 ต่อ 10802, 086-440-2639

เว็บไซต์ <http://www.research.rbru.ac.th> E-mail : research_rbru2010@hotmail.com